

Bulletin advokacie

Věcný záměr civilního řádu soudního z pohledu advokacie • Náhrada újmy způsobené náhodou • Příkazy k odposlechu a jejich formálně-materiální posouzení • Právo obviněného na nahlížení do spisu – časový a věcný rozsah • E-shopy a povinnost ochrany osobních údajů podle GDPR • Vznikla Unie rodinných advokátů •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

PRÁVNÍK ROKU po třinácté:

kdo vstoupil do Právníkové síně slávy, čtete na str. 7,
představení vítězů a ohlédnutí za galavečerem na str. 87-91.

UDĚLENA
PRVNÍ CENA
VÁCLAVA
MANDÁKA.
Čtete na str. 8.

Komentáře Wolters Kluwer

Nejrozsáhlejší komentářová řada

K dispozici také jako knihovna v ASPI

DOPORUČUJEME

Insolvenční zákon Komentář

4. vydání

Jan Kozák, Jaroslav Brož, Alexandr Dadam, Antonín Stanislav, Zdeněk Strnad,
Lukáš Zrůst, Michal Žižlavský

Čtvrté vydání úspěšného komentáře insolvenčního zákona reaguje na množství novel, jež byly v oblasti insolvenčního práva v době od třetího vydání přijaty. Zejména pak reaguje na **novelu** provedenou zákonem č. 64/2017 Sb., která vstoupila v účinnost 1. 7. 2017.

Komentář seznamuje čtenáře s aktuálním výkladem jednotlivých ustanovení a rozšiřuje obzory čtenářů o zkušenosti z praxe insolvenčních soudů, jelikož je opět rozšířeno a doplněno o rychle se vyvíjející insolvenční judikaturu.

Komentář je nepostradatelnou komplexní pomůckou pro insolvenční správce a další pracovníky v oblasti insolvence, pro advokáty a soudce působící v oblasti obchodního práva, pro podnikové právníky i pro ty, kteří se dostali v oblasti insolvence do postavení věřitele nebo dlužníka, případně do postavení osoby dlužníkovi blízké.

Čtvrté vydání komentáře je psáno z rozmanitých pohledů na insolvenční – kolektiv autorů tvoří insolvenční soudci, insolvenční správci, zvláštní insolvenční správci, státní zástupce i advokáti.

Autoři komentáře získali prestižní ocenění v celojustiční soutěži **Právník roku**:

JUDr. Ing. Zdeněk Strnad, Ph.D. – Právník roku v kategorii „Insolvenční právo“ za rok 2015.

JUDr. Michal Žižlavský – Právník roku v kategorii „Insolvenční právo“ za rok 2017.

Komentář bude k dispozici také v ASPI

Objednávejte na

www.wolterskluwer.cz/obchod

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 273 193 111
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman, LL.M.
Šéfredaktorka: JUDr. Hana Rýdlová
Výkonné redaktorky: PhDr. Ivana Cihlářová,
PhDr. Dagmar Koutská
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
prof. Dr. Alexander Bělohávek,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
JUDr. Ladislav Krym,
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
Mgr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

Objednávky předplatného zasílejte na adresu:

ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč kromě
poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.
S reklamací při problémech s distribucí
se obraťte na pí Dvořákovou, e-mail
dvorakova@cak.cz, tel. 273 193 165.

Inzertní služby zajišťuje agentura

IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555 nebo
na 606 404 953. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též na internetu
(www.cak.cz). Předáním rukopisu redakci
vyjadřuje autor souhlas s rozmnožováním,
rozšiřováním a sdělováním jeho příspěvku
na stránkách www.bulletin-advokacie,
v právních informačních systémech
a na internetových portálech spolupracujících
s ČAK, jakož i v oblasti zpracování dat v rámci
monitoringu médií.

Toto číslo vyšlo 14. 2. 2018 v nákladu
17 300 výtisků.

Obálka: foto Jakub Stadler – vítězové Právnicka
roku 2017

Tisk: Impax, spol. s r. o.

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348 (print)
ISSN 1805-8280 (online)

Úvodník

Vladimír Jirousek: **Co nás čeká a zřejmě nemine** 3

Aktuality

Velká reforma poradních orgánů ČAK Petr Toman 4
13. galavečer Právnicka roku představil vítěze Dagmar Koutská 6
Tomáš Gřivna prvním laureátem Ceny Václava Mandáka Hana Rýdlová 8
Aktuálně v právu Hana Rýdlová 10

Z právní teorie a praxe

Články

Věcný záměr civilního řádu soudního z pohledu advokacie Petr Lavický,
Alena Winterová, Eva Dobrovolná, Bohumil Dvořák, Zdeněk Pulkrábek 11
Náhrada újmy způsobené náhodou Filip Melzer 22
Úplně plná jurisdikce? Pavel Mates 31
Příkazy k odposlechu a jejich formálně-materiální posouzení
Jakub Matocha 33
**Několik zamyšlení nad spotřebitelskou ochranou v kontextu
nové judikatury** Dana Ondřejová 36
Právo obviněného na nahlížení do spisu – časový a věcný rozsah
Pavel Kandalec 39
E-shopy a povinnost ochrany osobních údajů podle GDPR
Karin Pomaizlová, Monika Fůrstová 45
**Náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti –
dvoukolejnost právní úpravy v o. z. a zák. práce** Lucia Madleňáková 49

Z judikatury

NS: K odměně členu statutárního orgánu 54
ÚS: K otázce splnění podmínek pro vydání rozsudku pro uznání 55
**NSS: Stavení běhu lhůty pro podání návrhu na zahájení řízení
při podání žádosti o osvobození od soudních poplatků v řízení
před správním soudem** 58
SD EU: K otázkám souvisejícím se změnou pohlaví 61
ESLP: Ke smluvnímu vzdání se práva 62

Z odborné literatury

Vladislav Hřebíček: **Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)**
(Michal Žižlavský) 64
Jitka Jelínková, Miloš Tuháček: **Zákon o svobodném přístupu
k informacím. Praktický komentář** (Adam Furek) 64
Zbyněk Pražák, Josef Fiala, Jiří Handlar a kol.: **Závazky z právních
jednání podle občanského zákoníku. Komentář** (Marta Škárová) 65
Dana Ondřejová: **Průvodce uzavíráním smluv** (Tomáš Horáček) 66
Michal Skřejpek, Petr Bělovský, Jan Šejdl, David Falada: **Římské právo
v občanském zákoníku. Komentář a prameny. Věcná práva**
(Pavel Salák jr.) 67
Pavel Holländer: **Příběhy právních pojmů** (Alexander Brösl) 68
Bulletin slovenskej advokácie přináší... 70

Z advokacie

Z české advokacie

Advokacie na sinusoidě osmičkových let Stanislav Balík 71

Zákonodárce se nesmí chovat jako dřevorubec aneb nález Ústavního soudu zrušující některá ustanovení zákona o evidenci tržeb Hana Erbsová	72
Jmenování advokáta hmotněprávním opatrovníkem v civilním řízení soudním Milan Hoke	73
Postup při řešení škodních událostí advokátů Zdeněk Turek	74
Z kárné praxe Jan Syka	75
Unie obhájců se představuje Lukáš Trojan	77
Průběh a výsledky advokátních zkoušek, uznávacích zkoušek a zkoušek způsobilosti v roce 2017	78
Z jednání představenstva ČAK icha	80

Z Evropy a ze světa

Stanovisko CCBE k povinnosti mlčenlivosti advokáta Alžběta Recová.....	81
Stálé zastoupení ČAK v Bruselu informuje	82

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK	83
Vznikla Unie rodinných advokátů Red.....	84
Pozvánka na XIII. právnický ples v Ostravě.....	84
Pozvání na semináře a přednášky Jednoty českých právníků v I. pololetí 2018.....	85

Z právnické společnosti

Za JUDr. Milanem Skalníkem Vladimír Jirousek	86
Nešťastná 13? Kdepak, pro Právníka roku tahle pověra neplatí! Dagmar Koutská	87

Nakonec

Právníkovy zápisky Petr Hajn	92
Kresba Lubomíra Lichého	93
Víte, že... Stanislav Balík	93
Obsah ročníku 2017	94
Inhaltsverzeichnis	100
Zusammenfassung/Summary	101
Table of Contents	102

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Bulletin advokacie,

žádáme vás, abyste své příspěvky redakci posílali pokud možno ve formátu programu Microsoft Word (RTF nebo DOC), a to nejlépe elektronickou poštou na adresu bulletin@cak.cz.

Texty:

Formát zasílaných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzívou, v žádném případě nepište proložené, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky! Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionalit programu MS Word „Poznámky pod čarou“.

Tabulky:

Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie a obrázky:

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasílané portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky v žádném případě nevkládějte přímo do dokumentů!

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu. **K příspěvku připojte vždy stručně shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.** Citace a odkazy provádějte dle platných bibliografických norem. Případné vyžádané autorské korektury se provádí elektronicky, e-mailem.

Ke každému příspěvku dále připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji **barevnou** portrétní fotografii
- telefonické spojení
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH
- sdělení, zda chcete zaslat po zlomu korektury

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

ZIZLAVSKY

Insolvenční správci se zvláštním povolením

insolvence klienta
» příležitost ke spolupráci «

reorganizace

www.zizlavsky.cz

michal@zizlavsky.cz

Co nás čeká a zřejmě nemine

V samotném úvodu musím poděkovat Robertu Němcovi, neboť v rámci tohoto úvodníku, vycházejícího z plánu činnosti představenstva pro r. 2018, mohu kontinuálně navázat na jeho úvodník „Úloha a postavení ČAK v oblasti legislativy“ otištěný v předcházejícím čísle BA. A že se toho na nás valí!

Je téměř pravidlem, že teprve po nabytí účinnosti toho kterého zákona či určité vyhlášky se advokát ptá ve smyslu: „A co že dělala Komora, když je tady to či ono, co se mi (nám) nelíbí?“ Vězte, milí kolegové, že rozhodně nespíme a bojujeme na všech frontách, jež se týkají advokacie a jejího relevantního a nezávislého výkonu. Primární pozornost zasluží (i) rekodifikace civilního procesu (vedle stálého poradního orgánu začne pod vedením představenstva pracovat od 30. ledna speciální komise sestavená ze specialistů na danou problematiku jak z řad advokátů, tak špičkových soudců VS, NS a ÚS), (ii) rekodifikace trestního řádu (v současnosti s dalšími subjekty bude připravován vlastní návrh bránící přirozené zásady řádné obhajoby a ve spolupráci s Unii obhájců bude připravován vlastní návrh zásadních částí procesní úpravy), dále např. (iii) zákon o ochraně osobních údajů (přímými jednáními byla dohodnuta relativně přijatelná úprava postupu příslušného správního orgánu při kontrolách advokátů) atd. atd. Je toho samozřejmě mnohem více, mj. též na úseku vnitřní legislativy. Za zmínku však ještě stojí konstatování, že se s plnou vervou vrháme do řešení „věčných nemocí“, jako jsou (ne všude) omezující vstupy advokátů do soudních budov nebo (ne všude) problémy na úseku ustanovování obhájců. (Chcete odpověď na otázku, jak to dopadne? Nevím.)

Další významnou kapitolou v plánu činnosti na rok 2018 je příprava systému **celoživotního vzdělávání advokáta**. Vstupní návrh se právě zpracovává, a to v návaznosti na výstupy komparatistické studie mezinárodního odboru ČAK. Novela zákona o advokacii zakotvila do **vzdělávacího procesu konci-pientů** tzv. zkušební testy. Jejich zavedení do praxe v průběhu roku 2019, stejně jako případné modifikace systému vzdělávání, jež počítají s přesunem částí akcí do regionů při zaměření na advokátní právo a advokátní problematiku vůbec, si v tomto roce nepochybně vyžádá nemalé úsilí odpovědných členů představenstva.

Elektronizace advokacie! S uspokojením konstatuji, že ti ze zvolených funkcionářů, kterým byla daná agenda svěřena, se do ní „zakousli“ s nebyvalou a pozitivně laděnou agresivitou. Věřím, že jim vydrží. Dopracování KIS pro optimální chod Komory, koncipování online platformy pro advokáty, to vše je a určitě i bude po všech stránkách velmi náročné.

Svěření výkonu **bezplatné právní pomoci** výlučně advokátnímu stavu jsme samozřejmě přivítali, byť již nyní lze předvídat výjimečnou náročnost dané agendy. V této chvíli je však zásadní, abychom zvládli veškeré realizační kroky nutné k zahájení procedury a její administrace v zákonem stanoveném termínu (1. 6. 2018). Nemusím připomínat, že zajištění nových prostor technického a personálního zázemí (vše v rámci pobočky ČAK v Brně) imputuje do rozpočtu ČAK novou a nemalou položku.

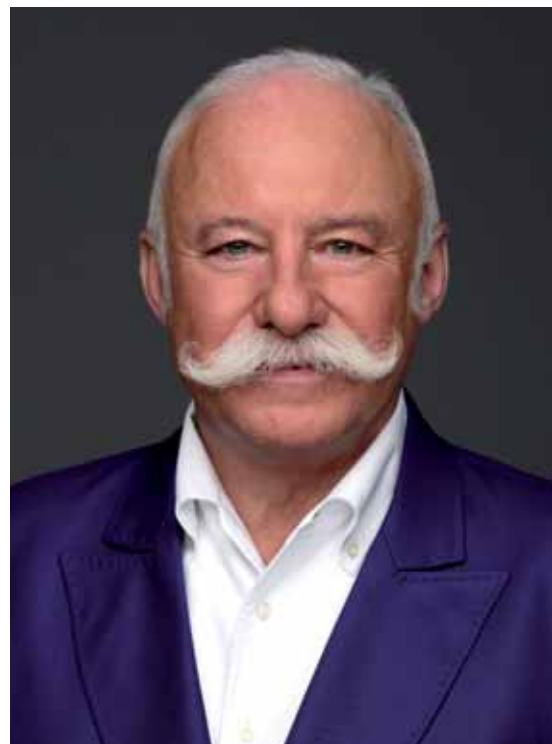
Stále posilování **PR advokacie** vnímá nové představenstvo jako další z priorit. Mohu sdělit, že návrh nového schématu prezentace je již „na stole“. Zatím prozradím alespoň to, že od roku 2019 by mělo být pod gescí ČAK spuštěno nové zpravodajské internetové médium. Jsem si však zároveň vědom, že ne všichni s touto vizí souzní. Uvidíme.

Je jasné, že v úvodníku se lze dotknout tolika agend, jež lze v dané chvíli označit za zásadní. I při rámcovém výčtu, který např. pomíjí kontrolní a kárnou problematiku (k ní se nepochybně včas vyjádří předsedové příslušných nezávislých orgánů ČAK), si však umím představit, že František Smejkal, místopředseda a šéf rozpočtového a hospodářského výboru ČAK, má již nyní na čele hluboké vrásky, a není divu. I když u mnohých advokátů stále převládá názor, že advokátní příspěvky, mj. prakticky nejnížší v Evropě, slouží pouze k pokrytí nákladů nejdražšího časopisu – BA, přitom jejich nevědomosti mi může být tak akorát líto, faktem zůstává, že příspěvky byly naposledy stanoveny v roce 2004, to je před čtrnácti lety (!), a jen inflační nárůst činí ve vztahu k předmětnému poplatku za uvedenou dobu částku přesahující 2 500 Kč. I tato otázka bude, bohužel, tématem tohoto roku.

Bez ohledu na výše řečené a dodatečně, o to však s větší upřímností, vše nejlepší v roce 2018 vám přeje

✦ JUDr. VLADIMÍR JIROUŠEK,
předseda ČAK

Velká reforma poradních orgánů ČAK

VE DNECH 18. A 19. PROSINCE 2017 SE SEŠLO PŘEDSTAVENSTVO ČAK NA SVĚ V POŘADÍ JIŽ 4. SCHŮZI PO ZÁŘIJOVÉM SNĚMU ČAK. VĚNOVALO SE MIMO JINÉ REFORMĚ SVÝCH PORADNÍCH ORGÁNŮ, PŘIPRAVOVANÝM LEGISLATIVNÍM ZMĚNÁM, KTERÉ AVIZUJE ČI JIŽ PŘEDLOŽILO MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI, A ROZPOČTU KOMORY NA ROK 2018.

Rekonstrukce výborů, sekcí a dalších poradních orgánů byla jedním z programových cílů nového představenstva. Dá se tedy říci, že tato část programu byla splněna. Po rozhovorech předsedy JUDr. Vladimíra Jírouška s dosavadními předsedy a dalšími členy orgánů ČAK nakonec **představenstvo odvolalo en bloc všechny dosavadní předsedy a členy výborů a sekcí a jmenovalo nové.** Členové představenstva a náhradníci se většinou stali předsedy nově ustavovaných orgánů a jejich členové byli nově voleni právě na základě jejich návrhů. Podle nově přijaté koncepce **by měly výbory a sekce vytvářet každému členovi i náhradníkovi představenstva odborné zázemí pro jejich činnost v představenstvu.**

I když informace o hromadném odvolání všech členů zní poněkud hroživě, jsou nově ustavené orgány složeny nejen z mnoha nových tváří advokátek a advokátů, kteří projeví zájem o spolupráci s Komorou, ale i z mnoha dosavadních aktivních členů výborů a sekcí. Kontinuita v činnosti těchto orgánů je tak zajištěna.

Představenstvo **nově zřídilo sekci pro advokátní právo, sekci pro rodinné právo, sekci IT a GDPR a sekci pro rozhodčí řízení.** Oproti tomu čtyři dosavadní sekce byly zrušeny a jejich činnost přenesena pod jiné poradní orgány. V návaznosti na tyto změny schválilo představenstvo změnu usnesení představenstva ze dne 10. ledna 2006 o poradních orgánech České advokátní komory. S bližšími podrobnost-

mi tohoto usnesení a složením nových orgánů se můžete seznámit na webových stránkách ČAK v zápise z jednání představenstva.

V posledních měsících se velmi hovoří o legislativních plánech nové vlády v oblasti justice. Ministr spravedlnosti oznámil připravovanou rekonstrukci občanského soudního řádu, již déle se hovoří o rekonstrukci trestního řádu. Ministerstvo připravuje i zákon o hromadných žalobách. Tyto předpisy se dotýkají činnosti každého advokáta. Česká advokátní komora chce být součástí připravovaných legislativních změn a chce je svými odbornými stanovisky ovlivňovat. **Představenstvo se rozhodlo při přípravě těchto zákonů aktivně vystupovat a při tvorbě svých odborných stanovisek využívat odborného zázemí nově ustavených výborů, sekcí a dalších poradních orgánů.** I to byl jeden z důvodů nově ustaveného *ad hoc* poradního orgánu pro rekonstrukci civilního procesu pod vedením Mgr. Roberta Němce, LL.M., a JUDr. Michala Žižlavského.

Ke konci každého roku je schvalován i rozpočet ČAK. Nejinak tomu bylo i v prosinci, kdy představenstvo jednomyslně **schválilo rozpočet pro rok 2018.** Nebude to jednoduchý rok, protože nové náklady spojené se zajištěním bezplatné právní služby, GDPR a připravovanou oslavou 100. výročí založení advokacie si vyžádají zvýšené náklady. V dalších měsících tedy bude výdajová stránka rozpočtu zvláště pečlivě hlídána a realizace některých plánů (např. vydání Sbírký kárných rozhodnutí apod.) byla již nyní odložena do dalšího roku.

✦ JUDr. PETR TOMAN, LL.M.,
náhradník představenstva ČAK

Sledujte ČAK na Twitteru!

Nejnovější krátké zprávy o dění
v české advokacii naleznete
na www.twitter.com/CAK_cz.

162 EX

EXEKUTORSKÝ
ÚŘAD OSTRAVA

MGR. PAVEL ENDER
SOUDNÍ EXEKUTOR

tel.: 777 997 222

www.exekuce-ostrava.cz

ARSY —
CREATIVE STUDIO

www.arsyline.cz

OBLEKY A KOŠILE

NA MÍRU I KONFEKČNÍ

obleky od 8 990 Kč | košile od 1 490 Kč

LE PREMIER

13.

galavečer Právníka roku představil vítěze

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA A VYDAVATELSTVÍ EPRAVO.CZ USPOŘÁDALY 26. LEDNA 2018 JIŽ 13. GALAVEČER JAKO VYVRCHOLENÍ CELOJUSTIČNÍ SOUTĚŽE PRÁVNÍK ROKU. TENTOKRÁT V HLAVNÍM MĚSTĚ ČESKÉ JUSTICE – V BRNĚ.

A protože organizátoři nebyli pověřiví, „nešťastnou“ třináctku v pořadí nepřeskočili rovnou ke čtrnáctce, jak se to někdy dělá, ale pevně věřili, že večer k vyhlášení vítězů s tímto kontroverzním číslem bude úžasný, nezapomenutelný, prostě jedinečný. Se stejnými očekáváními do posledního místa zaplnili Laser Show Hall v brněnském Bobycentru i advokáti, soudci, státní zástupci, notáři, exekutoři, podnikoví právníci a další představitelé justice.

Hlavní program slavnostního galavečera se od minulých ročníků příliš nelišil. Opět ti nejlepší z různých oblastí práva vystoupili na pódium, aby z něho odešli s titulem Právník roku 2017 a skleněnou plastikou sv. Yva, patrona soudců, advokátů, notářů a dalších právnických profesí.

Pro soutěžní ročník 2017 Česká advokátní komora a vydavatelství EPRAVO.CZ stanovily celkem sedm odborných kate-

gorií – občanské právo, trestní právo, finanční právo, správní právo, insolvenční právo, právo informačních technologií, lidská práva a právo ústavní, a již tradičně i tři kategorie speciální – Pro bono, Talent roku a Právnická síň slávy.

Na slavnostním galavečeru byla poprvé udělena Cena Václava Mandáka za nejlepší publikovaný odborný článek v Bulletinu advokacie, stavovském časopisu České advokátní komory. O tom, kdo ji získal, i o vítězném příspěvku se dozvíte více na str. 8.

V průběhu večera byl také tradičně předán charitativní šek od advokátní kanceláře HAVEL & PARTNERS, tentokrát jej obdržel Bílý kruh bezpečí, který pomáhá obětem trestných činů.

Rozhovory se všemi vítězi sv. Yva za rok 2017 najdete na www.bulletin-advokacie.cz, fotogalerii z brněnského galavečera pak na www.pravnikroku.cz.

A KDO V JEDNOTLIVÝCH KATEGORIÍCH ZVÍTĚZIL A MŮŽE PRÁVEM POUŽÍVAT TITUL PRÁVNÍK ROKU?

2017

právník roku

Občanské právo

JUDr. Zdeněk Novotný, do 31. 12. 2017
soudce Nejvyššího soudu

Trestní právo

Mgr. Bc. Iva Jónová, samostatná advokátka
z Ústí nad Labem

Finanční právo

JUDr. Barbara Pořízková,
soudkyně Nejvyššího správního soudu

Právo IT

JUDr. Zdeněk Kučera, Ph.D., advokát z Prahy

Správní právo

JUDr. PhDr. Karel Šimka, Ph.D., LL.M.,
soudce Nejvyššího správního soudu

Insolvenční právo

JUDr. Michal Žižlavský, advokát
a zvláštní insolvenční správce z Prahy

Občanská a lidská práva, právo ústavní

JUDr. Vojen Güttler, pracovník Ústavu státu
a práva Akademie věd ČR a bývalý ústavní soudce

Pro bono

Mgr. et Mgr. Alena Vlachová, advokátka z Prahy

Talent roku

JUDr. Linda Kolaříková, advokátka z Prahy

Právnická síň slávy

JUDr. Jiří Machourek, advokát z Brna

Do Síně slávy vstoupil obhájce disidentů

Jako každoročně je vrcholem galavečera Právníka roku **Právnická síň slávy**, do které vstupuje významná osobnost z právního světa za celoživotní přínos českému právu.

„Je to nejvyšší pocta, kterou odborná právní veřejnost může udělit výjimečné osobnosti práva ze svého středu. Do právnické síně slávy byli v minulosti již uvedeni JUDr. Dagmar Burešová, JUDr. Pavel Rychetský, JUDr. Otakar Motejl, nebo loni zesnulý JUDr. Karel Čermák a další,“ připomněl některé z dosavadních nositelů tohoto prestižního ocenění JUDr. Vladimír Jirousek.

Třináctým oceněným se letos stal JUDr. Jiří Machourek, významný brněnský advokát, který byl od roku 1977 obhájcem disidentů a dalších tehdejších odpůrců režimu. Cenu mu předala loňská vítězka této kategorie a dlouholetá předsedkyně Nejvyššího soudu JUDr. Iva Brožová.

Kdo je JUDr. Jiří Machourek?

Svá „vysněná“ práva dlouho studovat nesměl, takže si vylepšoval „kádrový profil“ několika dělnickými profesemi. Teprve po šesti letech se na Právnickou fakultu Univerzity Karlovy dostal. Ukončil ji v roce 1973 a byl přijat ke Krajskému sdružení advokátů v Brně jako koncipient. Advokátní zkoušky složil v roce 1976 a od této doby vykonává advokacii.

V krátkém období od dubna do srpna 1990 zastával funkci předsedy Krajského soudu v Brně, ale do advokacie, která je jeho světem, se vrátil a nyní pracuje ve sdružení s dcerou, Mgr. Ditou Machourkovou, a se spolupracujícími advokáty Mgr. Hanou Kyjovskou a Mgr. Michalem Uko.

Ve svém profesním životopisu zapomněl se skromností sobě vlastní uvést, že jako advokát se nebál zastupovat disidenty a stal se obhájcem téměř všech jihomoravských členů Charty 77 a jejich příznivců. Žádný jiný zdejší advokát neměl takovou odvahu riskovat pracovní a v podstatě i osobní existenci. Mezi „jeho“ disidenty patřili Petr Cibulka, Stanislav Devátý, Ivan Jirous, Jaroslav Popelka a mnozí další.

„Rád vzpomínám na obhajobu Ivana Magora Jirouse. Šlo o jeho již páté trestní stíhání v roce 1989 vyvolané šířením petice ‚Tak dost!‘. Šlo o reakci na úmrtí Pavla Wonky ve věznicích. Při rozmlouvách ve vazbě jsme se dosti sblížili, byli jsme stejného ročníku narození a jeho myšlení mně konvenovalo. Zjistil jsem, že Ivan Jirous byl muž s něžnou duší, čemuž konečně odpovídá i jeho poezie, tedy úplný protiklad jeho častého skandálního chování na veřejnosti.“

Za svůj největší profesní úspěch považuje JUDr. Machourek právě uvedení do Právnické síně slávy. „Toto ocenění pro mne znamená vyvrcholení mé advokátní kariéry. Titul přijímám s pokorou a vědomím, že bylo zejména přihlídnuto k mé činnosti v období totality. Nevěřil jsem, že bych mohl být nominován. Ostatně stále mám pochybnosti o tom, zda si to vůbec zasloužím, protože nikdy jsem nevykonal nic výjimečného, jen jsem dělal svoji práci. Slušně, poctivě a řídil jsem se masarykovským krédem ‚Nebát se a nekrást.‘ Podle něho jsem se snažil vykonávat advokacii jak v době totality, tak i posléze v období svobody.“

Dnes už si JUDr. Machourek žádné vyšší profesní cíle nedává. „Mým nepracovním cílem, a to nejdůležitějším, je výchova a uvedení do života mého jedenáctiletého syna Jendy.“

Jiří Machourek má za sebou dlouhou životní cestu. Dokázal po ní jít rovně a čestně. Uměl být tam, kde ho bylo třeba. A dělal to přirozeně, bez velkých gest a světelných ramp, ale vždy s plným nasazením, odborností a s láskou k bližnímu svému. Je člověkem, který má v Právnické síni slávy své místo oprávněně.

„Když jsem se dnes připravoval doma na večer, manželka se mě ptala, jestli se vůbec budu chtít z té Síně slávy vrátit zase domů... Tak bych jí na tomto místě chtěl odpovědět, že se domů určitě vrátím!“

Chcete se dozvědět, co dalšího se událo na 13. galavečeru Právníka roku? Pak čtěte reportáž na str. 87-91.

♣ PhDr. DAGMAR KOUTSKÁ

♣ Foto JAKUB STADLER

právníkroku 2017

Tomáš Gřivna prvním laureátem Ceny Václava Mandáka

PRVNÍ CENU VÁCLAVA MANDÁKA, ZA NEJLEPŠÍ ODBORNÝ ČLÁNEK PUBLIKOVANÝ V BULLETINU ADVOKACIE V ROCE 2017, ZÍSKAL doc. JUDr. TOMÁŠ GŘIVNA, Ph.D., ZA PŘÍSPĚVEK NAZVANÝ PRÁVO NA ZACHOVÁNÍ DŮVĚRNÉ KOMUNIKACE MEZI ADVOKÁTEM A JEHO KLIENTEM.

Doc. JUDr. Tomáš Gřivna, Ph.D., působí na katedře trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy, je advokátem v Praze a viceprezidentem Unie obhájců ČR. Ve svém příspěvku připomněl případ iránsko-českého podnikatele Shahrana Abdullaha Zadeha, který otevřel otázku přípustnosti odposlechu komunikace mezi advokátem a obviněným. Detailně pak rozebral, jak je právo na zachování důvěrné komunikace mezi advokátem a jeho klientem zakotveno v Listině základních práv a svobod, Evropské úmluvě o ochraně práv a základních svobod, právu Evropské unie i v českém trestním řádu, a shrnul nejdůležitější příslušnou judikaturu Ústavního soudu ČR a Evropského soudu pro lidská práva.

Redakce Bulletinu advokacie vítězi srdečně gratuluje a zároveň informuje, že druhý ročník byl již vyhlášen a budeme se těšit na vaše odborné příspěvky na aktuální a zajímavá témata.

Redakce Bulletinu advokacie vítězi srdečně gratuluje a zároveň informuje, že druhý ročník byl již vyhlášen a budeme se těšit na vaše odborné příspěvky na aktuální a zajímavá témata.

Záměr udělovat každoročně ocenění za nejlepší původní článek publikovaný v tištěné verzi Bulletinu advokacie v předchozím kalendářním roce schválila redakční rada Bulletinu advokacie v lednu 2017. Ocenění pojmenovala (se souhlasem oprávněných dědiců) „Cena Václava Mandáka“, po dlouholetém šéfredaktorovi Bulletinu advokacie JUDr. Václavu Mandákově, CSc. (*1933 +2009). Její součástí je také šek v hodnotě 5 000 Kč na nákup tištěné odborné literatury z vydavatelství Wolters Kluwer.

Redakční rada, společně se šéfredaktorkou BA a vedoucí odboru vnější komunikace ČAK, hodnotila články podle odborné kvality, srozumitelnosti a argumentační přesvědčivosti, přínosu článku pro právní a zejména advokátní praxi a přihlížela i původnosti tématu a jeho aktuálnosti v daném kalendářním roce.

Nejlépe těmto kritériím vyhověl a historicky první Cenu Václava Mandáka získal **doc. JUDr. Tomáš Gřivna, Ph.D.**, za příspěvek **Právo na zachování důvěrné komunikace mezi advokátem a jeho klientem**. Cenu mu slavnostně předal v rámci galavečera Právnicka roku 2017 dne 26. ledna 2018 v brněnském Bobycentru předseda redakční rady Bulletinu advokacie **JUDr. Petr Toman, LL.M.** (na snímku).

Na snímku zleva PhDr. Dagmar Koutská, redaktorka BA a BAonline, PhDr. Iva Chaloupková, mluvčí ČAK a vedoucí odboru vnější komunikace ČAK, doc. JUDr. Tomáš Gřivna, Ph.D., vítěz Ceny Václava Mandáka, JUDr. Hana Rýdlová, šéfredaktorka BA a BAonline, JUDr. Petr Toman, LL.M., předseda redakční rady BA, a PhDr. Ivana Cihlářová, redaktorka BA.

Vítězný článek docenta Gřivny „Právo na zachování důvěrné komunikace mezi advokátem a jeho klientem“ najdete v BA č. 6/2017, str. 61-66, i v rubrice Odborné příspěvky na www.bulletin-advokacie.cz.

✦ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

✦ Foto JAKUB STADLER

Novinky nakladatelství ANAG pro rok 2018

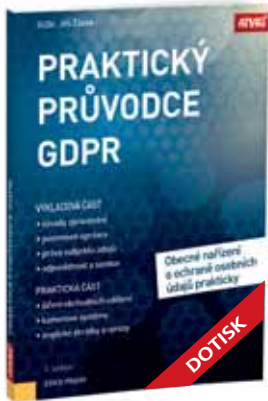

ZÁKONÍK PRÁCE, PROVÁDĚCÍ NAŘÍZENÍ VLÁDY A DALŠÍ SOUVISEJÍCÍ PŘEDPISY S KOMENTÁŘEM K 1. 2. 2018 (5720)

Kolektiv autorů

Tato publikace svým formátem navazuje na předchozí úspěšná vydání a přináší čtenářům výklad veškerých změn zákoníku práce a úprav dalších souvisejících předpisů, k nimž došlo v uplynulém roce 2017, a to formou uceleného souboru téměř čtyř desítek aktualizovaných úplných znění právních předpisů opatřených komentáři vyjadřujícími právní názory a zkušenosti osvědčeného a částečně obměněného týmu autorů. Publikace mapuje právní stav k 1. 1. 2018; formou redakčních poznámek však pamatuje i na schválené změny, jejichž účinnost nastává později.

1296 stran, vázaná 979 Kč

PRAKTICKÝ PRŮVODCE GDPR (5715)

JUDr. Jiří Žůrek

Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) vstoupilo v platnost dne 24. 5. 2016, jeho účinnost je stanovena od 25. 5. 2018. Obecné nařízení nahradí současný zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, a bude stanovovat přímo pravidla týkající se ochrany fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a pravidla týkající se volného pohybu osobních údajů, správcům i zpracovatelům osobních údajů přináší nové povinnosti a instituty. Cílem publikace je komplexním způsobem přiblížit zpracování osobních údajů v kontextu Obecného nařízení, informace budou dány i do souvislosti se zatím účinným zákonem č. 101/2000 Sb. a zároveň bude přiblížen pohled na to jak zpracovávat osobní údaje od nabytí účinnosti Obecného nařízení.

224 stran, brožovaná 359 Kč

STAVEBNÍ ZÁKON S KOMENTÁŘEM A SOUVISEJÍCÍMI PŘEDPISY 2018 (5710)

Ing. Jiří Blažek

Publikace je koncipována z hlediska potřeb žadatelů o umístění a povolání staveb, zařízení, terénních úprav a udržovacích prací. Výklad jednotlivých ustanovení uvádí jak zrušená, tak nově nahrazovaná znění a především rozhodně související předpisy – vybraná znění správního řádu, katastru nemovitostí, seznam předpisů vymezujících dotčené orgány, nemovitosti a správu budov (SVJ, bytová družstva).

Nedílnou součástí jsou i výňatky z dopravní a inženýrské infrastruktury. Autor publikace se snaží běžným uživatelům ulehčit orientaci ve složitém právním předpisu, který stavební zákon představuje.

344 stran, brožovaná 419 Kč

EXEKUCE SRÁŽKAMI ZE MZDY 2018 (5728)

JUDr. Jan Breburda

Velmi přehledná, systematická, srozumitelným jazykem psaná publikace vymezuje provádění srážek ze mzdy přímo na základě ustanovení zákona, na základě uzavřené dohody o srážkách ze mzdy nebo na základě vedené exekuce srážkami ze mzdy. Poskytuje tak komplexní pohled na problematiku srážek ze mzdy zaměstnance. Obsahuje více než 100 podrobných příkladů, názorných schémat či přehledných tabulek. Nové vydání pro rok 2018 reaguje na změnu v pojetí srážek z odstupného včetně kontroverzní otázky započtení nezabavitelných částek. Přináší také rozšíření vybraných příkladů a schémat, zpracování dalších podrobností a samozřejmě také každoroční aktualizaci výpočtu výše srážek ze mzdy.

512 stran, brožovaná 439 Kč

Celý sortiment již vydaných knih nakladatelství ANAG najdete ve všech dobrých knihkupectvích po celé ČR.

anag@anag.cz | obchod@anag.cz | 585 757 411 | www.anag.cz

ANAG
www.anag.cz

BMW RENOCAR. BMW VYLADĚNÁ PRO „ADVOKÁTY“

BMW ŘADY 5. BEZPEČNÝ A KOMFORTNÍ VŮZ, KTERÝ NASTAVUJE NOVÁ MĚŘÍTKA.

JAK ZHODNOTÍTE NOVÉ BMW 5 ZA 72 HODIN VY?

Objednejte si svůj termín s BMW 5 sedan nebo Touring a udělejte si vlastní názor. Exkluzivně pro vás, „advokáty“, zapůjčíme vůz na 72 hodin zdarma.

Pro rezervaci svého individuálního termínu zápujčky nás kontaktujte na advokatum@renocar.cz
Nezapomeňte uvést heslo: Bulletin Advokacie

BMW RENOCAR Praha - Čestlice | Brno - Slatina

§ Aktuálně v právu

Z legislativy

Úpravy v oddlužení i zákonu o znalcích

Vláda dne 17. ledna 2018 na svém zasedání schválila tzv. oddlužovací novelu insolvenčního zákona a do dalších kol legislativního procesu poslala také návrh zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a návrh zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích z dílny Ministerstva spravedlnosti. Oddlužovací novela výrazně mění podmínky pro oddlužení, zákony o znalcích a o tlumočnících zase přispívají ke kvalitnější práci v těchto odvětvích. Oba návrhy už na půdě sněmovny byly. Vzhledem k podzimní obměně dolní komory však bylo potřeba absolvovat proces ještě jednou. Návrhy nyní postupují k organizačnímu výboru Poslanecké sněmovny a následně do prvního čtení.

Nový trestní řád může připomínkovat veřejnost

Ministerstvo spravedlnosti pracuje na nové podobě trestního řádu, jehož jedním z cílů je urychlit cestu k potrestání pachatele a zjednodušit trestní řízení. Resort nyní zveřejnil jeho klíčové části. K textům pracovní skupiny, která se na vzniku kodexu podílí, se tak může vyjádřit odborná i laická veřejnost. **Ministerstvo k tomu spustilo zvláštní webové stránky <https://tpp.justice.cz/>.**

Š A C H T A
Š P A Č E K

Mgr. Daniel Cao a Mgr. Barbora Horká
rozšiřují právní tým společnosti
Š A C H T A & Š P A Č E K, advokátní kancelář v.o.s.

Novým společníkem společnosti Š A C H T A & Š P A Č E K, advokátní kancelář v.o.s. se od 1. ledna 2018 stává advokát **Mgr. Daniel Cao**

Mgr. Daniel Cao posiluje jako nový společník tým advokátní kanceláře Š A C H T A & Š P A Č E K. Počet společníků kanceláře se tak počátkem roku 2018 zvýšil na čtyři.

V advokacii působí Mgr. Daniel Cao od roku 2012, kdy ukončil studia na Právnické fakultě Masarykovy Univerzity v Brně. Ve společnosti Š A C H T A & Š P A Č E K, advokátní kancelář v.o.s. působí od roku 2014, zprvu jako koncipient, později jako trvale spolupracující advokát. Specializuje se na závazkové právo a civilní proces. Aktivně také poskytuje právní poradenství pro bono v oblasti ochrany zvířat, kde se významně podílel na úspěšném legislativním procesu. Právní služby poskytuje v českém, anglickém a slovenském jazyce.

Mgr. Barbora Horká zahájila výkon advokacie jako advokátka trvale spolupracující se společností Š A C H T A & Š P A Č E K, advokátní kancelář v.o.s.

Mgr. Barbora Horká doposud pracovala ve společnosti Š A C H T A & Š P A Č E K, advokátní kancelář v.o.s. jako advokátní koncipientka. Advokátní zkoušky úspěšně vykonala na konci roku 2017. I nadále však zůstává oporou právního týmu advokátní kanceláře Š A C H T A & Š P A Č E K, počínaje 1. listopadem 2017 se statutem trvale spolupracující advokátky.

Mgr. Barbora Horká vystudovala Právnickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně. Po ukončení studia působila v přední české advokátní kanceláři specializující se na oblast pracovního práva. Má zkušenosti s poskytováním právních služeb v oblasti práva obchodních korporací a obchodního práva se zaměřením na smluvní závazkové vztahy. Hovoří česky, anglicky a francouzsky.

inzerce

Nový civilní řád soudní je již komentován

Ministerstvo spravedlnosti aktuálně připravuje také novou podobu civilního řádu soudního – **čtete článek na str. 11-21**. Teze k občanskému soudnímu řádu představilo ministerstvo v listopadu loňského roku a také tento řád je zpřístupněn k připomínkám veřejnosti. Ta má o téma zájem: stránky <https://crs.justice.cz/> dosud navštívilo přes sedm tisíc uživatelů, kteří zanechali přes 230 komentářů včetně následných odpovědí.

Z judikatury

ÚS ke styku nezletilého s rodiči

Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 11. ledna 2018, sp. zn. II. ÚS 1931/17, by soudy měly zjišťovat názor nezletilých i v řízení o předběžném opatření, kterým se prozatímně upravuje jejich styk s rodiči. Ústavní soud v nálezu konstatoval, že aniž by jakkoliv předjímal výsledek celého řízení o svěřeni dítěte do péče, zavazuje svým nálezem obecné soudy k tomu, aby, bude-li stále trvat potřeba prozatímně upravit styk stěžovatele či matky s nezletilými, i před vydáním předběžného opatření, bude-li to možné a potřebné, řádným způsobem zjistily vlastní názor nezletilého, jenž je s ohledem na svůj věk schopen takový názor sdělit, a umožnily mu tak uplatnění jeho práva vyjádřit své stanovisko k řízení, vyplývající z Úmluvy o právech dítěte a zakotvené ostatně i v občanském zákoníku (§ 867 odst. 1).

ÚS odložil 3. a 4. vlnu EET

Ústavní soud dne 15. prosince 2017 zrušil plánovaný začátek třetí a čtvrté etapy elektronické evidence tržeb (EET). Škrtil i několik dalších ustanovení. *(Viz příspěvek na str. 72-73.)* Jako celek ale zákon o EET u soudu obstál a platí.

Ze světa práva

Nové stránky pro dlužníky i právnické profese

Ministerstvo spravedlnosti nabízí od 29. ledna 2018 dlužníkům, insolvenčním správcům a neziskovým organizacím **informační web – <https://insolvence.justice.cz/>, který odpovídá na nejčastější otázky o insolvenčních**. Stránky budou mimo jiné novým komunikačním kanálem mezi Ministerstvem spravedlnosti a insolvenčními správci. Jim, dlužníkům i neziskovému sektoru chce ministerstvo prostřednictvím stránek nabízet relevantní a aktuální informace o insolvenčních.

Společná webová aplikace NS a CDV

Nejvyšší soud a Centrum dopravního výzkumu připravily a dne 24. ledna 2018 spustily společnou webovou aplikaci na adrese **www.datanu.cz**. Ta obsahuje **přehlednou databázi judikatury k nemajetkové újmě i orientační kalkulačce k výpočtu procentuálního omezení funkčních schopností poškozeného** (hodnocení ztížení společenského uplatnění podle doporučení Metodiky Nejvyššího soudu).

✿ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

z právní teorie a praxe

Věcný záměr civilního řádu soudního z pohledu advokacie

Ministerstvo spravedlnosti před nedávnem zveřejnilo k odborné diskusi věcný záměr nového civilního řádu soudního, jež sepsali autoři tohoto článku. Účelem tohoto příspěvku je upozornit především na ta místa věcného záměru, která se úzce dotýkají činnosti advokáta v civilním řízení soudním.

Doc. JUDr. Petr Lavický, Ph.D.,
působí na PF MU v Brně.

Prof. JUDr. Alena Winterová, CSc.,
působí na PF UK v Praze.

JUDr. Eva Dobrovolná, Ph.D., LL.M.,
působí na PF MU v Brně.

JUDr. Bohumil Dvořák, Ph.D., LL.M.,
soudce Nejvyššího soudu,
působí na PF UK v Praze.

JUDr. Zdeněk Pulkrábek, Ph.D.,
soudce Krajského soudu v Plzni,
působí na PF ZČU v Plzni.

1. Postavení strany v civilním řízení soudním

1.1 Obecně

Role advokáta jakožto zmocněnce strany se v civilním řízení soudním odvíjí hlavně od postavení strany. Od toho, jaký vliv má strana na zahájení či skončení řízení, na vymezení jeho předmětu, na postup soudu nebo na objasňování skutkového stavu. **Věcný záměr vliv stran, a tudíž i jejich advokátů, nezanedbatelně rozšiřuje.**

Činí tak zejména očistěním **dispoziční zásady** od jejích socialistických, a dokonce i pozdějších modifikací, na něž si praxe sice zvykla, ale které jsou v demokratickém právním státě neobhajitelné. Strany civilního sporného řízení uplatňují právo na soudní ochranu, když sledují své soukromé zájmy, a proto musí záležet výhradně na jejich vůli, zda a o čem se řízení bude konat. Soudní ochrana jim nemůže být vnucována. Potud lze strany – obě dohromady, nikoli jen žalobce! – označit za „pány sporu“. Současný o. s. ř. to nerespektuje, protože v jeho základech je stále přítomna „kontrola dispozičních úkonů stran“ zavedená socialistickým, resp. lidově demokratickým zákonodárcem v roce 1950 zejména za účelem prosazování zájmů socialistické společnosti.

Nicméně, autoři věcného záměru jsou přesvědčeni, že soudní řízení neslouží jen ochraně soukromých zájmů. Prosazují-li se v něm na základě správně zjištěného skutkového stavu skutečné hmotněprávní poměry, dostává se tím ochrany nejen straně, která je v právu, ale právnímu řádu vůbec, a to je ku prospěchu celé společnosti. I v tom spočívá **sociální pojetí** civilního procesu, na němž je věcný záměr založen.¹ Proto při zjišťování skutkového stavu zásadní aktivitu stran doplňuje aktivita soudu, který má povinnost tzv. materiálního vedení řízení (níže pod bodem 1.6). V zájmu stran i v zájmu veřejném dále je, aby řízení proběhlo rychle a hospodárně. Odpovědný je však za to stranám stát (dle zák. č. 82/1998 Sb. dokonce finančně), a proto již výhradně soudu je svěřeno (formální) vedení řízení. V tomto směru je „pánem sporu“ on.

1.2 Zahájení řízení

Zahájení řízení má v duchu dispoziční zásady v rukou žalobce. Řízení může být tedy zahájeno pouze na jeho návrh, a nikoli z úřední povinnosti. Věcný záměr z toho důvodu nepřebírá současnou úpravu, umožňující zahájit řízení rovněž státnímu zastupitelství. Je neslučitelné s povahou a zásadami civilního sporného řízení, aby jej zahajoval z úřední povinnosti státní zástupce, který nesleduje protichůdný zájem na výsledku sporu, ale zájem státu. Pokud jde o zahájení řízení Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, jeho procesní legitimace je upravena v zák. č. 201/2002 Sb., takže není třeba ji nadbytečně regulovat ještě v civilním řádu soudním; věcný záměr ji proto duplicitně neupravuje.

Řízení se zahajuje žalobou, jejíž náležitosti civilní řád soudní vypočítává. Kromě obecných náležitostí podání se jedná o stručné, přehledné a úplné vyličení skutečností, o které žalobce opírá svůj nárok, dále přesné označení důkazních prostředků k jednotlivým rozhodným skutečnostem, které žalobce navrhuje provést, jakož i určitý návrh, jaké rozhodnutí

¹ Viz Ideová východiska věcného záměru nebo P. Lavický, B. Dvořák: Pro futuro, Právní rozhledy č. 5/2015, str. 153 a násl.

o svém nároku žalobce od soudu žádá (žalobní petit). Žalobce se může v téže žalobě domáhat více nároků proti témuž žalovanému, jde-li pro všechny o týž způsob řízení a o shodnou věcnou příslušnost soudu, a pokud spolu nároky skutkově nebo právně souvisejí. Podle potřeby žalobce uvede také údaje k procesním podmínkám. V případě nedostatků žaloby se počítá s postupem soudu směřujícím k jejich odstranění.

Věcný záměr civilního řádu soudního rozlišuje žaloby na plnění, žaloby určovací a žaloby právotvorné. Nepočítá však s kategorií statusových žalob, neboť se v zásadě jedná také o právotvorné žaloby; mimoto jsou všechny statusové věci v současnosti zařazeny do zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

V souvislosti s tzv. „předžalobní upomínkou“ napravuje věcný záměr nedostatek současné úpravy v § 142a o. s. ř., která nestanoví povinnost žalobce žalovaného upomenout, a to tak, že žalobci ukládá povinnost žalovaného upomenout o splnění dluhu nejméně 15 dnů před podáním žaloby o peněžité plnění. V případě, že je tato povinnost porušena a žalovaný peněžité plnění požadované žalobcem během řízení neprodleně uhradí, promítá se to podle věcného záměru do nákladů řízení tak, že si každá strana nese své náklady sama.

Je povinností soudu doručit stejnopis žaloby žalovanému s výzvou, aby se k žalobě vyjádřil ve lhůtě, která nesmí být kratší než 30 dnů. Vyjádření k žalobě nemusí soud ukládat, jde-li o jednoduchou věc nebo jde-li o zřejmě bezúspěšné uplatňování práva, jakož ani v případě žalob na peněžité plnění, rozhoduje-li platebním rozkazem.

Věcný záměr nově užívá (běžně používané) termíny replika a duplika. Replikou je žalobcova odpověď na vyjádření žalovaného (bod 114). Duplikou je odpověď žalovaného na repliku žalobcovu. K replice i duplice může soud strany vyzvat. Replika i duplika však mohou směřovat jen k tvrzením a návrhům protistrany, nelze jimi uplatňovat další nároky.

Od zahájení řízení odlišuje věcný záměr zahájení sporu. Zastímco řízení je zahájeno žalobou, spor je zahájen až doručením žaloby žalovanému (bod 115), čímž se stane žalovaný stranou civilněprocesního vztahu. Okamžik zahájení sporu má velký význam pro vymezení stran, možnost změny subjektů, vymezení předmětu řízení a dispozice s řízením či jeho předmětem. Kromě jiného se jím zakládá překážka litispendence.

Věcný záměr nepodceňuje možnosti alternativních způsobů řešení sporů, avšak nepočítá – tak jako současná úprava (§ 100 odst. 2 o. s. ř.) – s nařízením setkání s mediátorem pod hrozbou sankce v oblasti nákladů řízení (§ 150 o. s. ř.). Tato konstrukce je v rozporu s dobrovolnou povahou alternativních způsobů řešení sporů, kam se mediace řadí. Strany mají ústavně zaručené právo na soudní ochranu a toto právo nelze omezo-

vat jejich donucováním k alternativě. Zahraniční zkušenosti s povinnou mediací navíc ukazují, že pokud o mediaci nemají zájem strany, její efektivnost klesá a stává se pouze zdrojem průtahů v řízení.²

1.3 Vymezení předmětu řízení

Že žalobce nejen zahajuje řízení, ale též vymezuje jeho předmět, se zdá být jasné. Přece to však podle o. s. ř. úplně neplatí, protože se **změnou žaloby** musí souhlasit soud. Zákon navíc přehlíží, že vymezení předmětu řízení od určitého okamžiku oprávněně zajímá i žalovaného – z hlediska o. s. ř. je jeho postoj bez významu. **Věcný záměr vrací vymezení předmětu řízení stranám a roli soudu naopak omezuje. Změnu žaloby nepodmiňuje souhlasem soudu, nýbrž – od okamžiku zahájení sporu – souhlasem žalovaného.** Soud může nanejvýš připustit změnu žaloby přes nesouhlas žalovaného, pokud se tím řízení neztíží ani neprotáhne (bod 117).

Takto nastavené podmínky by umožnily adekvátně reagovat na různé důvody změny žaloby. Je-li mezi stranami konflikt a je nejasné, jakou žalobou jej lze vyřešit, je především pro žalovaného, nikoli pro soud, důležité, zda bude vyřešen na základě změněné žaloby již v tomto řízení, anebo až na základě nové žaloby v nějakém řízení dalším. V takovém případě se změnou nejspíš bude souhlasit a podle věcného záměru by již nemohlo nastat, že soudce, jak se někdy stává, změnu ve vidině snadného vyřízení přidělené věci nepřipustí a strany fakticky odkáže na další řízení. Jestliže změněná žaloba konflikt nevyřeší nebo s ním dokonce vůbec nesouvisí, může si žalovaný svobodně vyhodnotit, zda mu v budoucnu hrozí opakované uplatnění žaloby původní, a změně může zabránit; podmínky pro výjimečné připuštění změny soudem nejspíš naplněny nebudou.

Závislost předmětu řízení na stranách dnes neplatí také potud, pokud se uplatňuje § 153 odst. 2 o. s. ř. umožňující soudu přiznat straně něco jiného, nebo dokonce více, než žádala, „jestliže z právního předpisu vyplývá **určitý způsob vypořádání** právního vztahu mezi účastníky“. Ustanovení ve skutečnosti míří na věci, v nichž je způsob vypořádání neurčitý, a žádá proto uvážení soudu.³ Tyto věci, např. vypořádání společného jmění manželů či zřízení nezbytné cesty, jsou svou povahou nesporné (protože v nich proti sobě nestojí vždy dvě strany tak, že úspěch jedné je neúspěchem druhé), a správně by tudíž měly být řešeny podle zákona o zvláštních řízeních soudních.⁴ To se týká i jiných případů konstitutivních rozhodnutí a tato situace bude vyžadovat revizi a novelizaci z. ř. s. Věcný záměr tedy § 153 odst. 2 nepřebírá, počítá ovšem s tím, že v řízení je třeba respektovat příslušná ustanovení hmotného práva.

Vymezení předmětu řízení náleží stranám i v **řízení opravňujících**.⁵ Věcný záměr vychází z toho, že i zde mají strany právo vyznačit soudu pole, na němž se má pohybovat. Nechává proto na nich, aby určily nejen rozsah, v němž bude napadený rozsudek dotčen odvoláním (dovoláním), ale i **odvolací (dovolací) důvody a odvolací (dovolací) návrh**, který může být i eventuální (body 309 a 354). Odvolací soud by tak již např. neměl hledat „*důvody, které nebyly v odvolání uplatněny*“ (§ 221a odst. 1 o. s. ř.); výjimkou jsou zmatečnosti, jejichž odstranění z úřední povinnosti přikazuje veřejný zájem na řádném výkonu soudnictví (body 322 a 354).

2 J. Holas: Koncepce mediace po reformě civilního procesu. Příspěvek přednesen na konferenci Dny práva, konané ve dnech 9. až 10. 11. 2017 v Brně.

3 Blíže k rozboru tohoto pojmu viz J. Spáčil: „Určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky“ (§ 153 odst. 2 o. s. ř.), Právní fórum č. 8/2007, str. 288 a násl.

4 Kriticky k § 153 odst. 2 viz např. B. Dvořák in P. Lavický a kol.: Občanský soudní řád (§ 1 až 250l), Řízení sporné, Praktický komentář, Wolters Kluwer ČR, Praha 2016, str. 722-723; P. Lavický in P. Lavický a kol.: Zákon o zvláštních řízeních soudních, Řízení nesporné, Praktický komentář, Wolters Kluwer ČR, Praha 2015, str. 10; P. Lavický in P. Lavický a kol.: Moderní civilní proces, MU, Brno 2014, str. 44-45. Srov. A. Winterová: Hmotné a procesní právo (nové aspekty), in A. Gerloch (ed.): Viktor Knapp. Vědecké dílo v proměnách času, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., Plzeň 2014, str. 362-372.

1.4 Skončení řízení dispozičními úkony stran

Z toho, co bylo svrchu řečeno o uplatňování práva na soudní ochranu a o zásadě dispoziční, jednoznačně vyplývá, že **jakmile strany přestanou mít zájem na rozhodnutí o své věci, musí řízení skončit**. Věcný záměr to důsledně respektuje, zohledňuje přitom oprávněné zájmy obou stran. Žalobce může kdykoli **vzít žalobu zpět**, avšak stane-li se tak po začátku ústního jednání, tedy poté, co se žalovaný pustí do sporu, je ke skončení řízení potřeba **souhlasu žalovaného** (bod 120). Tento projev vůle není na rozdíl od současné úpravy ničím podmíněn, takže je na žalovaném, aby svobodně posoudil, zda je v jeho zájmu předčasné skončení řízení, anebo trvalé odklizení sporu, bránící jeho opětovnému zahájení; nemusí přitom přesvědčovat soud, že má k nesouhlasu se zpětvzetím „*vážné důvody*“ (§ 96 odst. 3 o. s. ř.).⁶ Chce-li ovšem žalobce prosadit skončení řízení i přes nesouhlas žalovaného, může spojit **zpětvzetí žaloby se vzdáním se nároku**, což bude mít za následek, že tutéž žalobu nebude moci podat znovu. Ochrana zájmů žalobce a žalovaného tím bude vyvážena.

Obě strany mohou podle věcného záměru dosáhnout okamžitého skončení řízení i tím, že se jedna druhé podvolí: nejen žalovaný uznáním nároku (bod 253), ale nově i žalobce vzdáním se nároku (bod 252). Těmito dispozičními úkony strany vlastně projevují vůli, aby soud rozhodl podle návrhu protistrany, a na tomto základě vydá soud rozsudek pro uznání či pro vzdání se. V moci žalobce, dojde-li k uznání, nebo žalovaného, dojde-li ke vzdání se, je však vydání takového rozsudku **navrhnout**. Budou-li z jakéhokoliv důvodu trvat na projednání věci a vydání rozsudku kontradiktorního (tj. založeného na dokazování a právním posouzení), musí soud splnit svou roli a poskytnout plnohodnotnou soudní ochranu.

Převzetí novátorského § 96 odst. 6 o. s. ř., umožňujícího dokončit řízení i proti vůli obou stran, věcný záměr samozřejmě neplánuje. Totéž platí o fikcích dispozičních úkonů: tak, jako nelze fingovat podání žaloby či její změnu, nelze fingovat ani projev vůle uznat nárok (dnes § 114b o. s. ř.) nebo vzít žalobu zpět (což v podstatě činí § 114c odst. 7 o. s. ř.). Možné je však předpokládat, že pokud strana nepřijde na přípravný rok, případně na první ústní jednání přednést svůj postoj, nemá co uvést, a tvrzení protistrany jsou tudíž pravdivá. Na základě této skutkové domněnky lze o věci rozhodnout **rozsudkem pro zmeškání**, a to nejen proti žalovanému, nýbrž důsledně a v souladu se zásadou rovnosti i **proti žalobci** (bod 256). V případě žalovaného lze tak učinit navíc i tehdy, nevyjádří-li se již k žalobě (bod 255). Opět je však na protistraně – v čemž se věcný záměr shoduje s dosavadní úpravou –, aby vydání takového „neplnohodnotného“ rozsudku navrhla. Hodí se pro jistotu dodat, že na rozdíl od rozsudku pro uznání je rozsudek pro zmeškání založen na právním posouzení (skutečností považovaných za pravdivé).

Při uzavírání **soudního smíru**, který je z procesního hlediska projevem vůle skončit řízení bez meritorního rozhodnutí, by se již strany v budoucnu neměly bát, že jej soud pro domnělý rozpor s více či méně zjištěným minulým hmotněprávním stavem odmítne schválit.⁷ Pravomoc smír schvalovat mu věcný záměr nepřiznává – soud smír pouze zaprotokoluje a deklaruje, že řízení skončilo (bod 123). Mezi je každopádně zákonný zá-

kaz a dobré mravy, jakož i jiné překážky působící podle hmotného práva absolutní neplatnost či zdánlivost právního jednání.

K různým možnostem stran docílit skončení sporu bez meritorního rozhodnutí lze doplnit možnost dohodnout se na **klidu řízení**, tedy na jakémsi „dočasném skončení řízení“ (bod 77). Tu mají strany i dnes, po vzoru tradičních úprav však již nemá být podmíněna tím, že se klid „*nepřičí účelu řízení*“. Správně je pouze na stranách, aby posoudily, zda je klid účelný nebo ne. Rozumí se, že jejich motivací bude vyhlídka na mimosoudní smír.

1.5 Vliv stran na postup řízení

Jak bylo shora řečeno, (formální) vedení řízení není v rukou stran, nýbrž v rukou soudu. Jen on, byť bere zřetel na stanoviska stran, určuje roky a soudcovské lhůty nebo pořadí provádění důkazů. To je stejné v o. s. ř. i ve věcném záměru. Věcný záměr však tuto zásadu v několika směrech prolamuje, ale jen tak, aby to bylo v souladu s jejím účelem, jímž je rychlost a hospodárnost řízení. Stranám např. umožňuje, aby se dohodly na **zkrácení procesních lhůt**, typicky na zkrácení lhůty k podání opravného prostředku (bod 45). Zkrátí-li se tím řízení, bude to v souladu se zásadou rychlosti a hospodárnosti. Podobný efekt může mít souhlas stran s **upuštěním od ústního jednání odvolacího soudu**, jestliže se na něm nemá provádět dokazování (bod 329). Advokát by tedy nemusel vážit cestu k odvolacímu soudu jenom proto, aby si kromě rozhodnutí vyslechl informaci, že odvolací soud nemíní měnit skutkové závěry soudu prvního stupně.

1.6 Role strany při zjišťování skutkového stavu

Co do zjišťování skutkového stavu věci vychází věcný záměr z **projednací zásady**, která je pro nalézací řízení sporné typická. Návrh se však neuchyluje k jejímu krajnímu (a dnes již překonanému) provedení, jež aktivitu při shromažďování skutkových poznatků přenechává výlučně procesním stranám, nýbrž projednací zásadu v souladu s vývojovými tendencemi civilního práva procesního **modifikuje**. Má totiž za to, že strany řízení mohou disponovat svými subjektivními právy, nikoli ale skutkovým stavem. Ten je předmětem dokazování, jež by mělo směřovat k úplnému a pravdivému poznání skutečností rozhodných pro projednávanou věc. Jedině na základě pravdivých a úplných zjištění může civilní řízení plnit svou hlavní funkci, spočívající v poskytnutí **ochrany subjektivním právům** prostřednictvím meritorního soudního rozhodnutí.⁸

5 O tom blíže P. Lavický: Dispoziční zásada v civilním odvolacím řízení, Právní rozhledy č. 7/2015, str. 253-260.

6 Podle důsledného výkladu § 96 odst. 3 o. s. ř. uvedený zájem žalovaného důležitým důvodem není. Viz usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2854/2000.

7 K tomu viz Z. Pulkrábek: Soudce a smír, Soudce č. 5/2017, str. 7-9.

8 V socialistické procesualistice tolik zdůrazňovaný rozpor mezi zásadou materiální a formální pravdy považujeme ve skutečnosti za zavádějící. Zásada materiální pravdy byla spíše politickým heslem bývalého totalitního režimu, jímž se odůvodňovaly státní zásahy do autonomní sféry jedince. Procesní řády vyspělých „buržoazních“ zemí (Rakousko, Německo) nikdy nezpochybňovaly, že primárním účelem civilního procesu je poskytnutí ochrany skutečným subjektivním právům.

V duchu projednací zásady spočívá iniciativa při zjišťování skutkového stavu na procesních stranách. Právě ony nesou břemeno tvrzení a důkazní ohledně rozhodných skutkových okolností. Věcný záměr ovšem stranám výslovně ukládá, aby jejich skutkové přednesy byly **úplné, určité a pravdivé** (bod 147). Jinými slovy, navrhuje se tím (znovu)zavedení **povinnosti pravdivosti**, jejíž pozitivněprávní úprava byla z platného občanského soudního řádu vypuštěna začátkem tisíciletí. Autoři věcného záměru to považují za chybu: představa, že by snad účelu civilního procesu mohlo být dosaženo cestou neúplných či nepravdivých skutkových tvrzení, je zjevně nesprávná.

Povinnost pravdivosti má dvě stránky: pozitivní a negativní. **Pozitivní stránka se projevuje tím, že strany jsou povinny přednést všechny pro rozhodnutí podstatné skutečnosti a žádné nezamlčovat. Negativní stránka zakazuje stranám uvádět vědomě nepravdu o rozhodných skutečnostech.** Důsledkem toho je rovněž zákaz popírání skutkových tvrzení odpůrci, jestliže je straně známa jejich pravdivost.⁹ Nejde však o porušení povinnosti pravdivosti, jestliže strana tvrdí nebo zpochybňuje skutečnosti, jimiž si není jistá. Při hodnocení, zda je povinnost pravdivosti plněna, nezáleží totiž na tom, jaký je objektivní stav, ale na tom, jaké je subjektivní přesvědčení povinného subjektu. Z pohledu advokáta je podstatné, že tato povinnost vzniká nejen procesním stranám, nýbrž i jejich zástupcům.¹⁰

K tomu, aby povinnost pravdivosti mohla být efektivně vyvíjena, slouží v první řadě **materiální vedení řízení soudem** (body 156-160). Jeho podstatou je široká **dotazovací a upozorňovací činnost**, jejímž prostřednictvím vede soud strany k tomu, aby tvrdily všechny skutečnosti podstatné pro rozhodnutí, doplnily neúplná či neurčitá skutková tvrzení, navrhly důkazní prostředky k prokázání svých tvrzení, a aby vůbec poskytly veškerá vysvětlení nutná k tomu, aby skutkový základ věci byl pravdivě zjištěn. Podstata materiálního vedení řízení tkví v **aktivním úsilí soudce**, který prostřednictvím dotazů, výzev a upozornění usměrňuje činnost stran v naznačeném směru.¹¹ Jeví-li se to jako potřebné, soudce v takto vymezeném rámci probere se stranami věc i **po právní stránce**. V rámci oprávnění plynoucích z úpravy materiálního vedení řízení může soud rovněž vyzvat stranu, aby se k ústnímu jednání dostavila osobně, nařídil jí předložení listin či jiných důkazních prostředků, jichž se dovolává, a výjimečně si opatřit i další důkazní prostředky, jež mohou přispět k objasnění skutkového stavu (srov. též bod 183).¹²

Věcný záměr vychází z toho, že **dotazovací a upozorňovací činnost soudu se uplatní také v případech, kdy je procesní strana zastoupena advokátem**. Skutečnost, že stranu zastupu-

je profesionál, totiž neznamená, že se jím vykonané hodnocení skutkových tvrzení, provedených důkazů či právní stránky věci shoduje s tím, jak na věc nahlíží soud. I advokátem zastoupená strana má tedy právo vědět, zda soud považuje její skutková tvrzení za úplná a jak hodnotí věc po právní stránce.

Jestliže strana přes upozornění soudu **nedoplní svá skutková tvrzení**, případně neodstraní rozpory z nich plynoucí, musí nést negativní následky tohoto stavu – neunesení břemene tvrzení – v podobě **neúspěchu ve věci**. Dalším následkem nesplnění povinnosti pravdivosti procesní stranou může být uložení **povinnosti k náhradě nákladů řízení**, jež odpůrci vznikly v důsledku jejího vědomě nepravdivého nebo neúplného skutkového přednesu (bod 91). Porušení povinnosti pravdivosti stranou řízení může být v konkrétním případě hodnoceno jako **svévolné vedení řízení**, za které může být straně uložena povinnost k přiměřenému zadostiučinění (bod 263). Z hlediska sankcí lze uvažovat také o **odepření pomoci s náklady** (bod 104) či o uložení **trestu za svévoli** (bod 64).

2. Zastoupení advokátem

Věcný záměr civilního řádu soudního se v určitých ohledech **odchyluje od nynější právní úpravy zastoupení advokátem na základě plné moci**.

Změny se týkají především:

- povinného zastoupení advokátem,
- počtu zmocněnců,
- trvání plné moci.

2.1 Advokátské spory

Bod 28 věcného záměru civilního řádu soudního navrhuje zavést **pravidlo povinného zastoupení stran advokátem s výjimkou řízení před okresními soudy ve věcech, v nichž hodnota předmětu sporu nepřesahuje 50 000 Kč, a v řízení o stížnosti proti usnesení okresního soudu v takové věci**. Pro řízení o žalobě pro zmatečnost a na obnovu řízení by povinné zastoupení mělo platit vždy, bez ohledu na hodnotu předmětu sporu.

K tomu je zapotřebí v první řadě zdůraznit, že navržený text **nepředstavuje definitivní podobu pravidla, které by mělo být v budoucím civilním řádu soudním obsaženo**, ale je východiskem diskuse, která by měla proběhnout. V ní je nutné počítat s tím, že z povinného zastoupení budou pochopitelně **výjimky**, což ostatně výslovně důvodová zpráva k tomuto pravidlu uvádí. Nemá pochopitelně rozumný smysl vyžadovat, aby byla zastoupena strana, která má potřebné právnícké vzdělání, resp. za níž jedná zaměstnanec s takovým vzděláním. Povinné zastoupení má smysl, jenom pokud jde o osoby práva neznalé.

Jako **pracovní východisko** je nutné chápat rovněž **hranici 50 000 Kč** pro advokátské spory v řízení před okresními soudy. Činnost pracovní skupiny pro přípravu věcného záměru civilního řádu soudního zde byla velmi komplikována tím, že nebyla dokončena tzv. Bílá kniha justice, o níž by bylo možné se opřít při úpravě **věcné příslušnosti**. Právě věcná příslušnost úzce souvisí s vymezením případů, v nichž má být v řízení před soudem prvního stupně vyžadováno povinné zastoupení advokátem. V závislosti na podobě pravidel věcné příslušnosti si lze představit i takové řešení, že povinné zastoupení

9 K tomu H. W. Fasching: Lehrbuch des österreichischen Zivilprozeßrechts, 2. vydání, Manz, Wien 1990, marg. č. 653.

10 Srov. J. Macur: Základní povinnosti procesních stran v civilním soudním řízení, Bulletin advokacie č. 2/1990, str. 16, a J. Macur: Povinnost pravdivosti a její legislativní úprava v civilním soudním řádu, Právní rozhledy č. 4/1999, str. 172.

11 Blíže k otázce materiálního vedení řízení srov. J. Macur: Soudcovská vysvětlovací povinnost v civilním řízení, Soudce č. 9/2000, str. 10-14, a Soudce č. 10/2000, str. 8-12.

12 Přes uvedená oprávnění soudu související s objasňováním skutkového stavu zůstává odpovědnost za výsledek sporu na stranách řízení. Soudce prostřednictvím materiálního vedení řízení nemůže jejich činnost nahrazovat, nýbrž jen vhodně doplňovat, a napomáhat tak naplnění účelu civilního řízení. Proto je namístě hovořit o modifikované zásadě projednací.

Ilustrační foto

bude vyžadováno jenom pro řízení před krajskými soudy jako soudy prvního stupně, nikoli též pro řízení před okresními soudy. Záleží na tom, jak bude věcná příslušnost mezi krajské a okresní soudy rozdělena.

Předmětem diskuse může být samozřejmě rovněž **otázka, zda strana má být advokátem zastoupena nejen v opravných řízeních** (odvolacím, dovolacím a s uvedenou výjimkou stížnostním), **ale také v řízení před soudem prvního stupně**. V současné době je u nás povinné zastoupení advokátem vyžadováno v civilním řízení pouze pro dovolání. Je ale nutné si uvědomit, že dovolání je opravným prostředkem, který je zaměřen pouze na správnost právního posouzení věci. Základy úspěchu či neúspěchu ve věci jsou však budovány mnohem dříve. Žalobce se žalobou domáhá určitého nároku a musí přednést skutková tvrzení, která odůvodňují jím požadovaný nárok, a navrhnout k těmto skutkovým tvrzením důkazy. Žalovaný může pravdivost některých tvrzení žalobce popírat, nebo se může bránit uplatňováním námitek; pak musí dokázat skutečnosti, na nichž je námitka založena. Z toho je zřejmé, že objasňování skutkového stavu ve sporném řízení předpokládá především aktivitu stran. Role soudu je pouze podpůrná. Práva neznalá a nezastoupená osoba není něčeho takového zpravidla schopna, a stejně tak je často problematický celkový způsob vedení sporu a realizace jednotlivých procesních úkonů. **Nedává proto rozumný smysl vyžadovat povinné zastoupení až pro opravná řízení, tedy ve fázi, kdy základy úspěchu nebo neúspěchu ve věci již byly v řízení dány** (opravné prostředky neslouží k odstraňování chybného postupu strany, bez ohledu na to, že nebyla zastoupena, ale k odstraňování chyb, jichž se dopustil soud).

Důvody existence povinného zastoupení advokátem výstižně vyjadřuje V. Hora: „*Odhodlává-li se zákon v některých případech nutit strany k tomu, aby se daly zastupovat advokáty, nevychází - a nesmí vycházet - snad z toho, aby bylo zjednáno a zaručeno příslušníkům advokátního stavu jisté zaměstnání a pramen výživy, nýbrž činí tak proto, aby procesní látka,*

dříve než bude předložena soudu, byla právnícky promyšlena, odborně zpracována a uspořádána; to je i v zájmu stran, jež nejsou znalé práv, mají být chráněny před možnou újmou, z této neznalosti jim hrozící, i v zájmu soudu, jemuž má být práce ulehčena a odpovědnost zmenšena. Nucené zastoupení stran advokáty může ale působiti také značnou měrou k smírnému vyřešení věci a tím i k odvrácení sporů, jsou-li advokáti stran na výši svého povolání.“¹³

Na další zásadní důvod povinného zastoupení stran práva nezalých advokátem upozorňuje F. Zoulik. K pojmovým znakům civilního procesu, které určují jeho charakter coby sporu o právo, patří **rovnost stran, nestrannost a nezávislost soudu a kontradiktorní charakter řízení**. Pouhá formální rovnost, tj. stejné procesní postavení stran, však jim ještě nezajišťuje skutečně rovnou možnost hájit vlastní zájmy. Většina právních řádů proto, jak upozorňuje F. Zoulik, se tuto faktickou nerovností snaží vyřešit po vzoru francouzského, rakouského a německého práva povinným zastoupením stran advokátem.¹⁴ Advokátský spor však zajišťuje rovnost stran i jinak: není nutné, aby soud poučoval strany, jak mají v řízení postupovat, aby neutrpěly újmu na svých právech, neboť od toho jsou zastoupeny advokáty coby osobami práva znalými.

Povinné zastoupení advokátem se u nás uplatňovalo až do přijetí zák. č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví. Podle prvního odstavce § 27 civilního řádu soudního platilo s určitými výjimkami pro řízení před sborovými (tj. před krajskými) soudy první stolice a přede všemi soudy vyšší stolice.¹⁵ Zákon o zlidovění soudnictví v § 39 odstranil povinné zastoupe-

13 V. Hora: Československé civilní právo procesní, Díl II., Řízení před soudy první stolice, 3. vydání, nákladem vlastním, Praha 1932, str. 51-52.

14 F. Zoulik: Rovnost stran a profesionalita v civilním procesu (K problematice tzv. advokátského procesu), Bulletin advokacie č. 9/1999, str. 7 a násl.

15 Tehdejší úprava věcné příslušnosti – pokud jde o vztah okresních a krajských soudů – přitom byla koncipována opačně než naše současná. Viz § 50 jurisdikční normy (z. č. 111/1895 ř. z.): „Před sborové soudy první stolice náležejí všechny občanské právní rozepře, které nejsou přikázány soudům okresním.“

ni pro řízení v prvním stupni: „V řízení před soudy první stolice nejsou strany (účastníci) povinny se dát zastupovat advokátem; nepřesahuje-li hodnota předmětu sporu 5 000 Kčs, je v pracovních sporech zastoupení advokátem vyloučeno. V odvolacím řízení musí strany být zastoupeny advokátem, v pracovních sporech však mohou být zaměstnanci zastoupeni i práva znalými zaměstnanci jednotné odborové organizace.“ Důvodová zpráva tento krok vysvětlovala **zapojením soudců z lidu** a jejich aktivitou vůči stranám: „Vzhledem k převaze soudců z lidu nezdá se být napříště nutným vyslovit povinnost k zastoupení advokátem již v první stolici. Bude věcí zejména předsedy senátu, aby při materiálním řízení sporu (věci) byl straně nápomocen i právní radou atd.“¹⁶ O dvě léta později přijatý občanský soudní řád č. 142/1950 Sb. odstranil povinné zastoupení zcela. Podle důvodové zprávy „je to odůvodněno tím, že celé řízení je ovládáno zásadou materiální pravdy a že soud je podle § 7 povinen poučovat pracující občany práva neznalé.“¹⁷ Kromě toho „advokáti ve své převážné většině byli exponenty vládnoucí buržoazie“, a proto „znamenal ustanovení o nuceném zastupování účastníků advokáty ve svých důsledcích **hmotnou podporu vykořisťovatelské třídy**“.¹⁸ Občanský soudní řád z roku 1963 v takto nastaveném trendu pokračoval.

Z uvedeného je zřejmé, že **odstranění povinného zastoupení z našeho právního řádu bylo odůvodněno především ideologickými argumenty**, které jsou z dnešního pohledu zcela nepřijatelné. Zrušení povinného zastoupení vyvolalo zároveň nutnost jinak zajistit to, aby nezastoupená a práva neznalá strana nepodlehla v řízení jenom proto, že ve skutečnosti není schopna v řízení smysluplně samostatně jednat. K zaručení nejen formální, ale také materiální rovnosti měla sloužit **široce pojatá poučovací povinnost soudu** (poskytování právních rad), nadto tehdy obsazeného především soudci z lidu, kteří měli hájit zájmy dělnické třídy. Toto pojetí bylo založeno na představě civilního řízení jakožto **bezkonfliktní spolupráce soudu a účastníků řízení**, jež je právem v polistopadové literatuře odmítáno.¹⁹ Ve skutečnosti totiž civilní sporný proces není založen na bezkonfliktní spolupráci soudu a účastníků řízení, nýbrž na kontradiktorním postavení stran, které mezi sebou vedou spor o právo a svou procesní činností ve svém vlastním zájmu přispívají k objasnění skutkového stavu. Soud je jenom, jak konstatuje F. Zoulík ve shora uvedeném článku, „**nezúčastněným třetím**“, tj. nezávislým a nestranným orgánem, který má spor mezi nimi rozhodnout. Je však velmi **problematické, má-li být soud nestranný, ale zároveň poskyto-**

vat práva neznalé straně poučení, jak má postupovat, aby v řízení neutrpěla újmu.

Z podaných úvah vyplývá, že **povinné zastoupení advokátem s sebou nese přinejmenším tyto výhody:**

- **již ve fázi před zahájením soudního řízení posoudí skutkovou a právní stránku věci advokát**, který coby osoba práva znalá může lépe než právní laik zvážit, zda je vůbec namístě řízení zahájit či nikoli (např. proto, že právní nárok, o němž se klient domníval, že mu náleží, vůbec nemá oporu v právním řádu, nebo proto, že důkazní situace nedává vyhlídky na úspěch apod.);
- odborné zastoupení stran **zvyšuje pravděpodobnost smírného vyřešení věci**;
- dospěje-li advokát k závěru, že je namístě přistoupit k podání žaloby, ví pochopitelně mnohem lépe než strana, jaký procesní nástroj k tomu zvolit (např. zda žalovat na plnění nebo na určení) a jaký obsah by žaloba měla mít (co jsou skutečnosti zakládající nárok, jaké důkazní návrhy učinit, jak formulovat žalobní petit). Obdobně to platí pro vyjádření žalovaného k žalobě, resp. vůbec pro způsob vedení sporu a veškerou procesní činnost stran. Podání a přednesy učiněné nezastoupeným laikem často obsahují chyby, jejichž odstraňování vyžaduje čas a úsilí soudu nebo které už později ani nebude možné odstranit. Povinné zastoupení advokátem z tohoto hlediska **přispívá procesní ekonomii a ochraně zájmů strany**;
- povinné zastoupení advokátem je nástrojem zaručujícím **faktickou rovnost stran v procesu**. Na rozdíl od poučovací povinnosti tento nástroj **neohrožuje soudcovskou nestrannost**.

Na druhou stranu je nutné vidět, že výlohy spojené s povinným zastoupením advokátem budou pro strany představovat určitou **finanční zátěž**. Proto povinné zastoupení nemůže být absolutní; zejména nemůže mít místo tam, kde by neplnilo svůj účel, jako u osob práva znalých, nebo v řízeních, v nichž to není pro jejich nižší závažnost, složitost nebo hodnotu předmětu sporu zapotřebí. **To je věcí formulace výjimek z pravidla povinného zastoupení, o nichž je nutné diskutovat**. Stejně tak je kategorickým požadavkem, aby se povinné zastoupení advokátem nestalo překážkou přístupu k soudu pro nemajetné osoby; tomu pochopitelně musí zabránit **pomoc s náklady**, s níž věcný záměr také počítá.

Konečně lze k problematice advokátských sporů uvést, že i ze **srovnávacího hlediska je současné české pojetí příliš úzké**. V rakouském civilním řádu soudním se v § 27 předepisuje povinné zastoupení pro řízení před opravnými soudy, pro prvostupňové řízení před zemskými soudy, a je-li hodnota předmětu sporu vyšší než 5 000 eur, pak také pro prvostupňové spory před soudy okresními. V německém civilním řádu soudním vyžaduje § 78 povinné zastoupení advokátem pro řízení před zemskými soudy a vrchními zemskými soudy. Pro revizní (dovolací) řízení před Spolkovým soudním dvorem je povinné zastoupení samozřejmě také předepsáno, a to dokonce v ještě přísnější podobě: zastupovat mohou jenom advokáti schválení (připuštění) k zastupování v řízení před tímto soudem. Takto daleko však věcný záměr českého civilního řádu soudního nejde, neboť názory na přínos tohoto opatření nejsou jednoznačné. **K rozšíření povinného zastoupení advoká-**

16 Sněmovní tisk č. 160, důvodová zpráva k § 39, Národní shromáždění, volební období 1948-1952.

17 Z důvodové zprávy k § 30-33 je citováno dle díla J. Rubes a kol.: Komentář k občanskému soudnímu řádu, Díl první, Orbis, Praha 1957, str. 196. Jak správně třídně zásadu materiální pravdy chápat, vysvětluje též komentář na str. 28: „Přijetí zásady materiální pravdy znamená důsledné odmítnutí t. zv. procesního skepticismu, agnosticizmu, kultu citu a iracionálna, který vnáší buržoasní soudní teorie do praxe (a naopak); tyto theoretické ‚principy‘ jsou potom v praxi nástrojem zvláste a hluboké nejistoty (kterou využívá především velkoburžoasie ve svůj prospěch jako významný nástroj třídní persekuce).“

18 F. Štajgr a kol. (autoři jednotlivých kapitol nejsou uvedeni): Učebnice občanského práva procesního, Orbis, Praha 1955, str. 93. Za přečtení ovšem stojí také vyhraněně ideologické pojetí zásad civilního procesu, jemuž se tato učebnice věnuje na str. 23 a násl.

19 Viz J. Macur, S. Stavínková: Úvod do teorie občanského práva procesního, MU, Brno 1990, str. 62-63.

tem došlo nedávno dokonce i na Slovensku (viz § 90 a 429 civilního sporového poriadku č. 160/2015 Z. z.).

2.2 Kolik zmocněnců může mít strana současně?

Poslední věta současného § 24 odst. 1 o. s. ř. omezuje počet zmocněnců, které může strana v řízení současně mít, na **jedineho**. Obdobná ustanovení obsahuje také soudní řád správní (§ 35 odst. 8), správní řád (§ 33 odst. 1) nebo daňový řád (§ 29 odst. 1). Omezení současného počtu zmocněnců na jedineho v nynější úpravě **navazuje na § 30 o. s. ř. z roku 1950. Předchozí procesní úprava žádné takové pravidlo neobsahovala**, a souběžnému zastoupení několika zmocněnců tedy nijak nebránila.²⁰ Možnost souběžného zastupování několika zmocněnců připouští také současné civilněprocesní právo **rakouské**,²¹ **německé** (srov. výslovný § 84 ZPO) a nově také **slovenské** (srov. § 110 odst. 2 CSP).²² Při hledání procesních předpisů neomezujících počet zvolených zástupců přitom není ani nutné opouštět hranice České republiky, neboť v **tretním řízení** se také dává možnost obviněnému, aby si zvolil několik obhájců (srov. § 37 odst. 3 tr. řádu).²³

Je proto nutné položit si otázku, zda vůbec existuje věcný důvod pro to, aby byla i nadále v českém civilním sporném řízení zachována restrikce souběžného počtu zmocněnců na jedineho, nebo zda nepřistoupit k odstranění tohoto omezení.

Důvodové zprávy k občanským soudním řádům z let 1950 a 1963 zavedení, resp. zachování tohoto pravidla nijak nevysvětlovaly. Pouze v komentáři k prvnímu z nich je k jeho ospravedlnění poukazováno na **zásadu hospodárnosti**.²⁴ Bližší rozvedení tohoto argumentu však chybí. Lze se proto dohadovat, že pod hospodárností řízení se zde rozumí snaha vyhnout se problémům, které by mohly prodlužovat nebo prodražovat řízení v případě, že by v něm mohlo vystupovat více zmocněnců. Tyto problémy mohou zřejmě spočívat v růstu nákladů spojených s řízením, v komunikaci soudu s více zmocněnci (problémy při doručování) nebo v nutnosti řešit kolizi mezi rozpornými procesními úkony jednotlivých zmocněnců.

Vyjmenované problémy však lze legislativní cestou vyřešit; dokladem schůdnosti takového přístupu jsou shora uvedené právní řády. Lze přijmout pravidlo, které upraví náhradu nákladů v případě zastoupení více zmocněnci, stejně jako je možné vyřešit, komu má soud doručovat a jak odstranit kolizi mezi procesními úkony zmocněnců.²⁵ Je-li možné taková pravidla přijmout, není důvodu, proč omezovat ústavně garantované právo na právní pomoc v řízení před soudem.

Věcný záměr tato pravidla neobsahuje a nebyla zatím v pracovní skupině předmětem diskuse; **nejprve je totiž nutné vyřešit základní otázku, zda má být zastoupení více zmocněnci připuštěno, a teprve bude-li tato idea přijata kladně, se lze začít zabývat souvisejícími pravidly**.

2.3 Trvání plné moci

Podle § 28 odst. 5 o. s. ř. zaniká plná moc tím, že zastoupený ztratí způsobilost být účastníkem řízení. Smrtí strany zastoupení zaniká a procesní nástupce musí udělit témuž nebo

jinému zástupci novou plnou moc. Do doby, než procesní nástupce vstoupí do řízení, nemůže proces probíhat.

Věcný záměr civilního řádu soudního se po vzoru § 35 rakouského civilního řádu soudního přiklání k opačnému řešení. Podle jeho bodu 31 se **procesní plná moc neruší smrtí ani ztrátou procesní způsobilosti zmocnitel** nebo jeho zákonného zástupce. Sleduje se tím snaha nenarušovat plynulý průběh řízení. Řízení totiž může bez přerušení probíhat dále (bod 67), byla-li strana zastoupena zmocněncem.

3. Princip poctivosti

Ve věcném záměru se navrhuje, aby budoucí civilní řád soudní v úvodní hlavě své první části vyjádřil zásady řízení, na nichž je postaven a které jej charakterizují. Vedle dispoziční zásady, modifikované projednací zásady a zásady procesní ekonomie k nim patří princip poctivosti. K tomuto principu se nyní výslovně hlásí občanský zákoník v § 7. Jeho působnost je však omezena na hmotněprávní vztahy; vzhledem k tomu, že se princip poctivosti považuje za obecnou zásadu uplatňující se v celém právním řádu, je namístě, aby jej výslovně formuloval také nový civilní řád soudní.

Věcný záměr v souladu s tím v bodu 3 **ukládá každému povinnost jednat v řízení poctivě**. Následuje tak čl. 52 švýcarského civilního řádu soudního nebo čl. 11.1 Principů UNIDROIT nadnárodního civilního procesu. K principu poctivosti se hlásí také nám příbuzné právní řády, ačkoli v jejich civilněprocesních předpisech není tento princip výslovně upraven.

V rakouské procesualistice Fasching konstatuje, že v civilním procesním právu je soudu a stranám uložena obecná povinnost zdržet se jednání, které je lstivé nebo v rozporu se zásadou dobré víry.²⁶ Německý civilní řád soudní obsahuje pouze řadu jednotlivých (dílčích) zákazů nepoctivého procesního jednání. Tato ustanovení však nepokrývají všechny myslitelné případy. Vzhledem k tomu, že chybí obdobná generální klauzule, jaká je obsažena v § 242 BGB, použije se podle převažujících názorů nauky a judikatury zásada dobré víry analogicky.²⁷

20 V. Hora, op. cit. sub 13, str. 62.

21 Ch. Zib in H. W. Fasching, A. Konecny: Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen, 2 Band, 1. Teilband (EGZPO und § 1-73b ZPO), 3. vydání, Manz, Wien 2015, str. 512-513.

22 V literatuře k tomu viz F. Sedlačko in M. Števec a kol.: Civilný sporový poriadok, Komentár, C. H. Beck, Praha 2016, str. 300. Omezení na jednoho zvoleného zástupce platí jenom pro spotřebitelské spory (§ 291 odst. 1 CSP).

23 Z literatury k tomu viz T. Kaiser in A. Draštik, J. Fenyk a kol.: Tretní řád, Komentár, 1. díl, Wolters Kluver ČR, Praha 2017, komentář k § 37 pod bodem 20.

24 J. Rubeš a kol., op. cit. sub 17, str. 198.

25 K této možnosti viz P. Lavický: Nad fikci výpovědi (odvolání) plné moci a restrikci počtu zmocněnců v civilním procesu, Časopis pro právní vědu a praxi č. 11/2009, str. 91 a násled.

26 H. W. Fasching, op. cit. sub 9, str. 71-73; H. W. Fasching in H. W. Fasching et al.: Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen, Bd. 1, 2. vydání, Manz, Wien 2000, str. 61-62.

27 Viz T. Rauscher in Münchener Kommentar zur ZPO, 4. vydání, 2013, úvod, marginální č. 34 (cit. dle www.beck-online.de); L. Rosenberg, K. H. Schwab, P. Gottwald: Zivilprozessrecht, 17. vydání, C. H. Beck, München, str. 12-13, 343-344. K praktickým příkladům viz např. E. Schilken: Zivilprozessrecht, 6. vydání, Verlag Franz Vahlen, München 2010, str. 68-69; L. Rosenberg, K. H. Schwab, P. Gottwald, viz výše, str. 343-344.

4. Povinnost řádného vedení sporu a prekluze skutkových přednesů

Vedle povinnosti pravdivosti, o které bylo pojednáno výše (sub 1.6), vzniká podle věcného záměru procesním stranám rovněž povinnost činit své skutkové přednesy a důkazní návrhy včas tak, aby věc mohla být projednána a rozhodnuta co nejrychleji (bod 148). V této souvislosti procesní nauka hovoří o tzv. **povinnosti k řádnému vedení řízení** (něm. *Prozessförderungspflicht*). Její legislativní úprava je vyvolána existencí dvou základních práv dopadajících na civilní řízení: **práva na právní slyšení a práva na projednání věci v přiměřené lhůtě**. Z ústavněprávního rámce vyplývá, že soud může za základ svého rozhodnutí položit pouze skutková tvrzení a důkazy, k nimž měly strany možnost se v řízení vyjádřit. Zároveň platí, že projednání věci nesmí trvat neomezeně dlouho, nýbrž se stranám zaručuje právo na rozhodnutí věci v přiměřené lhůtě. Mají-li být obě tato základní práva v řízení účinně dodržována, musí být procesním stranám uloženo, aby své skutkové přednesy a důkazní návrhy činily v přiměřených lhůtách stanovených zákonem, popř. soudcem.²⁸

Na rozdíl od platné úpravy neuzivá věcný záměr k dosažení včasného rozhodnutí konstrukce paušální zákonné prekluzivní lhůty (srov. § 118b o. s. ř.). Ta se totiž v praxi ukazuje jako neživotná, o čemž svědčí – mimo jiné – skutečnost, že je **obcházena dokonce ze strany soudů** (např. tím, že soud úmyslně neposkytne stranám poučení o koncentraci řízení).²⁹ Současná úprava nebere vůbec v potaz, zda skutkový přednes či důkazní návrh strany, který byl učiněn po uplynutí lhůty stanovené zákonem, řízení skutečně prodlouží. Již tím se domácí pojetí koncentrace řízení odlišuje od úprav ve vyspělých západních zemích, ve kterých se rozlišuje mezi tzv. **absolutními a relativními průtahy**. Jestliže opožděný přednes či důkazní návrh strany nevyvolá průtah v projednávání sporu, neboť soud se musí zabývat ještě dalšími (včas uvedenými) přednesy či důkazy, jedná se o relativní průtah, který nemůže vést k odmítnutí skutkového přednesu či důkazního návrhu pro opožděnost. Právo protistrany na právní slyšení a na přiměřenou délku řízení tím není dotčeno.

Věcný záměr umožňuje stranám přednášet skutková tvrzení a navrhoprovedení důkazních prostředků, jež se týkají projednávané věci, zásadně až do skončení ústního jednání (bod 149). Soud nepřipustí nový skutkový přednes nebo důkazní návrh pouze v případě, že jej strana uvedla opožděně z hrubé nedbalosti a že by se jeho připuštěním řízení značně protáhlo (bod 150).

28 Srov. J. Macur: Koncentrace řízení a procesní prekluzivní lhůty podle novely občanského soudního řádu č. 30/2000 Sb., Bulletin advokacie č. 1/2001, str. 15.

29 Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010, uveřejněný pod č. 98/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

30 Lze proto v navrhované úpravě hovořit o koncentraci soudcovské.

31 Budoucí úprava by měla reflektovat náleze Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 25/12, kterým byla zrušena tzv. „paušální vyhláška“ č. 484/2000 Sb.

32 Jednou z výjimek je nařízení důkazu bez návrhu, přičemž tato výjimka vyplývá z označení platící strany jako strany, „která navrhla důkaz“. Návrh tedy nepřebírá dosavadní možnost uložit zaplacení zálohy i straně, která sice důkaz nenavrhla, avšak „v jejímž zájmu“ jej soud nařídil (§ 141 odst. 1 o. s. ř.). Zaplacení zálohy také soud neuloží v rozsahu, v němž strana splňuje podmínky pro příznivou pomoci s náklady.

Návrh tedy vychází z nepřipustnosti absolutních průtahů ve věci a zdůrazňuje, že dalším předpokladem nepřipuštění přednesu či důkazního návrhu je zavinění procesní strany. Často půjde o případy, kdy procesní strana činí procesní úkon týkající se zjišťování skutkového stavu pouze z důvodu oddálení meritorního rozhodnutí. Posouzení těchto předpokladů je v diskreci soudu, jenž v rámci materiálního vedení řízení upozorňuje strany na nutnost doplnění jejich přednesů a důkazních návrhů, k čemuž jim ukládá **soudcovské lhůty**.³⁰ Tyto lhůty mají **prekluzivní povahu**, neboť při splnění shora uvedených předpokladů vedou k zániku práva procesní strany učinit příslušný procesní úkon.

Navrhovaná úprava klade – na rozdíl od současného stavu – zvýšené požadavky jak na strany řízení, tak na soud. Předpokládá, že soud i strany řízení budou na ústní jednání dobře připraveny. K tomu by měla přispívat rovněž navrhovaná **úprava přípravného roku** (body 125-129), jehož výsledkem zpravidla bude stanovení **plánu ústního jednání** (bod 127), a to včetně návrhu důkazních prostředků, jež by na něm měly být provedeny. Byť tento plán lze v průběhu ústního jednání měnit (např. s ohledem na výsledky dokazování), může soudu sloužit jako pomůcka při posouzení, zda strana učinila skutkový přednes či důkazní návrh opožděně z hrubé nedbalosti.

Jestliže se opožděného přednesu nebo důkazního návrhu dopustí z hrubé nedbalosti advokát, může mu být, vedle nepřipuštění takového procesního úkonu, uloženo rovněž **pořádkový trest** (bod 151). Pro stranu nepříznivé následky spojené s opožděným přednesem mohou spočívat i v tom, že jí soud uloží **povinnost k náhradě nákladů řízení** odpůrce, jež mu vznikly v důsledku opožděného skutkového přednesu či důkazního návrhu (bod 91).

5. Náklady řízení

Pasáž věcného záměru věnovaná nákladům řízení je zařazena do první, obecné části věcného záměru s ohledem na široký dosah problematiky do všech stupňů řízení. Obsahuje úpravu druhů nákladů a jejich placení, náhrady nákladů, rozhodnutí o náhradě nákladů, jistoty a pomoci s náklady.

Nákladová pravidla jsou nastavena tak, aby na jedné straně odpovídala požadavku efektivního prosazení práv a oprávněných zájmů stran, na druhé straně sledovala i další cíle, jako zabránění šikanóznímu, nikoli nutnému nebo lehkověžně zahájenému procesu.

Náklady řízení jsou zejména náklady na zastoupení advokátem, soudní poplatky a jiné hotové výdaje strany a jejího zástupce, není-li jím advokát, dále výdělek strany a jejího zákonného zástupce ušlý účastí na soudním roku, náklady na dokazování a na tlumočení. Počítá se s tím, že složení nákladů na zastoupení advokátem a jejich **paušální výši** pro jeden stupeň řízení stanoví zvláštní právní předpis, který stanoví také paušální výši hotových výdajů strany nebo jejího zástupce, který není advokátem, pro případ, že nedoloží jejich výši.³¹

V souladu se současnou úpravou platí i podle věcného záměru náklady nejprve ten, jehož jednáním vznikají. Soudu je umožněno – až na výjimky³² – uložit straně, která navrhla důkaz, aby zaplatila **přiměřenou zálohu** na předpokláda-

né náklady. Pravidla upravující zálohu na náklady důkazu však kladou důraz na účelnost a přiměřenost takového postupu.

Pravidla náhrady nákladů jsou ve věcném záměru ovládaná kritériem úspěchu, resp. neúspěchu ve věci, přičemž však o neúspěchu žalobce lze hovořit nejen tehdy, když soud žalobu zamítne, ale i tehdy, když o ní pro zpětvzetí nebo nedostatek podmínek řízení nerozhodne. Naopak žalovaného lze za neúspěšného označit tehdy, když soud žalobě vyhověl nebo když žalovaný nárok žalobce uspokojil.³³

Dále jsou pravidla pro náhradu nákladů ovládaná pravidlem **účelnosti**. Pokud některá ze stran náklad vynaložila neúčelně, nemá právo na jeho náhradu.

Oproti současné úpravě se zakotvuje právo na náhradu nákladů **vedlejšího intervenienta**, nikoli však jeho povinnost k náhradě.

Věcný záměr civilního řádu soudního počítá s možností **dohody o nákladech řízení**, kterou soud převezme do výroku konečného rozhodnutí. Zatímco platné právo ji připouští pouze pro smír, věcný záměr s ohledem na dispoziční zásadu rozšiřuje tuto možnost pro všechny případy.

Podle výsledku řízení jsou strany povinny rovněž nahradit **náklady státu**, ledaže je stát vynaložil neúčelně.

Věcný záměr stanoví pravidlo o **separaci nákladů**, podle kterého protistraně nebo státu musí strana, vedlejší intervenient, zástupce nebo zmocněnec nahradit náklad, který vznikl jejich zaviněním nebo náhodou, která se jim přihodila. Sami právo na náhradu takto vzniklého nákladu nemají. Tuto povinnost má i svědek nebo jiná osoba povinná něčím při dokazování, znalec nebo tlumočník, jestliže náklady způsobili zaviněným porušením povinnosti.

Individuální okolnosti případu umožňují soudu (podobně jako § 150 o. s. ř.) zvážit náhradu nákladů řízení a úspěšné straně ji nepřiznat, nebo – na rozdíl od citovaného ustanovení o. s. ř. – ji přiznat straně neúspěšné.

Po vzoru zahraničních úprav věcný záměr upravuje **úročení pohledávky na náhradu nákladů v případě prodlení**. Výše úroků z prodlení se stanoví stejně jako pro jiné pohledávky, tedy vychází se z předpisů občanského práva, avšak ke dni rozhodnutí soudu o nákladech.

Při rozhodování o náhradě nákladů je zohledněno to, že náklady oproti věci samé představují méně závažnou, vedlejší otázku. Proto by o nich mělo být rozhodováno jednodušeji, rychleji a levněji než o věci samé. Z toho důvodu, mimo jiné, je povinnost rozhodnout o náhradě nákladů v konečném rozhodnutí modifikována **výhradou rozhodnutí o nákladech na dobu po pravomocném vyřízení věci** (bod 96). Soud prvního nebo druhého stupně může uvážit, zda o nákladech rozhodnout ihned, anebo rozhodnutí o nákladech odložit. Odložením rozhodnutí o nákladech (nikoli jen o jejich výši) se soud vyhne úsilí, které se později může ukázat jako zbytečné, protože soud vyššího stupně změní nebo zruší jeho konečné rozhodnutí a s ním ztratí účinek i rozhodnutí o nákladech. Tím se sleduje požadavek hospodárnosti, rychlosti a jednoduchosti rozhodnutí o nákladech.

Oproti současné právní úpravě (resp. jejímu ustálenému výkladu), která umožňuje soudu uložit náhradu nákladů řízení vždy, když se jí strana výslovně nevzdá, se (staronově) zavá-

dí institut **soupisu nákladů** (bod 100). Soud tak může přiznat pouze takové náklady, jejichž soupis s potřebnými doklady strana předložila, přičemž předložení soupisu je limitováno prekluzivní lhůtou, a to do konce ústního jednání předcházejícího rozhodnutí o povinnosti k náhradě nákladů. V případě, že má být rozhodnuto bez předchozího ústního jednání, je třeba soupis předložit s návrhem, o němž má být rozhodnuto, nebo s vyjádřením k němu.

Věcný záměr dále počítá s **jistotou na náhradu nákladů**, kterou může soud na návrh žalovaného uložit žalobci v případě, že je tu vážná obava, že by žalobce v případě svého neúspěchu nenahradil žalovanému náklady řízení.³⁴

Věcný záměr konečně upravuje tzv. **„pomoc s náklady“** (bod 104 a násl.), která nezahrnuje pouze osvobození od soudních poplatků, nýbrž i osvobození od dalších plateb a náhrad (např. záloha na náklady důkazu, náhrada nákladů státu, jistota na náhradu nákladů apod.). Strana přitom může žádat osvobození i jen od některého z těchto nákladů. **Pomoc s náklady se přiznává straně, která osvědčí, že nemá dostatek prostředků k vedení sporu, ledaže zjevně nemá vyhlídku na úspěch.** Umožňuje se nově po vzoru zahraničních úprav přiznat pomoc s náklady i právnické osobě, jestliže prostředky k vedení sporu nemají ani ti, kdo jsou na sporu spolu s ní hospodářsky zúčastnění.

Podobně jako současná úprava věcný záměr umožňuje **ustanovit na žádost strany zástupce z řad advokátů** v případě, že byla straně přiznána pomoc s náklady nebo strana předpokládá pro její přiznání splňuje, ledaže se to jeví jako nepotřebné. Na rozdíl od dosavadní úpravy se důsledně stanoví, že **stát nese náklady zastoupení jen v tom rozsahu, v němž straně náleží pomoc s náklady.**

33 Věcný záměr v této souvislosti počítá s pravidlem, podle kterého platí, že je-li věc vyřízena na základě vzdání se nároku nebo zpětvzetí žaloby, jež žalobce učinil proto, že žalovaný jeho nárok uspokojil, považuje se za neúspěšného žalovaný. Jde-li však o zaplacení a žalobce o ně žalovaného nejméně 15 dnů před podáním žaloby neupomenul a žalovaný jeho nárok během řízení uspokojil neprodleně, nese si každá strana své náklady.

34 Tento institut je inspirován švýcarským právem – čl. 99 odst. 1 švýcarského ZPO.

C. H. BECK NOVINKA

Svoboda/Tměná

Dovolání

2018, brožovaná, 176 stran
cena 390 Kč, obj. číslo EPI98

Objednávejte na www.beck.cz

inzerce

6. Opravné prostředky a jiné prostředky nápravy vad

Výše zmíněné **posílení dispoziční zásady** v návrhu věcného záměru civilního řízení soudního se samozřejmě projeví i v oblasti opravných prostředků a jiných procesních prostředků nápravy nesprávnosti. Všechny tyto prostředky jsou v civilním soudním procesu vázány krátkou zákonnou, zpravidla konečnou lhůtou, a proto vyžadují od advokáta v roli zmocněnce strany, aby jim věnoval zvýšenou pozornost.

6.1 Opravné prostředky

Soustava opravných prostředků nedoznává v návrhu věcného záměru zásadních změn v pojmenování, avšak četné obsahové, vnitřní změny oproti dosavadní úpravě jsou významné. **Hlavními rysy předpokládané úpravy opravných prostředků jsou:**

- **Důsledný zákaz novot** (nových skutkových tvrzení i nových důkazních návrhů).
- **Důsledná vázanost soudu návrhem ve věci** (odvolacím, dovolacím petitem i ostatními návrhy).
- **Ve všech opravných řízeních se z úřední povinnosti (bez návrhu) přihlíží jen k důvodům zmatečnosti.**
- **Výrazné omezení zásahů do již nabyté právní moci** rozhodnutí, a tím i posílení právní jistoty.
- **Důslednější prosazení apelačního (a revizního) principu** spočívající v přednosti meritorního rozhodnutí opravných soudů, tj. **omezení kasace.**

Prvním opravným prostředkem proti rozsudku (a jen proti rozsudku) soudu prvního stupně je odvolání: jeho úprava je zhruba shodná s dosavadní, vyčleňuje však ze svého předmětu formu usnesení, protože ta budou napadnutelná stížností.

Připustnost odvolání je vyloučena v bagatelních věcech (kritérium by se mělo shodovat s kritériem pro řízení v nepatrných věcech, které je upraveno v části druhé věcného záměru). Návrh však v tomto směru neprošel bez diskuse ani mezi samotnými autory, je proto variantní. V úvahu přichází i připuštění odvolání v bagatelních věcech pouze z důvodu zmatečnosti, anebo jen s přivolením soudu prvního stupně. Předběžné odvolací řízení (bez ústního jednání v neveřejném zasedání – bod 322), jakož i důvody zmatečnosti (bod 326), jsou ve věcném záměru a měly by být i ve znění zákona vypočteny, což přispěje k rychlosti a efektivnosti řízení. Odvolací důvody stanoveny nejsou.

Odvolací řízení je založeno na systému neúplné apelace, což znamená nejen zákaz novot, ale i povinnost odvolacího soudu zásadně rozhodnout ve věci. Zrušit a vrátit napadený rozsudek soudu prvního stupně může odvolací soud jen tehdy, pokud by bylo možné očekávat, že rozhodnutí věci odvolacím soudem by bylo podstatně delší nebo nákladnější, což by měl odvolací soud ve zrušovacím usnesení odůvodnit.

Proti usnesení soudu prvního stupně (a některým usnesením soudu druhého stupně) je řádným opravným prostředkem stížnost, pro niž jsou stanovena jednodušší pravidla (např. vyloučení odkladného účinku na vykonatelnost, řízení bez ústního jednání, častá možnost autoremedury atd.). **Stížnost bude u mnoha usnesení vyloučena.** Věcný záměr předpokládá, že nepřipustnost stížnosti bude stanovena přímo u jednotlivých usnesení, což bude uživatelsky vhodnější než hromadný výčet

těchto usnesení. Navíc se zavádí staronový institut **odložené stížnosti** (v zákonné terminologii vyjádřeno tak, že není přípustná samostatná stížnost, anebo že stížnost je omezená). Znamená to, že se stížnost připojuje k nejbližší přípustné samostatné stížnosti, anebo až k odvolání proti rozsudku, popř. ke stížnosti proti usnesení, jímž se řízení končí. Koncepce odložené stížnosti nepochybně přispívá k větší rychlosti a efektivitě řízení. Připustnost stížnosti proti rozhodnutím odvolacího soudu je omezena na několik vyjmenovaných případů. O stížnosti se rozhoduje bez ústního jednání a přednostně tak, že se napadené usnesení mění.

Dovolání je koncipováno jako řádný opravný prostředek spojený ze zákona s odkladným účinkem na právní moc a vykonatelnost. K odůvodnění a obhájení této změny oproti dosavadní úpravě zde pro nedostatek místa odkazujeme na samotný věcný záměr, a sice jeho ideová východiska a vlastní text důvodové zprávy v části třetí hlavě druhé věcného záměru. Zde jen heslovitě připomeneme dva hlavní důvody pro změnu dovolání z mimořádného na řádný opravný prostředek, a těmi jsou jednak potřeba většího respektu k institutu právní moci rozhodnutí, a za druhé potřeba lepšího nastavení připustnosti tohoto opravného prostředku. Je však třeba opakovaně zdůraznit, že **při vhodném nastavení připustnosti dovolání jasnými pravidly nemusí zavedení řádné třetí instance znamenat zvýšení nápadu a zvýšení práce pro Nejvyšší soud.** Naopak oproti současné bezbřehé úpravě může tento stav doznat zlepšení.

Dovolání musí plnit rovnocenně jak funkci nápravy individuálního nesprávného rozhodnutí ve prospěch dovolatele, tak zprostředkovaně funkci sjednocování judikatury obecných soudů v otázkách, které jsou Nejvyššímu soudu dovoláním předestřeny. V té souvislosti nabývá na významu zejména právní úprava připustnosti dovolání; jde o to, aby **připustnost dovolání byla omezena, pokud možno, na závažná rozhodnutí, ale přitom vymezena dostatečně jasně pro uživatele – nespokojenou stranu sporu, resp. jejího zmocněnce, advokáta.** To je těžký úkol. **Jako autoři věcného záměru jsme dospěli k závěru, že jej lze splnit jedině kombinací různých kritérií, a to:**

- Dovolání je přípustné pouze proti **rozsudku** soudu druhého stupně.
- Jmenovitě jsou vyloučeny z možnosti dovolání některé věci s převážně více skutkovou problematikou (např. jako dosud věci rodinného práva).
- Vyloučeny jsou spory do určité **hodnoty předmětu řízení.**
- Pro připustnost je dále rozhodující **kritérium diformity** (vyloučeno je dovolání u potvrzujících rozsudků druhého stupně).
- Konečně se zakládá **povinnost odvolacího soudu, aby ve věku svého rozsudku vyslovil připustnost dovolání,** jde-li o otázku zásadního právního významu a dovolání by podle předchozích kritérií přípustné nebylo. Takovým výrokem by byl Nejvyšší soud vázán.

Tato kritéria by měla splňovat požadavek vyjádřený i v nálezu ÚS Pl. ÚS 29/11, že připustnost opravných prostředků musí být vymezena jednoznačně tak, aby byla pro stranu seznatelná. Tím bude **umožněno straně (advokátu), aby se soustředil více na argumentaci ve věci samé než na řešení a odůvodňování pouhé připustnosti.**

Uvažovat je možné ještě o tzv. **výjimečném dovolání**, které by bylo od určité vyšší hodnoty (např. 100 000 Kč) přípustné i bez splnění předchozího výroku odvolacího soudu.

Dovolání má být založeno na revizním principu, dovolací soud rozhodne zpravidla ve věci samé.

6.2 Jiné prostředky nápravy vad (mimořádné opravné prostředky)

Pro odlišení od opravných prostředků, jež mají být v nové koncepci jen řádné (se suspenzivními účinky), se další prostředky upravují pod názvem **Obnova řízení**. Jsou jimi **žaloba na obnovu řízení** (zhruba odpovídající dosavadní úpravě) a **žaloba pro zmatečnost**. Obě žaloby splňují předpoklad, aby zůstaly skutečně výjimečnými, zejména s přihlédnutím k tomu, že zmatečnost je povinen zkoumat a postarat se o její odstranění soud v každém opravném řízení. A nadto jsou **důvody žaloby pro zmatečnost omezeny pouze na ty nejzásadnější, jimiž jsou:**

- To, že rozhodoval vyloučený soudce nebo přísedící.
- Strana neměla procesní subjektivitu nebo neměla procesní způsobilost a nebyla řádně zastoupena (nedostatek procesní způsobilosti lze konvalidovat).
- Projednání věci bránila překážka věci rozsouzené.

K prostředkům nápravy lze též řadit **odpor a námítky** u platebního rozkazu, resp. směnečného a šekového platebního rozkazu. Jejich úprava se oproti současnému stavu v zásadě nemění, rozdíl je pouze v tom, že soud musí platební rozkaz po podání odporu zrušit (nedojde k tomu automaticky). Toto řešení pak umožňuje, aby byl odpor účinně podán jen proti části platebního rozkazu nebo jen proti lhůtě k plnění.

Pro úplnost je třeba ještě zmínit relativně nové prostředky nápravy, jimiž jsou navrácení v předešlý stav a výtka vad.

Navrácení v předešlý stav. Na rozdíl od dosavadního prominutí zmeškání se institut navrácení v předešlý stav vztahuje nejen na zmeškání lhůty, ale i na zmeškání roku (ať již toto zmeškání mělo jakékoli následky, tedy včetně vydání rozsudku pro zmeškání). Zmeškání roku je vymezeno tak, že se strana bez omluvy nedostaví, nebo se dostaví, avšak nejedná, nebo se během roku vzdá. Předpokladem úspěšného návrhu na navrácení v předešlý stav jsou jednak omluvitelné důvody a dodržení 15denní lhůty, jednak posouzení, zda zmeškavší strana nemohla včas navrhnout prodloužení lhůty (které je obecně možné) nebo odročení, avšak neučinila tak, nebo zda neopakuje důvody již dříve neúspěšně uplatněné.

Návrh na navrácení v předešlý stav je omezen objektivní lhůtou 6 měsíců od zmeškání, bude tedy vyžadovat advokátovu větší bdělost. Straně, která se domohla navrácení v předešlý stav, uloží soud náhradu všech nákladů, které tím byly protistraně způsobeny.

Konečně je vhodné upozornit na institut **výtky vad**, který racionalizuje postup opravných řízení tím, že k procesním vadám (s výjimkou zmatečností, které soud musí i tak zkoumat *ex officio*) bude soud přihlížet jen tehdy, byly-li stranou vytčeny včas, to jest dříve, než se strana pustí do dalšího projednávání. ♣

Do diskuse k věcnému záměru c. ř. s. se můžete zapojit na speciální webové stránce <https://crs.justice.cz/>.

Tvrđý/Vavrušková

Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu Komentář. 2. vydání

- autoři se rozhodli aktualizovat původní komentář a doplnit jej o informace nového nařízení EU o informacích doprovázejících bezhotovostní převody a zásadně aktualizovaný text Doporučení FATF
- užitečné jsou rovněž údaje o platných metodických pokynech Finančního analytického úřadu

2018, vázané v plátně, 584 stran
cena 1 390 Kč, obj. číslo BK66

Svoboda/Smolík/Levý/Šínová a kol.

Občanský soudní řád Komentář. 2. vydání

- úspěšný komentář reaguje na celkem dvanáct změn občanského soudního řádu, k nimž došlo v mezidobí od prvního vydání z roku 2013
- novinky se týkají například výkonu rozhodnutí prodejem nemovitých věcí, předpokladů přípustnosti dovolání, režimu exekučního postihu majetku nacházejícího se ve společném jmění manželů a majetku manžela povinného
- komentář zohledňuje vývoj judikatury za poslední čtyři roky

2017, vázané v plátně, 1 632 stran
cena 1 990 Kč, obj. číslo EK2177

BESTSELLER

Petrov/Výtisk/Beran a kolektiv

Občanský zákoník Komentář

- stručný a přitom obsahově plnohodnotný výklad podrobně zpracovávaný dostupné zdroje, zejména nová soudní rozhodnutí a použitelnou část dosavadní judikatury
- autorský kolektiv čítá 82 odborníků se zkušenostmi s uplatňováním zákona v jednotlivých, specializovaných oblastech
- čtenářský komfort zajišťuje tisk na odlehčeném papíře, inovativní grafická podoba a pečlivě strukturovaný text

2017, vázané s přebalem, 3 120 stran
cena 4 990 Kč, obj. číslo M50

Náhrada újmy způsobené náhodou

Ustanovení o povinnosti nahradit škodu způsobenou náhodou před účinností nového občanského zákoníku v právní úpravě chybělo. Ta však vyvolávala mnohé aplikační potíže. Proto se navrhla výslovná úprava této právní otázky s tím, že základem je pojetí formulované ve vládním návrhu občanského zákoníku z r. 1937, které respektuje klasické konstrukce obsažené ve standardních evropských kodexech. Pro pochopení dnešní regulace je tak více než vhodné nejen představit samotné znění tohoto ustanovení v o. z., ale i jeho genezi, o což se pokusím v následujícím článku.

Doc. JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M.,

je advokátem, právním expertem v Havel & Partners s. r. o., advokátní kancelář, a docentem na PF UP v Olomouci.

Dnešní znění § 2904 zní: „Újmu způsobenou náhodou nahradí ten, kdo dal ze své viny k náhodě podnět, zejména tím, že poruší příkaz nebo poškodí zařízení, které má nahodilě újmu zabránit.“

I. Geneze ustanovení

Původní předobraz komentovaného ustanovení lze nalézt v § 1311 OZO: „(O povinnosti k náhradě škody – 4. způsobené náhodou) Pouhá náhoda postihuje toho, v jehož jmění nebo osobě se udá. Dal-li však někdo k náhodě ze své viny podnět; přestoupil-li zákon, který má zabránit náhodným škodám; nebo vmísil-li se bez nutné potřeby do cizích záležitostí; odpovídá za všechnu

újmu, která by jinak nebyla vznikla.“¹ Toto pravidlo však bylo v našem právu zakotveno již v Koldinových Městských právech.²

OZO tedy poté, co výslovně zakotvil větu, že náhodu pocituje vlastník (*casum sentit dominus*), upravil v tomto ustanovení tři případy, kdy se náhoda přičítá jiné osobě:

1. tzv. podnícení škody,
2. porušení ochranné normy,
3. nedovolené nepřikázané jednání.

Jedná se o případy tzv. smíšené náhody (*casus mixtus*),³ kdy se v důsledku zavinění může realizovat sama o sobě náhodná příčina. Jako *casus* se označovala okolnost, kterou nebylo možné odvrátit. Tento byl buď *merus*, nebo *mixtus*, a to v závislosti na tom, zda byl spojen se zaviněním, nedbalostí. Höpfner to trefně formuluje tak, že pokud bylo možné následky takové okolnosti (*casus*), tj. jí způsobenou škodu, odvrátit lidskou chytrostí a silou, a toto se opomene, pak jde o *casus mixtus*; není-li to možné, jde o *casus merus*.⁴

První případ je podle Ehrenzweiga případem čisté odpovědnosti za zavinění.⁵ Ehrenzweig správně zdůrazňuje, že se nejedná o kodifikaci obecnoprávní nauky o *versari in re illicita*, podle které jednající nese všechny následky svého protiprávního jednání; tuto nauku dokonce označuje jako mimořádné dětskou.⁶ Poněkud matoucí díky souvisí s tehdejší naukou o kauzalitě. Příčinou (*Ursache*) v užším smyslu slova se chápala jen tzv. *causa proxima*, která nutně vede k následku, zatímco tzv. *causa remota*, která škodu sama o sobě nevyvolala, nýbrž „jen“ umožnila, se označovala jako podnícení (*Veranlassung*).⁷ Je-li *causa remota* zaviněna, avšak *causa proxima* jen náhoda, pak byla podle tehdejší nauky škoda – byť zaviněná – jen škodou náhodnou.⁸ Na tuto nauku reaguje § 1311 OZO, který pro takový případ normuje povinnost k náhradě škody, což vyjadřuje právě slovy: „dal k náhodě ze své viny podnět“. Tato díky je však poněkud nepřesná, neboť podnět nebyl dán k náhodě, nýbrž ke škodě, kterou tato náhoda způsobila.⁹ Příkladem může být ponechání cizí věci – knihy na zahradě, když následně začne pršet a kniha je deštěm zničena. V tomto případě je ponechání knihy pod širou oblohou na zahradě zaviněná *causa remota*, která umožnila, aby náhodná *causa proxima* (déšť) vyvolala způsobení škody. Do této kategorie byl řazen i případ zaviněného přivedení se do stavu nezpůsobilosti (např. opilosti), ve kterém je následně způsobena škoda;¹⁰ tento případ nyní řeší výslovně § 2922 o. z.

Koziol správně poukazuje na to, že se v soukromém právu zavinění nemusí vztahovat na veškeré škodné následky, nýbrž jen na „první následek“. Odpovědnost je ohraničena tím, že

1 Obdobné ustanovení bylo možné nalézt již v dřívější úpravě pruského zemského práva; I. 6 § 16; I. 3 § 11, 13 ALR.
 2 Čl. R. XXI odst. III Práv městských: „I ten za vykonavatele škody jmn a držán bývá, kterýž příčinu k škodě dává.“ Podobně čl. R. XXII odst. II: „Nýbrž i ten lidem škodí a škodou vinen bývá, kdož příčinu ke škodě dává, (...)“
 3 A. Ehrenzweig: System des österreichischen allgemeinen Privatrechts, DII 2/1, Das Recht des Schuldverhältnisse, Manz, Wien 1928, str. 43.
 4 L. J. F. Höpfner: Theoretisch-praktischer Commentar über die Heineccischen Institutionen, 7. vydání, Varrentrapp und Wenner, Frankfurt am Main 1803, § 754, str. 832. Jako příklad uvádí požár způsobený bleskem. Mělo-li by k němu dojít v jeho době, jde o *casus mixtus*, neboť již existoval bleskosvod, který však nebyl nainstalován. Před vynálezem tohoto zařízení nebylo možné tento následek odvrátit, a proto se jednalo o *casus merus*.
 5 Podobně i Randa: „Náhoda jest tu nepřímým následkem zaviněného činu a není ti tedy výjimky z pravidla, že toliko vinník náhradu plniti musí“; A. Randa: O závazcích k náhradě škody dle rakouského práva občanského, 7. vydání, J. Otto, Praha 1912, str. 26.
 6 Tuto teorii však, zdá se, používá i Krčmář, viz J. Krčmář: Právo občanské III, Právo obligační, 4. vydání, Všeňard, Praha 1947, str. 319 a násl.
 7 K pojmu podnícení (*Veranlassen, occasionem praebere*) srov. např. E. Tilsch: O příčinném spojení v právu soukromém, in: Pocta podaná českou fakultou právnickou panu Dr. Ant. rytíři Randovi k sedmdesátým narozeninám, Bursík & Kohout, Praha 1904, str. 294. Dále též A. Procházka: O občanskoprávní odpovědnosti elektrických podniků, 1. vydání, V. Linhart, Praha 1938, str. 8, 9.
 8 Srov. též Celsovy příklady, které uvádí Ulpian; D. 9. 2. 7. 6.
 9 A. Ehrenzweig, op. cit. sub 3, str. 43, 44.
 10 Srov. G. Scheidlein: Miscellen aus dem Gebiete des bürgerlichen und der derselben verwandten politischen Gesetzgebung des Oesterreichischen Kaiserstaates, 4. sešit, Ueber das dreybigste Hauptstück des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches von dem Rechte des Schadenersatzes und der Genugtuung, J. G. Mösl, Wien 1821, str. 78.

se odpovídá zpravidla jen za předpokladu adekvátnosti (objektivní předvidatelnosti) a nexu protiprávnosti.¹¹ Také podle § 2910 odst. 1 se zavinění vztahuje jen na porušení absolutního práva, nikoli škodu samotnou („nahradí poškozenému, co tím způsobil“). Podobně podle druhé věty § 2910 se zavinění opět nevztahuje na vznik škody, nýbrž na porušení ochranné normy. Rozsah náhrady není dán zaviněním, nýbrž ochranným účelem normy.

Druhým případem je výslovná úprava porušení ochranné normy. Zde se již projevuje nauka o ochranném účelu normy, resp. nexu protiprávnosti (*Rechtswidrigkeitszusammenhang*).¹² Ehrenzweig uvádí: „Kdo přestoupí ochranný zákon, neodpovídá za libovolná, nýbrž jen za taková náhodná poškození, jimž tento zákon chtěl předejít.“¹³ Ve stejné době judikoval i československý Nejvyšší soud: „K odůvodnění nároku na náhradu škody podle § 1311 obč. zák. nestačí samo o sobě porušení nějaké normy, nýbrž protiprávním jednáním, má-li jím být založen nárok na náhradu škody, musí být porušeny právě ony zájmy, které jsou chráněny dotčenou normou.“

Konečně třetí případ navazuje na koncepci nepřikázaného jednatelství v OZO, podle které se zásadně nikdo nesmí vměšovat do záležitostí jiné osoby (srov. § 1035 OZO).

Jak vyplývá z důvodové zprávy k vládnímu návrhu OZ z roku 1937, byla při přípravě jednotného čs. občanského zákoníku první věta § 1311 OZO o tom, že náhodu pocítuje vlastník, vypuštěna jako nadbytečná.¹⁴ Současně byl vypuštěn i třetí případ týkající se vměšování do záležitostí jiné osoby jako zbytečný přežitek z doby policejního státu.¹⁵ Jinak byl text v zásadě ponechán v souladu s § 1311 OZO. Výsledkem bylo znění § 1132 OZ 1937: „Byla-li škoda způsobena náhodou, je povinen ji nahraditi, kdo porušil předpis nebo zařízení, které mají zabrániti nahodilým škodám, nebo kdo k náhodě ze své viny dal podnět.“ Za zdůraznění stojí, že se zde vedle porušení ochranné normy zvláště klade důraz i na porušení ochranného zařízení.

Z formulace § 1132 OZ 1937 pak vycházel i § 341 OZ 1950, když normoval odpovědnost za škodu způsobenou náhodou: „Za škodu způsobenou náhodou odpovídá ten, kdo dá ze své viny k náhodě podnět, zejména tím, že poruší předpis nebo zařízení, které mají zabrániti nahodilým škodám.“ Dání podnětu k náhodě již nebylo samostatnou skutkovou podstatou, nýbrž jen uvozením k úpravě následků za porušení ochranné normy nebo ochranného zařízení. Zjevně se zde reflektovala Ehrenzweigova kritika samostatné skutkové podstaty dání podnětu k náhodě.

Citované ustanovení OZ 1950 bylo téměř doslova převzata do § 2904 o. z.¹⁶ Oproti svému inspiračnímu zdroji vykazuje jen drobné formulační změny a pravděpodobně i jednu redakční chybu (k tomu níže).

II. Náhoda

1. Pojem náhoda obecně

Jednotný pojem náhoda neexistuje. Naopak se obecně užívá v několika různých významech a také může mít specifický význam v rámci jednotlivého ustanovení.

Pojem náhoda se obecně užívá jak v absolutním, tak i v relativním smyslu.

Náhoda v **absolutním smyslu** znamená něco neodvratitelného, nevypočitatelného, nebo něco nezaviněného, případně, co vůbec nemá za příčinu jednání člověka. Jde o řadu různých pojetí, která mají společné, že se uplatní obecně, nikoli jen ve vztahu k určité osobě.

Naproti tomu jako náhoda v **relativním smyslu** se určitá skutečnost posuzuje právě jen ve vztahu k určité osobě; typicky např. v obligačních vztazích, kdy se nebezpečí náhodného zániku věci naplní i v případě, kdy věc protiprávně zničí třetí osoba, za kterou však žádná ze stran neodpovídá.¹⁷

Zpravidla se jako náhoda obecně označuje **událost, za kterou nikdo neodpovídá**;¹⁸ a to opět buď v absolutním (neodpovídá vůbec nikdo), nebo v relativním smyslu (neodpovídá za ni konkrétní osoba).

V rámci **deliktní odpovědnosti**, kde se zásadně odpovídá za zavinění, se za náhodu zpravidla považuje **nezaviněná** okolnost, případně nezaviněný následek (škoda).¹⁹

V rámci **smluvní odpovědnosti** (§ 2913 o. z.) je za náhodu vhodné považovat následky, které nejsou přičitatelné dlužníkovi ani věřiteli (jsou objektivně nepředvidatelné, způsobené třetí osobou, za kterou dlužník ani věřitel neodpovídají, atd.).

Uvedené vymezení náhody jako události, za kterou nikdo neodpovídá, lze považovat za základní a výchozí. S ohledem na různost používání tohoto pojmu však může být nanejvýš **podpůrným vymezením**. To znamená, že výklad konkrétního ustanovení může založit pro daný případ odlišný, specifický význam tohoto pojmu.

11 H. Koziol: Österreichisches Haftpflichtrecht, Svazek 2, Besonderer Teil, 2. vydání, Manz, Wien 1984, str. 100, 101.

12 Prvorepublikový NS hovoří o „protiprávní souvislosti“; rozhodnutí NS ze dne 25. 2. 1927, Rv II 423/26, Vážný č. 6845. Ze současné judikatury srov. nález ÚS ze dne 15. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 1587/15.

13 A. Ehrenzweig, op. cit. sub 3, str. 44.

14 Srov. důvodovou zprávu k § 1132 OZ 1937.

15 Srov. důvodovou zprávu k ustanovením o nepřikázaném jednatelství, § 879 a násl. OZ 1937. Tato kritika však není namístě. Ostatně odpovědnost za náhodně vzniklou škodu v těchto případech následně převzaly všechny navazující civilní kodexy; srov. § 445 OZ 1950, § 744 obč. zák. č. 40/1964 Sb., § 3009 odst. 2 o. z.

16 Toto přehlíží Pelikánová, když za inspirační zdroj § 2904 považuje § 1311 OZO; i. Pelikánová: Obchodní právo 5, Odpovědnost, 1. vydání, Wolters Kluwer, Praha 2012, str. 127.

17 Srov. K. Wolf in H. Klang (ed.): Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch, 2. vydání, sv. 6, Kommentar k § 1294, str. 32, 33. Podobně např. Jhering považuje za náhodu (*casus*) vše, co se děje, aniž by bylo možné dlužníkovi vytknout zanedbání vyžadované péče, R. Jhering: Das Schuldmoment im römischen Privatrecht, 1. vydání, Emil Roth, Giessen 1867, str. 50.

18 Srov. H. Koziol: Österreichisches Haftpflichtrecht, Svazek 1, Allgemeiner Teil, 3. vydání, Manz, Wien 1997, str. 404, m. č. 12/68. Tak např. J. Sedláček in F. Rouček, J. Sedláček: Kommentar k československému obecnému zákoníku občanskému, Díl 5, 1. vydání, V. Linhart, Praha 1937, komentář k § 1311, str. 834, m. č. 3; F. Bauer: O povinnosti k náhradě nepřímé škody, 1. vydání, Václav Tomsa, Praha 1945, str. 87: „Nahodilou zkázou je pak každá zkáza věci, za níž dlužník svému věřiteli neodpovídá.“

19 Srov. R. Jhering, op. cit. sub 17, str. 41; A. Randa, op. cit. sub 6, str. 61: „Výjimečně musí se tu totiž netoliko zaviněná, nýbrž i nahodilá škoda hraditi (...).“ Srov. též Š. Luby: Prevencia a zodpovednosť v občianskom práve, Svazek I., 1. vydání, Vydavateľstvo SAV, Bratislava 1958, str. 571: „Zavinenie a náhoda sú dve zavzájom sa vylučujúce a súčasne navzájom sa vysvetľujúce kategórie zodpovednostnej sústavy.“ Tamtéž, str. 577: „Náhoda je teda nezavinená skutočnosť, ktorou sa zasahujú právo chránené vzťahy.“ Tučně zvýrazněno aut. Stejně A. Kanda: Vliv změny poměrů na trvání závazku, 1. vydání, Nakladatelství ČSAV, Praha 1966, str. 87. Tak i právo římské; srov. M. Kaser: Das Römische Privatrecht, Díl první, 2. vydání, C. H. Beck, München 1971, str. 512. Stejně pojetí zastává i J. Švestka: Odpovědnost za škody způsobené při provozech zvláště nebezpečných, 1. vydání, Nakladatelství ČSAV, Praha 1960, str. 92 a násl.; ten dále od náhody odlišuje „nahodilost ve smyslu filozofickém“, čímž míní okolnost, která je naprosto nezávislá na vědomosti a vůli příslušné odpovědné osoby.

2. Vyšší moc

Zvláštním případem náhody je tzv. **vyšší moc** (*vis maior, casus maior, damnum fatale, vis divina*). Tento pojem má původ v římském právu, kde však nebyl nikdy obecně definován, spíše byly uváděny jen konkrétní případy, kdy se o vyšší moc jedná a kdy nikoli. O obecnou definici se snažila právní doktrína až v období recepce a zejména pak od 19. století, avšak jednotného pojetí se dosáhnout nepodařilo. Např. Wolff označuje vyšší moc za jeden z nejnešťastnějších zvolených pojmů právní vědy.²⁰ Z důvodu **nejasnosti** tohoto pojmu se mu někdy legislativa zcela záměrně vyhýbala, tak tomu bylo např. při přijetí automobilového zákona z roku 1908,²¹ což se stále projevuje v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku. Přesto pojem vyšší moc normotvůrce stále někdy užívá, a to jak ve vnitrostátní úpravě (např. § 2925 o. z.), tak i v pramenech mezinárodního práva.²²

20 K. Wolff in H. Klang (ed.), op. cit. sub 17, komentář k § 1294, str. 33; zde srov. i příklady jiného užití tohoto pojmu.

21 Důvodová zpráva k návrhu automobilového zákona zdůrazňovala, že návrh neuvádí pojem „vyšší moc“ z důvodu jeho neurčitosti. Příkladem se však uvádí určité případy, o kterých DZ současně tvrdí, že nemají prakticky žádný význam (např. blesk, zemětřesení, nepřátelský útok atd.). Poukazuje na to, že při praktických případech však pojem vyšší moc nedává soudci žádné jisté vodítko. Proto výslovně volí toto řešení: „Návrh se proto omezuje na to, aby výslovně označil ty náhodné okolnosti, za které se za všech okolností odpovídá, kterými jsou vlastní provozní nehody, tzn. škodlivé události, které vznikají z provozu samotného a nepochází výlučně z vnějšího přístupujícího škodných příčin. Bylo však upuštěno od toho, aby tyto příčiny byly popsány obecnou formulací, protože existovala obava, že takové obecné vymezení nelze precizně předem stanovit.“ Bylo tedy shledáno účelnějším zvláště vymežit nejdůležitější zdroje nehody. Das Automobilhaftpflichtgesetz, Gesetz vom 9. August 1908, BGBl. Nr. 162, über die Haftung für Schäden aus dem Betriebe von Kraftfahrzeugen mit den Materialien und den Durchführungsverordnungen, Manz, Wien 1908, str. 17, 18.

22 Srov. např. čl. 2 bod 15, pozn. č. 3 Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO); sdělení č. 191/1995 Sb.; zde se vyšší moc vymezuje jako tiseň nebo donucení, jemuž nelze čelit a které je důsledkem nepředvídatelných skutečností osvobozujících od splnění smlouvy. Dále srov. např. čl. 30 Mezinárodní dohody o tropickém dřevě z roku 2006; sdělení č. 89/2012 Sb. m. s.

23 A. Kanda, op. cit. sub 19, str. 71, pozn. č. 153: „... tento výraz neodpovídá terminologii socialistického práva. Náš bývalý občanský zákoník proto také používal termínu „neodvratitelná náhoda“ tam, kde měl na mysli „vyšší moc“. Občanský zákoník RSFSR používal termínu „népreodolimaja sila“.“

24 Srov. D. 4. 9. 3. 1.

25 Srov. M. Bartošek: Encyklopedie římského práva, 2. vydání, Academia, Praha 1994, str. 232; A. Exner: Der Begriff der höheren Gewalt (*vis maior*) im römischen und heutigen Verkehrsrecht, 1. vydání, Alfred Hölder, Wien 1883, str. 39.

26 A. Exner, op. cit. sub 25, str. 3 a násl.

27 Tak již např. Právní kniha města Brna (čl. 153 a násl.); srov. M. Flodr: Brněnské městské právo, 1. vydání, Matice moravská, Brno 2001, str. 421 a násl.

28 § 2 zákona č. 27/1869 ř. z., o ručení železničních podniků za tělesná poškození nebo usmrcení lidí, způsobená událostmi na železnicích: „Podnikatelstvo jest osvobozeno od tohoto plnění náhrady jen tehdy a jen tou měrou, pokud dokáže, že událost byla způsobena neodvratnou náhodou (vyšší mocí – *vis maior*) nebo odvratným činem třetí osoby, jejíž zavinění nemá zastupovati, anebo zaviněním poškozeného.“

29 A. Randa, A. Braß: Gutachten über die Haftpflichtfrage beim Betriebe gewerblicher Unternehmungen nach österreichischem Rechte, In Schriften des Vereins für Socialpolitik XIX, Die Haftpflichtfrage, Gutachten und Berichte, 1. vydání, Duncker & Humblot, Leipzig 1880, str. 1, 6.

30 A. Exner, op. cit. sub 25, str. 9. Ještě v nauce 18. století a počátku 19. století se spojoval pojem vyšší moc s neodvratitelnou náhodou. Např. Höpfner ztotožňoval *casus* s vyšší mocí a obojí chápal jako neodvratitelnou událost. L. J. F. Höpfner, op. cit. sub 4, § 754, str. 832. Poukazuje přitom (tamtéž, pozn. č. 5) na Ulpianovu tezi, podle které je fatální škoda (tj. vyšší moc) taková, která se udá nepředvídatelně (*imprudenteribus*). Ulpian D. 17, 2, 52, 3: „*Damna quae imprudenteribus accidunt, hoc est damna fatalia.*“

Terminologie socialistického práva tento pojem nepoužívala, nýbrž namísto toho užívala pojem „neodvratitelná náhoda“ (viz níže).²³

Přehled geneze zákonné úpravy

Jak bylo uvedeno, byl pojem vyšší moc vlastní již římskému právu. Z hlediska zde projednávané materie je významné, že plnil liberační důvod při přísné objektivní odpovědnosti lodníků za zboží, které přepravovali, a též při odpovědnosti hostinských a majitelů stájí za věci, které od cestujících převzali do opatrování (*receptum nautarum cauponum stabulatorium*).²⁴ Příkladem vyšší moci bylo potopení lodi s nákladem v bouři nebo ztráta zboží při přepadení piráty. Následně byla odpovědnost lodního přepravce rozšířena i na případy poškození zboží, ke kterému došlo ještě na souši, avšak po jeho předání přepravci. Často se uvádělo, že důvodem této přísné odpovědnosti byla špatná pověst dotčených osob, resp. povolání.²⁵

V novější době byla římskoprávní pravidla pro *receptum nautarum* rozšířena i na pozemní přepravu.²⁶ Velmi záhy se v rámci recepce římského práva tato úprava dostala i do práva v českých zemích.²⁷ Toto řešení následně převzal i všeobecný zákoník obchodní v čl. 395: „*Dovozník ručí za škodu, která vznikla ztrátou nebo poškozením nákladu od převzetí až do dodání, pokud neprokáže, že ztráta nebo poškození povstaly vyšší mocí (vis maior) ...*“

Uvedená římskoprávní úprava byla inspirací i pro úpravu odpovědnosti za škodu při moderních způsobech přepravy. Tak tomu bylo již při úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou **provozem železnice**. Již pruský železniční zákon z roku 1838 vylučuje odpovědnost železničního podniku, pokud škoda byla způsobena neodvratitelnou vnější náhodou (§ 25). Náš rakouský zákon o ručení železničních podniků z roku 1869, který vycházel z předchozí pruské úpravy, již výslovně hovoří o vyšší moci (*vis maior*).²⁸ Randa přitom výslovně zdůrazňuje, že pojem vyšší moc má plně odpovídat právě čl. 395 všeobecného obchodního zákoníku.²⁹

Konstrukce odpovědnosti za provoz železnic byla následně v pozdější době **vzorem pro řadu následujících úprav**, a to jak pro odpovědnost za škodu způsobenou automobilovou dopravou, tak i obecnějších úprav odpovědnosti za zvláště nebezpečné provozy (srov. § 2925).

Vývoj názorů na obsah pojmu vyšší moc

Vývoj do pol. 19. století

V období recepce se právní nauka pokoušela obecně vymezit i pojem vyšší moc. Již glosátoři považovali za vyšší moc případy nezaviněné náhody. K vyloučení povahy určité okolnosti jako vyšší moci postačovala *culpa levissima*. Toto pojetí tedy **ztotožňovalo nezaviněnou náhodu s vyšší mocí**. Glosa výslovně uváděla: „*intra levissimam culpam et casum fortuitum nihil est medium*“. Exner zdůrazňuje, že toto pojetí v minulosti mnohokrát opanovalo právní doktrínu.³⁰

Jiný směr **rozlišoval mezi náhodou a vyšší mocí**. Zde se vyvinula dvě základní pojetí. První pojetí se snažilo zobecnit příklady uvedené v římskoprávních pramenech, tj. zejména boží

moc a moc nepřítele; v novější době se hovořilo o **živelní události** (*Elementarereignis*), případně **přírodní síle** (*Naturgewalt*).³¹

Převažující však byl názor, který se snažil hledat společný znak živelní události a nepřátelského přemožení (*vis piratorum*) a našel jej v kritériu neodvratitelnosti. *Vis maior* pak byla vymezena jako **neodvratitelná náhoda**: *casus cui resisti non potest*.³² Nejde přitom o neodvratitelnost *in concreto*, nýbrž *in abstracto*: náhoda musí být podle své povahy taková, že lidské síly proti tomu nic nezmůžou.³³ Zde se tedy opouští identita *casus a vis maior* a je snaha najít objektivní kritérium. Až do poloviny 19. století jde o panující mínění.³⁴

Goldschmidt

Je-li kritériem neodvratitelnost, pak je třeba stanovit, pro **jaký subjekt** má být daná okolnost nepřekonatelná? Správně poukazuje Exner, že událost, se kterou si zámořský parník hravě poradí, může být pro bárku nezdolatelná. Pak je třeba se ptát, co jsou pro železnice, koňské dráhy, pro obyčejné povozy, pro parníky atd. nehody, se kterými si pravidelně nelze poradit. Tím se však vzdáváme objektivního vymezení pojmu *vis maior*. Potom ovšem není zjevná žádná racionální hranice, kde má tato klasifikace ustát, neboť v rámci každé z těchto kategorií existují ještě značné rozdíly. Proto při tomto přístupu podle Exnera nezbyvá než vycházet z **individuálního** pojetí: „*Určitou událost je třeba právně posoudit jako vis maior, pokud je podle situace v konkrétním případě pro dotčeného neodvratitelná a nepřekonatelná.*“³⁵

S tímto pojetím skutečně přišel **Levin Goldschmidt**,³⁶ který poprvé podrobil pojem vyšší moc v rámci římskoprávní úpravy recepta podrobnému zkoumání; jeho závěry byly následně téměř obecně akceptovány.³⁷ **Jako vyšší moc charakterizoval události, které nebyly zaviněny recipientem a ani nejsou zaviněny jeho pomocníky nebo nejsou způsobeny třetími osobami, pokud jim však recipient mohl zabránit.**³⁸ Zavinění recipienta se však mělo posuzovat nikoli jako *culpa levis*³⁹ (péče řádného hospodáře), nýbrž recipient měl být *ex recepto* povinen k „**mimořádným opatřením opatrnosti, která byla indikována okolnostmi**“.⁴⁰

Toto použití **mimořádných pravidel opatrnosti** velmi přesvědčivě kritizoval Exner.⁴¹ Ostatně i Goldschmidt sám uváděl, že hranice mezi zanedbáním této mimořádné opatrnosti a běžným zaviněním je velmi neostrá.⁴² Mělo jít o výkon nejvyšší opatrnosti a péče, kterou lze podle konkrétních poměrů rozumně požadovat. Exner poukazuje na to, že se vyžaduje velmi obtížné posouzení ze strany soudce, neboť jde o hledisko, které přesahuje míru té pečlivosti a opatrnosti, kterou lze od zdatných lidí očekávat. Jde tedy o přísnější odpovědnost, avšak jak přísnou? Trefně uvádí, že „*mimořádné je vždy individuální, netypické, a tím nezpůsobitelné k tomu, aby bylo prostředkem pro srovnání a posuzování*“. Přesvědčivě praktické použití tohoto kritéria je tak vlastně nemožné. Uvádí velmi dobrý příklad se stavbou mostu: lze se ptát znalce, zda žalovaný při zhotovení mostního pilíře užil nejen všechno umění svého oboru a aplikoval prostředky a opatření svědomitého technika, nýbrž zda učinil i to, co by považoval za nezbytné zvláště bázlivý technik? Znalec by nemohl dát žádnou přesvědčivou odpověď. Exner trefně konstatuje: „*co by totiž takový člověk udělal, nelze říci, neboť různé podiviny vždy napadnou velmi rozličné nápady*“.⁴³

Tato praktická neproveditelnost vedla k tomu, že soudy používaly běžné měřítko pro stanovení zavinění. Ve skutečnosti se totiž od příslušného podnikatele požadovala opatrnost a opatření, které bylo možné očekávat od řádné a zdatné instituce svého druhu, podle měřítka dnešního stavu pomocných prostředků, ale též s ohledem na hospodářsky odpovídající míru jejich použití ve vztahu k účelu podnikání a k pravděpodobnosti nebezpečí, kterému má být zabráněno.⁴⁴

Ostatně proti použití tohoto kritéria hovoří i to, že z civilistiky bylo též vyčleněno kritérium *diligentissimus pater familias a culpa levissima*.⁴⁵

Tento přístup, který vychází z kritéria péče povinného subjektu vystupňované na nejvyšší rozumnou míru, se začal označovat jako **subjektivní nebo relativní teorie**.⁴⁶

Exner

S kritikou Goldschmidtova pojetí přišel zejména již výše citovaný Exner, který hledal kritérium vyšší moci v charakteru události samotné. Tento přístup se označuje **objektivní teorie**.⁴⁷

Exner se snažil hledat **smysl a účel** uvedených pravidel a s jeho pomocí se pokoušel precizovat pojem vyšší moc. Za pozornost tak stojí, že již v roce 1883 používal teleologický výklad.⁴⁸ Tento smysl a účel spatřoval nikoli jen ve špatné pověsti dotčených osob, resp. povolání, která vyžadovala jejich přísnější odpovědnost,⁴⁹ nýbrž v **pravidelně se opakující důkazní nouzi**, ve které se nachází vlastník zboží, které bylo svěřeno lodníkovi, hostinskému nebo provozovateli stáji. Tato důkazní nouze nastává v případě svěřeni věci komplikovanému organismu, kdy jednotlivec není vůbec s to kontrolovat, co se s jeho věcí děje, a případně proč došlo k jejímu poškození. V těch-

31 A. Exner, op. cit. sub 25, str. 11, 12.

32 Tamtéž, str. 12.

33 Tamtéž.

34 Tamtéž, str. 13.

35 Tamtéž, str. 17.

36 L. Goldschmidt: *Das receptum nautarum, cauponum, stabulariorum, Eine geschichtlich-dogmatische Abhandlung, Zeitschrift für das gesamte Handelsrecht*, 1860, str. 58 a násl., 331 a násl.

37 A. Exner, op. cit. sub 25, str. 18.

38 L. Goldschmidt, op. cit. sub 36, str. 93-95.

39 Viz úvodní výklad před § 2909 sub VII. 5. D.

40 L. Goldschmidt, op. cit. sub 36, str. 369.

41 A. Exner, op. cit. sub 25, str. 20 a násl.

42 L. Goldschmidt, op. cit. sub 36, str. 369.

43 A. Exner, op. cit. sub 25, str. 21, 22.

44 Tamtéž, str. 24, 25.

45 Na to poukazuje též A. Exner, op. cit. sub 25, str. 22.

46 Srov. A. Randa, op. cit. sub 6, str. 61, pozn. č. 86; A. Kanda, op. cit. sub 19, str. 74; J. Švestka, op. cit. sub 19, str. 96.

47 Srov. A. Randa, op. cit. sub 6, str. 61, pozn. č. 86; A. Kanda, op. cit. sub 19, str. 74 a násl.; J. Švestka, op. cit. sub 19, str. 97.

48 A. Exner, op. cit. sub 25, str. 39, 40, se zjevným odkazem na Jheringův Zweck im Recht: „*Je to tedy otázka po účelu dané starořímské úpravy a jejich moderních potomků, na kterou jsme především narazili; nejen za účelem našeho historického a teoretického zájmu, nýbrž zcela bezprostředně jako nástroj k řešení praktických otázek naší materie. Neboť účel není jen ‚tvůrce všeho práva‘ [jako jakéhokoli jiného lidského výtvaru (Einrichtung)], je také, a sice pokud se nedostává jiných momentů vedoucích k poznání, často jediný zdroj vysvětlení práva, obsahu masy jeho norem.*“

49 A. Exner, op. cit. sub 25, str. 39.

to případech je pravidelně jen žalovanému přístupný dotčený okruh skutečností se všemi jednotlivostmi, čímž z nich může libovolně vyjmout jen pro něho výhodné skutečnosti a ty uplatnit, zatímco osoba z veřejnosti jen bezmocně stojí, neboť nic neví, a proto ani nic nemůže namítnout.⁵⁰ Jde o případy, kdy tato situace důkazní nouze nastává tak řečeno s přírodní pravidelností, a vždy ve prospěch škůdce a v neprospěch poškozeného.⁵¹ Jinde hovoří o nerovném vztahu stran ke skutkovému materiálu.⁵²

V uvedeném případě ani **nepostačuje převrácení důkazního břemene**, neboť poškozený by neměl co namítnout vůči protidůkazu ze strany provozovatele.⁵³

Řešení, které stanoví římské zákony, tak spočívá v přenesení nebezpečí věci (*Sachgefahr, periculum rei*) na recipienta, z důvodu *publica utilitas*, za účelem vytvoření účinné právní ochrany pro veřejnost.⁵⁴ Důvodem tohoto řešení je tedy podle Exnera, aby byla otázka zavinění zcela vyloučena, a důvod pro toto vyloučení spočívá v pravidelné nepřístupnosti důkazního materiálu pro poškozeného: jelikož v zásadě věrný obraz konkrétního skutkového stavu není prakticky zjištělný, nemá být konkrétní skutkový stav vůbec zohledněn při rozhodnutí, kdo ponese škodu; je důstojnější a spravedlivější, aby soudce o otázce zavinění vůbec nerozhodoval, než by o ní musel rozhodovat na základě jednostranného přednesu (*einseitige Vorlage*).⁵⁵ Na jiném místě vysvětluje toto pravidlo takto: „*V zájmu ochrany právního styku má být odstraněna pravidelně se vyskytující důkazní nouze prostřednictvím eliminace otázky zavinění, a sice k tíži recipienta, protože obecně svědčí pravděpodobnost proti němu a pravda není (s dostatečnou jistotou) zjištělná.*“⁵⁶

Daná odpovědnost se pak musí uplatnit i v tom případě, kdy lze výjimečně zcela s jistotou prokázat opak.⁵⁷

Současně Exner upozorňuje, že stanovení takto přísné odpovědnosti je dvousečné řešení. Proto musí toto řešení vyžadovat zvláštní praktická důležitost a dané okolnosti musí zvláště vynikat.⁵⁸

50 A. Exner, op. cit. sub 25, str. 45.

51 Tamtéž, str. 43.

52 Tamtéž, str. 68.

53 Tamtéž, str. 44, 48, 49, 50.

54 Tamtéž, str. 50.

55 Tamtéž, str. 51.

56 Tamtéž, str. 54.

57 Tamtéž, str. 52.

58 Tamtéž, str. 43; viz též ve vztahu k vyhozenému a vylitému, str. 44.

59 Tamtéž, str. 54.

60 Tamtéž, str. 55.

61 Tamtéž, str. 59 a násl. Současně však poukazuje na to, že se někdy užívá pojem „vnější náhoda“ v jiném smyslu, kdy vychází z konkrétní odvrátitelnosti události prostřednictvím vědomé „mimořádné péče“ apod. Tamtéž, str. 60, 61; viz příklady na str. 61.

62 A. Kanda, op. cit. sub 19, str. 91.

63 A. Exner, op. cit. sub 25, str. 59.

64 Tamtéž, str. 63.

65 Tamtéž.

66 Tamtéž; příklady str. 63, 64.

67 Tamtéž, str. 64, 65.

68 Tamtéž, str. 65, 66.

69 Tamtéž, str. 67, 68.

70 Tamtéž, str. 70.

71 Tamtéž, str. 71.

Z takto vymezeného účelu objektivní odpovědnosti při receptum nautarum cauponum stabulatorium **následně odvozuje i konkrétní obrysy výjimky z ní v podobě vyšší moci**. Rozumná výjimka má místo tam, „*kde podle povahy případu není výjimečně důkazní nouze a současně hovoří všechna pravděpodobnost pro žalovaného, tj. kde je náhodný (kasuální) charakter nehody prima facie evidentní.*“⁵⁹ Tak je tomu tehdy, pokud „*nehoda, kterou tvrdí žalovaný, je podle své povahy taková, že, pokud budeme předpokládat její skutečnou existenci, již ve svém vlastním vzniku obsahuje zproštění podezření ze zavinění, a ohledně její existence nebo neexistence nemohou vzniknout důkazní obtíže, neboť předmětem tvrzení je velká uchopitelná otevřená událost, kterou nelze fingovat nebo zastírat.*“⁶⁰

Konkrétní kritéria vyšší moci jsou pak podle něho následující:

První předpoklad je **kvalitativní** povahy a spočívá v tom, že daná událost má původ mimo provozní oblast příslušného podniku. Možnost zproštění odpovědnosti tedy předpokládá existenci **vnější okolnosti**; Exner hovoří o **kritériu vnějšího původu, vnější provenience**.⁶¹ Kanda v této souvislosti hovoří o „**kritériu tzv. vnějšnosti**“.⁶² Naproti tomu, pokud jde o provozní nehodu v nejširším smyslu, tj. má-li původ v provozní oblasti (*Betriebskreis*) dotčeného podniku, pak nelze hovořit o prokazatelnosti skutkového stavu ve prospěch příjemce, která má *prima facie* vyloučit podezření zavinění, pokud tvrzená příčina nehody pochází z vnitřku soukolí (*Getriebe*) žalovaného podniku. Toto je též soudci zpravidla zřejmé na první pohled.⁶³

Zásadní je, jak dalece se položí **hranice provozní oblasti podniku**.⁶⁴ Poznamenejme, že stávající česká legislativní terminologie v této souvislosti obecně konstatuje, že určitá okolnost „*má původ v provozu*“. Exner rozumí provozní oblastí okruh provozních prostředků v nejširším smyslu, tedy místnosti a předměty, které jsou skutečně užívány ke zvládnutí úkolů daného živnostenského podnikání, a to včetně zapojených subdodavatelů (*Subunternehmungen*).⁶⁵ Zahrnuje tedy veškerý provozní personál, stroje a pracovní zvířata; ovšem s omezením, že jsou skutečně ve funkci (ve službě), tj. že působí jako kolečko v soustrojí; jde tedy o aktivní personál.⁶⁶

Nejde proto o vnější okolnost, pokud ke škodě došlo tím, že lokomotiva přestala být ovladatelná, neboť strojvůdce byl stížen mrtvicí. Něco jiného by bylo, pokud by smrt strojvůdce byla způsobena zásahem blesku.⁶⁷

Podobně nejde o vyšší moc, pokud ke škodě došlo v důsledku **stávky zaměstnanců**; něco jiného by však bylo, pokud by k zastavení práce došlo např. z důvodu mobilizace.⁶⁸

Druhý předpoklad má **kvantitativní** povahu. Nikoli každá *vis* je totiž *vis maior*. Jde o to, jakou musí mít (vnější) událost sama o sobě povahu, že se projevuje pro recipienta *prima facie* zprošťujícím způsobem, přičemž v sobě nese vysoký stupeň pravděpodobnosti, který hovoří proti jakémukoli jeho zavinění.⁶⁹ Vyžaduje přitom vyšší intenzitu, neboť velké je zjevné, protože je z daleka a mnohými vnímáno; velké bývá též nezaviněné, protože lidský důvtip a lidské síly mají přirozené a hospodářské meze.⁷⁰ Kritérium požadované míry intenzity pak podle Exnera vychází z rozlišování mezi náhodami, které se v pravidelném průběhu života nebo obchodu v takové nebo onaké podobě stále vyskytují, a takovými, které jsou vnímány jako něco zcela mimořádného, neboť zjevně a mocně překračují rámec obvyklého.⁷¹ Dospívá tak ke **kritériu mimořádnosti**.

Doplňuje, že mimořádné přitahuje na sebe oči lidí, a proto se vtiskne do paměti mnohých a každý z těchto mnohých může poskytnout svědectví, kdy a jak se událost udála.⁷² Mimořádné je též *prima facie* neodvratitelné, *cui resisti non potest*. Neboť rozumná míra opatrnosti a opatření, kterými sebe a jiné chráníme před škodlivým působením zvnějšku, spočívá na praktické zkušenosti, která je ražena normálními událostmi života a jen jim chce dostát. I proti neslyšenému a monstróznímu mohou existovat prostředky, ty však zpravidla nejsou na místě, kde se toto odehraje, a jelikož nejsou k dispozici, nemohou být ani použity, což nelze nikomu vytýkat. Proto je zde vysoký stupeň pravděpodobnosti, že není dáno žádné zavinění.⁷³

Mimořádnost tedy posuzujeme podle toho, zda posuzovaná událost podle druhu účinku (intenzity) svého působení očividně překračuje míru toho, co lze podle pravidel života očekávat, tedy v tomto smyslu obvyklé. Je to něco, s čím při běžném běhu věci podle obecného průměru života nikdo nepočítá a na co nebývá vybaven. Soudce vychází jednak ze své vlastní životní zkušenosti a výjimečně potřebuje podporu znalce.⁷⁴

Podle Exnera tak **není rozhodující sama o sobě neodvratitelnost jako taková**. Právě případy vyšší moci mohou být v konkrétním případě odvrátitelné, aniž by ztratily svůj charakter. Neodvratitelnost je však typicky dána již tím, že jde o vyšší moc. Není však podstatou vyšší moci, nýbrž jen pravidelným, nikoli však nutným následkem.⁷⁵

Má-li podle Exnera příslušná okolnost povahu vyšší moci, avšak v konkrétním případě je pro daný subjekt odvrátitelná, avšak daný subjekt ji neodvrátí, pak jde podle něj o odpovědnost za zavinění, nikoli *ex recepto*.⁷⁶

Exner své závěry shrnuje takto: „*Vyšší moc ve smyslu zde zohledněných právních norem je událost, která vznikla vně provozní oblasti (Betriebskreis) dotčeného podniku (Verkehrs-Unternehmen), působením do této provozní oblasti, čímž způsobila škodu na těle nebo statku, a která podle svého druhu a síly svého působení očividně převyšuje náhody, které jsou přítomné při rádném běhu života.*“⁷⁷

Vliv na novější doktrínu

Všechna shora uvedená pojetí našla svůj odraz i v české diskusi o pojmu vyšší moc, resp. náhoda obecně. Dosud nelze zcela říci, že by tato diskuse vedla ke sjednocení názorů. Sama diskuse je spíše sporadická, v novější české doktríně chybí jakékoli podrobnější rozpracování pojmu vyšší moc.

Stále se lze, a to dokonce i v nejnovější diskusi k o. z., setkat s názory, které **ztotožňují pojem náhoda a vyšší moc**, stejně jak to činila starší nauka. Např. Hrádek považuje za náhodu takovou okolnost, která vznikla na základě vyšší moci.⁷⁸

Obecně však převažuje výrazně přesvědčivější směr, který náhodu a vyšší moc **odlišuje**. Ani v rámci tohoto směru však není dosaženo jednotného pojetí.

Rozdílná pojetí nalezneme již u zakladatelů naší moderní civilistiky: Randy a Ungera. Randa se vymezoval vůči Exnerovi. Vycházel z Goldschmidtova pojetí, když charakterizoval vyšší moc jako náhodu mimořádnou, neodvratitelnou, tj. takovou událost, které se ani při nejpečlivější opatrnosti, která v tom kterém případě může být rozumně vyžadována, objektivně nebylo možné vyvarovat.⁷⁹ Z toho by se zdálo, že podle něho ne-

ní třeba, aby daná událost byla vnější provenience. Když však interpretuje pojem vyšší moc ve smyslu zák. č. 27/1869 ř. z., o ručení železnic za tělesné poškození a zabití lidí způsobené na železnicích, uvádí, že jednání pocházející od provozního personálu a pasažérů je vyčleněno z pojmu vyšší moc; vždy je odvrátitelné.⁸⁰ Tato jednání by se ve smyslu Exnerova pojetí řadila mezi vnitřní náhody.

Naproti tomu Unger vycházel z pojetí Exnerova, a proto v případech vnitřních provozních nehod nepřipouštěl liberaci.⁸¹

Novější doktrína spíše hovoří o vyšší moci jako o **neodvratitelné náhodě**. Tak např. Luby, který takto výslovně odlišuje prostou náhodu a vyšší moc.⁸² Dále též např. Švestka, který v této souvislosti hovoří o vyšší moci jako o **kvalifikované náhodě**.⁸³ Pojem kvalifikovaná náhoda užívá někdy i NS.⁸⁴ Přitom je třeba zdůraznit, že toto pojetí nepředstavuje nic nového; spíše každé pojetí, které odlišuje vyšší moc a prostou náhodu, považuje vyšší moc za kvalifikovanou náhodu. Problém spočívá ve vymezení okolností, které jako vyšší moc náhodu kvalifikují.⁸⁵

Kritérium vnitřní a vnější provenience užíval i Luby, byť již nikoli pro vymezení vyšší moci, nýbrž pro klasifikaci různých druhů vyšší moci, a to vnější a vnitřní. Vnitřní je taková neodvratitelná náhoda, která má svůj původ v okruhu působnosti, která přichází do úvahy jako základ pro uložení nebo vyloučení odpovědnosti (např. má původ v nebezpečném provozu). Vnější je pak taková neodvratitelná náhoda, která nemá původ v tomto okruhu působnosti (např. zásah blesku nebo jiné přírodní síly).⁸⁶

Ani v **příbuzných právních rádech** není pojem vyšší moc užíván jednotně. Někdy je chápán jen jako neodvratitelná náhoda (např. ve smyslu § 206 BGB, který odpovídá našemu § 651 o. z.).⁸⁷ Má-li však působit jako liberační důvod při objektivní odpovědnosti (např. § 1 HaftPflG⁸⁸), pak převažuje

72 Tamtéž, str. 73.

73 A. Exner, op. cit. sub 25, str. 73, 74.

74 Tamtéž, str. 74.

75 Tamtéž.

76 Tamtéž, str. 78 a násl.

77 Tamtéž, str. 86.

78 Hrádek in J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala a kol.: Občanský zákoník, Komentář, Svazek VI., 1. vydání, Wolters Kluwer, Praha 2014, komentář k § 2904, str. 908.

79 A. Randa, op. cit. sub 6, str. 61; hovoří doslova o náhodě kromobyčejné, neodolatelné.

80 A. Randa, A. Braf, op. cit. sub 29, str. 1, 6; A. Randa: Ueber die Haftung der Eisenbahnunternehmungen für die durch Eisenbahnunfälle herbeigeführten körperlichen Verletzungen oder Tötungen von Menschen nach dem Gesetze vom 5. März 1867 Z. 27 R. G. Bl., Manz, Wien 1869.

81 J. Unger: Handeln auf eigene Gefahr, Ein Beitrag zur Lehre vom Schadenersatz, 2. vydání, G. Fischer, Jena 1983, str. 87 a násl.

82 Š. Luby, op. cit. sub 19, str. 572, 582 a násl.

83 J. Švestka in M. Knappová, J. Švestka a kol.: Občanské právo hmotné, Svazek 2, 3. vydání, ASPI, Praha 2002, str. 469, 470.

84 Srov. rozsudek NS ze dne 22. 12. 2010, sp. zn. 25 Cdo 3269/2008.

85 Tak např. A. Randa, A. Braf, op. cit. sub 29, str. 1, 6: „*Tolik je zprvu jasné, že pod tím [pojmem vyšší moc] musí být rozuměna zvláště kvalifikovaná náhoda. V čem však spočívá tato zvláštnost, která činí z prosté náhody casus major (damnum fatale)?*“

86 Š. Luby, op. cit. sub 19, str. 584.

87 Srov. Grothe in Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Svazek 1., 4. vydání, C. H. Beck, München 2001, komentář k § 203, str. 1965, m. č. 3.

88 Německý zákon o odpovědnosti za škodu (*Haftpflichtgesetz*) ve znění revize z roku 1978; do r. 1978 byl v Německu nazýván říšský zákon o odpovědnosti za škodu (*Reichshaftpflichtgesetz*).

pojetí vyšší moci, které navazuje na Exnera. Podle **německé dogmatiky** nepostačuje k charakteristice určité události jako vyšší moci jen neodvratitelná událost. Larenz uvádí, že se sice doposud nepodařilo nalézt bezezbytku uspokojivé vymezení pojmu **vyšší moc**, avšak judikatura i panující nauka vycházejí **ze tří znaků**:

1. musí se jednat o okolnost přicházející zvnějšku, tj. okolnost, která je cizí provozu (*betriebsfremder Umstand*),
2. tato okolnost musí být mimořádná, tj. musí mít charakter vzácného úderu osudu nebo živelní události,
3. musí být přes nejvyšší pečlivost neodvratitelná, tzn. nemůže jí být hospodářsky snesitelnými prostředky zabráněno ani nemůže být učiněna neškodnou.⁸⁹

Podobně aktuální **rakouská doktrína** (k § 1a odst. 3 RHG⁹⁰), byť ani tam není dosaženo jednotného přístupu, zdůrazňuje, že jako vyšší moc mohou platit jen takové události, které nepřamení z provozu samotného. Judikatura však posouzení mimořádnosti chápe širěji, než je tomu v případě německé právní praxe.⁹¹ Koziol přímo odkazuje na Larenze; předpoklad mimořádnosti vymezuje tak, že na danou událost nelze nahlížet jako na typické provozní nebezpečí.⁹²

Toto řešení panující německé a rakouské dogmatiky působí dosud nepřesvědčivější silou.

vliv na legislativu

Výslovné užití pojmu vyšší moc

Občanský zákoník užívá pojem vyšší moc na několika místech (§ 651, 1417, 1928, 2074, 2535, 2626, 2925 o. z.).

V rámci úpravy náhrady škody tento pojem výslovně zmiňuje jako **liberační důvod při odpovědnosti za škodu způsobenou provozem zvláště nebezpečným** (§ 2925 o. z.), kde výslovně hovoří o zvnějšku působící vyšší moci. Z toho plyne pro tuto odpovědnost nepochybně závěr, že se v daném případě přinejmenším s ohledem na tento znak uplatní Exnerovo pojetí vyšší moci.⁹³ Na druhou stranu lze však současně z toho, že zákon požadavek vnější provenience zvláště vyzdvihuje, dovodit, že jde o dodatečný předpoklad, který nespojuje se samotným pojmem vyšší moc.

Lze mít tedy spíše za to, že **pojem vyšší moc v o. z. nelze**

obecně vázat jen na zvnějšku působící události.⁹⁴ V každém případě je však třeba daný pojem interpretovat *ad hoc* s ohledem na smysl a účel každé jednotlivé skutkové podstaty.

Působení diskuse o pojmu vyšší moc bez jeho výslovného použití

Vedle této výslovné úpravy se diskuse o pojmu vyšší moc promítla přímo do **konstrukce různých skutkových podstat**, případně **konstrukce různých liberačních důvodů**. Zákodárce nepoužívá pojem vyšší moc, nýbrž konkrétně formuluje jednotlivé předpoklady, které však pocházejí právě z diskuse o pojmu vyšší moc. S ohledem na nejednoznačnost pojmu vyšší moc lze tento přístup jen přivítat.

Již výše byl zmíněn automobilový zákon z roku 1908, který se přesně tímto způsobem použití pojmu vyšší moc vyhnul. Tento přístup se projevuje i v současné konstrukci liberačního důvodu při odpovědnosti za **škodu z provozu dopravních prostředků** v § 2927 odst. 2 o. z. Věta první vyjadřuje požadavek vnější provenience, věta druhá pak předpoklad neodvratitelnosti.

Zcela zjevné je to při formulaci liberačních důvodů v rámci **smluvní odpovědnosti** podle § 2913 odst. 3; požadavek vnější provenience je vyjádřen tím, že vnitřní původ příslušné okolnosti k liberaci nevede („překážka vzniklá ze škůdcových osobních poměrů“). Samotná vnější okolnost musí být mimořádná a nepředvídatelná a též i nepřekonatelná. Jde tedy o stejné pojetí, jaké dnes zastává výše uvedená německá a rakouská doktrína.

Požadavek vnější provenience však nemusí být vyjádřen jen jako liberační důvod, nýbrž může být zahrnut přímo do **základní konstrukce příslušné skutkové podstaty** tak, že odpovědnost předpokládá jen vnitřní okolnost; tak je tomu např. podle § 2936 (vada věci). Praktický rozdíl obou přístupů spočívá v tom, že pokud je vnější okolnost považována za liberační důvod, pak může být dále kvalifikována (např. požadavkem neodvratitelnosti, mimořádnosti). Pokud se však odpovědnost zakládá jen za škodu způsobenou okolností, která má vnitřní provenienci, pak liberuje jakákoli vnější okolnost.

Pojetí vyšší moci v socialistickém právu

Socialistická doktrína se snažila odpoutat od výše uvedených názorů,⁹⁵ avšak žádné vlastní přesvědčivé vymezení nenabídla. Některé přístupy se zcela nepřesvědčivě pokoušely řešit tuto otázku v rámci kategorie příčinné souvislosti. I zde se však převážně různě kombinují výše uvedené přístupy.⁹⁶

V československé socialistické nauce, ale i v legislativě se převážně užívalo **kritérium neodvratitelnosti**. Např. podle Kandy lze vyšší moc „vymezit jako takovou výjimečnou událost, jejíž škodlivé následky jsou vzhledem k existující úrovni společenského vedení s přihlédnutím ke konkrétnímu případu, zejména možností odpovědné osoby, neodvratitelné“.⁹⁷ Zohledněním možností konkrétní odpovědné osoby se však toto pojetí velmi blíží nezaviněné okolnosti; od ní může odlišovat snad jen kritérium výjimečnosti, které však Kanda podrobněji nevymezuje.

89 K. Larenz, C.-W. Canaris: Lehrbuch des Schuldrechtstr, Svazek II/2, Besonderer Teil, 13. vydání, C. H. Beck, München 1994, str. 624, 625.

90 Říšský zákon o odpovědnosti za škodu (*Reichshaftpflichtgesetz*); v Rakousku platný od r. 1940.

91 H. Koziol, op. cit. sub 11, str. 421.

92 Tamtéž.

93 Téměř doslovně stejné vymezení vyšší moci pro případ takového provozu obsahoval § 1152 věta třetí vládního návrhu OZ z roku 1937: „Vyšší moci je rozuměti neobyčejnou příhodou, která nemajíc původ v podnikání způsobem i silou přesahuje události, které lze očekávat podle pravidelného běhu.“

94 Podobný závěr bylo možné dovodit i z účinnosti OZO. Kategorie vyšší moci je spojována např. s § 1021 OZO: „pokud nenastala nepředvídaná a nevyhnutelná překážka“. Srov. např. F. Meissel: Geschäftsführung ohne Auftrag, Zwischen Qausikontrakt und aufgedrängter Bereicherung, 1. vydání, Manz, Wien 1993, str. 158. Zde se tedy vyžadovala jen kritéria mimořádnosti a neodvratitelnosti, nikoli již vnější provenience.

95 Srov. např. J. Švestka, op. cit. sub 19, str. 98.

96 K pojmu a vymezení vyšší moci v socialistickém právu srov. např. A. Kanda, op. cit. sub 19, str. 81 a násl.

97 Tamtéž, str. 92, 93.

V každém případě československá socialistická doktrína nepřinesla žádné více vyhovující řešení, než je řešení výše uvedené. Na druhou stranu lze pojetí vyšší moci jako neodvratitelné okolnosti spíše v objektivním pojetí považovat v pochybnostech v rámci historického výkladu za východisko československé legislativní praxe.

3. Zásada „za náhodu se neodpovídá“

Právní parémie „náhodu pociťuje vlastník“ (*casum sentit dominus*) vyjadřuje obecně uznávanou zásadu deliktního práva, podle které se za náhodu neodpovídá (*casus a nullo praestatur*).⁹⁸ Nejsou-li dány žádné okolnosti, které by ospravedlňovaly, aby újmu nesl (nahradil) někdo jiný, než komu se udála, pak ji má nést on sám.⁹⁹

Jak bylo uvedeno, již z vládního návrhu OZ z roku 1937 byla taková výslovná úprava vypuštěna, neboť se mělo za to, že je zcela evidentní, a jako výslovná úprava proto nadbytečná. Následně nebyla též do žádného z později platných civilních kodexů začleněna, ani do o. z. Luby uvádí: „*Tato zásada vyplývá argumento a contratio z úpravy občianskoprávnej zodpovednosti na princípe zavinenia a nemusí byť v zákonníku výslovně uvedená. Preto občiansky zákonník zásadu nikde nevyslovuje.*“¹⁰⁰ Následující právní vývoj dal tomuto pojetí za pravdu, neboť i bez explicitního zakotvení je tato zásada obecně uznávána, a to nejen naukou, nýbrž i judikaturou.¹⁰¹

V řadě případů však zákon činí z uvedené zásady výjimky a činí určitý subjekt odpovědný i za náhodu (případy objektivní odpovědnosti), případně případy tzv. smíšené náhody (*casus mixtus*).¹⁰²

4. Pojem náhoda ve smyslu § 2904 o. z.

Náhodou ve smyslu § 2904 o. z. se rozumí **každá škodu působící okolnost, která je v případě subjektivní odpovědnosti nezaviněná, v případě smluvní odpovědnosti pak taková, která není objektivně předvídatelná (je neadekvátní) ani odvrátitelná.**¹⁰³

Švestka ve vztahu k § 341 OZ 1950 podobně jako Ehrenzweig k první variantě § 1311 OZO namítal, že nejde o odpovědnost za náhodu, nýbrž za zavinění, neboť příčinou škody je v daném případě vedle náhody i zaviněné jednání škůdce.¹⁰⁴ Ve skutečnosti je však podstatné, že jde o odpovědnost za následky, které nemusí být zahrnuty zaviněním, v takovém případě jsou tedy náhodné. Skutečnost, že jednou z příčin je skutečně zaviněné jednání, pak vede ke konstrukci *casus mixtus*.

III. Porušení ochranné normy

1. Příkaz, který má zabránit nahodilé újmě

Ust. § 341 OZ 1950, které je hlavním inspiračním zdrojem § 2904 popisuje normovanou situaci tak, že škůdce „**poruší předpis nebo zařízení, které mají zabránit nahodilým škodám**“. Z použití slova „mají“ je zřejmé, že účel směřující k zabránění nahodilým škodám se týká jak (ochranného) zařízení, tak i (ochranného) předpisu. Tato formulace je však v § 2904 o. z. pozměněna. Zde se již normovaná situace popisuje tak, že škůdce „**poruší příkaz nebo poškodí zařízení, které má nahodi-**

lé újmě zabránit“. Čistě jazykovým výkladem bychom tak z použití jednotného čísla („má“) dospěli k závěru, že k zabránění nahodilým škodám má sloužit jen (ochranné) zařízení, nikoli již onen příkaz. Takový výklad by však nedával vůbec žádný rozumný smysl, protože by nebyla dána vůbec žádná zvláštní souvislost mezi porušeným příkazem a způsobenou újmu. Má-li však škůdce odpovídat, i když je újma způsobena náhodou, je nějaká zvláštní souvislost s porušeným příkazem nezbytná. Proto rozumný smysl dává jen výklad, podle kterého má i porušený příkaz směřovat k zabránění nahodilým škodám (§ 2 odst. 2 i. f.: „*nikdo se však nemůže dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu*“). Uvedenou formulační změnu lze tak chápat jen jako **redakční pochybení**, které nemůže mít vliv na význam ustanovení.

Příkaz ve smyslu § 2904 o. z. je tedy třeba chápat jako **ochrannou normu**. Zákon zde na rozdíl od svého předchůdce § 341 OZ 1950 již nepoužívá pojem „předpis“, nýbrž obecnější pojem „příkaz“. Proto toto ustanovení dopadá i na **případy autonomní úpravy**, zejména smluvní, kde o předpisu pochopitelně nelze hovořit.¹⁰⁵ Ochranný příkaz tedy může mít svůj základ i v právním jednání.

Pokud zákon podnícení náhody spojuje s tím, že škůdce poruší ochrannou normu, je to zcela akceptovatelné, neboť v těchto případech nemusí být všechny následky porušení ochranné normy škůdci samy o sobě přičitatelné. V případě subjektivní deliktní odpovědnosti nemusí být všechny následky zaviněné, v případě smluvní odpovědnosti nemusí být všechny následky objektivně předvídatelné.

Přičtení nezaviněných nebo objektivně nepředvídatelných následků škůdci je namístě tehdy, pokud mezi tímto následkem a porušenou ochrannou normou (příkazem) **existuje tzv. nexus protiprávnosti**.¹⁰⁶ Ten předpokládá, že způsobený následek je obsažen v **tzv. ochranném účelu** porušené normy. Jinými slovy, účelem porušené normy muselo být (alespoň také) zamezit vzniku právě té újmy, která v daném případě nastala. Přitom účelem dané normy mohlo být i zabránění škodlivým následkům bez ohledu na jejich subjektivní nebo objektivní předvídatelnost. Je-li tomu tak, pak má škůdce i za tyto nahodilé následky odpovídat.

98 A. Randa, op. cit. sub 6, str. 232; Š. Luby, op. cit. sub 19, str. 571.

99 H. Koziol, op. cit. sub 11, str. 100.

100 Š. Luby, op. cit. sub 19, str. 571.

101 Srov. např. rozsudek NS ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 25 Cdo 1229/2013. Tento vývoj nereflkuje I. Pelikánová, op. cit. sub 16, str. 127.

102 Srov. Š. Luby, op. cit. sub 19, str. 572.

103 Zejména s ohledem na odlišnou konstrukci § 2910 a 2913 o. z. od úpravy základních skutkových podstat náhrady škody v OZO nelze vycházet z tamějšího vymezení náhody pro § 1311 OZO (tzv. pouhá náhoda) jako každého škodlivého následku, za který se neodpovídá podle § 1295-1320 OZO. K tomu srov. R. Reischauer in P. Rummel (ed.): Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch, Svazek II/2b, 3. vydání, Manz, Wien 2004, komentář k § 1311, str. 790, marg. č. 1.

104 J. Švestka, op. cit. sub 19, str. 94, 95.

105 Pokud by byl v českém právu jako pramen práva uznán i obyčej (což by bylo žádoucí), pak by norma opírající se o tento pramen práva nevyhovovala pojmu „předpis“.

106 Tento pojem vycházející z německého *Rechtswidrigkeitszusammenhang* užívá např. i ÚS; srov. náleží ÚS ze dne 15. 12. 2015, sp. zn. 1. ÚS 1587/15.

2. Pojem ochranná norma

Příkaz ve smyslu § 2904 je tzv. ochrannou normou. Ochranná norma je **norma, která zakazuje abstraktně nebezpečné jednání, aby tím ochránila jednotlivé osoby nebo určité okruhy osob před porušením jejich statků.**¹⁰⁷

3. Vztah k vymezení základních skutkových podstat

V rakouském právu představuje § 1311 OZO základní legislativní zakotvení ochranných norem. V německém právu je tímto ustanovením § 823 odst. 2 BGB. V českém zákoně našly své vyjádření obě tyto normy (§ 2904, § 2910 věta druhá o. z.), proto je třeba podrobněji vymezení jejich vzájemný vztah.

Na první pohled by se mohlo zdát, že § 2904 je nadbytečný, protože potřeba zkoumat existenci ochranné normy a její ochranný účel plyne již z úpravy § 2910 o. z. Je zcela nepochybné, že se obě ustanovení v tomto směru překrývají. Lze též říci, že se do jisté míry doplňují: podle § 2910 o. z. se nahrazuje škoda, která byla způsobena porušením ochranné normy; ust. § 2904 o. z. k tomu doplňuje, že to platí i v případě, kdy jde o škodu náhodou. Současně je však pravda, že ke stejnému závěru lze dospět i jen pomocí § 2910 o. z. V případě porušení ochranné normy (§ 2910 o. z.) se zavinění vyžaduje jen ve vztahu k porušení této normy. Pro určení rozsahu nahrazované škody proto již není podstatné, zda jde o škodné následky zaviněné nebo náhodné, nýbrž zda jsou zahrnuty do ochranného účelu porušené normy.

Oprávněnost své legislativní existence získává § 2904 o. z. až ze dvou dalších důvodů. Jelikož jde o obecné pravidlo, které se naváže jen na určitý typ odpovědnosti, je z něj zřejmé, že ochranný účel je třeba zkoumat vždy, nejen ve smyslu § 2910 věty druhé, nýbrž i ve vztahu k porušení právní povinnosti, které vede k zásahu do absolutního práva ve smyslu § 2910 věty první.¹⁰⁸ Druhým případem, kdy lze přímo použít § 2904, je **smluvní odpovědnost**. Rozsah náhrady škody při porušení smluvní po-

vinnosti (§ 2913) se totiž kromě jiného určuje také v závislosti na ochranném účelu porušené smluvní povinnosti.¹⁰⁹ I z tohoto hlediska tedy **úprava § 2904 doplňuje předpoklady odpovědnosti** uvedené v jejich základních skutkových podstatách.

4. Skutková podstata ochranné normy

Porušení ochranné normy předpokládá naplnění její jak subjektivní, tak i objektivní skutkové podstaty. U trestních zákonů je tedy významná i nauka o omylu atp.¹¹⁰

Pokud je porušení konkrétní ochranné normy možné i bez zavinění, lze se **zprostit odpovědnosti v závislosti na příslušném typu odpovědnosti**. V případě smluvní odpovědnosti liberací podle § 2913 odst. 2, v případě deliktovní odpovědnosti exkulpací. Tak výslovně normuje např. § 823 odst. 2 věta druhá německého BGB.

IV. Porušení ochranného zařízení

Stejně jako OZ 1950, avšak na rozdíl od § 1311 OZO, upravuje v rámci odpovědnosti za škodu způsobenou náhodou i škodu způsobenou poškozením ochranného zařízení.

Typickým příkladem ochranného zařízení jsou závory na železničním přejezdu, různá signalizační zařízení, jističe, bleskosvody atd. Také nehmotné věci mohou mít tuto funkci, např. antivirový program.

Zatímco v případě ochranné normy postačuje, aby se **zavinění** vztahovalo na samotné porušení této normy, v případě ochranného zařízení musí zahrnout **nejen poškození, nýbrž i samu ochrannou vlastnost**. Jinými slovy, pro škůdce musí být seznatelné, že jde o zařízení, které má zabránit škodám. Tento problém u ochranné normy v této podobě nevzniká, protože povaha normy jako normy ochranné je seznatelná v rámci jejího objektivně teleologického výkladu.

Současně musí být seznatelný i **okruh škod, před kterými má dané zařízení chránit**. Zavinění škůdce tedy musí zahrnout i tuto skutečnost. Jde o obdobu ochranného účelu při zkoumání ochranné normy. Podobně jako ochranná funkce zařízení musí být pro škůdce seznatelný okruh chráněných zájmů. Zatímco ochranný účel normy a jeho rozsah je pro dotčený subjekt zřejmý z výkladu této normy, v případě ochranného zařízení musí být tento rozsah ochranného účelu seznatelný z faktických okolností konkrétního případu.

Musí-li tedy být v konkrétním případě prokázáno zavinění poškození ochranného zařízení, přičemž zavinění musí zahrnout i ochranný účel zařízení a rozsah škod, kterým má zabránit, pak lze zpravidla jen obtížně hovořit o náhodných škodlivých následcích. I zde však toto lze připustit. Tak tomu bude v případě, kdy má zařízení zabránit vysoce nepravděpodobným škodám, případně když jsou jednajícím skryty faktické okolnosti, které mohou daný následek vyvolat. Pak již tyto škody lze hodnotit jako nepředvídatelné (nikoli dostatečně předvídatelné), a tedy náhodné. Předvídatelnost nějakého následku totiž vždy vyžaduje posouzení jednak potřebné míry pravděpodobnosti nastoupení tohoto následku, znalost přírodních zákonů, podle kterých má tento následek nastat, a konečně znalost konkrétních faktických okolností, ze kterých lze usuzovat na splnění podmínek těchto přírodních zákonů. ❀

107 H. Koziol, op. cit. sub 11, str. 102.

108 Ke konstrukci § 2910 viz komentář k § 2910 sub II.

109 Tak již za účinnosti OZ 1964 judikoval Ústavní soud; srov. náleží ÚS ze dne 1. 11. 2007, sp. zn. I. ÚS 312/05.

110 D. Medicus: Bürgerliches Recht, 18. vydání, Kolín nad Rýnem 1999, marg. č. 621.

VEŘEJNÉ REJSTRÍKY, UŽÍVÁNÍ BYTU A DALŠÍ

- podstatně novelizovaný zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob
- plnění spojená s užíváním bytu
- běžná údržba a drobné opravy v bytě
- úrok z prodlení, odměna likvidátora
- mezinárodní právo soukromé

více informací na www.obc2.sagit.cz

Úplně plná jurisdikce?

Když v roce 2001 Ústavní soud zrušil k 31. 12. 2002 část pátou občanského soudního řádu, učinil tak mimo jiné i s poukazem na to, že odporuje čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, konkrétně pak požadavku plné jurisdikce při kontrole rozhodnutí správních orgánů o občanských právech a závazcích, resp. trestních obviněních.¹ Na otázku, zda se uplatňuje zcela plná jurisdikce, se zaměřuji v následujícím příspěvku.

Doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,

působí na Vysoké škole finanční a správní Praha a FSE UJEP v Ústí nad Labem.

Dokazování před správními soudy

V konstrukci soudního řádu správního byl tento požadavek promítnut zejména v § 77, který zakotvil možnost provádět dokazování, které je třeba vždy provádět při jednání.² Zásadně je zde dána soudu možnost, aby v rámci dokazování nejen zopakoval, ale také doplnil důkazy, které provedl správní orgán. Na druhé straně z celkové konstrukce soudního řádu správního plyne, že dokazování je v první řadě věcí správního orgánu a soud by jej neměl v tomto směru nahrazovat, a v řízení před ním jde tedy o činnost spíše doplňkové povahy. Vzniká tu tak určité napětí, protože principiálně by v každém konkrétním případě měly být uvažovány oba zde působící základní principy, tedy plné jurisdikce soudů a nenahrazování činnosti správních orgánů, doplněných ještě o zásadu sebeomezování soudu (*judicial self-restraint*), kterou ostatně správní soudy v praxi užívají spíše hojně.³

Problém dokazování ve správním soudnictví má celou řadu rovin a souvislostí. Významná je otázka, **jak má být uplatněna koncentrace**, o níž se hovoří v § 71 odst. 2 soudního řádu správního. Judikatura zde dovozuje, že tato zásada se vztahuje jen na žalobní body, a platí tedy, že pouze ve lhůtě pro podání žaloby je možné žalobu rozšířit na dosud nenapadené výroky rozhodnutí nebo ji rozšířit o další žalobní body. Naproti tomu navrhnout důkazy k prokázání těchto tvrzení lze kdykoli.⁴ K tomu je nutné dodat, že tato možnost se týká právě jen žalobních bodů, které jsou obsahem žaloby původní nebo rozšířené žaloby, a nikoli okolností, které napadeny nebyly.

Něco jiného představuje situace, kdy až před soudem uveď žalobce nějakou novou skutečnost, čímž se nastoluje otázka, kam až může sahat plná jurisdikce správních soudů. Předmětem úvah jsou právě jen okolnosti skutkové, nikoli právní, protože je nezpochybnitelné, že žalobce je oprávněn uplatnit v žalobě všechny důvody, pro které považuje napadené správní rozhodnutí za nezákonné, aniž je rozhodné, že některé z nich mohl uplatnit před správním orgánem druhého stupně (tj. v odvolacím řízení), ale neučinil tak.⁵

Extenze plné jurisdikce

Odpověď na tuto otázku byla hledána po delší čas, přičemž argumentace vycházela někdy výslovně, jindy mlčky z porovnávání zásady plné jurisdikce se zásadou *vigilantibus iura scripta sunt*.

Tím zásadním impulzem pro řešení byla situace, před níž správní soudy nestály ovšem poprvé, když pachatel přestupku podle zákona o silničním provozu (zák. č. 361/2000 Sb.) podal proti rozhodnutí správního orgánu pouze tzv. blanketní odvolání, v další fázi správního řízení zůstal pasivní a teprve v rámci žaloby předložil návrhy na provedení dalších důkazů, což krajský soud odmítl provést, mimo jiné s odkazem na to, že ty nebyly předloženy již v odvolacím řízení. Když se věc dostala na základě kasační stížnosti k Nejvyššímu správnímu soudu, ukázalo se, že jde o záležitost komplikovanou, protože jeho dosavadní judikatura, byť přijatá v rozdílných oblastech, byla v této věci rozporuplná. Tak např. při řešení plnění daňové povinnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že správní soudy zásadně nemohou napravit procesní pasivitu daňového subjektu, který nebyl v řízení před správcem daně a v řízení odvolacím co do svých tvrzení a co do návrhů důkazů nijak aktivní a uplatnil skutková tvrzení až v řízení před správními soudy, obdobně bylo argumentováno v případě uložení pořádkové pokuty podle stavebního zákona nebo při řízení o přestupku.⁶ Naproti tomu jindy, a to opět, pokud se týká přestupkového práva a daňových povinností, se jiné jeho senáty postavily na stanovisko, že žalobce je oprávněn uvést teprve až v žalobě všechny důvody, pro které považuje napadené správní rozhodnutí za nezákonné, a nijak tomu nebrání skutečnost, že některé z nich neuplatnil již v odvolacím řízení, ač tak učinit mohl, a zásadně nemohou být krajským soudem bez další argumentace odmítnuty.⁷ Je třeba dodat, že pro rozlišení důvodů tohoto pojmání pro jednotlivé situace, resp. oblasti práva, nebyly vesměs formulovány žádné speciální důvody.

1 Viz náleží Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 16/99.

2 Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 3 Azs 103/2005-76.

3 L. Potěšil, V. Šimíček a kol.: Soudní řád správní. Komentář, Leges, Praha 2014, str. 717; rozsudek NSS č. j. 5 Afs 147/2004-89.

4 Rozsudek NSS č. j. 4 Azs 176/2006-84.

5 Usnesení rozšířeného senátu NSS č. j. 7 Afs 54/2007-62.

6 Rozsudky NSS č. j. 1 Afs 103/2009-232, 1 As 148/2011-52, 5 As 114/2015-33.

7 Usnesení rozšířeného senátu NSS č. j. 7 Afs 54/2007-62, rozsudek NSS č. j. 2 As 114/2015-36.

Nejvyšší správní soud se k této záležitosti vyslovil v **usnesení rozšířeného senátu č. j. 10 As 24/2015-71**, v němž se pokusil dát odpověď na to, jak by mělo být řešeno, resp. vyvažováno, zmíněné napětí mezi posláním správních soudů rozhodovat v plné jurisdikci, čímž by však současně neměla být suplována funkce správních orgánů co do shromažďování skutkového stavu.

Jeho prvním závěrem je, že **správní a soudní řízení jsou dvě samostatné kategorie, takže důkazní návrhy, které žalobce poprvé uplatnil až v řízení před krajským soudem, nejsou bez dalšího nepřijatelné.**⁸ V tomto směru se zjevně opřel o doslovné znění citovaného ustanovení soudního řádu správního, který hovoří o „stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu“, a nikoli tedy o zjištěném skutkovém a právním stavu, z čehož plyne, že důkazy se musí vztahovat k časovému okamžiku, v němž rozhodoval správní orgán, z čehož ovšem nelze podle něj dovodit, že tyto důkazy musejí být poskytnuty nezbytně již ve správním řízení.⁹ Jaksi mezi řádky se vypořádal s tím, že podle § 75 odst. 1 soudního řádu správního má soud vycházet ze skutkového stavu, který byl v době rozhodování správního orgánu, přičemž podle § 82 odst. 4 správního řádu platí tzv. **soustředovací zásada, kdy tedy může odvolatel uplatňovat novoty, pouze nemohl-li je uplatnit dříve.**¹⁰

Vzhledem k tomu Nejvyšší správní soud dále konstatoval, že **důkazní návrhy, které byly uplatněny až před soudem, třebaže se tak mohlo stát již ve správním řízení, nemohou být při soudním přezkumu a limine odmítnuty, ale musí zde být přezkoumány, a nebudou-li v rámci zásady volného hodnocení důkazů připuštěny, ať se tak stane z jakéhokoli důvodu, je to třeba náležitě zdůvodnit.** Takto se musí soudy vypořádat jak s tím, že návrh na provedení předložených důkazních prostředků shledá jako nedůvodný, tak i s případy, jednalo-li se o tzv. obstrukční jednání účastníků řízení. Jak patrně, **zdůrazňovaným pilířem právní úpravy je plná jurisdikce správních soudů, která je pojímána extenzivně. Tento postup je naopak zcela vylučován, pokud jde o řízení o kasační stížnosti,** v jejímž rámci se pouze přezkoumávají skutkové a právní závěry napadeného rozhodnutí krajského soudu, kde lze ještě naposledy předložit důkazní prostředky; Nejvyšší správní soud se rezolutně odmítá stát soudem nalézacím a s poukazem na zásadu koncentrační zakotvenou v § 109 odst. 5 soudního řádu správního nepřipouští, aby nová skutková tvrzení mohla být předložena až v řízení před ním.¹¹

8 L. Jemelka, P. Podhrázký, P. Vetešník, D. Závřelová, D. Bohladlo, P. Šuránek: Soudní řád správní, Komentář, C. H. Beck, Praha 2013, str. 639.

9 Rozsudek NSS č. j. 2 Afs 35/2009-91.

10 K tomu je třeba dodat, že pokud jde o správní trestání, byla koncentrace vyloučena judikaturou (např. rozsudek NSS č. j. 1 As 96/2008-115); zevrubně k tomu P. Mates, M. Kopecký: Řádné opravné prostředky ve správním řízení (podle správního řádu a stavebního zákona), Leges, Praha 2015, str. 104-106. V platné úpravě je pak možnost novot v odvolacím řízení zakotvena výslovně (viz § 97 odst. 1 zák. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich).

11 Např. rozsudek NSS č. j. 9 Afs 269/2015-54.

12 Např. rozsudek NSS č. j. 7 As 303/2016-42.

13 Dodejme, že obdobně je v tomto směru vykládáno i oprávnění civilních soudů, pokud řeší spory podle části páté občanského soudního řádu, tj. ve věcech, v nichž rozhodl správní orgán o věcech plynoucích ze soukromoprávních vztahů (např. K. Svoboda: Problémy s uplatněním tzv. plné jurisdikce při soudním přezkumu správních rozhodnutí, Jurisprudence č. 4/2011, str. 3 a násl.).

Významným posunem ve směru zdůraznění plné jurisdikce je konečně též závěr, že **správní soudy musí zkoumat, zda, resp. nakolik správní orgány dostaly zásadě materiální pravdy,** bez ohledu na způsob obhajoby účastníka řízení (v daném případě obviněného z přestupku), zakotvené v § 3 správního řádu, tj. povinnosti zjistit skutkový stav, o němž nejsou důvodně pochybnosti.

Jiná bude situace tam, kde správní orgány beze vší pochybnosti zjistily, že ze strany obviněného z přestupku došlo k naplnění skutkové podstaty a před soudem budou vzneseny jen nijak konkrétní a nepodložené námitky. Zde je namístě, aby je soud odmítl. Nazná-li však, že se tak nestalo, tedy skutkový stav nebyl řádně zjištěn, zejména pokud nebyly náležitě rozptýleny opodstatněné námitky obviněného z přestupku, musí tuto vadu odstranit, a to případně i provedením nových důkazů, resp. důkazních prostředků, tedy včetně těch, které nebyly ve správním řízení předloženy, případně si na tomto základě ověřit, zda byl závěr správních orgánů správný.¹² Správní soudy nejsou v tomto ohledu zásadně nijak limitovány, nicméně pokud by nastala situace, že by vznikla potřeba tak rozsáhlého dokazování, kdy by soud fakticky nahrazoval činnost správních orgánů, má být rozhodnutí zrušeno a věc vrácena s pokynem, aby vada byla napravena příslušným správním orgánem.

Za důležité je třeba považovat to, že krajské soudy musejí v mezích žalobních bodů přezkoumat, zda správní orgány tuto svoji povinnost splnily, a to i nezávisle na případné pasivitě obviněného z přestupku. Tato strategie však není pro něj bez rizika, protože správní orgány mají opatřit pouze důkazy, které jsou pojmově, reálně myslitelné, nikoli ty, které patří do oblasti „nekonečné fantazie“.

Zamyšlení na závěr

Na margo uvedeného judikátu lze uvést, že přijaté řešení, jak patrně, vyznívá spíše ve prospěch trendu, který lze ostatně vyčíst i z předchozí judikatury, jímž je rozšíření plné jurisdikce správních soudů.¹³ To se může jevit jako prostředek k posilování práv účastníků správního řízení a zřejmě tomu tak i ve většině případů bude. Současně však nelze přehlédnout fakt, že důsledkem toho bude nepochybně další prodloužení definitivního řešení věci, protože soudy se budou muset vyslovit nejen k žalobním tvrzením, která jsou opodstatněná, ale odůvodnit i to, proč jiná považují za irelevantní, nevěrohodná nebo jejichž prokázání je nadbytečné, což jsou pojmy z říše neurčitých, které je však nutné vyložit. S těmito novými důkazy se samozřejmě bude muset vyrovnat i správní orgán, jestliže mu bude v případě zrušení rozhodnutí věc vrácena, jak mu to ukládá § 78 odst. 6 soudního řádu správního.

Analýzované usnesení bylo přijato ve věci přestupkového práva (podle úpravy platné k 1. 7. 2017), jeho závěry budou nepochybně platit i za účinnosti zák. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Přitom je třeba se připravit na to, že naznačené pojmání plné jurisdikce se nezaštaví jen u přestupků, ostatně takto již bylo, jak zmíněno, rozhodováno i ve věcech daňových, protože lze sotva shledat opravdu věcné důvody, aby se tak nestalo. ❀

Příkazy k odposlechu a jejich formálně-materiální posouzení

V nedávné době byla odbornou veřejností vedena debata týkající se zákonnosti příkazů k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, k níž se mj. opakovaně vyjádřil i Petr Toman ve svých příspěvcích v Bulletinu advokacie.¹ Naznačená debata byla iniciována rozhodnutím Vrchního soudu v Praze² v mediálně známé kauze Rath, ve kterém soud označil příkazy k odposlechu za nezákonné, neboť trpěly vadami spočívajícími zejména v nedostatečnosti odůvodnění.³

JUDr. Jakub Matocha

působí jako právník v Praze.

Ačkoliv k dané problematice již dříve existovala rozsáhlá judikatura, která byla v některých případech vnitřně rozporná, postavil Nejvyšší soud nyní zcela najisto, jakým způsobem posuzovat zákonnost příkazů k odposlechu, záznamu telekomunikačního provozu a v zásadě i jakýchkoliv jiných úkonů, které je nutné hodnotit z formálně-materiálního hlediska. Následující text přibližuje význam uvedeného závěru, jeho vývoj, jakož i možné dopady do budoucna.

Odůvodnění příkazu k odposlechu

Odposlech či záznam telekomunikačního provozu představuje vždy závažný zásah do základních lidských práv, z důvodu čehož zákon⁴ stanoví, v posuzovaném případě rozsáhle doplněn judikaturou vyšších soudů, přísné podmínky pro jejich nařízení. Zvláštní pozornost je věnována zejména odůvodnění, ve kterém podle § 88 odst. 2 tr. řádu „*musí být uvedeny konkrétní skutkové okolnosti, které vydání tohoto příkazu, včetně doby jeho trvání, odůvodňují*“.⁵ K uvedenému zákonnému požadavku na odůvodnění následně přistupuje celá řada požadavků na jeho obsah. Konkrétně se jedná o (i) označení trestného činu nebo vyhlášené mezinárodní smlouvy podle § 88 odst. 2 tr. řádu; (ii) dostatečné zvážení, zda získání významných skutečností pro trestní řízení nelze zajistit a posléze dokazovat i jinými důkazními prostředky; (iii) uvedení důvodného předpokladu, že odposlechem budou získány skutečnosti významné pro trestní řízení; (iv) uvedení konkrétních skutkových okolností, které odůvodňují účel odposlechu, a proč nešlo účelu odposlechu dosáhnout jinak nebo proč by bylo jinak jeho dosažení podstatně ztíženo; (v) uvedení konkrétních skutkových okolností, které odůvodňují vydání příkazu; a (vi) uvedení konkrétních skutkových okolností, které odůvodňují dobu trvání příkazu.⁶

Nastíněné požadavky na odůvodnění příkazu k odposlechu byly vymezeny Nejvyšším soudem zejména při přezkoumá-

ní zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dle § 88 odst. 8 tr. řádu.⁷ V této souvislosti je nutné dodat, že právě na některá rozhodnutí Nejvyššího soudu odkazovalo i výše citované usnesení Vrchního soudu v Praze, které nedostatečnost odůvodnění spatřovalo zejména v (i) absenci konkrétních skutkových okolností odůvodňujících odposlech, (ii) absenci odůvodnění doby trvání odposlechů či (iii) absenci úvahy o nezbytnosti zásahu do soukromí dotčených osob.⁸

Z uvedených rozhodnutí vyšších soudů je zřejmé, že **problematika náležitosti příkazu k odposlechu je či byla poměrně komplikovaná a nevyjasněná**. S ohledem na panující rozdílné názory týkající se kvality odůvodnění příkazu k odposlechu, tj. odkdy je nutné tyto považovat za nezákonné, bylo proto s napětím očekáváno rozhodnutí Nejvyššího soudu o stížnosti ministra spravedlnosti pro porušení zákona v neprospěch obviněných, která se významnou měrou týkala právě zákonnosti příkazů k odposlechům.

„Sjednocující“ rozhodnutí Nejvyššího soudu

Jak již název tohoto článku uvádí, Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 7. 6. 2017, sp. zn. **6 Tz 3/2017** (dále jen „rozsudek NS“), dospěl k závěru, že zákonnost příkazů k odposlechu, jakož i obdobné úkony či důkazy získané na jejich základě, je nutné s ohledem na doktrinální a judikатурní požadavky, jak bude uvedeno níže, posuzovat prizmatem formálně-materiálním.

1 P. Toman: Náležitosti příkazu k odposlechu a záznam telekomunikačního provozu, Bulletin advokacie č. 5/2017, str. 23-25; P. Toman: Nejvyšší soud rozhodl v kauze Rath: příkazy k odposlechům byly zákonné, Bulletin advokacie č. 6/2017, str. 8.

2 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 10. 2016, sp. zn. 6 To 106/2015 (dále jen „usnesení Vrchního soudu v Praze“).

3 Viz bod 86 a násl. usnesení Vrchního soudu v Praze.

4 Viz § 88 a § 88a a násl. zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

5 § 88 odst. 2 tr. řádu.

6 P. Toman, op. cit. sub 1 (a).

7 Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 1. 2014, č. j. 4 Pzo 3/2013-30, ze dne 19. 2. 2015, č. j. 4 Pzo 2/2014-78, ze dne 12. 5. 2015, č. j. 4 Pzo 2/2015-36, ze dne 26. 11. 2015, č. j. 4 Pzo 6/2015-33, ze dne 13. 1. 2016, č. j. 4 Pzo 9/2015-24.

8 K tomu srov. P. Toman: Nejvyšší soud v rozhodnutí o odposleších v kauze Davida Ratha nerespektoval svá předchozí rozhodnutí, Česká justice.cz, online text (<http://www.ceska-justice.cz/2017/06/petr-toman-nejvyssi-soud-rozhodnuti-odposlesich-kauze-davida-ratha-nerespektoval-sva-predchozi-rozhodnuti/>).

V kontextu rozhodnutí Vrchního soudu v Praze uvedené znamená, že Vrchní soud v Praze „přistoupil k posouzení odůvodnění příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu ryze formálně, aniž by přezkoumal existenci materiálních důvodů pro nařízení odposlechu“,⁹ což odporuje doktríně materiálního právního státu.¹⁰ Odvolací soud měl „obecné“ pasáže odůvodnění příkazu přezkoumat ve světle tzv. testu trojí kontroly a s ohledem na celý spisový materiál, z něhož existence věcných důvodů pro vydání příkazu k odposlechu vyplývá.¹¹

Ačkoliv Nejvyšší soud v posuzovaném případě konstatoval zjištění formálního nedostatku příkazů, spočívajícího v absenci výslovného odůvodnění doby trvání odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu,¹² dodal, že „s ohledem na popis skutkových okolností případu (pozn.: je doba trvání odposlechu) zcela materiálně odůvodněna, a z formálně-materiálního hlediska tak není vadou, která by způsobovala nezákonnost příkazů“.¹³

Na příkazy proto nesmí být nahlíženo ryze formálně, neboť případné formální nedostatky mohou být věcně odůvodněny konkrétními skutkovými okolnostmi obsaženými v odůvodněních příkazů. Uvedené závěry Nejvyšší soud jednoznačně vztáhl i na obdobné úkony zahrnující např. povolení ke sledování osob a věci,¹⁴ když zopakoval, že na „posuzování zákonnosti těchto úkonů je nutné nahlížet formálně-materiálně, a nikoliv vytržením obdobných (podle odvolacího soudu obecných) pasáží z kontextu a souvislosti příslušného odůvodnění dospět k (formálnímu) závěru o obecnosti celého odůvodnění. Nadto lze požadavek soudu druhého stupně, aby orgány činné v trestním řízení povolující sledování osob a věci (nebo jakýkoliv jiný zásah do základních práv a svobod) vždy zevrubně odůvodňovaly, proč nelze skutečnosti důležité pro trestní řízení zjistit jiným způsobem, za situace, když se z odůvodnění jejich rozhodnutí podrobně podávají konkrétní skutkové okolnosti, jejichž interpretaci lze jednoduše učinit stejný závěr jako v nyní posuzované věci, (...) značit za přejatý formalistický.“¹⁵

Lze tedy shrnout, že případný formální nedostatek v rámci formálně-materiálního hodnocení příkazů nezaloží jejich nezákonnost, jestliže jsou důvody pro nařízení odposlechu „materiálně“ seznatelné z konkrétních skutkových okolností, které jsou rozvedeny v odůvodnění příkazů.¹⁶

9 Viz bod 88 rozsudku NS.

10 Bod 99 rozsudku NS.

11 Tamtéž.

12 Srov. odůvodnění příkazu k odposlechu výše.

13 Viz bod 98 rozsudku NS.

14 § 158d tr. řádu.

15 Bod 114 rozsudku NS.

16 Bod 129 rozsudku NS.

17 Publikované pod č. 13/2014 Sb. rozh. tr.

18 K tomu srov. též usnesení ÚS ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. I. ÚS 3108/08, publikované pod č. 9 ve sv. 52 Sb. nál. a usn.

19 Nález ÚS ze dne 7. 5. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 47/13 (publikovaný pod č. 76 ve sv. 73 Sb. nál. a usn.).

20 Např. usnesení ÚS ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. III. ÚS 1033/07, ze dne 14. 5. 2009, sp. zn. III. ÚS 2221/08, či ze dne 27. 8. 2013, sp. zn. II. ÚS 907/13, jakož i usnesení NS ze dne 11. 10. 2015, sp. zn. 4 Pzo 3/2014, či ze dne 21. 6. 2016, sp. zn. 4 Pzo 4/2016.

21 K tomu srov. nálezy ÚS ze dne 8. 3. 2012, sp. zn. III. ÚS 2260/10 (N 50/64 SbNU 617), ze dne 7. 5. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 47/13 (N 76/73 SbNU 351), či ze dne 21. 5. 2014, sp. zn. III. ÚS 761/14 (N 103/73 SbNU 659).

Prejudikatura vyšších soudů

Výše citovaný rozsudek NS včetně jeho odůvodnění nebyl pro mnohé překvapením, neboť judikатурní závěry Nejvyššího i Ústavního soudu již dlouhodobě směřovaly výše citovaným směrem, a toto rozhodnutí lze tedy považovat za logické vyústění nastoleného směru. Ostatně i rozsudek Nejvyššího soudu se odvolává na existující judikaturu, z níž za zmínku stojí zejména následující rozhodnutí.

Z usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 15 Tdo 510/2013,¹⁷ mj. vyplývá, že „jestliže při následném posouzení a po zvážení všech souvislostí lze konstatovat, že věcné důvody pro neodkladnost či neopakovanost úkonu byly splněny, pak neexistence zdůvodnění neodkladnosti nebo neopakovatelnosti, byť je vadou řízení, nevede k závěru o nezákonnosti příslušných meritorních rozhodnutí, neboť jde ve své podstatě o vadu toliko formální, bez vlivu na věcnou správnost provedení neodkladného či neopakovatelného úkonu“. Takový právní názor je projevem doktríny materiálního právního státu deklarované v judikatuře Ústavního (ale i Nejvyššího) soudu.¹⁸

Shora uvedené rozhodnutí přezkoumal i Ústavní soud, který dospěl za užití testu účinnosti trojí kontroly k závěru, že v posuzovaném případě podal policejní orgán řádně věcně i formálně odůvodněný návrh státnímu zástupci a ten pak soudci, přičemž všichni posuzovali příkaz k domovní prohlídce jako úkon, jehož neodkladnost, resp. neopakovatelnost, je zachycena a prokázána ve spisovém materiálu. Odůvodnění návrhu státního zástupce a rozhodnutí soudce ani protokol o prohlídce sice formálně neobsahovaly pasáž, která by se výslovně věnovala neodkladnosti či neopakovatelnosti dané prohlídky, nicméně tyto skutečnosti byly ze spisového materiálu, z okolností případu a z procesní charakteristiky této fáze řízení zřejmé.¹⁹

Ze starší judikatury lze rovněž zmínit usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 231/05, ve kterém byl mj. vysloven závěr, že nároky na preciznost a detailnost slovního zdůvodnění nemohou být přílišné, přičemž absence podrobného zdůvodnění sama o sobě nezpůsobuje automaticky důkazní neúčinnost takového úkonu, jestliže při následné kontrole a po zvážení všech souvislostí lze konstatovat, že věcné důvody pro neodkladnost úkonu byly splněny.

Ačkoliv rozhodnutí Nejvyššího soudu odkazuje na řadu dalších rozhodnutí vyšších soudů vztahujících se k této tematice,²⁰ jsou k dispozici i Nejvyšším soudem necitovaná rozhodnutí. Za významný lze považovat např. nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2016, sp. zn. II. ÚS 1221/16, ve kterém Ústavní soud opakovaně zdůrazňuje, že negativně hodnocené nedostatky písemného odůvodnění příkazu k prohlídce nemusí nutně představovat ústavněprávní pochybení, kvůli kterým by musel zrušit napadený příkaz, a zamezit tak použití důkazů získaných během prohlídky. K ústavněprávnímu pochybení nedochází v případě, že ze všech okolností případu, seznatelných z příkazu k prohlídce nebo z trestního spisu, přesvědčivě vyplývá, že podmínky pro její nařízení – navíc v podobě neodkladného a neopakovatelného úkonu – jsou skutečně dány.²¹

V neposlední řadě lze rovněž odkázat i na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. 5 Tdo 47/2011, podle kterého „formální pochybení, spočívající v tom, že v příkazu k pro-

hlídce nebyla zdůvodněna neodkladnost úkonů, nemůže znegovat podstatu a povahu neodkladnosti provedeného úkonu. (...) Absenci odůvodnění neodkladnosti nebo neopakovatelnosti úkonu je třeba považovat za důležité pochybení, které nelze bagatelizovat. Přitom je však třeba v každém jednotlivém případě náležitě zvažovat povahu takového pochybení, a to zejména z materiálního hlediska, tedy zda i přes absenci náležitého odůvodnění zde podmínky neodkladnosti jsou dány s ohledem na konkrétní okolnosti případu.“

Závěr

S ohledem na uvedené rozhodnutí NS je již nyní postaveno najisto, jakým způsobem přistupovat k hodnocení kvality, resp. zákonnosti, příkazu k odposlechu či jiným úkonům v trestním řízení. Ačkoliv se v minulosti část judikatury Nejvyššího soudu odchylovala, do budoucna je zřejmé, že při přezkoumání zákonnosti těchto úkonů musí být kladen důraz na tzv. materiálně-formální přístup, jehož východiska lze nalézt v doktríně materiálně-právního státu.²²

Zda rozhodnutí NS ve svém důsledku způsobí nižší kvalitu odůvodnění příkazu k odposlechu, a tím i častější akceptaci zásahů do základních lidských práv, lze v tuto chvíli obtížně předvídat. Nicméně podle mého názoru toto rozhodnutí neznamená jakoukoliv rezignaci na kvalitu či materiální věcnost jednotlivých příkazů, nýbrž pouze skutečnost, že případné formální nedostatky spočívající v absenci dílčích požadavků v odůvodnění příkazu nezpůsobí bez dalšího jejich nezákonnost. V tomto ohledu je však nutné dodat, že nastolený diskurz není samonosný, neboť nároky na odůvodnění příkazu, vymezené zákonem či judikaturně, musí být splněny i nadále, přičemž mohou rovněž nastat případy, kdy příkazy k odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu budou obsahovat vady takového charakteru, jež ve svém důsledku způsobí jejich nezákonnost. Z učiněného závěru lze tedy dovodit, že **odposlech či jiný zásah do základních práv obviněných je přípustný, pouze je-li formálně-materiálně odůvodněný, podložený konkrétními skutečnostmi a seznatelný ze spisového materiálu, který prošel trojí kontrolou** (policejní orgán-státní zástupce-soud). V opačném případě je zřejmé, že příkaz k odposlechu obstát nemůže. ♣

²² Viz usnesení NS ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. 5 Tdo 47/2011, či rozsudek NS ze dne 7. 6. 2017, sp. zn. 6 Tz 3/2017.

Christian Bibelriether

Advokát · Rechtsanwalt

Právní služby v Německu

(již od roku 1998)

česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

tel.: 0049 851 33403
00420 910 259 869
fax: 0049 851 34327

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

Marta Ondrušová, Radek Ondruš, Petr Vytopil
Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Praktický komentář k zákonu č. 250/2016 Sb. (přestupkový řád) s důvodovou zprávou a základní judikaturou

Publikace poskytuje vyčerpávající komentář zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Jednotlivá ustanovení jsou doplněna důvodovou zprávou a odkazy na související judikaturu.

776 stran, váz.,
980 Kč

Radim Chalupa

Směnka v soudním řízení

Příručka přináší rozbor specifik soudního řízení o zaplacení směnečného nároku – jak prostého nalézacího, tak směnečného rozkazního. Součástí výkladu je i problematika důkazního břemene a koncentrace směnečného rozkazního řízení.

256 stran, brož.,
490 Kč

Lukáš Potěšil a kolektiv

Vzory podání a úkonů podle správního řádu s vysvětlivkami

Publikace zahrnuje jak vzory podání ke správním orgánům, tak vzory úkonů a písemností, které jsou správními orgány vyhotovovány. Celkem obsahuje 184 vzorů, které jsou připraveny ke stažení z internetu a k následné editaci.

320 stran, brož.,
480 Kč

Několik zamyšlení nad spotřebitelskou ochranou v kontextu nové judikatury

Cílem tohoto příspěvku je poskytnout kritické zamyšlení nad ochranou spotřebitele zejména v kontextu nové judikatury (ale i právní úpravy). Posuzované případy byly výslovně regulovány dřívější právní úpravou a/nebo judikovány na úrovni vysokých soudů. Jak si však s převzetím/nepřevzetím těchto závěrů poradily nižší soudy, bude rozebráno níže.

Doc. JUDr. Dana Ondřejová, Ph.D.,

je advokátkou a partnerkou LEGALITĚ advokátní kancelář s. r. o., Praha, a docentkou na PF MU v Brně.

Zákaz sjednání smluvní pokuty sankcionující spotřebitele v obchodních podmínkách podnikatele i v režimu nové právní úpravy? Aneb první přístupy soudů k tomu, co všechno (ne)může být obsahem obchodních podmínek při uzavírání smluv se spotřebitelem.

Ústavní soud ve svém rozhodnutí ze dne 11. 11. 2013, **sp. zn. I. ÚS 3512/11** (dále rovněž „rozhodnutí Ústavního soudu“),

- 1 Její závěry vhodně shrnuje P. Bezouška: Postavení a ochrana věřitele v novém soukromém právu, Aktuální otázky, Wolters Kluwer, a. s., Praha 2016, str. 39-43.
- 2 P. Horák: Smluvní pokuta v nové úpravě soukromého práva, Právní rozhledy č. 19/2015, str. 649 a násl.
- 3 M. Hulmák a kol.: Občanský zákoník VI., Závazkové právo, Obecná část (§ 1721–2054), Komentář, C. H. Beck, Praha 2014, str. 429.
- 4 K. Csach: Zopár pripomienok k článku Práva a povinnosti stanovené v obchodních podmínkách pouhým odkazem na ně, www.lexforum.cz [online], publikováno 20. 12. 2013.
- 5 Viz zejména odst. 28-30 nálezu Ústavního soudu I. ÚS 3512/11: „Ve spotřebitelském právu je dodavatel ve fakticky výhodnějším postavení, neboť má odbornou převahu nad spotřebitelem, kterým své služby poskytuje. A proto kromě omezení vyplývajících z výše uvedeného principu rovnosti prostředků lze od dodavatele také očekávat (případně i vyžadovat), že se ve vztahu ke spotřebiteli bude chovat v obecné poloze poctivě. Nepostupuje-li tímto způsobem, zpronevěří se důvěře druhého účastníka smluvního vztahu v poctivost svého jednání, a takovému nepoctivému jednání nelze poskytnout právní ochranu [srov. § 265 obchodního zákoníku nebo § 6 nového občanského zákoníku]... Je třeba zdůraznit, že obchodní podmínky ve spotřebitelských smlouvách na rozdíl třeba od obchodních smluv mají sloužit především k tomu, aby nebylo nezbytné do každé smlouvy přepisovat ujednání technického a vysvětlujícího charakteru. Naopak nesmějí sloužit k tomu, aby do nich v často nepřehledné, složité formulované a malým písmem psané formě skrýl dodavatel ujednání, která jsou pro spotřebitele nevýhodná a o kterých předpokládá, že pozornosti spotřebitele nejspíše uniknou (např. rozhodčí doložka nebo ujednání o smluvní pokutě). Pokud tak i přesto dodavatel učiní, nepočíná si v právním vztahu poctivě a takovému jednání nelze přiznat právní ochranu.“
- 6 V tomto kontextu je však nutné upozornit na důsledek nepřiměřených ujednání ve spotřebitelských smlouvách, které stanoví § 1815 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž „o. z.“ nebo „občanský zákoník“) tak, že se k nepřiměřenému ujednání nepřihlíží, ledaže se jej spotřebitel dovolá. To je tedy rozdílné od důsledků podle staré občanskoprávní úpravy, podle níž platilo, že nepřiměřené ujednání ve spotřebitelské smlouvě (srov. § 56 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále rovněž „obč. zák. č. 40/1964 Sb.“) je absolutně neplatné.

dospěl ve vztahu k dřívější právní úpravě k závěru, že „v rámci spotřebitelských smluv ujednání zakládající smluvní pokutu zásadně nemohou být součástí tzv. všeobecných obchodních podmínek, nýbrž toliko spotřebitelské smlouvy samotné (listiny, na niž spotřebitel připojuje svůj podpis)“. Z tohoto závěru následně vycházely také nižší soudy.

Odborná literatura¹ se v současné době snaží vyrovnat s otázkou, zda lze uvedené rozhodnutí Ústavního soudu aplikovat bez dalšího také na případy podléhající nové právní úpravě. Ke kladnému závěru, tedy k aplikaci závěrů Ústavního soudu také na novou právní úpravu bez dalšího, se přiklonil např. soudce Nejvyššího soudu P. Horák.² Takové automatické převzetí odmítli jiní autoři – např. M. Hulmák³ považuje za nezbytné, aby se analyzovalo, nakolik zakládá sjednání smluvní pokuty v obchodních podmínkách značnou nerovnováhu v neprospěch spotřebitele v rozporu s požadavky přiměřenosti, K. Csach⁴ poukazuje na nesprávnost cesty, po níž Ústavní soud dospěl k závěru o paušální nepřipustnosti sjednání smluvní pokuty v neprospěch spotřebitele v obchodních podmínkách.⁵

Nižší soudy však rozhodnutí Ústavního soudu převzaly bez dalšího také v režimu nové právní úpravy, a vycházejí tedy z paušálního zákazu sjednání smluvní pokuty výše naznačeným způsobem.⁶ Učinil tak např. **Okresní soud v Jihlavě** (rozhodnutí ze dne 21. 1. 2015, **sp. zn. 108 C 75/2014**, publikované v ASPI), který dospěl k závěru, že „pokud by smluvní pokuta měla vyplývat ze všeobecných obchodních podmínek, nebylo by možné ji přiznat, neboť v tomto ohledu je i nadále použitelná dosavadní judikatura Ústavního soudu, která ujednání o smluvních pokutách obsažená ve všeobecných smluvních podmínkách ve vztahu ke spotřebiteli zakazuje“. Shodně Okresní soud v Jihlavě (rozhodnutí ze dne 28. 4. 2015, **sp. zn. 22 C 1/2015**, publikované v ASPI). K citovanému rozhodnutí je nutné doplnit kritickou poznámku – soudy používají nesprávně termín „všeobecné“ obchodní podmínky, jimiž je nutno ve smyslu § 1751 odst. 3 o. z. rozumět toliko takové obchodní podmínky, které „vypracovala odborná nebo zájmová organizace“, přičemž z uvedeného je patrné, že soudy aplikují závěr o nepřipustnosti sjednání smluvní pokuty ve vztahu ke všem druhům „běžných“ obchodních podmínek podle § 1751 odst. 1 o. z., nikoliv oněch skutečně „všeobecných“. Jedná se tak o terminologickou nepřesnost.

Uvedený přístup soudů prvního stupně by nebyl až tak dramatický, kdyby soudy nezašly s aplikací uvedeného rozhodnutí Ústavního soudu ještě dále a nevyložily si jeho závěry po svém.

V prvním případě **Okresní soud v Jihlavě** (rozhodnutí ze dne 2. 12. 2014, **sp. zn. 3 C 174/2014**, publikované v ASPI) aplikoval zákaz sjednání smluvní pokuty s odkazem na uvedené rozhodnutí Ústavního soudu i na její **ujednání obsažené přímo ve smlouvě**, nikoliv v obchodních podmínkách. V konkrétním případě se jednalo o ujednání na druhé straně textu smlouvy (ale stále její součástí) označené jako „smluvní ujednání“, přičemž podpis spotřebitele se nacházel až za textem těchto „smluvních ujednání“. Soud svůj závěr zdůvodnil tím, že „*ujednání na druhé straně textu smlouvy v části označené jako ‚smluvní ujednání‘ je třeba považovat za smluvní podmínky, tj. za oddíl, který vzbuzuje dojem nepodstatného charakteru*“. Soud uzavřel, že „*zahrnutí ujednání smluvní pokuty do smluvních podmínek je třeba považovat za neplatné. Na tomto závěru nic nemění ani to, že podpis žalované se nachází až za textem těchto ‚smluvních ujednání‘, neboť ujednání stran o smluvní pokutě by mělo být v části smlouvy upravující konkrétní podmínky smluvního vztahu v hlavní části smlouvy, což nebylo*“.

Okresní soud ve Zlíně (rozhodnutí ze dne 17. 1. 2017, **sp. zn. 19 C 344/2016**, publikované v ASPI) rozšířil „zákaz“ sjednání smluvní pokuty v obchodních podmínkách v neprospěch spotřebitele na jakékoliv „**dodatkové platební povinnosti**“. Soud svůj závěr zdůvodnil takto: „*Dodatkové platební povinnosti ve spotřebitelské smlouvě nemohou být zásadně ujednány ve všeobecných obchodních podmínkách, ale na listině, na které je podpis spotřebitele. Pokud jsou dodatkové platební povinnosti ujednány mimo listinu, na které je podpis spotřebitele, pak je takové ujednání (z právního poměru vzniklého do 31. 12. 2013) absolutně neplatné. Při aktuálně účinné právní úpravě (§ 2048 a násl. o. z.) pak soud k takovému (dříve absolutně neplatnému) ujednání nepřihlíďne, ledaže sám spotřebitel se jeho aplikace dovolá*.“ Co je nutné rozumět „dodatkovými platebními povinnostmi“, soud blíže neobjasnil (a je tak nutné i nadále jen odhadovat, co všechno těmito dodatkovými platebními povinnostmi mělo být), v kontextu daného rozhodnutí lze za tyto považovat poplatek za upomínku (zde 1 080 Kč).

? „*Per se*“ **zákaz sjednání úroku z prodlení ve vztazích podnikatele vůči spotřebiteli (tzv. B2C⁷ vztahy) i v režimu nové právní úpravy?**

Nastíněná otázka možnosti sjednání úroku z prodlení ve vztazích mezi podnikatelem a spotřebitelem v neprospěch spotřebitele se již netýká vložení takového ujednání do obchodních podmínek, ale do textu samotné smlouvy.

Je nesporné, že **podle staré právní úpravy nebylo možné platně sjednat mezi podnikatelem a spotřebitelem (v jeho neprospěch) úroky z prodlení**. To vyplývalo jak z kogentního charakteru občanskoprávní úpravy (§ 517 obč. zák. č. 40/1964 Sb.) podle rozhodovací praxe Nejvyššího soudu (rozhodnutí ze dne 30. 10. 2008, **sp. zn. 32 Odo 873/2006**), tak z ust. § 262 odst. 4 obč. zák.,⁸ které odkazovalo na posouzení odpovědnosti nepodnikatele na občanskoprávní úpravu.

Z nové právní úpravy (§ 1970 a 1802 o. z.) výslovně vyplývá, že si jakékoliv smluvní strany (!) mohou sjednat vyšší úroků z prodlení (samozřejmě s korektivy souladnosti s dobrými mravy

a dalšími). V této otázce jsou i komentáře zajedno.⁹ Pro případ spotřebitelského vztahu by bylo možné dospět ke kvalifikaci takového ujednání jako nepřiměřeného, ale pouze v konkrétním případě s ohledem na zvláštní okolnosti – a i v takovém případě by se nejednalo o ujednání bez dalšího neplatné, ale o ujednání, ke kterému by se v režimu § 1815 o. z. nepřihlíželo, pokud by se jej spotřebitel nedovolal.

O to více překvapivé bylo **rozhodnutí Okresního soudu v Jihlavě** (ze dne 21. 1. 2015, **sp. zn. 108 C 75/2014**, publikované v ASPI), kde soud v režimu nové právní úpravy (o. z.) dospěl k závěru, že ve vztazích mezi podnikatelem a spotřebitelem (v jeho neprospěch) není možné platně sjednat úroky z prodlení. Tak zásadní právní názor odchylovající se od publikované odborné literatury bych očekávala řádně zdůvodněn. O této otázce však soud konstatoval toliko toto: „*Dle soudu i nadále platí to, že ve vztahu mezi podnikatelem a spotřebitelem, o který v této věci zcela nepochybně jde, nelze ujednat úroky z prodlení v jiné než zákonem (resp. nařízením vlády) stanovené výši*.“ Soud vůbec nevysvětlil, z čeho tento závěr dovozuje. Nejen právní závěr, ale i samotná formulace, že „nelze ujednat úroky z prodlení v jiné než zákonem (resp. nařízením vlády) stanovené výši“, se jeví jako nevhodná, když soud měl spíše konstatovat, že „nelze ujednat úroky z prodlení ve výši nad zákonnou sazbu“ (strany si pravděpodobně nebudou ujednávat úroky z prodlení v zákonně vyšší, když se tato aplikuje automaticky ze zákona).

S uvedeným závěrem Okresního soudu v Jihlavě zásadně nesouhlasím. Je pravda, že se jedná o rozhodnutí prvostupňového soudu a není namístě z toho dělat žádné zásadní závěry, neboť vyšší soudy mohou mít k dané otázce (a doufám, že mít budou) odlišný názor, ale dané rozhodnutí nabízí hned několik povzdechů – jednak nad závěrem soudu (který je odlišný od nezvykle zajedno stojících komentářů) a jednak nad kvalitou jeho odůvodnění (která již tak ojedinělá bohužel není).

? **Kde je hranice přípustnosti prorogační doložky ve spotřebitelských vztazích?**

Třetí případ se netýká rozhodovací praxe nižších soudů, ale určitého **posunutí přístupu Nejvyššího soudu ke sjednávání prorogačních doložek ve spotřebitelských vztazích**.

Nejvyšší soud se zabýval platností následujícího ujednání: V obchodních podmínkách si smluvní strany (podnikatel mající sídlo v obvodu Praha 6 a spotřebitel s bydlištěm v Plzni) sjednaly místní příslušnost Obvodního soudu pro Prahu 6.

Žalovaný spotřebitel namítal neplatnost ujednání prorogační doložky jako nepřiměřeného ujednání obsaženého v obchodních podmínkách spotřebitelské smlouvy. Jeho právní názor byl odůvodněn názorem Nejvyššího soudu, který ve stanovis-

7 Vztahy „business to consumer“.

8 Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále rovněž „obch. zák.“ nebo „obchodní zákoník“.

9 Srov. např. J. Šilhán in M. Hulmák a kol., op. cit. sub 3, str. 1050 a násl.; A. Bányaiová in J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala a kol.: Občanský zákoník, Komentář, Svazek V., Wolters Kluwer, Praha 2014, str. 476; P. Horák in J. Petrov, M. Výtisk, V. Beran a kol.: Občanský zákoník, Komentář, C. H. Beck, Praha 2017, str. 1982 a násl.

ku ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. Cpjn 200/2011, dovedl, že prorogační doložka ve spotřebitelské smlouvě, která nebyla sjednána individuálně a která zakládá místní příslušnost soudu, jenž se nachází daleko od bydliště spotřebitele jak z hlediska územního, tak i dopravních možností, odporuje ust. § 56 odst. 1 obč. zák. č. 40/1964 Sb., jestliže v rozporu s požadavkem dobré víry způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

Ve výše naznačeném případě **Nejvyšší soud** (rozhodnutí ze dne 19. 1. 2016, **sp. zn. 32 Cdo 2999/2015**), dospěl k závěru, že „dovolateli nestačí za účelem účasti u jednání před *Obvodním soudem pro Prahu 6 překonat vzdálenost mezi Plzní a Prahou, nýbrž musí projet též značnou částí hlavního města. Těž v tomto případě je tedy třeba dovést, že strany si sjednaly místní příslušnost soudu, který je v blízkosti sídla dodavatele a je značně vzdálen od bydliště spotřebitele. Nejvyšší soud proto dospěl k názoru, že posuzované ujednání v rozporu s požadavkem dobré víry znamená k újmě dovolatele jako spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, a je tudíž neplatné*“ (pozn. aut. – dnes by bylo ujednání neúčinné, ledaže by se jej spotřebitel dovolal, srov. § 1815 o. z.).

Z uvedeného tak vyplývá, že **Nejvyšší soud posuzuje prorogační doložky ve spotřebitelských smlouvách poměrně přísně**. Pro smluvní strany tak je nejisté, jaká přesná vzdálenost mezi bydlištěm spotřebitele a zvoleným místně příslušným sou-

dem bude přiměřená, jaká již nikoliv, a sjednávání prorogačních doložek v neprospěch spotřebitele tak nelze z praktického pohledu příliš doporučit.

Závěrem

Z výše rozebíraných rozhodnutí soudů prvního stupně lze dovést, že i v režimu nové právní úpravy není možné bez dalšího platně sjednat smluvní pokutu v obchodních podmínkách inkorporovaných do spotřebitelských smluv v neprospěch spotřebitele ani jiné dodatkové platební povinnosti. To platí i pro smluvní pokutu sjednanou v samotné smlouvě, avšak v části označené jako „smluvní ujednání“, které spotřebitel vnímá jako nepodstatného charakteru. Ve stejném režimu smluvních vztahů není možné (stejně jako podle dřívější právní úpravy) platně sjednat úroky z prodlení v jiné než zákonné výši.

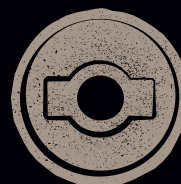
To jsou zcela zásadní průlomové do současné relativně jednotné doktríny a bylo by vhodné, aby se soudy s touto odchylkou patřičně vypořádaly. Z uvedených rozhodnutí soudů prvního stupně jsou však patrné některé obecné rysy rozhodovací praxe soudů prvního stupně v naznačených otázkách – jednak alibistické přebírání rozhodnutí vztahujících se k dřívější právní úpravě bez zohledňování specifík nové právní úpravy, jednak nedostatečné a nekvalitní zdůvodňování rozhodnutí soudů prvního stupně. ❖

inzerce

Zimní pohádka v Aadršpachu

Zveme vás do hotelu Skalní Mlýn Aadršpach

- komfortně zařízené pokoje s minibarem
- stylová restaurace s širokou nabídkou vín
- mini wellness se saunou
- v bezprostřední blízkosti Aadršpašských skal
- Organizujeme svatby a konference, ubytovací kapacita až 110 osob (včetně sesterského hotelu Aadršpach)

HOTEL
SKALNÍ MLÝN
ADRŠPACH

Dolní Aadršpach 1 | Tel.: +420 491 617 210
www.skalni-mlyn.cz

Právo obviněného na nahlížení do spisu – časový a věcný rozsah

Na následujících řádcích se zamyslím nad otázkou proč, kdy a v jakém rozsahu existuje právo obviněného na nahlížení do spisu v trestním řízení a jakým způsobem je může obviněný vykonávat. Následně analyzuji ust. § 65 odst. 2 tr. řádu, podle něhož je možné ze závažných důvodů obhajobě nahlížení do spisu odepřít, a představuji požadavky, které je třeba na tento výjimečný postup klást.

Mgr. Pavel Kandalec, Ph.D., LL.M.,

působí na katedře ústavního práva a politiky PF MU v Brně.

Podstata práva na nahlížení do spisu

Je notorií, že druhá strana má být slyšena. Obviněný má tedy právo být slyšen a tomu předchází i jeho právo vědět, co je mu kladeno za vinu. Tato práva jsou odvozována nejen z výslovného textu Úmluvy, nýbrž i z judikatury ESLP požadující tzv. kontradiktorní proces, někdy dokonce „opravdu kontradiktorní“ („truly adversarial“) proces. Tento přesvědčivě znějící pojem mohou nicméně jednotliví aktéři trestního řízení vnímat poněkud rozdílně.

Soud rozhodující o vině a trestu by měl své rozhodnutí opřít jen o ty skutečnosti, ke kterým se měl obviněný možnost vyjádřit.¹ Jednotlivec by přitom neměl být jen objektem soudního rozhodování, nýbrž by měl být subjektem, který má možnost výsledek tohoto procesu ovlivnit.² Tato východiska bude asi stěžejně někdo rozporovat, a výsledkem je tedy právo obviněného dostat alespoň příležitost být slyšen. Potud je situace vcelku jasná.

Právem hovořit či se jinak vyjádřit se však právo obviněného být slyšen nevyčerpává, je třeba, aby toto sdělení také dolehlo k těm uším, kterým je adresováno – tedy soudu. Příležitě poukazuje Jan Sokol na to, že práva a svobody jsou ve skutečnosti povinnostmi ostatních.³ V tomto kontextu tedy **svoboda projevu není ve skutečnosti svobodou projevu, nýbrž povinností ostatních umožnit, aby tento projev dostal příležitost najít svého adresáta.** A v určitých kvalifikovaných případech je i povinností adresáta tento projev alespoň vnímat. Hovořme-li o právu být slyšen soudem v trestním řízení, nejde tu jen o právo obviněného sdělovat svá vyjádření soudu (tedy o povinnost státu mu toto umožnit), nýbrž i o povinnost soudu toto sdělení vnímat – a následně reflektovat ve svém rozhodnutí.

Právě popsaným formálním aspektem práva obviněného být slyšen není předmět tohoto práva vyčerpán. Co totiž může v tomto kontextu poněkud zapadnout, je fakt, že právo být slyšen soudem má i svůj **materiální aspekt – obviněný má to-**

tiž nejen právo se vyjadřovat, nýbrž právo se vyjadřovat k věci. Aby mohl obviněný toto své právo plně realizovat, musí přesně vědět, k čemu se vlastně má vyjádřit. To vyplývá již z výše citované premisy, že obviněný není jen objektem, o němž soud rozhoduje, nýbrž subjektem trestního řízení, je jedním z aktérů a jako takový i on má potenciál přispět svými informacemi a tvrzeními k osvětlení skutkového děje, a pomoci tak soudu dospět k závěru odpovídajícímu co nejvíce skutečnosti. Obviněný tak musí dostat příležitost být soudu nápomocen a tuto svoji příležitost nemůže plně realizovat v situaci, kdy nemá tytéž informace, jaké byly předloženy soudu. Třeba ovšem na druhou stranu dodat, že tato příležitost obviněného být nápomocen soudu nalézt materiální pravdu není v žádném případě jeho povinností, když obviněný má celou paletu možností, jak se vyjádří – od využití svého práva nevyprávět až po (beztrestně) uvádění nepravdivých skutečností (pokud tak nečiní v úmyslu způsobit trestní stíhání jinému).

Pokud tedy má soud učinit svůj závěr pouze na základě skutečnosti, ke kterým měl obviněný možnost se vyjádřit, a toto vyjádření obviněného chápeme jako možnost se vyjádřit kvalifikovaně – tj. ke konkrétní věci, nelze tohoto výsledku dosáhnout, aniž by obviněnému bylo umožněno se seznámit se skutečnostmi, které jsou obsahem spisu.⁴ Otázkou však zůstává, ve které procesní fázi a v jakém rozsahu obviněný toto právo má.

1 Usnesení Spolkového ústavního soudu ze dne 9. 3. 1965, sp. zn. 2 BvR 176/63, BVerfGE 18, 399, 404.

2 Usnesení Spolkového ústavního soudu ze dne 5. 5. 2004, sp. zn. 2 BvR 1012/02, BVerfG NJW 2004, 2443 uveřejněné v časopisu *Neue Juristische Wochenschrift (NJW)* č. 34/2004. Tato myšlenka nicméně není nová, jde o tzv. **teorii objektu** formulovanou Güntherem Dürigem, kterou následně převzala i judikatura německého Spolkového ústavního soudu již v roce 1959 [BVerfGE 9, 89, uveřejněné v časopisu *Neue Juristische Wochenschrift (NJW)* 1959, str. 427]. Podle této teorie dochází k porušení lidské důstojnosti v případě, kdy je konkrétní jednotlivec postaven státní mocí do role objektu, kdy se stává pouhým prostředkem a je umenšen do podoby druhově zaměnitelné veličiny. Lze dovodit, že člověk tak bývá netoliko objektem společenských „poměrů“, ale stává se i objektem práva, je-li nucen podrobovat se mu zcela při jeho interpretaci a aplikaci, tj. bez zohlednění jeho individuálních zájmů, resp. základních práv – blíže srov. E. Wagnerová: O pojetí lidské důstojnosti u příležitosti kolokvia Ústavního soudu s Aaronem Barakem, přednáška ze dne 18. 6. 2014.

3 J. Sokol: Jsou lidská práva přirozená? – <http://www.jansokol.cz/2014/03/jsou-lidska-prava-prirozena/>. *Práva mi nedává žádná „příroda“, nýbrž druzí lidé, moji spoluobčané. Jen oni mi je mohou zaručit a doslova „dát“ – pokud to ovšem pokládají za svoji povinnost. Nic víc a nic méně. Příslušník etnické menšiny má právo používat svého jazyka. Příslušník kmene Navajo „má právo“ mluvit na Národní třídě po svém, podobně jako našinec řekneme v Arizoně; jenže jazyk se neužívá jako bůty, nýbrž k tomu, abych někoho oslovil. Chudák Navajo má sice své nezadatelné právo, ale co je mu platné? Právo užívat menšinový jazyk může znamenat jen dvě věci: buď to, že si může hovořit pro sebe, jak chce, anebo závazek okolní většinové společnosti, že se mu vynasnaží rozumět. V tom je jistě nezanedbatelný rozdíl.*

Okamžik vzniku práva na nahlížení do spisu

Dalším okruhem otázek tedy je, **ve které procesní fázi a v jakém rozsahu je právo obviněného na nahlížení do spisů dáno a jakým způsobem je může obviněný vykonávat.** Pro zodpovězení této otázky si můžeme hned úvodem stanovit oba krajní časové body.

Na konci hlavního líčení

Nejvíce informací má obviněný na konci hlavního líčení v onom okamžiku, kdy dostává prostor ke své závěrečné řeči. V tomto okamžiku již bylo obviněnému zpravidla umožněno se seznámit se všemi podklady, které má pro své rozhodnutí na základě důkazů provedených v hlavním líčení i soud.

Ani v tomto okamžiku sice není právo obviněného na přístup ke spisu úplné, nicméně výjimky jsou zde velmi úzce definované – obviněný např. ani v této fázi řízení nemá informace o identitě utajeného svědka ve smyslu § 55 odst. 2 tr. řádu, o osobních údajích svědka, u něhož jsou tyto údaje vedeny odděleně ve smyslu § 55 odst. 1 písm. c) tr. řádu, či o identitě agenta či osoby podílející se na činnosti agenta dle § 102a tr. řádu. Tato problematika by zasluhovala samostatné pojednání, které by přesahovalo zde rozebírané téma, zmiňme toliko, že věrohodnost takového svědka by měl *sponte sua* prověřit soudce. Při předpokladu řádného postupu soudu pak lze s určitou nadsázkou říci, že v tomto závěrečném okamžiku je „obhajobě“ zpřístupněn spis zcela, pokud budeme tedy soudce doplňujícího roli obhajoby při prověřování věrohodnosti utajeného svědka považovat alespoň obrazně také za součást obhajoby.⁵

Prvopočátek prověřování

Na druhém konci časové osy je okamžik, kdy se státní orgány dozvědí o skutečnostech nasvědčujících tomu, že určitá osoba (pozdější obviněný) spáchala trestný čin. V tomto úplném počátku prověřování dotyčná osoba (někdy také „**podezíraný**“) nemá k policejním poznatkům přístup vůbec.

4 Ve věci *Lexa proti Slovensku* (č. 2) ESLP upozornil, že „obviněný může stěžít zpochybnit věrohodnost vylicení skutkových okolností uvedených v obvinění, jestliže nemá povědomí o tom, na jakých důkazech je založeno“. Viz rozsudek ESLP *Lexa proti Slovensku* (č. 2) ze dne 5. 1. 2010, stížnost č. 34761/03, bod 73 (cit dle: J. Kmec in J. Kmec, D. Kosář, J. Kratochvíl, M. Bobek: *Evropská úmluva o lidských právech*, Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, str. 548).

5 Tento přírůstek samozřejmě nemůže plně obstát, a je proto vyvážen požadavkem ESLP, že odsouzení nesmí být ořeno výlučně o výpověď takto utajeného svědka a jeho věrohodnost musí být možné posoudit. K povinné aktivitě soudce v případě utajených svědků se vyjádřil Ústavní soud již v nálezu ze dne 22. 10. 2001, sp. zn. IV. ÚS 37/01: „*Nalézací soud měl přezkoumat vztah mezi stěžovatelem a svědky, prověřit stěžovatelovy námitky vůči jejich věrohodnosti a provést za tím účelem všechny nezbytné důkazy, např. opisy z rejstříku trestů, zprávy o pověsti svědků od místních policejních a správních orgánů a znalecké vyšetření duševního stavu svědků podle § 118 tr. řádu atd.*“

6 K jednomu z mnoha takových příběhů viz např. rekapitulační část usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 8. 2016, sp. zn. II. ÚS 1675/15.

7 Citované ustanovení je tu poněkud nedůsledné, protože je jasné, že obviněný stejně tak nemá ani právo na přístup k osobním údajům svědka, jehož totožnost sice utajena není, ale jeho ostatní osobní údaje jsou vedeny odděleně ve smyslu § 55 odst. 1 písm. c) tr. řádu.

8 T. Grívna: *Právo na zachování důvěrné komunikace mezi advokátem a jeho klientem*, *Bulletin advokacie* č. 6/2017, str. 66.

Pro utajení těchto poznatků hovoří dobré důvody, neboť policejní taktika často vyžadující delší čas prověřování a následně často i moment překvapení by ztratila hodně ze své účinnosti, pokud by každý mohl již preventivně zjišťovat, v jaké fázi je případný zájem policejních orgánů o jeho osobu.

Že se přitom nejedná o otázku nezajímavou, dokládají občasné případy policistů stíhaných právě za neoprávněné poskytování těchto informací dotyčným prověřovaným osobám.⁶ Na druhou stranu, i při vědomí zásadní oprávněnosti utajení spisu v této prvopočáteční fázi řízení, je třeba upozornit na to, že již od samého počátku musí být takovéto informace shromažďovány s vědomím, že budou jednou odtajněny.

Výslech osoby podezřelé

Pokud jsme tedy identifikovali oba krajní časové okamžiky (prvopočátek prověřování/konec dokazování v hlavním líčení) a dospěli k závěru, že **na počátku dotyčná osoba (pozdější obviněný) přístup do spisů nemá, zatímco na konci ano, zbývá stanovit okamžik, od kterého tento přístup získá.**

Zdánlivě jasně se k tomuto okamžiku vyjadřuje ust. § 65 odst. 1 tr. řádu, podle kterého má „*obviněný právo nahlížet do spisů s výjimkou protokolu o hlasování a osobních údajů svědka utajeného podle § 55 odst. 2 trestního řádu*“.⁷ Časový okamžik v tomto ustanovení nenajdeme, nicméně je tu použit pojem „obviněný“. **Jakmile se tedy bude jednat o osobu, která je již v procesním postavení obviněného, pak s tímto procesním postavením je spojeno v zásadě i právo na přístup do spisu.** Zmíněné ustanovení přitom výslovně zakotvuje toto právo i pro obhájce obviněného – byť toto výslovné rozlišování může působit nadbytečně, neboť ke stejnému závěru by bylo třeba dojít i tehdy, pokud by zde obhájce výslovně zmíněn nebyl (k tomu viz níže).

Citované ustanovení **nedává odpověď na otázku, zda má právo nahlížet do spisů i ten, s nímž je již sepisován výslech osoby podezřelé.** Na první pohled se tu sice ještě nejedná o obviněného, avšak tento pojem samotný nelze přeceňovat. Ostatně v jiném kontextu je velmi přesvědčivě argumentováno, že právo na důvěrnost komunikace mezi advokátem a „obviněným“ (§ 88 odst. 1 věta třetí a násl. tr. řádu) zahrnuje i komunikaci mezi advokátem a klientem „*již převzetím věci a poradou klienta s advokátem, která předchází podání vysvětlení*“.⁸ Pojem „obviněný“ má navíc dle judikatury ESLP svůj autonomní význam (k tomu viz níže).

Vydání usnesení o zahájení trestního stíhání

Za samostatnou úvahu stojí otázka, nakolik může dotyčná osoba (pozdější obviněný) prostřednictvím svého obhájce požadovat nahlížení do spisu v situaci, kdy mu ještě nebylo doručeno usnesení o zahájení trestního stíhání, avšak toto usnesení již bylo vydáno a on je v něm skutečně jako „obviněný“ již označen. Taková situace může nastat (a zároveň vyjít najevo) např. tehdy, pokud je trestní stíhání zahájeno jedním usnesením proti vícero obviněným a některému z nich se nedaří toto usnesení doručit. V takovém případě bude totiž vždy existovat větší či menší časová prodleva, než bude trestní stíhání proti takto nedostupné osobě zahájeno

alespoň jako proti uprchlému. Má již v této fázi obhájce tohoto „obviněného“ právo na nahlížení do spisu ve smyslu § 65 odst. 1 tr. řádu?

Argumentem pro závěr, že i obviněný, kterému dosud nebylo (již vydané) usnesení o zahájení trestního stíhání doručeno, se může prostřednictvím svého obhájce dožadovat práva na přístup ke spisu ve smyslu § 65 odst. 1 tr. řádu, je skutečnost, že české trestní právo procesní, na rozdíl od některých jiných systémů práva, nepodmiňuje procesní práva obviněného tím, zda se podvolí donucujícím opatřením státních orgánů. Z judikatury ESLP vyplývá, že právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Úmluvy nezaniká tím, že se dotyčná osoba dobrovolně nevydá do moci státních orgánů.⁹ Ke stejnému závěru dospívá i německá doktrína.¹⁰

Praktická stránka této otázky zůstává nicméně otevřena. S výjimkou výše naznačené konstelace, kdy je trestní stíhání zahájeno jedním usnesením proti vícero obviněným a je zatím doručeno jen některému z nich, se totiž obviněný zpravidla nemá jak dozvědět, že již proti němu bylo policejním orgánem usnesení o zahájení trestního stíhání vydáno. Rozlišujícím kritériem tu však zřejmě nebude sama skutečnost, že policejní orgán sepsal usnesení o zahájení trestního stíhání (to v praxi obvykle nebude zjistitelné¹¹), nýbrž to, že učinil v této souvislosti již nějaké úkony namířené vůči tomuto „obviněnému“ – např. realizoval, byť i neúspěšný, pokus o zadržení této osoby.

Zajímavá je i otázka, jaká jsou práva obviněného poté, co již z nějakého důvodu obviněným není. Pokud dojde ke zprošťujícímu rozsudku, není právo takového bývalého obviněného na přístup ke spisu obvykle zpochybňováno. Platí to i pro počáteční stadia řízení? Obviněný sice přestává být obviněným v situaci, kdy je usnesení o zahájení trestního stíhání zrušeno, právo na přístup do spisu by mu tím však zanikat nemělo. Ve věci *Serves proti Francii* se ESLP vyjádřil k autonomnímu významu pojmu obviněný, když posuzoval porušení práva neusvědčovat sebe samého v situaci, kdy bývalý obviněný byl předvolán jako svědek a poté, co odmítl složit přísahu jako svědek, byl za toto pokutován. Byť ESLP v dané konkrétní věci porušení tohoto práva neshledal, výslovně tu zdůraznil, že stěžovatel se nadále nacházel v postavení obviněného v autonomním smyslu Úmluvy.¹²

K obdobnému závěru, byť poněkud jinou cestou, dospěl i Ústavní soud v nálezu ze dne 6. 3. 2014, sp. zn. III. ÚS 1956/13, kdy se zabýval právem tzv. jiných osob nahlížet do spisu podle § 65 odst. 1 věty poslední tr. řádu. Tyto jiné osoby musejí prokázat, že potřebují nahlédnout do spisu k uplatnění svých práv. Ústavní soud v této věci shledal, že pro odepření nahlédnutí do spisu podle § 65 odst. 2 tr. řádu musí i v případě tzv. „jiné osoby“ existovat legitimní důvod (např. ochrana utajovaných skutečností, ochrana svědků nařízená podle zákona, zvýšená pravděpodobnost znovuotevření trestního řízení kvůli novým skutečnostem atd.) a státní zástupce nebo policejní orgán, jako orgán veřejné moci, povinovaný respektem k zákonným, tím spíše pak ústavním právům, nemůže bez dalšího znemožňovat podezřelým nebo podezíraným osobám jejich snahu o prosazení svých legitimních zájmů, zejména v situaci, kdy se jedná o věc odloženou, byť je stěžovatel stále veden jako podezřelý.

Ve vztahu k poškozenému nabádá k rozšiřujícímu výkladu i Nejvyšší státní zastupitelství.¹³

Doručení usnesení o zahájení trestního stíhání

Přejdeme nyní k neobvyklejšímu okamžiku, ve kterém obviněný pocítí potřebu nahlédnout do spisu – a tím je okamžik, kdy mu bylo doručeno usnesení o zahájení trestního stíhání. V tuto chvíli nastupuje již bezpochyby aplikace § 65 odst. 1 tr. řádu, a pokud nebudou splněny výjimečné okolnosti předvidané § 65 odst. 2 tr. řádu, o nichž bude pojednáno níže, má obviněný na nahlížení do spisu právo. V tuto chvíli nicméně policejní orgán často rovnou přistoupí k výsledku obviněného. Tato praxe, kdy se má obviněný ke svému obvinění vyjádřit bezprostředně poté, co se seznámil toliko s usnesením o zahájení trestního stíhání proti své osobě, není z hlediska plného uplatnění jeho výše uvedených práv na kvalifikované vyjádření se k věci ideální.

Nahlížení do spisu přitom opět musí být chápáno v materiálním smyslu – nejde tedy jen o letmé nahlédnutí, nýbrž o možnost seznámit se s obsahem tohoto spisu, myšlenkově tyto informace vstřebat a učinit z nich (i s pomocí obhájce) rozhodnutí, jaký procesní postup zvolit. Pokud je nahlížení do spisu umožněno v nedostatečném časovém rozsahu, pak je třeba takovou situaci hodnotit tak, jako by nebylo nahlížení do spisu umožněno vůbec.¹⁴ Repík v této souvislosti připomíná, že požadavek mít čas nutný k přípravě obhajoby je zárukou proti příliš kvapnému postupu řízení a protiváhou práva zaručeného čl. 6 odst. 1 Úmluvy, aby o trestním obvinění bylo rozhodnuto v přiměřené lhůtě.¹⁵ Administrativní problémy na straně policejních orgánů nemohou být dávány k tíži obviněnému.¹⁶ V případě bez-

9 V rozsudku *Van Geysseghem proti Belgii* ze dne 21. 1. 1999, stížnost č. 26103/95, ESLP posuzoval situaci, kdy se stěžovatelka poté, co byla již odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, nedostavila k jednání kasačního soudu. Jejím obhájci pak z tohoto důvodu nebylo umožněno přednést svoji argumentaci. ESLP k tomu v bodě 34 svého rozsudku uvedl: „Obžalovaný neztrácí svá práva jen proto, že se nedostaví k hlavnímu líčení. Ačkoliv právní úprava může být nastavena tak, aby předcházela neodůvodněným absencím před soudem, není možné omezit výkon práv obhájce jen proto, že se k soudu nedostavil obviněný. Legitimní požadavek na přítomnost obviněného před soudem může být naplněn jinými prostředky než zbavením obviněného práva být zastoupen obhájcem.“

10 R. Börner: *Grenzfragen der Akteneinsicht nach Zwangsmassnahmen*, *Neue Zeitschrift für Strafrecht (NStZ)* 2010, str. 417-419; T. Park: *Der Anspruch auf rechtliches Gehör im Rechtsschutzverfahren gegen strafprozessuale Zwangsmassnahmen*, *Strafverteidiger (StV)* 2009, str. 276-283.

11 Výjimečný a poněkud kuriózní je případ diskutovaný v médiích dne 6. 9. 2017, kdy policejní orgán v rámci žádosti o vydání poslance Andreje Babiše k trestnímu stíhání adresované Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky uvedl i osobu jeho manželky jako „obv. Monika Babišová“. Na základě toho mohlo být spekulováno, že v tu chvíli bylo již policejním orgánem usnesení o zahájení trestního stíhání této osoby napsáno – pořad ČT 90 ze dne 6. 9. 2017 – <http://www.ceskatelevize.cz/porady/11412378947-90-ct24/217411058130906/>.

12 Rozsudek ESLP *Serves proti Francii* ze dne 20. 9. 1997, stížnost č. 82/1996/671/893, bod 42.

13 Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 25. 6. 2015, sp. zn. 1 SL 716/2015.

14 Burhoff: *Handbuch für das strafrechtliche Ermittlungsverfahren*, 7. Auflage, 2015, marg. č. 238.

15 B. Repík: *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*, Orac, Praha 2002, str. 161.

16 Ve věci *Toth proti Rakousku* ESLP neuznal jako důvod pro průtahy v řízení skutečnost, že spis byl zapůjčen. Tomu se totiž dalo předejít např. pořízením kopie spisu – rozsudek *Toth proti Rakousku* ze dne 12. 12. 1991, stížnost č. 11894/85, bod 77.

prostředně běžících lhůt (např. při zadržení apod.) bude třeba vyvažovat toto právo obviněného s bezprostřední naléhavou potřebou policejního orgánu činit další úkony. I zde ovšem bude muset být obhajobě umožněno seznámit se se spisem v míře, kterou dané podmínky umožňovaly. Policejní orgány jsou povinny své úkony naplánovat tak, aby toto právo obhajoby s odkazem na své zaneprázdnění fakticky nenegovaly. V případě, že s ohledem na blížící se konec určité lhůty bude třeba nahlížení do spisu předčasně ukončit, bude na orgánech státu ležet důkazní břemeno, že nejednaly ve zlé víře¹⁷ a se záměrem zkrátit práva obviněného.

Právo na nahlížení do spisu je právem obviněného a stejnou měrou i právem jeho obhájce. Česká právní úprava nedává v této souvislosti podklad pro jakékoliv rozlišování mezi nimi.¹⁸ Judikatura ESLP takto ovšem činí, když v zásadě hovoří v dále uvedených rozhodnutích o přístupu do spisu obhájcem. Pokud ovšem nemůže být s ohledem na specifické okolnosti případu nahlížení do spisu obhájcem bez součinnosti obviněného toto právo dostatečně efektivní, má obviněný i podle judikatury ESLP právo být u tohoto nahlížení do spisu také přítomen.¹⁹

Na tomto místě ještě krátké odbočení k právu obviněného nevyprávět. ESLP v některých svých rozhodnutích připustil, že toto právo nemůže zabránit tomu, aby se mlčení obviněného vzalo v úvahu při hodnocení přesvědčivosti usvědčujících důkazů v situacích, které si vyžadují vysvětlení z jeho strany.²⁰ Obvinění tedy nesmí být argumentačně

postaveno pouze na tom, že obviněný odmítá vypovídat – pouze na této skutečnosti nemůže dojít k odsouzení. Statut Mezinárodního trestního soudu (ICC)²¹ v čl. 67 odst. 1 písm. g) jde v tomto ohledu ještě dál, když výslovně stanoví, že obviněný má právo mlčet, přičemž „*k odepření výpovědi nesmí být přihlíženo při rozhodování o vině nebo nevině obviněného*“. Obviněný může zároveň svůj postoj kdykoliv změnit. Pokud se však rozhodne vypovídat až v pozdějších fázích řízení, soudy tento jeho postup někdy hodnotí jako účelový. Ovšem v situaci, kdy je obviněnému odepřeno nahlížení do spisu, pak bezprostřední jeho obrana – mimo právní prostředky, o nichž bude ještě diskutováno níže – je využit svého práva nevyprávět. Pokud později vypovídat bude, neměl by soud hodnotit jeho výpověď jako účelovou jen z toho důvodu, že ji nečinil ihned poté, co mu bylo předloženo usnesení o zahájení trestního stíhání. **Právo obviněného nevyprávět v takové situaci totiž nevyplývá jen z tohoto jeho práva samotného (tj. práva neusvědčovat sebe samého), nýbrž naopak vyplývá z jeho práva vypovídat – avšak právě až poté, co se mohl seznámit s celým rozsahem toho, k čemu vlastně vypovídat má.** Právo obviněného nevyprávět je tu v takové situaci jen druhou stranou téže mince – protívahou oprávnění státních orgánů odepřít mu z důležitých důvodů nahlížení do spisu.

Časový a věcný rozsah odepření práva na nahlížení do spisu

Ust. § 65 odst. 2 tr. řádu dává policejnímu orgánu možnost „*ze závažných důvodů*“ nahlédnutí do spisu odepřít. Zároveň dává toto ustanovení jasný časový mantinel, od kterého okamžiku toto odepření již možné není – je jím okamžik, kdy byli obviněný a jeho obhájce „*upozorněni na možnost prostudovat spisy*“.

Uvedené ustanovení otevírá hned několik otázek:

1. Co lze považovat za „závažné důvody“?
2. Je policejní orgán povinen svůj postup podle § 65 odst. 2 odůvodnit?
3. Je policejní orgán povinen tyto závažné důvody obviněnému sdělit?
4. Kdo postup podle § 65 odst. 2 přezkoumává?
5. V jakém rozsahu je možné nahlížení do spisu odepřít?
6. Kdy toto odepření nahlížení do spisu končí?

Neurčitý právní pojem „závažné důvody“ je těžké definovat abstraktně – zde je jakékoliv teoretické pojednání nutně šedivější než praxe. Jisté je, že účelem odepření nahlížení do spisu nesmí být bránění výkonu jiných práv obviněného – např. tímto účelem nesmí být obava, že obviněný bude podávat opravné prostředky, návrhy, stížnosti a činit další procesní kroky. Stejně tak nemůže být účelem tohoto postupu přimět obviněného k přiznání. **Pod důležitými důvody lze rozumět především důvody související s dalším připravovaným postupem policejních orgánů** (ať už směrem k pachatelům, či směrem k ochraně třetích osob).

S tím souvisí hned druhá otázka – tj. zda je policejní orgán povinen svůj postup dle § 65 odst. 2 tr. řádu odůvodnit. Faktem je, že zákon v tomto ohledu nevyžaduje vydání žádného formálního rozhodnutí. V praxi pak situace

17 Pojem „prvek zlé víry“ („*element of bad faith or deception on the part of the authorities*“) se stal v judikatuře ESLP již zažitým hlediskem pro posouzení porušení práv stěžovatele ze strany státu – byl použit v řadě rozsudků, např. *Mooren proti Německu* ze dne 9. 7. 2009, stížnost č. 11364/03, bod 78, *Saadí proti Spojenému království* ze dne 29. 1. 2008, stížnost č. 13229/03, bod 69, *Guja proti Moldavsku* ze dne 12. 2. 2008, stížnost č. 14277/04, bod 75, a řadě dalších.

18 K tomu srov. náleze Ústavního soudu ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. Pl. ÚS 41/02, dospívající k závěru, že obhájce, stejně jako obviněný, mají v trestním řízení přístup i k utajovaným informacím, jsou-li obsahem trestního spisu: „*Postavení obhájce v trestním řízení, tj. zejména jeho procesní oprávnění, se odvíjí od postavení (práv) obviněného. Eventuálním zakotvením výjimky advokátům zůstává otevřena základní otázka, a to přístup obviněného k utajovaným skutečnostem, jež jsou obsahem důkazních prostředků v trestním řízení. Omezení takového přístupu z pohledu čl. 37 odst. 3 a čl. 38 odst. 2 Listiny, jakož i čl. 6 odst. 3 písm. c) Úmluvy je stěžejí představitelné. Obdobně je stěžejí představitelné „prověřování“ obviněného Národním bezpečnostním úřadem k povolení jeho přístupu k utajovaným skutečnostem... seznamování obhájce v trestním řízení s utajovanými skutečnostmi tedy nevyžaduje bezpečnostní prověrku Národním bezpečnostním úřadem.“*

19 V rozsudku *Öcalan proti Turecku* ze dne 12. 3. 2003, stížnost č. 46221/99, v bodě 161 poukázal ESLP na to, že: „... vzhledem k tomu, na jaké pozici v dotyčné ozbrojené organizaci (PKK) se stěžovatel nacházel, byl právě on jedním z lidí, kteří by dokázali nejlépe posoudit možnosti hájit se proti věcným a jiným důkazům předloženým obžalobou. Stěžovatel sám byl mnohem způsobilější a lépe informovaný než jeho obhájce, pokud jde o otázku, zda a v jakém rozsahu je dána odpovědnost PKK za konkrétní skutky. Je přitom třeba zdůraznit, že obžaloba činila stěžovatele morálně zodpovědným za několik stovek násilných skutků, které nebyly fyzicky spáchány jím samotným. Je důvodné se domnívat, že kdyby mu byla bývala dána příležitost prostudovat si spis přímo a v dostatečném čase, byl by schopen vznést mnohem relevantnější argumenty na svoji obhajobu, než toho byli schopni jeho obhájci bez jeho instrukcí.“

20 Blíže srov. B. Repík, op. cit. sub 15, str. 188-189 a judikatura tam uvedená. Jak poznamenává Pavel Molek k případu *John Murray proti Spojenému království* ze dne 8. 2. 1996, stížnost č. 18731/91 „... obviněný byl varován, že mlčení pro něj může mít nepříznivé následky (byť už to samo je vlastně nepřímé donucení); a ostatní důkazy zakládají samy o sobě silné podezření, že je obviněný pachatelem, takže svým mlčením vlastně pouze promeškává příležitost podezření vyvrátit“, viz P. Molek: *Právo na spravedlivý proces*, Wolters Kluwer ČR, Praha 2012, str. 344.

21 Římský statut Mezinárodního trestního soudu, uveřejněný pod č. 84/2009 Sb. m. s.

vypadá tak, že policejní orgán (příp. státní zástupce) ústně obhajobě sdělí, že přístup do spisu odepírá s odkazem na § 65 odst. 2 tr. řádu. V lepším případě je pak takové odepření zachyceno v rámci protokolu o úkonu, který v tu chvíli právě probíhá (výpověď obviněného, vazební zasedání apod.). Takto lapidární postup ovšem nemůže obstát. Ust. § 65 odst. 2 tr. řádu totiž *umožňuje* policejnímu orgánu odepřít nahlížení do spisu toliko tehdy, pokud jsou k tomu dány „závažné důvody“. *A contrario* tedy platí, že nejsou-li závažné důvody dány, má policejní orgán *povinnost* nahlížení do spisu umožnit. V právním státě je přitom nemyslitelné, aby se orgán státní moci mohl jakékoliv své povinnosti vyhnout jen tím, že sám – *pro foro interno* – učiní nějakou úvahu, kterou nekomunikuje přezkoumatelným způsobem vůči těm, vůči nimž se v důsledku této své úvahy oné povinnosti vyhne. Navíc, jak bude uvedeno dále, je tento postup policejního orgánu přezkoumatelný a účelem jakéhokoliv přezkumu je přezkoumat právě důvody přezkoumávaného aktu. **Policejní orgán tedy má povinnost své rozhodnutí o odepření práva obviněného na nahlížení do spisu odůvodnit.**

To na druhou stranu neznamená, že má obviněný nárok na to, aby mu bylo toto odůvodnění ihned zpřístupněno. Lze si totiž představit, že právě z tohoto odůvodnění obsahujícího závažné důvody pro odepření nahlížení do spisu budou seznatelné skutečnosti, které je třeba v této procesní fázi před obviněným skrýt – typicky dosud nerealizované kroky ve vyšetřování. Proto (i když to může znít poněkud tautologicky) podléhá i toto odůvodnění postupu podle § 65 odst. 2 tr. řádu možnému utajení podle § 65 odst. 2 tr. řádu. Tyto „závažné důvody“ tedy policejní orgán obviněnému **nemusí ihned sdělit dopodrobna**, jestliže i pro utajení některých detailů těchto závažných důvodů jsou dány závažné důvody. Tyto důvody však musí skutečně existovat a musí být také nějak zachyceny, aby se s nimi mohl seznámit orgán, který bude jejich existenci a závažnost přezkoumávat. A po odpadnutí oněch závažných důvodů, pro něž nebyly obviněnému sděleny, je třeba, aby se s nimi mohl seznámit i on.

Přezkoumatelnost postupu policejního orgánu podle § 65 odst. 2 tr. řádu výslovně zakotvuje věta druhá tohoto ustanovení: „*Závažnost důvodů, ze kterých tato práva odepřel policejní orgán, je na žádost osoby, jíž se odepření týká, státní zástupce povinen urychleně přezkoumat.*“ Státní zástupce tu tedy výslovně přezkoumává závažnost právě těch důvodů, „*ze kterých tato práva odepřel policejní orgán*“. Tyto důvody tedy musí být sděleny přinejmenším státnímu zástupci, aby mohl jejich závažnost „*urychleně přezkoumat*“. Tím ovšem možností přezkumu nekončí. Na postup dozorového státního zástupce dohlíží nadřízené státní zastupitelství,²² přičemž i podnět k výkonu dohledu je obecně účinným opravným prostředkem.²³ Pokud jde o možnost soudního přezkumu, ta sice v české právní úpravě výslovně zakotvena není, stejně se ale bude touto otázkou (stejně jako všemi ostatními případnými pochybnostmi o zákonnosti jednotlivých kroků trestního řízení) v konečném důsledku zabývat soud rozhodující o vině a trestu.

Věcný rozsah odepření práva na nahlížení do spisu

Citované ust. § 65 odst. 2 tr. řádu nedává odpověď na otázku, **v jakém rozsahu a na jak dlouho je možné obviněnému nahlížení do spisu ze závažných důvodů odepřít**. Čistě textuálně se nabízí odpověď, že nahlížení je možné odepřít zcela, a to až do okamžiku, kdy byla obhajoba upozorněna na možnost prostudovat spis. Takový postup je teoreticky možný, měl by však být jen naprostou výjimkou. Při aplikaci jakéhokoliv omezení jednotlivce zasahujícího do jeho základních práv je totiž nutné mít na paměti ústavní kauzely vyplývající z čl. 4 odst. 4 Listiny a principu proporcionality. Ten lze, velmi zjednodušeně,²⁴ rozdělit do tří kroků, při nichž se zkoumá:

1. **vhodnost**, tedy způsobilost posuzovaného zásahu dosáhnout sledovaného cíle,
2. **potřebnost**, tedy zda zvolený zásah jen ten nejšetrnější, a
3. **poměrování**, tedy zda dosažený cíl není v nepoměru s tím, co bylo k jeho dosažení obětováno.

V posuzované otázce nebude zpravidla pochyb o splnění prvního z těchto tří kroků, neboť odepřením práva obviněného nahlížet do spisu mohou státní orgány nerušeně pokračovat v dosažení cíle, kterým je ochrana společnosti před pachateli trestné činnosti.²⁵

Již ve druhém kroku testu proporcionality nicméně (úplně) odepření práva obviněného na nahlížení do spisu obvykle neobstojí. Jen těžko totiž bude obhajitelná teze, že nebylo možné obviněnému zpřístupnit spis alespoň částečně. Je přitom zjevné, že přinejmenším některé části spisu již ze své podstaty obviněnému zpřístupněny jsou (např. jeho vlastní výpověď či usnesení o zahájení trestního stíhání).²⁶

Selhání ve druhém kroku testu proporcionality řešil přitom Ústavní soud i v některých dalších souvislostech – např. ve vztahu k rozsahu práva na přístup k informacím²⁷ nebo v otázce rozhodování soudů o zbavení či omezení způsobilosti k právním úkonům.²⁸ Rovněž v těchto zmíněných situacích docházelo k legitimnímu omezení určitého práva, avšak v nepatřičně velkém rozsahu.

Nabízí se přitom řešení – **odepřít obviněnému nahlížení pouze do těch částí spisu, ve vztahu k nimž platí, že jsou**

22 § 12c a násl. zák. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. Pokud o odepření nahlížení do spisu nerozhodí policejní orgán, nýbrž přímo (dozorový) státní zástupce, pak je možnost využít institut dohledu o to důležitější.

23 Nález Ústavního soudu ze dne 2. 3. 2015, sp. zn. I. ÚS 1565/14, bod 31.

24 Podrobněji viz D. Kosař: Kolize dvou základních práv v judikatuře Ústavního soudu ČR, *Jurisprudence* č. 1/2008, str. 3-19.

25 Sledovaný cíl však musí být sám o sobě legitimní (někdy se tu hovoří též o tzv. nultém kroku testu proporcionality). Jak bylo již zmíněno výše, nesmí tímto účelem tedy být např. obava, že obviněný bude při důkladnější znalosti spisu podávat opravné prostředky, návrhy a stížnosti. Stejně tak nesmí být účelem odepření nahlížení do spisu snaha přimět tímto způsobem obviněného k přiznání (např. klamavým předstíráním, že obsahem onoho, zatím nepřístupného, spisu jsou osvědčující důkazy).

26 Německá úprava tuto otázku výslovně upravuje v § 147 odst. 3 StPO tak, že stanoví neomezené právo na nahlížení: „... do protokolů o výsledku obviněného a dále do protokolů o takových vyšetřovacích úkonech, při nichž byla nebo by musela být obhájci umožněna účast. Stejně tak nemůže být obhájci odepřeno právo na nahlížení do znaleckých posudků.“

27 Srov. nález Ústavního soudu ze dne 30. 3. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 2/10, bod 40.

28 Srov. nález Ústavního soudu ze dne 18. 8. 2009, sp. zn. I. ÚS 557/09.

pro to dány závažné důvody. Takové rozřídění spisu jistě nebude jednoduché a může být časově náročné. Tyto organizačně-technické problémy na straně orgánů státní moci při rozřídění těch částí spisu, které zpřístupněny být mohou, a těch, které nikoliv, nemohou však jako ospravedlnění pro odepření tohoto práva obstát.²⁹

Časový rozsah odepření práva na nahlížení do spisu

Podobně není automaticky vždy obhajitelné, pokud je obviněnému právo na nahlížení do spisu odepřeno až do onoho nejzazšího zákonem předvídaného okamžiku ukončení vyšetřování. Důležité důvody, pro které bylo obviněnému nahlížení do spisu odepřeno, jsou totiž zpravidla spojeny s plánovanými a dosud nerealizovanými kroky policejních orgánů v rámci vyšetřování. Jakmile tyto důvody odpadnou, obnovuje se výchozí stav, že obviněný má na nahlížení do spisu právo tak, jak předvídá § 65 odst. 1 tr. řádu. Lze tedy hovořit o jakési **elasticitě procesních práv obviněného**, která se projevuje podobně, jako se projevuje např. elasticita práva vlastnického.³⁰ Vzhledem k tomu, že obviněný již v minulosti o nahlížení do spisu požádal (jinak by mu toto nahlížení nebylo dle § 65 odst. 2 tr. řádu odepřeno), a vzhledem k tomu, že je to právě jen policejní orgán, a nikoliv obviněný, kdo ví o odpadnutí důležitých důvodů pro odepření práva na nahlížení do spisu, je policejní orgán povinen obviněného o této skutečnosti bezodkladně informovat. Ačkoliv tato povinnost (na rozdíl např. od úpravy v SRN³¹) zákonem výslovně upravena není, lze ji dovodit právě ze zde pojednávaného požadavku na co nejmenší zásah do práv obviněného. Odpadnou-li důležité důvody pro odepření práva obviněného na nahlížení do spisu, pak setrvávání ve stavu, kdy obviněný do spisu nenahlédl, ač se toho v minulosti dožadoval, již není pokryto ust. § 65 odst. 2 tr. řádu, a nemá tedy zákonnou oporu.

Konečně pak v posledním kroku testu proporcionality je třeba učinit úvahu, zda ony „důležité důvody“, pro které může být právo obviněného na nahlížení do spisu odepřeno, jsou v konkrétním případě natolik důležité, aby vyvážily zásah do procesních práv obviněného.

Závěr

Odepření práva obviněného na nahlížení do spisu dle § 65 odst. 2 tr. řádu je výjimečným, avšak přípustným zásahem do jeho procesních práv. Obviněný může zcela legitimně na toto odepření reagovat využitím svého práva nevypovídat, přičemž tento jeho procesní postoj by mu neměl být v budoucnu dáván k tíži a neměl by být označován za účelový. **K odepření práva obviněného na nahlížení do spisu je třeba existence důležitých důvodů.** Ty jsou pak následně přezkoumatelné, ať už dozorovým státním zástupcem, státním zástupcem vykonávajícím dohled, či soudem při meritorním posuzování viny a trestu. Tyto důležité důvody mohou zůstat před obviněným dočasně skryty, a to za předpokladu, že i pro jejich utajení jsou dány důležité důvody ve smyslu § 65 odst. 2 tr. řádu. Musí být však zaznamenány, aby mohly být přezkoumány a případně i následně rozporovány samotným obviněným, jakmile odpadne důvod pro jejich utajení.

Odepření práva obviněného na nahlížení do spisu musí obstát v testu proporcionality, což v praxi znamená, že nahlížení může být odepřeno jen v nezbytném rozsahu a po nezbytnou dobu. **Tímto nezbytným rozsahem nemůže být celý spis**, neboť přinejmenším některé jeho části budou moci být zpřístupněny vždy. Nezbytnou dobou pak je toliko doba, po kterou trvají důležité důvody, pro které bylo obviněnému nahlížení do spisu odepřeno. Policejní orgán je povinen obviněného o odpadnutí těchto důležitých důvodů bezodkladně informovat. Konečně pak také musí toto odepření přístupu ke spisu obstát ve třetím kroku testu proporcionality, tj. při poměrování zásahů do práv obviněného s cílem, kvůli němuž je do práv obviněného zasazeno.

Tento příspěvek vznikl v rámci výzkumu Naturalizace v České republice (GA15-07626S). ❀

„Jsme Vaši poradci pro Německo.
Řešení právních a daňových otázek
z jedné ruky.“

www.palaty.cz

inzerce

29 Tyto technické problémy nicméně vedou státního zástupce v SRN k tomu, že poté, co obhájba požádá o nahlížení alespoň do oněch neomezených částí spisu dle § 147 odst. 3 StPO, často raději umožní přístup ke spisu celému, jen aby nemuseli podstupovat pracné třídění spisu. Tato přirozená lidská vlastnost (snaha mít méně práce) tak vlastně vede státního zástupce k ještě větší zdrženlivosti, kdy nahlížení do spisu je odepřeno jen v nejnútnejších případech. Zároveň se z tohoto jevu, kdy státní zástupci často nejsou schopni či ochotni spis rozříditi, vyvinula taktika obhájby, viz R. Schlothauer: Münchener Anwaltshandbuch Strafverteidigung, 2. Auflage, C. H. Beck, München 2014, marg. č. 40.

30 Vlastnické právo zavazuje a musí někdy ustoupit obecnému, resp. veřejnému zájmu ve smyslu čl. 11 odst. 3, resp. 4 Listiny (pro rozlišení těchto pojmů srov. T. Kocourek: Omezení vlastnického práva k pozemkům ve prospěch ochrany životního prostředí, Leges, Praha 2012). Jakmile však potřeba omezení vlastnického práva z důvodu obecného či veřejného zájmu odpadne, obnovuje se vlastnické právo vlastníka v celé své šíři.

31 Podle § 147 odst. 6 věty druhé StPO: „Obhájce je třeba informovat, jakmile mu opět náleží neomezené právo nahlížení do spisu.“

E-shopy a povinnost ochrany osobních údajů podle GDPR

Denně si předáváme neuvěřitelné množství dat, za každé dva dny lidstvo vytvoří stejné množství informací, jako vytvořilo dohromady do prvních let 21. století. Dnešní realitou je globalizovaná digitalizovaná ekonomika. Technický pokrok je tak rychlý, že jej můžeme sledovat online. V tomto století dochází k nárůstu zpracovávaných dat, tzv. Big Data. Existuje právní ochrana? Od roku 2018 dochází ke sjednocení práva v rámci Evropské unie a vstupuje v platnost nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR). Toto nařízení je platné pro všechny firmy činné v Evropské unii jako výsledek kompromisu mezi právem na ochranu dat a sběrem Big Data v podobě pseudonymů, anonymizace, kódování. Sběr dat také znamená obrovskou ekonomickou moc. Cílem tohoto příspěvku je odpověď na otázku, jak nás GDPR ochrání u e-commerce.

Mgr. Karin Pomaizlová,
je advokátkou a partnerkou v Taylor Wessing Praha.

Mgr. Monika Fürstová, MBA,
je advokátní koncipientkou v Taylor Wessing Praha.

E-commerce a její rostoucí význam

Vzhledem k tomu, že více než 60 procent lidí ve věku nad 16 let v ČR někdy v životě realizovalo nákup v internetovém obchodě,¹ málokdo by asi neznal základní odpověď na otázku, co je e-shop. Jde o jedno z možných označení elektronického obchodu,² nejdůležitější součástí, resp. formy tzv. „e-commerce“, obchodních podnikatelských činností realizovaných v rámci internetové sítě a pomocí elektronických prostředků. Tento obchod probíhá především formou B2B³ a B2C.⁴ Technicky je e-shop webovou nebo mobilní aplikací, softwarovým řešením požadavků na funkce, které má poskytovat.⁵

Úřad pro ochranu osobních údajů (dále „ÚOOÚ“) definuje⁶ elektronické obchodování obdobným způsobem, a to jako opakované řešení obchodních případů s využitím informačních a komunikačních technologií; probíhá-li v prostředí internetu, jedná se o internetové obchodování, které bývá realizováno prostřednictvím webových aplikací, tedy internetového obchodu (e-shopu) obsahujícího nabídku obchodníka, možnost vyhledávání a objednávání zboží nebo služeb zákazníkem, zprostředkování a evidence plateb, řešení reklamací atd.

V České republice aktuálně působí na 36 000 e-shopů. Jejich nabídka se neustále rozšiřuje, a to i na sortiment, který byl ještě donedávna doménou kamenných obchodů. Tržby českých e-shopů atakují úroveň 100 miliard Kč⁷ ročně, resp. tato hranice měla v loňském roce padnout.⁸ Uvedený obrat reprezentuje téměř desetinu českého maloobchodu. To dokládá rostoucí význam e-commerce.⁹ Navíc Česká republika patří mezi pět zemí s nejvyšším podílem prodeje po internetu na maloobchodě v rámci celé EU, tedy vlastně je „e-shopovou velmocí“. Nelze tedy význam internetového obchodu podceňovat, a už vůbec ne z pohledu ochrany osobních údajů, která se v současné době stále více dostává do popředí zájmu, zejména v souvislosti s nárůstem online aktivit (obchodního i neobchodního charakteru).

- 1 Viz údaje zveřejněné ČSÚ k 20. 11. 2017 dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyuzivani-internetovych-ulozist-7h8xejoqlw>.
- 2 Definice OECD za elektronické obchodování označuje elektronický nákup nebo prodej zboží, výrobků a služeb mezi ekonomickými subjekty, domácnostmi, jednotlivci, vládami a ostatními veřejnými nebo státními organizacemi přes internet nebo ostatní počítačové sítě. Zboží a služby jsou elektronicky objednány přes tyto sítě, ale placení a dodání tohoto zboží nebo služeb může být provedeno online nebo offline (<http://www.oecd.org/internet/ieconomy/2771174.pdf>).
- 3 B2B je označení pocházející z anglického termínu business-to-business (obchodník – obchodník) a jeho obsahem jsou zejména obchodní vztahy mezi obchodními společnostmi.
- 4 B2C je zkratka pro anglický termín business-to-customer/consumer (obchodník – zákazník/spotřebitel), který vyjadřuje to, že se jedná o přímý prodej koncovým zákazníkům nebo alespoň o podporu tohoto prodeje. Nejvyšším stupněm B2C prodeje je právě výše zmiňovaný internetový obchod.
- 5 Vedle stěžejní funkce spočívající ve vlastním obchodu se např. jedná o možnost vkládat zboží, tvorbu cen, vytváření faktur, reklamy a propagace, propojení s účetnictvím a skladovacím systémem, zákaznické podpory atd.
- 6 V metodice „Provozování internetových obchodů (e-shopů)“ z ledna 2014 dostupné na: https://www.uoou.cz/assets/File.aspx?id_org=200144&id_dokumenty=7278.
- 7 Podle informací Asociace pro elektronickou komerci (APEK) zveřejněných na jejich internetových stránkách <https://www.apek.cz/> dosáhl obrat e-shopů v ČR v roce 2016 úroveň 98 miliard Kč (přičemž v roce 2012 byla hodnota tržeb „pouhých“ 51 miliard Kč).
- 8 Viz informace týkající se české e-commerce zveřejněné APEK na: <https://www.apek.cz/clanky/e-shopy-dale-ukrajuji-kamennym-obchodem-podil-na-t>.
- 9 V Čechách se první e-shopy začaly objevovat „až“ v roce 1996 (v USA o několik let dříve), rozvoj ale zaznamenávají až po roce 2000, v současnosti (tedy po 22 letech od vzniku toho prvního) je jich v ČR více než 36 000 a nenabízejí již jen knihy či hudební nosiče jako v počátcích, ale široké spektrum zboží a služeb.

GDPR a e-shop

Potřeba aktualizace a jednotné úpravy ochrany osobních údajů v Evropské unii vyústila v přijetí jednotného právního předpisu s přímou účinností na celém území EU – obecného nařízení o ochraně právních údajů, pro které se již vžilo označení GDPR (General Data Protection Regulation).¹⁰ **Nařízení platí od 27. 4. 2016, účinné bude od 25. 5. 2018 a aplikaci jeho ustanovení se nevyhnou ani subjekty provozující internetové obchody.** Jejich provozovatelé zpracovávají osobní údaje

10 <https://www.uoou.cz/gdpr-obecne-nbsp-narizeni/ds-3938/p1=3938>

11 Zákonná definice profilování viz čl. 4 odst. 4 GDPR. Dále, v čl. 22 GDPR, je zakotveno právo subjektu údajů nebyť předmětem žádného rozhodnutí založeného výhradně na automatickém zpracování (vč. profilování), které má pro něho právní účinky nebo se ho obdobným způsobem významně dotýká (výjimky viz dále v čl. 22 odst. 2 GDPR).

12 Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících, v čl. 8 odst. 1 dává každému právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydli a korespondence (viz http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf).

13 Čl. 8 Listiny základních práv EU říká: „Každý má právo na ochranu osobních údajů, které se ho týkají. Tyto údaje musí být zpracovány korektně, k přesně stanoveným účelům a na základě souhlasu dotčené osoby nebo na základě jiného oprávněného důvodu stanoveného zákonem. Každý má právo na přístup k údajům, které o něm byly shromážděny, a má právo na jejich opravu.“ A relevantní pro ochranu osobních údajů jsou i některé další články tohoto dokumentu (např. čl. 6, který uvádí, že každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost, nebo čl. 7, který stanovuje, že každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydli a komunikace). Dokument je v českém jazyce veřejně k dispozici na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=CS>.

14 Čl. 7 ústavního zák. č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, v platném znění, zaručuje nedotknutelnost osoby a jejího soukromí. Tento právní předpis je veřejně dostupný např. na: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

15 Čl. 16 odst. 1 této Smlouvy (konsolidované znění veřejně dostupné např. na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2008:115:FULL&from=CS>).

16 § 10 ZOOÚ stanovuje správci a zpracovateli osobních údajů povinnost dbát o to, aby při zpracování osobních údajů subjekt neutrpěl újmu na svých právech, a zároveň dbát na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života subjektu údajů. § 13 odst. 1 ZOOÚ pak stanovuje správci a zpracovateli osobních údajů povinnost přijmout taková opatření, aby nemohlo dojít k neoprávněnému nebo nahodilému přístupu k osobním údajům, k jejich změně, zničení či ztrátě, neoprávněným přenosům, k jejich jinému neoprávněnému zpracování, jakož i k jinému zneužití osobních údajů, přičemž uvedená povinnost platí i po ukončení zpracování osobních údajů. Dle navazujících ustanovení je nedodržení této povinnosti sankcionovaným přestupkem.

17 GDPR hned v 1. a 2. čl. preambule stanovuje, že ochrana fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů je základním právem, přičemž odkazuje na Listinu základních práv Evropské unie (čl. 7 a 8) a také Smlouvu o fungování Evropské unie (čl. 16 odst. 1), viz již výše. Dále v čl. 1 odst. 2 uvádí, že GDPR chrání základní práva a svobody fyzických osob, a zejména jejich právo na ochranu osobních údajů. V čl. 5 odst. 1 písm. f) (věnovanému zásadám zpracování osobních údajů) je přímo uveden požadavek na to, aby osobní údaje byly zpracovávány způsobem, který zajistí jejich náležité zabezpečení (které zajistí jejich integritu a důvěrnost).

18 Tato směrnice referuje již ve své preambuli (čl. 2 a 3) k čl. 7 a 8 Listiny základních práv Evropské unie, Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, a též ústavním členských států.

19 Pracovní skupina WP29 (Working Party 29) je nezávislý evropský poradní orgán složený z vedoucích představitelů národních úřadů na ochranu osobních údajů EU, který mimo jiné vydává výkladová stanoviska k otázkám upravených dat a soukromí, ustanovený čl. 29 Směrnice 95/46/ES o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů.

20 § 4 písm. k) ZOOÚ definuje zpracovatele jako každý subjekt, který na základě zvláštního zákona nebo pověření správce zpracovává osobní údaje podle ZOOÚ. GDPR (v čl. 4 odst. 8) definuje zpracovatele jako fyzickou nebo právnickou osobu, orgán veřejné moci, agenturu nebo jiný subjekt, který pro správce osobní údaje zpracovává.

21 Viz např. požadavek čl. 28 odst. 1, který stanovuje, že správce využije pro zpracování osobních údajů pouze ty zpracovatele, kteří poskytují dostatečné záruky pro zpracovávání ve shodě s GDPR a pro zajištění ochrany práv subjektů údajů.

ve velkém rozsahu, a to nejen adresné údaje svých zákazníků (jméno, příjmení, adresu doručení, e-mail, telefon), ale i údaje o jejich platebních kartách. Dále shromažďují a vyhodnocují údaje o jejich nákupních preferencích a zvyklostech (tzv. profilování¹¹). To znamená, že již pouhou návštěvou mobilní aplikace nebo webové stránky, a to i bez realizace jakékoliv objednávky, poskytuje zájemce o nákup provozovateli internetového obchodu cenné informace o svých preferencích. Tyto informace pak slouží k zobrazování tzv. **personalizované reklamy**, k zaslání obchodních sdělení, a to nejen s nabídkou navštíveného e-shopu, ale i dalších subjektů, se kterými provozovatel e-shopu shromážděné osobní údaje sdílí.

To vše vede nutně k potřebě provozovatelů e-shopů zpracovávat osobní údaje svých zákazníků a povinnosti zajišťovat jejich bezpečnost. **Bezpečnost osobních údajů a jejich zpracování požaduje celá řada zásadních právních předpisů a právně závazných dokumentů unijní i národní úrovně, zejména:**

1. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Řím, 4. 11. 1950);¹²
2. Listina základních práv Evropské unie;¹³
3. Listina základních práv a svobod;¹⁴
4. Smlouva o fungování Evropské unie;¹⁵
5. Stávající předpis regulující ochranu osobních údajů v ČR (zák. č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů v platném znění, dále jen „ZOOÚ“);¹⁶
6. GDPR;¹⁷
7. Směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2002/58/ES ze dne 12. 7. 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (směrnice o soukromí a elektronických komunikacích).¹⁸

Mimo zde uvedené dokumenty se i Pracovní skupina WP29¹⁹ vyjádřila k ochraně soukromí, když 26. 11. 2014 vydala prohlášení, ve kterém zdůraznila nutnost prosazovat evropské hodnoty v ochraně soukromí, a to zejména s ohledem na postupující digitalizaci každodenního života.

Správce osobních údajů

Provozovatel e-shopu je správcem osobních údajů podle ZOOÚ i GDPR. Podle § 4 písm. j) ZOOÚ je správcem každý subjekt, který určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů, provádí zpracování a odpovídá za něj. Podrobněji, ale v podobném duchu, definuje správce osobních údajů také GDPR. Podle čl. 4 odst. 7 GDPR je správcem fyzická nebo právnická osoba, orgán veřejné moci, agentura nebo jiný subjekt, který sám nebo společně s jinými určuje účely a prostředky zpracování osobních údajů. Správce je odpovědný mimo jiné za to, že osobní údaje zpracovává pouze zákonným způsobem.

Využije-li správce pro zpracování osobních údajů služeb třetí osoby, byť by se jednalo jen o uložení osobních údajů, je tato osoba zpracovatelem osobních údajů²⁰ a správce s ní musí uzavřít písemnou smlouvu. To v praxi samo o sobě ale nestačí. Správce by měl přistupovat k výběru zpracovatele zodpovědně a provést si vyhodnocení důvěryhodnosti a profesionality zpracovatele a schopnosti zajistit bezpečné zpracování osobních údajů.²¹ GDPR oproti současnému zákonu o ochraně osobních údajů výslovně umožňuje zpracovateli, aby využil pro zapra-

vání osobních údajů dalšího subdodavatele.²² Musí však dbát na to, aby svému subdodavateli uložil povinnosti ve stejném rozsahu, jaké na sebe převzal vůči správci osobních údajů.²³ Nesplní-li tento subdodavatel své povinnosti, odpovídá zpracovatel správci za plnění svého subdodavatele, jako by byl plnil sám.²⁴ GDPR omezuje využití dalšího subdodavatele zpracovatelem, když požaduje, aby zpracovatel získal nejdříve souhlas správce.²⁵ Z tohoto důvodu bude nutné přehodnotit a upravit stávající smlouvy mezi správci a zpracovateli osobních údajů.

GDPR²⁶ stanovuje správcům, a tedy i správcům z řad e-shopů, bez ohledu na jejich velikost, určité elementární povinnosti vtělené do základních zásad zpracování. **Podle GDPR bude muset každý správce zajistit, aby:**

- (1) osobní údaje byly zpracovávány korektně, zákonným a transparentním způsobem;
- (2) zpracovávané osobní údaje byly přesné, přiměřené, relevantní a pouze v rozsahu nutném pro účel zpracování;
- (3) zpracovávané osobní údaje umožňující ztotožnění subjektů údajů byly uloženy jen po nezbytně nutnou dobu;
- (4) zpracovávané osobní údaje byly zpracovávány způsobem, který zajistí jejich náležité zabezpečení – integritu a důvěrnost, tj. ochranu před neautorizovaným přístupem, změnou či zničením osobních údajů.²⁷

Výše uvedené povinnosti, plynoucí z uloženího respektování zásad zpracování osobních údajů, platí samozřejmě i pro zpracovatele. Povinnosti zpracovatelů v souvislosti se zpracováním osobních údajů jsou zejména obsaženy v čl. 28 GDPR, přičemž z celého textu GDPR je zřejmé, že **namísto je úzká spolupráce mezi správcem a zpracovatelem vedoucí k zákonnému a řádně zabezpečenému zpracování osobních údajů.**

Souhlas se zpracováním osobních údajů

Největším úskalím při implementaci požadavků GDPR do praxe internetových obchodů je souhlas se zpracováním osobních údajů. Primárně by e-shopy měly zpracovávat osobní údaje svých zákazníků na základě jiných legitimních důvodů, než je souhlas. Takovým důvodem je jednak zpracování pro účely plnění smlouvy, jejíž smluvní stranou je zákazník e-shopu, nebo může jít o zpracování pro účely splnění právní povinnosti, která se na provozovatele e-shopu vztahuje (typicky např. podání kontrolního hlášení). Dále provozovatel e-shopu může zpracovávat osobní údaje zákazníků pro účely svých oprávněných zájmů (např. pro účely vymáhání pohledávek), ale s výjimkou případů, kdy zájmy a základní práva a svobody zákazníků mají přednost před oprávněnými zájmy tohoto provozovatele. **Zpracování osobních údajů na základě souhlasu zákazníků tak připadá v úvahu pouze nad rámec těchto vyjmenovaných účelů zpracování.** Zejména půjde o souhlas ke zpracování osobních údajů k marketingovým účelům, např. souhlas s poskytnutím osobních údajů třetím osobám za účelem zaslání nevyžádaných obchodních sdělení.

GDPR klade velký důraz na to, aby byl souhlas²⁸ udělen svobodně a aby byl konkrétní, informovaný a jednoznačný.²⁹ Souhlas je projevem vůle, kterým subjekt údajů dává prohlášením či jiným zjevným potvrzením své svolení ke zpracování osobních údajů.³⁰

Prvním úskalím v praxi je svoboda souhlasu. Tento požadavek obsahuje i dnes platný ZOOÚ, přičemž ho však mnohé e-shopy možná i nevědomky porušují. ÚOOÚ uvádí ve svém stano-

visku,³¹ že **souhlas nelze považovat za dobrovolný, resp. svobodný, pokud je součástí smlouvy a není možné o něm jednat.** To v praxi znamená, že smlouvu, tedy např. všeobecné obchodní podmínky, musí zákazník přijmout a nemá možnost vyjádřit nesouhlas s textem zpracování osobních údajů, např. k marketingovým účelům. V praxi není neobvyklé, že internetové obchody neakceptují objednávku zákazníka, pokud nezaškrtně, že souhlasí se všeobecnými obchodními podmínkami a také zpracováním osobních údajů. To je ale v přímém rozporu s GDPR, které v čl. 7 odst. 4 vysloveně zakazuje, aby plnění podle smlouvy bylo podmíněno souhlasem se zpracováním osobních údajů.

Dalším praktickým příkladem porušení pravidel obsažených v ZOOÚ i GDPR je vyžadování souhlasu se zpracováním osobních údajů ve spojení s požadavkem na sdělení osobních údajů, které nejsou nezbytné pro realizaci objednávky zboží. Je poměrně běžné, že zákazník si nemůže objednat vybrané zboží, aniž by prošel procesem úplné registrace, jehož povinnou součástí je uvedení nejen adresných údajů, ale i údajů o pohlaví a přesném datu narození, přičemž nejde o objednávku zboží, které by bylo nějak omezeno věkem zákazníka.³² Součástí registrace je pak opět nutný souhlas se zpracováním osobních údajů k marketingovým účelům a jejich předáním obchodním partnerům provozovatele e-shopu.

Popsané praktiky některých internetových obchodů lze zhodnotit následujícím způsobem:

- Za prvé, k pouhému vyřízení objednávky, tedy ke zpracování osobních údajů za účelem prodeje zboží není souhlas subjektu údajů vůbec třeba a vyžadování takového nadbytečného souhlasu je již samo o sobě porušením jak stávajícího ZOOÚ, tak v budoucnu i podmínek GDPR.
- Za druhé, v popsáném případě rozhodně nejde o souhlas svobodný.
- Za třetí, jedná se o nadbytečné shromažďování osobních údajů o zákaznících. Takový postup je navíc nepochopitelný. Pokud totiž chce provozovatel online obchodu své

22 Čl. 28 odst. 2 GDPR předpokládá, že zpracovatel může při zpracovávání osobních údajů využít služeb dalšího zpracovatele. Ustanovení však ukládá zpracovateli, aby tak činil se souhlasem (písemným povolením) správce. I když zpracovatel má od správce obecné písemné povolení, je povinen správce informovat o veškerých plánech ohledně zařazení dalších zpracovatelů či výměny zpracovatelů stávajících. Správce tak dostane možnost se ke změnám vyjádřit, resp. vyjádřit své námitky.

23 Viz čl. 28 odst. 4 GDPR.

24 Tamtéž.

25 Viz čl. 28 odst. 2 GDPR.

26 Viz čl. 5 GDPR.

27 Viz čl. 5 odst. 2 GDPR.

28 Viz čl. 4 odst. 11 GDPR.

29 Poskytnutí souhlasu je právním jednáním a kromě ustanovení *lex specialis* – právních předpisů týkajících se ochrany osobních údajů, se na něj vztahují také ustanovení zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění (§ 545 a násl.).

30 V zásadě jde o rozvedení stávající definice souhlasu se zpracováním osobních údajů v ZOOÚ [viz § 4 písm. n)], která tento souhlas definuje jako svobodný a vědomý projev vůle subjektu údajů, jehož obsahem je svolení subjektu se zpracováním osobních údajů. § 9 ZOOÚ pak obsahuje zpřísnění v případě zpracování citlivých údajů, spočívající v požadavku na to, aby šlo o souhlas výslovný a informovaný. To jsou požadavky, které GDPR bude od 25. 5. 2018 klást na každý souhlas se zpracováním osobních údajů.

31 Stanovisko č. 2/2008, https://www.uouu.cz/files/stanovisko_2008_2.pdf.

32 Uvedený postup by byl pochopitelný např. u objednávky alkoholických nápojů či tabákových výrobků, byť by bez dalšího ověření nedával příliš smysl. S takovým postupem jsme se však setkali u nejmenovaného velkého dodavatele sportovních potřeb nebo v e-obchodě dodavatele nábytku.

zákazníky motivovat k tomu, aby mu poskytli svobodný souhlas ke zpracování jejich osobních údajů k marketingovým účelům, může volit jiné způsoby, např. jim nabídnout nějakou slevu či malý dárek k objednanému zboží.

Podle GDPR již od konce května 2018 nebude možné, aby souhlas se zpracováním osobních údajů byl součástí všeobecných obchodních podmínek. Jakmile vstoupí GDPR v účinnost, bude takový postup protiprávní. Jak je již zmíněno výše, GDPR požaduje, aby dokumenty týkající se ochrany osobních údajů byly od obchodních podmínek jednoznačně odděleny.³³ V této souvislosti je třeba zmínit, že **souhlasy získané v rozporu s GDPR bude třeba nahradit souhlasy novými.**

Dalším požadavkem GDPR na kvalitu souhlasu je, aby byl souhlas informovaný a jednoznačný. Tuto podmínku jistě nesplňují příliš široké a obecné souhlasy typu: „Dáváte nám souhlas k zaslání nabídek zboží a služeb našimi obchodními partnery“, „Souhlasíte se zpracováním svých osobních údajů, abychom vám mohli poskytovat lepší služby“. Požadavek informovanosti a jednoznačnosti se nevztahuje pouze na zpracování osobních údajů správcem, ale i na totožnost třetích osob, kterým hodlá správce osobní údaje poskytnout za účelem dalšího využití. Zejména půjde o komerční prodej osobních údajů jiným správcům za účelem zaslání marketingových sdělení zákazníkům e-shopu.

Pokud tedy např. bude provozovatel e-shopu požadovat souhlas za účelem profilování a zobrazování cílené reklamy a dále souhlas se zasláním obchodních sdělení nad rámec, který povoluje zákon, každý účel by měl být v souhlasu oddělen a opatřen samostatným políčkem, kde zákazník může vyjádřit svůj souhlas. Co rozhodně nelze zobrazovat, jsou předvyplněné souhlasy, jelikož souhlas musí být udělen aktivním výběrem, tedy např. „zakliknutím“ příslušného políčka. Zároveň musí být zákazník vždy poučen o tom, že může svůj souhlas kdykoliv odvolat.

V poslední době se objevují diskuse o tom, že **internetové obchody chtějí sdílet údaje o svých zákaznících, kteří si opakovaně nevzvedávají objednané zboží.** Je-li záměrem e-shopu vést takovou evidenci pro své vlastní účely, tj. pro ochranu svých oprávněných zájmů, nebude k tomu potřebovat souhlas svých zákazníků, ale musí je o tom transparentně informovat dříve, než mu poskytnou své osobní údaje či s ním uzavřou smlouvu. **Ke sdílení takového seznamu nespolehlivých zákazníků s jiným e-shopem však bude nutný jednoznačný a konkrétní souhlas zákazníka (subjektu údajů).** Součástí takového souhlasu pak mimo jiné bude muset být přesná identifikace e-shopů, kterým bude evidence nespolehlivých zákazníků poskytnuta. Vedení databáze nespolehlivých zákazníků navíc podléhá i regulaci podle zák. č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, v platném znění.³⁴

GDPR se neomezuje pouze na úpravu souhlasu se zpracováním osobních údajů. V praxi se často zaměňuje souhlas s informač-

ní povinností. I když provozovatel e-shopu nebude potřebovat ke zpracování osobních údajů zákazníka jeho souhlas, jelikož je bude zpracovávat na základě jiného zákonného důvodu, musí vždy zákazníka informovat o tom, jaké osobní údaje a pro jaký účel bude zpracovávat, a také, pokud možno, po jakou dobu je bude zpracovávat. Dále musí provozovatel e-shopu zákazníka informovat o jeho právech jako subjektu údajů podle GDPR a o kontaktních údajích pověřence pro ochranu osobních údajů, pakliže jej provozovatel internetového obchodu jmenoval. Mimo jiné **má správce povinnost informovat subjekt údajů o jeho dalších právech – právu na přístup ke svým osobním údajům, právu na opravu osobních údajů, právu na výmaz, právu na omezení zpracování, právu na přenositelnost údajů, právu vznést námitku i právu podat stížnost u dozorového úřadu.**

Ačkoliv GDPR neukládá paušální a všeobecnou povinnost použít při zpracování osobních údajů šifrování, klade důraz na přijetí adekvátních technicko-organizačních opatření zabezpečujících osobní údaje před neautorizovaným přístupem, změnou, zničením apod., a to s přihlédnutím k rizikům, která konkrétní zpracování osobních údajů představuje pro práva a svobody subjektů údajů. Jinými slovy, **provozovatel e-shopu je povinen vyhodnotit, jak závažně by mohlo být zasazeno do soukromí jeho zákazníků, poškozena jejich práva a ohroženy jejich zájmy, pokud by došlo k neautorizovaným, nezákonným zásahům do jeho databáze zákazníků.**

Prostředků k zabezpečení osobních údajů zákazníků je mnoho, přičemž šifrování³⁵ představuje jen jednu z možností a jistě nesplní svůj účel, pokud bude jediným prostředkem zabezpečení. Zejména je nutné zajistit automatizovanou softwarovou kontrolu práce s osobními údaji v databázi provozovatele e-shopu a zabránit tomu, aby zaměstnanci či jiní spolupracovníci provozovatele zkopirovali a vynesli osobní údaje jeho zákazníků. K tomu lze využít techniku – dnes již např. existují systémy, které provozovatele upozorní na jakékoliv nestandardní operace, které statisticky vybočují z obvyklé práce s daty.

Další z novinek, kterou GDPR do praxe přináší, je **povinnost hlásit kybernetické útoky** dozorovému úřadu a v případě ohrožení práv subjektů údajů oznámit tento útok i dotčeným jednotlivcům (subjektům údajů).³⁶ To však s sebou nese povinnost technicky zajistit konstantní monitorování databází zákazníků internetových obchodů. Aby provozovatel mohl nahlásit kybernetický útok, musí být v první řadě schopen jej odhalit. Vzhledem k sofistikovanosti některých kybernetických útoků to nebude vždy jednoduché a možné. Provozovatel e-shopu je však povinen přistoupit k takovým opatřením, která s přihlédnutím ke stavu techniky, nákladům na provedení, povaze, rozsahu, kontextu a účelům zpracování i k možným rizikům pro subjekty údajů budou přiměřená a zajistí bezpečnost zpracovávaných osobních údajů. Odpovědět na otázku, jaká technická opatření budou přiměřená, mohou pomoci kódexy chování, jejichž vznik GDPR předpokládá.³⁷

Závěr

Vzhledem k tomu, že obecně ztrácíme svou přirozenou ostřízlost, je nutné si možnost zneužití našich dat stále připomínat. Proto je důležité být stále ve střehu a znát základní povinnosti e-shopů ve vztahu k osobním datům každého z nás. ❀

33 Viz čl. 7 odst. 2 a 4 GDPR.

34 Viz ust. § 20z a násl. zák. č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, v platném znění, vztahující se k informačním databázím o bonitě a důvěryhodnosti spotřebitele.

35 Šifrování je v GDPR uvedeno jako jedno z možných technických a organizačních opatření sloužících k příslušnému zabezpečení zpracování osobních údajů [viz čl. 32 odst. 1 písm. a)].

36 Čl. 33 GDPR upravuje povinnost ohlašování případů porušení zabezpečení osobních údajů dozorovému úřadu. Čl. 34 GDPR upravuje povinnost ohlašování případů porušení zabezpečení osobních údajů subjektu údajů.

37 Viz čl. 40 GDPR.

Náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti – dvoukolejnost právní úpravy v o. z. a zák. práce

K napsání tohoto článku mne inspirovala jednak praxe naší advokátní kanceláře, ale také přesvědčení, že v nadpisu uvedené téma zajímá mnoho kolegů advokátů. Tohoto přesvědčení jsem nabyla ze zprávy z konference Aktuální trendy v odškodňování újmy na zdraví, která byla publikována v Bulletinu advokacie č. 11/2016 a ve které se píše: „Do diskuse se rovněž přihlásil i JUDr. Antonín Mokrý, který odkázal na dvoukolejnost v odškodňování újmy na zdraví, a to podle občanského zákoníku a zákoníku práce. Diskuse na toto téma by byla nepochybně bouřlivá, ale (...) bylo nutné respektovat i časový harmonogram konference...“¹ Vzhledem k naznačené rozsáhlosti tématu se však budu věnovat pouze jednomu nároku, a to náhradě za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, tzv. rentě. Věřím, že svým článkem otevřu diskusi i o ostatních nárocích a vyjádřím svůj názor na výše uvedenou dvoukolejnost, která je – předesílám – dle mého neakceptovatelná.

JUDr. Lucia Madleňáková,
Ph.D.,

působí v advokátní kanceláři
JUDr. Miloš Slabý, s. r. o.,
v Mohelnici.

S náhradou újmy na zdraví způsobené deliktním jednáním jiného je spojeno několik samostatných nároků, které může poškozený po škůdci požadovat. Jedná se o nárok na náhradu za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti způsobené škodnou událostí, náhradu za ztrátu na výdělků po skončení této pracovní neschopnosti, bolestné, náhradu věcné škody, náhradu nákladů na léčení a ztížení společenského uplatnění. Každý z uvedených nároků je samostatný, tzn. u každého jsou specifické podmínky jeho vzniku, zániku (promlčení) a stanovení jeho výše. Deliktním jednáním způsobujícím újmu na zdraví může dojít také ke způsobení nemajetkové újmy, jejíž součástí mohou být způsobené duševní útrapy. Touto problematikou se občanský zákoník² zabývá zejména ve svém pododdílu nazvaném *Náhrada při újmě na přirozených právech člověka* a počínajícím § 2956 a násl.

Náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti podle občanského zákoníku

Rentu občanský zákoník v § 2963 upravuje takto:

„(1) Po skončení pracovní neschopnosti, případně při invaliditě, nahradí škůdce poškozenému jeho ztrátu peněžitým důchodem, který se stanoví vzhledem k rozdílu mezi výdělkem, jakého poškozený dosahoval před vznikem újmy, a výdělkem dosahovaným po skončení pracovní neschopnosti s přičtením případného invalidního důchodu podle jiného právního předpisu. Dojde-li ublíže-

ním na zdraví k dlouhodobému zvýšení potřeb poškozeného, stanoví se výše peněžitého důchodu i vzhledem k těmto potřebám.

(2) Dosahuje-li poškozený po skončení pracovní neschopnosti výdělků jen s vynaložením většího úsilí nebo se zvýšenou námahou, které by, nebýt škodné události, jinak nemusel vynaložit, odčinit se mu peněžitým důchodem i zvýšená námaha nebo úsilí. Při stanovení výše peněžitého důchodu se přihledne i ke zvyšování výdělků v daném oboru, jakož i k pravděpodobnému růstu výdělků poškozeného podle rozumného očekávání.

(3) Jsou-li pro to vážné důvody, může soud rozhodnout, zda, jakým způsobem a do jaké výše škůdce zajistí pohledávku poškozeného na peněžitý důchod; návrhy stran přitom není vázán.“

Smyslem vyplacení renty je dorovnat poškozenému snížený příjem, kterého dosahuje vlivem následků škodné události, tzn. odčinit mu snížení vydělávaných prostředků, když toto snížení nastalo v příčinné souvislosti se škodní událostí a nebýt této události, u poškozeného by ke snížení jeho příjmu nedošlo. Ke vzniku tohoto nároku je tak nutné, aby byly splněny tři obvyklé podmínky, tedy škodní událost, vznik škody na straně poškozeného (snížení příjmu) a příčinná souvislost mezi škodní událostí a snížením příjmu. Bez snížení příjmu poškozeného nárok na rentu nevzniká.

Renta je placena opakovaným plněním, tedy důchodem, který platí škůdce, příp. pojišťovna, pokud byl škůdce pro způsobení takové škody pojištěn. Renta se vypočítává jako rozdíl mezi příjmem, který poškozený měl před vznikem škody, a příjmem, který má po skončení pracovní neschopnosti (dále jen „PN“). K příjmu, který má po skončení PN, se připočítává také invalidní důchod, jelikož se jedná o náhradu peněz, které by měl poškozený z vlastního příjmu, kvůli své trvalé zdravotní indispozici je však neschopen v určitém (celém) rozsahu vykonávat určitou (jakoukoliv) činnost. Renta je tak vypočítávána následující rovnicí:

¹ K. Kořínková, A. Bystrá: „Aktuální trendy v odškodňování újmy na zdraví“ – zpráva z konference, Bulletin advokacie č. 11/2016, str. 74.

² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších změn.

RENTA = PŘÍJEM PŘED ÚJMOU - (PŘÍJEM PO PN + INVALIDNÍ DŮCHOD).

Občanský zákoník však vzhledem k výše naznačené rovnici stanoví některá specifika, která tuto jednoduchou rovnici modifikují. Tak podle odst. 1 poslední věty bude rovnice modifikována následovně:

RENTA = PŘÍJEM PŘED ÚJMOU - (PŘÍJEM PO PN + INVALIDNÍ DŮCHOD) + ZVÝŠENÉ POTŘEBY.

Tvrzení a prokazování zvýšených potřeb³ bude na poškozeném a je nutné v té souvislosti tvrdit a prokazovat, že se jedná o potřeby dlouhodobé.

Druhý odstavec citovaného ustanovení pak míří na situace, kdy pořízení vůbec nějakého příjmu je pro poškozeného spojeno s vynaložením většího úsilí či se zvýšenou námahou. Jedná se o situace, kdy poškozený, ač by nemusel, se rozhodne stále získávat příjmy pro své živobytí prací. Tuto práci však již není schopen konat „lehce“ jako před poškozením zdraví, ale musí k tomu vynakládat zvýšené úsilí či námahu.⁴ Pak může modifikovaná rovnice vypadat za použití poslední věty odst. 1 takto:

RENTA = PŘÍJEM PŘED ÚJMOU - (PŘÍJEM PO PN + INVALIDNÍ DŮCHOD) + ZVÝŠENÉ POTŘEBY + ZVÝŠENÁ NÁMAHA

a bez jejího použití takto:

RENTA = PŘÍJEM PŘED ÚJMOU - (PŘÍJEM PO PN + INVALIDNÍ DŮCHOD) + ZVÝŠENÉ ÚSILÍ.

Poslední věta druhého odstavce cit. ustanovení pak míří na zvyšování důchodu. A to je problém, kterému se chce zejména věnovat. Újma na zdraví totiž nemusí být způsobena pouze osobám před důchodovým věkem (kdy přiznáním nároku na starobní důchod nárok na rentu zaniká), ale třeba i osobám v začátku rozkvětu jejich profesní kariéry (např. advokátnímu koncipientovi s věkem 25 let). S ohledem na věk odchodu do starobního důchodu je tak velká pravděpodobnost, že budou mít nárok na rentu po celý svůj jinak produktivní a profesně kvalitně se vyvíjející život. Vznikem újmy tak poškozený zpravidla neřeší pouze existenční problém z nedostatku financí, ale i problém nenaplnění očekávané profesní dráhy a s tím spojeného zvyšování svého příjmu. Je tak logické, že osoba XY při vzniku škody v postavení advokátního koncipienta by nevykazovala celý svůj další život příjem 13 000 Kč čistého měsíčně, což je příjem, ja-

ký měla v době vzniku škody. Je tedy namístě zohlednit předpoklad rostoucího příjmu poškozeného (nebýt škodní událostí), tedy předpoklad zvyšování „měsíční škody“ do budoucna.⁵

Občanský zákoník toto zvyšování upravuje konkrétně takto: „Při stanovení výše peněžitého důchodu se přihledne i ke zvyšování výdělků v daném oboru, jakož i k pravděpodobnému růstu výdělku poškozeného podle rozumného očekávání.“ Stanovuje tak **dvě hlediska pro zvyšování renty, ke kterým je nutné při jejím stanovení přihlídnout**. Jedná se o:

1. zvyšování výdělků v daném oboru a

2. růst výdělku poškozeného podle rozumného očekávání.

Na první pohled lze dovodit, že první kritérium je povahy objektivní a druhé kritérium povahy subjektivní, velice těsně navázané na osobu poškozeného. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku se konkrétně nevyjadřuje k důvodu stanovení těchto kritérií, resp. k jejich bližšímu vymezení. První kritérium bylo do přijetí rekodifikace soukromého práva upravováno nařízením vlády, kterým se valorizovaly mzdy. O procento této valorizace pak bylo nutné zvyšovat i přiznané renty. Taková valorizace však mnohdy nepokryla ani inflaci. Nový občanský zákoník tedy na model zmocnění vlády k fixnímu stanovování zvyšování nepřistoupil.⁶

Komentářová literatura podává k výše uvedeným kritériím toto vysvětlení: „soud musí ve svém rozhodnutí učinit určitou předpoklad toho, jak by se pravděpodobně vyvíjela výdělečná činnost poškozeného, kdyby nedošlo k újmě. Východním bodem úvahy je postavení poškozeného v pracovním životě v okamžiku vzniku újmy. Je třeba určit, jak by se býval vyvinul jeho příjem při pravidelném běhu věcí. Ve své předpovědi by měl soud zohlednit hospodářské podmínky (např. odhadovaný rozvoj či útlum odvětví, v němž poškozený pracuje, konkurenční prostředí, trend nezaměstnanosti, vývoj inflace apod.), stejně jako povahové vlastnosti a sklony poškozeného, pokud se projevovaly již před vznikem újmy (Vieweg, 2007, s. 83). Je-li poškozený zaměstnancem, je třeba k předpovědi použít mzdové či platové tabulky (tarify), stejně jako zohlednit pravděpodobné zvyšování příjmu v závislosti na odpracované době.“⁷ (zvýrazněno aut.)

Mám tak za to, že **při naplňování první podmínky stanovení výše renty bude nutné vycházet z vývoje mezd v dané profesi za určité minulé období**.⁸ Délka tohoto období by měla být dle mého měřitelná s obdobím, na něž se renta přiznává. Pokud se tak renta přiznává poškozenému ve věku 55 let, mohlo by být tímto „rozhodným“ obdobím předcházejících 5 let. Pro naplnění podmínky druhé však dle mého nebude stačit vycházet z *povahových vlastností a sklony poškozeného*, ale také z objektivizovaných milníků v dané profesi, a to vzhledem k bodu, ve kterém se poškozený profesně v době vzniku újmy nacházel.⁹ Povahové vlastnosti a sklony poškozeného mohou napovědět, zda nelze od poškozeného jako osoby očekávat více či méně. Tedy, např. zda od konkrétního poškozeného vzhledem k jeho povaze a sklony nelze očekávat, že by za 10 let od vzniku újmy byl partnerem nadnárodní advokátní kanceláře, či naopak, zda by nezůstal zaměstnaným advokátem u svého současného školitele.

S výše uvedeným velmi úzce souvisí formulace petitu a odůvodnění rozhodnutí soudu o rentě.¹⁰ Soud totiž musí do výroku zakomponovat již ono zvyšování renty.¹¹ Měl by tedy s ohledem na výše uvedené rozumné očekávání (vzhledem k povaze a sklony) poškozeného ve výroku uvést např. časové a procentuální zvyšování renty? Při absenci valorizačního nařízení vlády se mi daný způsob jeví jako velice vhodný.

3 Zvýšenou potřebou bude např. náklad na koupi potravin v nařízené dietě. Viz M. Hulmák a kol.: Občanský zákoník VI, Závazkové právo, Zvláštní část (§ 2055–3014), C. H. Beck, Praha 2014, komentář k § 2963, odst. 11 (cit dle beckonline.cz).

4 Zpravidla konstatuje lékař ve svém posudku. Viz M. Hulmák a kol., op. cit., odst. 12.

5 K tomu nutno uvést, že se jedná o ideu revoluční a v novodobé České republice zatím v žádném předpise neuplatňovanou.

6 Viz M. Hulmák a kol., op. cit. sub 3, odst. 14.

7 Tamtéž.

8 Ostatně, i odhadovaný rozvoj či útlum odvětví, v němž poškozený pracuje, konkurenční prostředí, trend nezaměstnanosti, vývoj inflace apod. musí vycházet z dat za minulé období.

9 Na což upozorňuje také M. Hulmák uvedením příkladů s tarify a odpracovanými dobami. Nutno však k takovému objektivizovanému stanovení přistupovat vždy velmi pečlivě s ohledem na konkrétní rozhodovaný případ.

10 Dle mých informací zatím neexistuje žádné rozhodnutí, které by podle nového občanského zákoníku přiznávalo poškozenému rentu.

11 Tedy pro koncipienta z našeho příkladu: za 2 roky advokátní zkoušky, za 5 dalších let vlastní advokátní kancelář, za 10 dalších let fúze s nadnárodní advokátní kanceláří a za dalších 10 partnerství v nejprestižnější české advokátní kanceláři.

Hledisko zvyšování příjmu poškozeného je však navázané na zásadní pojem „rozumné očekávání“. Je tedy otázkou zásadního významu, **co lze považovat za rozumné očekávání**. Po poslední ekonomické krizi by se snad málokterý soud odvážil zohledňovat odhadovaný rozvoj odvětví, trend nezaměstnanosti či vývoj inflace na 35 až 40 let dopředu.¹² Na druhou stranu je jisté očekávatelné, že advokátní koncipient složí advokátní zkoušky, příp. že asistent na právnické fakultě bude do několika let disponovat titulem Ph.D. a následně titulem doc. (což mnohdy bývá i podmínkou v pracovní smlouvě).

V rozsudku o rentě **by tak soud měl jednoznačně stanovit, ze kterých skutečností jako rozumné očekávatelných vychází při stanovení výše renty**. A to zejména proto, aby při nenastoupení těchto skutečností, resp. nastoupení skutečností zcela jiných, bylo možné žádat o změnu výše plnění. Toto lze dovodit i z názoru B. Dvořáka, že „*tyto úvahy se promítají i do výjimečné úpravy odsouzení k opětvujícím se dávkám splatným v budoucnu (...). Ani v takovém rozsudku soud nevychází z důkazů o skutečnostech, které teprve nastanou; takové důkazy by účastníci řízení ani nemohli označit. Soud i zde své odsuzující rozhodnutí staví na skutkových zjištěních, která se týkají již nastalých (nastávajících) skutečností, a teprve na jejich základě činí prognózu, že zjištěný skutkový stav bude trvat i v budoucnu.*“¹³ Lze očekávat, že vývoj některých skutečností, zejména těch méně předpověditelných, bude směřovat zcela jiným směrem než předpokládaným. V takovém případě nutno aplikovat klauzuli *rebus sic stantibus* a požadovat po škůdci, aby hradil takovou újmu, ke které reálně dochází, jelikož se změnily okolnosti tak, jak je soud ve svém rozhodnutí nemohl předpokládat a neměl na ně vliv ani on, ani poškozený. Řečené lze dovodit také z ust. § 1764-1765 o. z., která sice možnost změny poměrů pro vznik zvlášť hrubého nepoměru mezi právy a povinnostmi stran spojuje se smluvním ujednáním stran, nicméně lze je podle § 1723 odst. 2 aplikovat i na jiné závazkové vztahy.

Tomuto výkladu svědčí ještě jeden argument: ono očekávání, které má soud vyjádřit ve svém rozhodnutí, má být totiž rozumné. Žádný soud tak dle mého nemůže *rozumně* očekávat ekonomickou krizi, brexit či nový teroristický útok. Proto jediným *rozumným* výsledkem nově nastalé situace musí být změna rozhodnutí o výši (zvýšení či snížení) renty vzhledem k *neočekávatelným* okolnostem. V novém řízení o nové žalobě tak bude věcí žalobce, aby tvrdil a prokazoval skutečnosti, které se od prognózy učiněné soudem odlišují, a dovozoval, jaký mají vliv na stanovení výše renty.

Lze uzavřít, že **žádat o změnu rozhodnutí o výši renty lze při změně tří typů skutečností a že tyto skutečnosti odůvodňují nové rozhodnutí ve věci**. Prvním typem skutečností budou ty rozumně očekávatelné a vážící se na vývoj výdělků v dané profesi. Druhým typem budou skutečnosti opět rozumně očekávatelné, ale vážící se na vývoj příjmu konkrétního poškozeného. Takovou skutečností může být např. doplnění profesních zkoušek, jak uvedeno výše. Oba typy skutečností, jelikož jsou očekávatelné, musí být již promítnuty do rozhodnutí soudu o výši renty.

Třetím typem skutečností jsou pak skutečnosti, které nelze rozumně očekávat a které tak soud nemůže do svého rozhodnutí zahrnout. Je pak otázkou, zda pro (nové) stanovení výše renty jsou tyto skutečnosti nerozhodné, a tedy zda při jejich nástupu nelze žádat o změnu výše renty za použití klauzule *rebus sic stantibus*. Kromě brexitu či ekonomické krize takovou

změnou může být např. i změna legislativy příkazující pro výkon určitého zaměstnání doplnění vzdělání (příkladem mohou být učitelé či zdravotní sestry). Není totiž namístě očekávat, že nekvalifikovaný učitel by si za normálního běhu události nedoplnil vzdělání, aby mohl ve své profesi pokračovat.

Z povahy věci, tedy z účelu renty a její výše, mám za to, že i neočekávatelné skutečnosti, pokud nastanou, je nutné reflektovat a neignorovat. Jejich specifikum je pouze v tom, že se logicky nemohou objevit již v prvním rozhodnutí soudu o výši renty (jelikož je nelze očekávat). Chtít však následně po škůdci, aby poškozenému hradil škodu, která mu reálně kvůli takové skutečnosti nevzniká, či hradit mu pouze zlomek ze škody, která se naopak vznikem určité skutečnosti mnohonásobně zvýšila, by nebylo spravedlivé.

Z povahy opětovného plnění je **tak změna poměrů možná a tato změna poměrů nemusí nastat pouze v osobě poškozeného**.

Náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti podle zákoníku práce

Pracovní úraz či nemoc z povolání jsou nejčastějším důvodem vzniku nároku na rentu podle pracovněprávních předpisů. Tato renta se však neposuzuje podle občanského zákoníku, ale podle zákoníku práce.¹⁴

V zákoníku práce, který po přijetí občanského zákoníku v části náhrad škody nedoznal žádných zásadních ideových změn, je renta upravena v § 271b takto:

„(1) *Náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity přísluší zaměstnanci ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a výdělkem dosahovaným po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání s připočtením případného invalidního důchodu pobíraného z téhož důvodu. Ke snížení invalidního důchodu pro souběh s jiným důchodem podle právních předpisů o důchodovém pojištění, ani k výdělku zaměstnance, kterého dosáhl zvýšeným pracovním úsilím, se nepřihlíží.*

(2) *Náhrada za ztrátu na výdělku podle odstavce 1 přísluší zaměstnanci i při pracovní neschopnosti z jiného důvodu, než je původní pracovní úraz nebo nemoc z povolání; za výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání se považuje výdělek, z něhož se stanoví výše nemocenského.*

(3) *Náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity podle odstavce 1 přísluší i zaměstnanci, který je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání; za výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání se považuje výdělek ve výši minimální mzdy. Pobíral-li zaměstnanec před tím, než se stal uchazečem o zaměstnání, náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti,*

12 Úkol předpovídat budoucnost považují za minimálně problematický i někteří autoři. Viz např. B. Dvořák: Právní moc civilních soudních rozhodnutí, C. H. Beck, Praha 2008, odst. 231 (beckonline.cz): „skutečnosti, které teprve nastanou, dokázat nelze; lze je pouze s větší či menší mírou pravděpodobnosti předpovědět. Na pravděpodobnostním úsudku může být založena vědecká teorie či ekonomická prognóza, nikoliv však soudní rozhodnutí, kterému zákon připisuje *autoritativní účinky* (...) Právě vliv soudního rozhodnutí na chování účastníků a soudu (dalších orgánů), jenž je představován zejména účinky právní moci a vykonatelnosti, hovoří proti tomu, aby soud svůj úsudek mohl založit na pravděpodobných, avšak dosud nenastalých skutečnostech.“

13 Tamtéž, odst. 232.

14 Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších změn.

přísluší mu tato náhrada v takové výši, ve které mu na ni vzniklo právo za trvání pracovního poměru nebo právních vztahů založených dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr.

(4) *Dosahuje-li zaměstnanec ze své viny nižšího výdělku než ostatní zaměstnanci vykonávající u zaměstnavatele stejnou práci¹⁵ nebo práci téhož druhu, považuje se za výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání průměrný výdělek, kterého dosahují tito ostatní zaměstnanci.*

(5) *Zaměstnanec, který bez vážných důvodů odmítne nastoupit práci, kterou mu zaměstnavatel zajistil, přísluší náhrada za ztrátu na výdělek podle odstavce 1 pouze ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a průměrným výdělkem, kterého mohl dosáhnout na práci, která mu byla zajištěna.¹⁶ Zaměstnavatel zaměstnanci neuhradí škodu do výše částky, kterou si bez vážných důvodů opomenul vydělat.¹⁷*

(6) *Náhrada za ztrátu na výdělek po skončení dočasné pracovní neschopnosti přísluší zaměstnanci nejdéle do konce kalendářního měsíce, v němž dovršil věk 65 let nebo důchodový věk, je-li důchodový věk vyšší než 65 let, anebo do data přiznání starobního důchodu z důchodového pojištění.“*

Zvýšení renty je pak k nalezení v § 271u:

„(1) *Změní-li se podstatně poměry poškozeného, které byly rozhodující pro určení výše náhrady, může se poškozený i zaměstnavatel domáhat změny v úpravě svých práv, popřípadě povinností.*

(2) *Vláda vzhledem ke změnám, které nastaly ve vývoji mzdové úrovně a životních nákladů, upraví nařízením¹⁸ podmínky, výši a způsob náhrady za ztrátu na výdělek příslušející zaměstnancům po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, a to zpravidla s účinností od počátku kalendářního roku; to se vztahuje i na náhradu nákladů na živýnu pozůstalých.“*

Jak na první pohled z výše uvedeného vyplývá, základní rovnice výpočtu výše náhrady je shodná s rovnicí podle občanského zákoníku:

$RENTA = PŘÍJEM PŘED ÚJMOU - (PŘÍJEM PO PN + INVALIDNÍ DŮCHOD).$

Již však chybí rovnice, která by reflektovala zvýšené potřeby.

Pro náhradu zvýšené námahy byla v zákoníku práce naopak použita zrcadlová forma, podle které rovnice pro výpočet renty při zvýšeném úsilí podle zákoníku práce vypadá následovně:

$RENTA = PŘÍJEM PŘED ÚJMOU - (PŘÍJEM PO PN - ZVÝŠENÉ ÚSILÍ) + INVALIDNÍ DŮCHOD).$

Zvýšené úsilí se tak v pracovněprávních vztazích neodškodňuje nad rámec základního výpočtu, ale výslovně se do základního výpočtu vůbec nezahrnuje. Podle občanského zákoníku má tak poškozený při zvýšeném úsilí nárok na něco navíc od škůdce, v pracovněprávních vztazích si toto „něco navíc“ zaměstna-

nec vydělá sám, tedy mu to nehradí přímo škůdce. V konečném důsledku však bude výsledek výpočtu pro oba případy stejný.¹⁹

Odst. 4 a 5 pak reagují na specifické případy, kdy by příjem zaměstnance mohl být vyšší (bez zvýšeného úsilí), ale nestalo se tak. Základní rovnice tak bude modifikována následovně:

$RENTA = PŘÍJEM PŘED ÚJMOU - (PŘÍJEM SROVNATELNÝ + INVALIDNÍ DŮCHOD)$

$RENTA = PŘÍJEM PŘED ÚJMOU - (PŘÍJEM NABÍDNUTÝ + INVALIDNÍ DŮCHOD)$

$RENTA = PŘÍJEM PŘED ÚJMOU - (PŘÍJEM OPOMENUTÝ + INVALIDNÍ DŮCHOD).$

Určování samotné výše renty by se tak mohlo zdát docela jednoduché a na rozdíl od občanského zákoníku nerefluktující nijak vývoj v čase. Zákoník práce totiž neobsahuje žádné ustanovení o reflexi zvyšování mezd soudem ani *růstu* výdělku poškozeného. Nicméně, není to sice soud, kdo má zohledňovat změny v čase, ale zákonodárce v pracovněprávních věcech touto pravomocí nadal vládu.²⁰ Ta má svým nařízením *zohlednit změny ve vývoji mezd a životní úrovně*. Z formulace však lze dovodit, že tak má činit plošně, s ohledem na celkový vývoj mezd v ČR a celkové životní úrovně v ČR, tedy nejen mzdy a životní úrovně poškozeného.

Zákoník práce však obsahuje možnost žádat změnu výše renty, a to při *podstatné změně poměrů poškozeného rozhodných pro výši renty*. Není tedy pouze na vládě, jak obecně zohlední změny ve mzdách a životní úrovni, ale o změnu výše svojí renty se může přičinit i poškozený. A to tehdy, pokud dojde ke změně jeho poměrů. Ve srovnání s občanským zákoníkem tak není možné změnu předpovídat již v prvním rozhodnutí o rentě a inkorporovat do něj její zvyšování, ke zvýšení může dojít, až reálně nastane ona skutečnost, která odůvodňuje zvýšení renty pro poškozeného. Tyto situace mají zásadně odlišnou kvalitu. U „běžného“ poškozeného bude na základě soudního rozhodnutí docházet k předpokládanému zvyšování renty bez ohledu na to, zda k předpokládaným změnám reálně dojde. (Což je např. u předpokladu složení advokátní zkušky nerealizovatelný předpoklad, pokud poškozený ztratil vlivem újmy na zdraví možnost nadále vykonávat práci advokátního koncipienta.) U poškozeného – zaměstnance však ke zvýšení bude moci dojít pouze tehdy, pokud u něj reálně dojde k nějaké změně. Navíc je postavení poškozeného – zaměstnance ztížené ještě tím, že podle ustálené judikatury je za změnu poměrů poškozeného v dané souvislosti považována vesměs pouze změna jeho zdravotního stavu. Předpokládatelný vývoj (subjektivní) zaměstnancovy mzdy se tak absolutně nijak neprojeví ve zvyšování jeho renty na rozdíl od „běžného“ poškozeného.

Aplikace ustanovení občanského zákoníku a zákoníku práce a otázka neústavnosti jejich rozporu

Vztah zákoníku práce a občanského zákoníku je založen na principu subsidiarity občanského zákoníku k zákoníku práce a speciality zákoníku práce k občanskému zákoníku. Byla-li tak újma na zdraví způsobena škodní událostí, která je pracovním úrazem (či nemocí z povolání), na tento vztah se primárně použijí ustanovení zákoníku práce. Subsidiárně se však mohou i zde použít ustanovení občanského zákoníku, pokud se jedná o situace, které nejsou v zákoníku práce výslovně upraveny a zároveň nejsou výslovně z použití vyloučeny.

Podle § 4 zák. práce tak „*Pracovněprávní vztahy se řídí tímto*

15 Dále označovaný jako „příjem srovnatelný“.

16 Dále označovaný jako „příjem nabídnutý“.

17 Dále označovaný jako „příjem opomenutý“.

18 Poslední platné a účinné nařízení je nařízení vlády č. 433/2016 Sb., o úpravě náhrady za ztrátu na výdělek po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání a o úpravě náhrady nákladů na živýnu pozůstalých podle pracovněprávních předpisů (nařízení o úpravě náhrady).

19 Při odškodňování podle občanského zákoníku se tak zvýšené úsilí projeví jako samostatná položka výpočtu renty, v pracovněprávních vztazích se zvýšené úsilí záměrně neprojeví v položce příjem po PN. Či ještě jinak: podle občanského zákoníku se nahrazuje zvýšené úsilí, aby si poškozený vůbec něco vydělal, podle zákoníku práce se nezohledňuje, že si pracovník zvýšeným úsilím vydělal něco navíc.

20 I když se jedná o zmocnění nadbytečné, když vláda disponuje generálním ústavním zmocněním pro vydávání nařízení. Nicméně taková je obvyklá praxe zákonodárce.

zákonem; nelze-li použít tento zákon, řídí se občanským zákoníkem, a to vždy v souladu se základními zásadami pracovněprávních vztahů.“ Základními zásadami pak jsou podle § 1a zák. práce:

- **zvláštní zákonná ochrana postavení zaměstnance,**
- uspokojivé a bezpečné podmínky pro výkon práce,
- **spravedlivé odměňování zaměstnance,**
- řádný výkon práce zaměstnancem v souladu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele, a
- rovné zacházení se zaměstnanci a zákaz jejich diskriminace.

Je-li pak v případě vzniku újmy podle občanského zákoníku možné nahrazovat u poškozeného kromě jiného zvýšené potřeby a reflektovat zvyšování mezd v dané profesi a příjmu poškozeného již v prvním rozhodnutí o rentě (a to „pouze“ podle rozumného očekávání), když toto v případě vzniku stejné škody, ale v pracovněprávním vztahu, nahrazovat a reflektovat možné není, domnívám se, že **je tím porušována základní zásada pracovního práva na zvláštní ochranu postavení zaměstnance a jeho spravedlivé odměňování.**

Dle mého je takový zásadní rozpor mezi ustanoveními občanského zákoníku a ustanoveními zákoníku práce zcela neodůvodněný, když vytváří nesmyslný (tím spíše nelegitimní) rozdíl²¹ mezi osobou poškozeného, které vznikla újma na zdraví v pracovněprávním vztahu, a osobou poškozeného bez takového vztahu, a to dokonce proti základním principům právní úpravy pracovního práva. Poškozený – zaměstnanec je pak v případě, kdy nelze využít ustanovení občanského zákoníku pro nároky a způsob výpočtu výše uvedené, diskriminován oproti „běžnému“ poškozenému, a to z důvodu jeho postavení jako zaměstnance (kterému v takovém postavení vznikla škoda). V následcích vzniklé újmy totiž mezi oběma typy poškozených není žádný rozdíl.

Za této situace je **tak jediným možným východiskem provést na základě výše uvedených argumentů ústavně konformní výklad,²² podle kterého se i na újmu na zdraví vzniklou v pracovněprávním vztahu použije § 2963 o. z. Ust. § 271b odst. 4 a 5 zák. práce** však dle mého překlenout pouhým výkladem není možné, zejména proto, že se jedná o speciální ustanovení, která občanský zákoník vůbec neobsahuje. Ze základního principu soukromého práva, podle kterého je dovoleno vše, co není zakázáno, lze dovozovat, že speciální krácení renty z důvodu opomenutého, nabídnutého a srovnatelného příjmu pro náhradu újmy dle občanského zákoníku nelze použít. Daná ustanovení zákoníku práce tak opět znevýhodňují poškozeného – zaměstnance oproti poškozenému „běžnému“. V literatuře ani judikatuře zatím nebyl prezentován názor, který by dostatečně tento zásadní rozpor mezi zcela totožnými situacemi újmy na zdraví odůvodňoval či ospravedlňoval.

I v rozhodovací praxi Ústavního soudu je však možné najít reflexi a posun v nazírání na do očí bijící rozpor v odškodňování újmy na zdraví v pracovněprávních vztazích a ve vztazích obecně soukromoprávních, a to konkrétně v nálezu z posledního období sp. zn. IV. ÚS 3122/2015 (ze dne 2. 2. 2016). V tomto nálezu Ústavní soud vyjádřil **jasné stanovisko k rozporu mezi odškodňováním ztížení společenského uplatnění podle zákoníku práce (prováděcího nařízení vlády²³) a občanského zákoníku.** Jeho úvahy jsou však podle mne aplikovatelné i na problém rozebíraný v tomto článku a dávají naději, že mnou provedený ústavně konformní výklad by nemusel být ten z druhu science fiction. Ústavní soud totiž uvedl, že opět zavedený bodový systém je problematický, jelikož nerespektuje metodiku Nejvyššího sou-

du k odškodňování ztížení společenského uplatnění (vydanou však k rozhodování sporů podle občanského zákoníku!), navíc však „opomíjí výchozí premisu rekonstruovaného civilního soukromého práva (...), totiž že rozhodovací činnost soudů při stanovení konkrétních částek odčinění je třeba oprostít od vlivu moci výkoné, která není oprávněna limitovat soudy v přiznávání spravedlivé a dostatečné náhrady“.²⁴ V té souvislosti pouze upozorňuji na to, že podle zákoníku práce vláda nařízením nestanoví pouze zvyšování renty, ale dle něj má vláda stanovit nařízením *podmínky, výši a způsob náhrady*. Pokud by vláda skutečně svým nařízením, tedy podzákonným aktem, snad takového základní atributy náhrady újmy stanovila, bylo by to dle mého překračování jejích pravomocí vzhledem k dělbě moci.²⁵ Podmínky, způsob a výši náhrady újmy na zdraví má především stanovit zákonodárce, a to zcela v souladu se zásadou legality. O ústavnosti takového nařízení by pak bylo dle mého možné velmi silně pochybovat.

Závěr

Přijetím nového občanského zákoníku se úprava náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti kvalitativně posunula k lepšímu zajištění reparace situace poškozeného zejména zohledněním zvýšených potřeb, které u poškozeného mohou škodnou událostí nastat, a reflexí očekávané změny příjmu poškozeného v budoucnu (nebýt újmy). Tento posun bude nejcitelnější zejména u poškozených, kterým újma vznikla takřka na počátku jejich pracovního života, a tedy rozhodný příjem pro výpočet renty je u nich minimální. Málokdo si totiž asi umí reálně představit, že by po celý zbytek svého produktivního života dosahoval příjmu absolventského.

Takovouto životu vzdálenou konstrukcí však vytváří a již několik desetiletí udržuje zákoník práce, který reflektuje pouze zvyšování mezd, a to *en block* v České republice, bez ohledu na profesi a na osobu poškozeného, jeho plány, vlastnosti a schopnosti. Poškozený – zaměstnanec se tak vlastně dostává do situace, kdy mu není hrazena reálná škoda, ale pouze jakási tabulková představa o této škodě.

Poškozený – zaměstnanec je tak oproti poškozenému „běžnému“ diskriminován ve svém nároku na řádné odškodnění újmy na zdraví, která mu vznikla. Vzhledem k četnosti pracovních úrazů (a nemocí z povolání) tak bude dle mého pouze otázkou času, kdy odborná veřejnost dospěje k rozhodnutí o nutné změně této protiústavní právní úpravy. ❖

21 Důvodem ospravedlňujícím tento rozdíl nemůže být dle mého ani skutečnost, že zaměstnavatel má v případě újmy na zdraví odpovědnost objektivní a škůdce podle občanského zákoníku zpravidla odpovědnost subjektivní. I škůdce – právnická osoba, který způsobí újmu na zdraví přestupkem na základě objektivní odpovědnosti, totiž bude nést následky, tedy povinnost takovou škodu nahradit, podle občanského zákoníku, a ne podle zákoníku práce.

22 Bohužel, ač byla otázka ústavnosti ustanovení zákoníku práce v tomto směru Ústavnímu soudu prezentována v podané ústavní stížnosti, ten uvedenému závěru nepřisvědčil (viz usnesení ÚS ze dne 19. 2. 2014, sp. zn. II. ÚS 198/2014), i když je namístě pochybnost o řádném zabývání se ústavní stížností v případě, kdy bylo stěžovatelem namítáno *porušení zákazu diskriminace ve spojení s právem na rovnou odměnu za práci* a Ústavním soudem konstatováno, že *právo na spravedlivý proces* nebylo porušeno.

23 Nařízení vlády č. 276/2015 Sb.

24 Odst. 25 citovaného nálezu Ústavního soudu.

25 Naštěstí se vláda v tomto směru již s dlouholetou setrvačností omezuje pouze na stanovení zvýšení průměrné mzdy pro stanovení výše náhrady za ztrátu na výdělků po PN.

Nejvyšší soud:

K odměně členu statutárního orgánu

I při splnění zákonných podmínek pro přiznání obvyklé odměny členu statutárního orgánu společnosti za výkon funkce je nezbytné zkoumat, zda s ohledem na okolnosti konkrétního případu nebyl takový nárok uplatněn v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, kterému nelze poskytnout právní ochranu.

**Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2017,
č. j. 29 Cdo 1866/2016-400**

Z odůvodnění:

Žalobce se domáhal po žalované zaplacení částky ve výši 1 404 000 Kč s příslušenstvím, a to z titulu odměny za výkon funkce předsedy představenstva žalované za období ode dne 28. 2. 2008 do dne 9. 1. 2012, kdy byl z funkce odvolán. Svůj nárok odůvodnil tím, že po dobu výkonu funkce nebyla uzavřena v písemné formě smlouva o výkonu funkce, a požadoval tedy přiznání odměny za výkon funkce v obvyklé výši. S ohledem na skutečnost, že žalovaná v průběhu řízení doložila písemnou smlouvu o výkonu funkce ze dne 22. 12. 2009, v rámci které bylo uvedeno, že žalobce bude funkci vykonávat bezúplatně, přičemž tato smlouva byla uzavřena na popud auditora žalované, vzal žalobce podanou žalobu co do částky 748 000 Kč zpět a požadoval přiznání odměny za výkon funkce pouze za období před uzavřením písemné smlouvy o výkonu funkce.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 27. 5. 2014, č. j. 72 Cm 22/2012-234, vyhověl podané žalobě a uložil žalované uhradit žalobci částku ve výši 656 000 Kč s příslušenstvím a současně náklady řízení. Uvedené rozhodnutí Městský soud v Praze odůvodnil tak, že žalobce byl ode dne 2. 2. 2007 do dne 9. 1. 2012 předsedou představenstva žalované, přičemž v období do dne 22. 12. 2009 nebyla mezi žalobcem a žalovanou uzavřena písemná smlouva o výkonu funkce. Výše žalované částky byla v rámci řízení jako obvyklá odměna stanovena rovněž soudem ustanoveným znalcem. Městský soud v Praze shledal irelevantními námitky žalované spočívající v tom, že žalobce byl v rámci zahraniční developerské skupiny zaměstnancem mateřské společnosti žalované a na základě pracovní smlouvy byl nadstandardně odměňován mateřskou společností, přičemž náplň práce dle předmětné pracovní smlouvy spočívala ve výkonu nejvyššího a celkového řízení a v odpovědnosti za organizaci developerské skupiny mimo jiné na území České republiky, když v rámci této náplně práce měl žalobce rovněž jednat jménem českých dceřiných společností, žalobce nikdy nárok na odměnu za výkon funkce nenárokoval a uplatnil jej až po svém odvolání z funkce, když po celou dobu bylo z jeho jednání možné dovodit závěr, že je plně srozuměn s tím, že výkon funkce předsedy představenstva žalované (a výkon funkcí v dalších čtrnácti dceřiných společ-

nostech na území České republiky – žalobce podal celkem patnáct totožných žalob se stejným skutkovým základem) – vykonává bezúplatně, resp. jeho odměna dle pracovní smlouvy již v sobě zahrnuje odměnu za výkon funkce v rámci projektových společností, což ostatně potvrdil tím, že v roce 2009 bez námitek uzavřel smlouvu o výkonu funkce, v rámci které bylo jednoznačně stanoveno, že výkon funkce je bezúplatný. Městský soud v Praze pak rovněž neshledal důvodnou námitku žalované, že jednání žalobce spočívající ve vymáhání žalobou uplatněné pohledávky je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, resp. dobrými mravy, a to s ohledem na širší souvislost celého případu.

Městský soud v Praze tedy uzavřel s odkazem na ust. § 66 odst. 2, § 566 odst. 1 a § 571 odst. 1 a 2 zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, že žalobci náleží za výkon funkce předsedy představenstva žalované za období od 28. 2. 2008 do 21. 12. 2009 odměna v obvyklé výši, a žalobě v celém rozsahu vyhověl.

K odvolání žalované Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 21. 1. 2016, č. j. 7 Cmo 395/2014-310, potvrdil rozsudek Městského soudu v Praze a uložil žalované uhradit žalobci náklady odvolacího řízení. Odvolací soud zcela přisvědčil skutkovým i právním závěrům soudu prvního stupně.

Proti rozsudku Vrchního soudu v Praze podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost opřela o ust. § 237 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, když měla za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného práva, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené praxe dovolacího soudu, a to, zda jednání žalobce, spočívající v požadavku na zaplacení odměny za výkon funkce předsedy představenstva žalované, odporuje, s ohledem na okolnosti projednávané věci, zásadám poctivého obchodního styku, resp. dobrým mravům.

Nejvyšší soud České republiky shledal podané dovolání žalované jako přípustné, když dospěl k závěru, že odvolací soud se při řešení shora uvedené otázky odchýlil od ustálené praxe Nejvyššího soudu. Nejvyšší soud uvádí, že obecně platí, podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2013, že nebyla-li mezi akciovou společností a členem jejího představenstva uzavřena písemná smlouva o výkonu funkce, má člen představenstva nárok na odměnu určenou podle ust. § 571 odst. 1 obch. zák. (§ 66 odst. 2 obch. zák.). Předmětná ustanovení v této situaci zakládají nárok na poskytnutí takto zjištěné odměny. Na uvedených závěrech přítom nic nemění (nemusí měnit) ani skutečnost, že člen představenstva je zaměstnancem mateřské (ovládající) společnosti a za práci pro zaměstnavatele pobírá

mzdu. Až potud označil Nejvyšší soud závěry odvolacího soudu ohledně nároku člena představenstva na odměnu za správné.

Podle ust. § 265 obch. zák. výkon práva, který je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, nepoživá právní ochrany. Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu se podává, že korektiv zásadami poctivého obchodního styku má být poslední možností (*ultima ratio*), jak ve výjimečných případech zmírnit či odstranit přílišnou tvrdost zákona v situaci, ve které by se přiznání uplatněného nároku jevílo krajně nespravedlivým, a že ust. § 265 obch. zák. je tak třeba vnímat jako příkaz soudci, aby rozhodoval v souladu s ekvitou. Účastník obchodněprávního vztahu nesmí překročit meze, které vyplývají ze zásad poctivého obchodního styku při prosazování svých zájmů, a tudíž nesmí zneužít práv, která mu na základě zákona vznikla. Při posuzování, zda je právo vykonáváno v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, je třeba přihlídnout ke všem okolnostem konkrétní věci.

Nejvyšší soud v rámci rozsudku konstatuje, že z okolností zjištěných v průběhu řízení ze strany soudů nižších stupňů je pro posouzení toho, zda žalobce uplatnil nárok na odměnu za výkon funkce předsedy představenstva žalované v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, nezbytné dovodit závěr, že **náplň práce žalobce podle pracovní smlouvy, uzavřené s mateřskou společností, se zcela překrývala s činnostmi spadajícími do působnosti člena statutárního orgánu žalované společnosti.** Žalobce za výkon těchto činností pobíral odmě-

nu v podobě mzdy a dalších benefitů od svého zaměstnavatele (ovládajícího žalovanou). Skutečnost, že žalobce v inkriminovaném období vykonával funkci předsedy představenstva žalované, aniž by po žalované požadoval odměnu a aniž by alespoň inicioval jednání o této odměně, a že koncem roku 2009 uzavřel písemnou smlouvu o bezúplatném výkonu funkce, nasvědčuje tomu, že již od vzniku funkce vycházel z toho, že funkci vykonává bezúplatně, resp. že za tuto činnost je odměňován v podobě mzdy a dalších benefitů vyplácených zaměstnavatelem. Svůj postoj změnil až po svém odvolání z funkce. Současně Nejvyšší soud konstatuje, že **v jednání žalobce lze spatřovat zneužití pochybení žalované** (neuzavření písemné smlouvy o výkonu funkce ke dni vzniku funkce), na němž se však sám žalobce, jakožto člen představenstva, podílel.

Nejvyšší soud uzavírá, že jakkoli dovolatelka (resp. členové jejích orgánů) pochybila, neuzavřela-li se členy svého představenstva písemné smlouvy o bezúplatném výkonu funkce k okamžiku vzniku jejích funkcí, a jakkoli *stricto sensu* žalobci vskutku vznikl za období do uzavření písemné smlouvy o výkonu funkce nárok na odměnu určenou podle ust. § 571 odst. 1 obch. zák., **ze shora popsanych okolností je patrné, že žalobce tento nárok uplatnil v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, a nelze mu jej tudíž přiznat.**

✦ Rozhodnutí zpracoval JUDr. PAVEL ŠUSER, advokát v Praze.

■ Ústavní soud:

K otázce splnění podmínek pro vydání rozsudku pro uznání

Vydání rozsudku pro uznání podle ust. § 114b odst. 5 o. s. ř. musí být vázáno na řádné, nepochybné a prokazatelné naplnění zákonných podmínek dle § 153a o. s. ř. To konkrétně znamená, že při posuzování vyjádření na kvalifikovanou výzvu dle § 114b odst. 1 o. s. ř. je možné dospět k závěru o její nekvalifikovanosti jen v případech vyjádření nevyvolávajících žádné pochybnosti o své nedostatečnosti, resp. o tom, že se žalovaný nehodlá řádně (tj. i bez obstrukcí) bránit nároku uplatněnému žalobou. Při vydání rozsudku pro uznání je totiž třeba mít na zřeteli, že tento institut, založený na právní fikci, podstatně redukuje možnost uplatnění procesních práv žalovaného a zejména jeho práva rozporovat žalovaný nárok či tvrzení žalobce.

Nález Ústavního soudu ze dne 18. 8. 2017, sp. zn. II. ÚS 1298/17

Z odůvodnění:

Na Ústavní soud se obrátil stěžovatel, který se domáhal zrušení napadených rozhodnutí obecných soudů, neboť měl

za to, že jimi bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 a násl. Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), jehož součástí je i právo účastnit se jednání před soudem dle čl. 38 Listiny.

Z ústavní stížnosti a z vyžádaného spisu obvodního soudu Ústavní soud zjistil, že napadeným rozsudkem pro uznání uložil obvodní soud stěžovateli jako žalovanému povinnost za-

platit žalobci částku 103 459 Kč (výrok I.), a rozhodl, že stěžovatel je povinen zaplatit žalobci náklady řízení (výrok II.). Takto rozhodl obvodní soud o žalobě na zaplacení uvedené částky z titulu smluvní pokuty za opožděné zaplacení faktur za zpracování účetnictví v letech 2011 a 2012 podle smlouvy o vedení účetnictví ze dne 7. 4. 2008 a zpracování daňového přiznání za rok 2011.

Soud vyšel z toho, že usnesením ze dne 23. 6. 2015 vyzval stěžovatele podle ust. § 114b odst. 1 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“) k podání vyjádření k žalobě. Stěžovatel v podání ze dne 14. 8. 2015 soudu sdělil, že pohledávku žalobce neuznává, že na ni žalobce nemá nárok a že se k žalobě vyjádří po nahlédnutí do spisu prostřednictvím svého advokáta. Další vyjádření však již stěžovatel soudu ve stanovené lhůtě nepodal. Soud prvního stupně měl proto za to, že stěžovatel nesplnil svoji povinnost vyjádřit se k žalobě ve smyslu § 114b o. s. ř., neboť takovou povinnost žalovaný splní tehdy, pokud v písemném podání vylíčí alespoň v základních obrysech rozhodné skutečnosti, na nichž staví svou obranu. Proto obvodní soud rozhodl rozsudkem pro uznání.

K odvolání stěžovatele městský soud ústavní stížností napadeným rozsudkem prvostupňové rozhodnutí potvrdil (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok II.). I podle městského soudu byla obrana stěžovatele nedostatečná, protože nespočívala v tom, aby konkrétními údaji vyvracela pravdivost tvrzení žalobce, popř. aby uváděla další skutečnosti, které žalobce netvrdil a na jejichž základě by spor měl být ovlivněn ve prospěch žalovaného – tedy stěžovatele. Obranu proti nároku uplatněnému v žalobě není třeba rozvádět do všech podrobností; postačí, jestliže žalovaný postaví proti tvrzením žalobce alespoň taková svá tvrzení o rozhodujících skutečnostech, z nichž vyplývá základ jeho obrany proti žalobě. To však v dané věci naplněno nebylo. Stěžovatel totiž ve svém vyjádření uvedl, že nárok žalobce neuznává a že na žalovanou částku žalobce nemá nárok, nikak však nevyličil rozhodující skutečnosti, na nichž by stavěl svoji obranu. Proto nelze jeho vyjádření považovat za dostatečné, a soud prvního stupně proto podle městského soudu rozhodl rozsudkem pro uznání správně.

Proti rozsudku městského soudu podal stěžovatel dovolání, které Nejvyšší soud odmítl (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů dovolacího řízení (výrok II.). Podle názoru Nejvyššího soudu neuznal-li stěžovatel nárok uplatněný v žalobě, muselo písemné vyjádření obsahovat vylíčení rozhodujících skutečností, na nichž staví svoji obranu proti nároku uplatněnému v žalobě, popř. označení důkazů, jejichž provedení navrhuje k prokázání svých tvrzení. Obranu proti nároku uplatněnému v žalobě přitom stěžovatel nemusel rozvádět do všech podrobností a stačilo, uvedl-li by proti tvrzením žalobce alespoň taková svá tvrzení, z nichž by vyplýval základ jeho obrany.

Stěžovatel se s odkazem na judikaturu Ústavního soudu domníval, že v jeho věci nebyly splněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání. Jestliže totiž včas podal vyjádření na kvalifikovanou výzvu soudu, kterým uplatnění nároku žalobce zcela popíral a odmítal ho, pak nemohla nastat fikce uznání nároku a nemohly být splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání. Popsaným postupem v předmětné věci

obecné soudy podle názoru stěžovatele nerespektovaly náleзовou judikaturu Ústavního soudu, podle níž je nutné k fikci uznání přistupovat jako k nástroji výjimečnému, jehož použití je ospravedlnitelné jen v případech skutečně nesporných.

Ústavní soud shrnul, že předmětem ústavněprávního posouzení v dané věci byla **otázka, zda s ohledem na procesní aktivitu stěžovatele v řízení před obvodním soudem skutečně byly dány podmínky pro vydání rozsudku pro uznání při aplikaci ust. § 114b odst. 5 o. s. ř., a tedy zda tímto postupem nedošlo k porušení ústavně zaručených práv stěžovatele.**

Ústavní soud poukázal na to, že ústavností ust. § 114b o. s. ř. se zabýval v nálezu pléna ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15 (č. 211/2016 Sb.; všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>), ve kterém akceptoval ústavní konformitu § 114b odst. 5 o. s. ř., podle něhož „*jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na výzvu soudu podle odstavce 1 včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává; o tomto následku (§ 153a odst. 3) musí být poučen. To neplatí, jsou-li splněny předpoklady pro zastavení řízení nebo odmítnutí žaloby.*“ Citované ustanovení tedy upravuje nástup fikce uznání nároku uplatněného žalobou, vedoucí k vydání tzv. rozsudku pro uznání, v případě absence včasného vyjádření na kvalifikovanou výzvu soudu dle § 114b odst. 1 o. s. ř. Ústavní soud v uvedeném plenárním nálezu zdůraznil, že tímto způsobem je sankcionována pasivita žalovaného, a nedochází tudíž k omezení autonomie vůle žalovaného. Dotčená právní úprava navíc sleduje významný legitimní cíl, a to projednání věci bez zbytečných průtahů (čl. 38 odst. 2 Listiny), a posiluje rovněž zásadu rovnosti účastníků řízení (čl. 37 odst. 3 Listiny), v souladu s níž není možné, aby žalovaný pouhou svou pasivitou prodlužoval řízení.

Ústavní soud uvedl, že z citovaného plenárního nálezu i z dřívější rozhodovací praxe Ústavního soudu je nicméně patrné též zdůraznění významných následků institutu rozsudku pro uznání, který podstatně redukuje možnost uplatnění procesních práv žalovaného a zejména jeho práva rozporovat žalovaný nárok či tvrzení žalobce. Proto jeho vydání musí být vázáno na řádné, nepochybné a prokazatelné naplnění zákonných podmínek dle § 153a o. s. ř. [srov. nález ze dne 30. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 454/04 (N 75/40 SbNU 755)]. V nálezu ze dne 1. 4. 2014, sp. zn. IV. ÚS 2503/13 (N 49/73 SbNU 29), pak Ústavní soud doplnil, že „*dikce ust. § 114b odst. 5 ve spojení s § 153a odst. 3 o. s. ř. sice zdánlivě neposkytuje rozhodujícímu soudci prostor pro diskreci při jejich aplikaci, avšak obecná pravidla spravedlivého procesu včetně ústavních kautel podle čl. 36 Listiny musí být i v takovém případě respektována tak, aby byla nejen zachována rovnost stran soudního sporu, ale i přístup k soudu*“ (bod 26).

Ústavní soud se také již v minulosti vyjádřil ke skutečnosti, že v ust. § 114b odst. 5 o. s. ř. jde o právní fikci, jejímž důsledkem je vydání rozsudku pro uznání podle ust. § 153a odst. 3 o. s. ř., ačkoliv žalovaný nárok fakticky neuznal [nález ze dne 3. 3. 2005, sp. zn. II. ÚS 230/04 (N 38/36 SbNU 419)]. Z judikatury Ústavního soudu vyplývá, že právní fikce je právně technický postup, pomocí něhož se považuje za existující situace, jež je zjevně v rozporu s realitou a která dovoluje, aby

z ní byly vyvozeny odlišné právní důsledky než ty, které by plynuly z pouhého konstatování faktu. Z tohoto důvodu se jedná o nástroj výjimečný, striktně určený k dosažení právní jistoty jako jednoho z hlavních ústavních postulátů v podmínkách právního státu. Aby přitom mohla právní fikce svůj takto vymezený účel splnit, musí respektovat všechny náležitosti, které s ní zákon spojuje. Nejsou-li všechny právní náležitosti splněny, není soud oprávněn naplnění fikce konstatovat [viz též nálezy ze dne 1. 10. 2015, sp. zn. IV. ÚS 883/15 (N 179/79 SbNU 25) a další judikatura tam uvedená].

Co se týče obsahových nároků na vyjádření žalovaného ke kvalifikované výzvě, Ústavní soud poukázal na komentářovou literaturu, která uvádí, že „zákon v § 114b odst. 5 sankcionuje především nečinnost žalovaného a jeho neochotu přispět k tomu, aby bylo dosaženo účelu řízení, a nikoliv to, v jakém rozsahu a jak kvalitně se ve věci vyjádřil“ [L. Drápal, J. Bureš a kol.: Občanský soudní řád I., § 1 až 200za, Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2009, str. 794; a obdobně též M. Králík, J. Vašíček in P. Lavický a kol.: Občanský soudní řád (§ 1 až 250l), Řízení sporné, Praktický komentář, Wolters Kluwer ČR, a. s., Praha 2016, str. 499).

Ústavní soud dále konstatoval, že obdobně i z důvodové zprávy k zák. č. 30/2000 Sb., kterým byl § 114b zaveden do občanského soudního řádu, se podává, že dotčená právní úprava má za cíl zabránit možnosti žalovaného prodlužovat soudní řízení svým záměrným jednáním a motivovat jej ke spolupráci při projednání věci, a tak vyrovnat postavení stran sporu: „... povinnost žalovaného se k žalobě vyjádřit, byla-li mu vůbec soudem uložena, není podle dosavadní úpravy účinně vynutitelná; žalovaný, který nemá zájem na urychleném projednání věci, může opožděným podáním vyjádření k žalobě prodlužovat soudní řízení, popř., nepodá-li vyjádření vůbec, znemožnit nebo alespoň ztížit řádnou přípravu jednání ze strany soudu. K odstranění těchto disproporcí v postavení žalobce a žalovaného se v novém § 114b navrhuje poskytnout předsedovi senátu oprávnění uložit ... žalovanému usnesením, aby se ve věci písemně vyjádřil...“ (důvodová zpráva k zák. č. 30/2000 Sb., sněmovní tisk č. 257/0, Poslanecká sněmovna, 3. volební období, 1998-2002, www.psp.cz).

Ústavní soud připomněl svoji judikaturu k povinnosti obecných soudů volit při posuzování podání účastníků řízení postup vstřícnější k jejich právu na soudní ochranu, resp. přístup k soudu [viz např. nálezy ze dne 19. 11. 2015, sp. zn. I. ÚS 354/15 (N 198/79 SbNU 251)]. Ústavní soud rovněž opakovaně upozornil, že obecné soudy jsou při použití zákonem stanovených procesních pravidel povinny tato pravidla interpretovat a aplikovat tak, aby dodržely maximy práva na spravedlivý proces vymezené Listinou; musí tedy přihlížet k tomu, že účastník řízení svým podáním sleduje ochranu svých subjektivních práv, a nezapomínat, že základní práva nevytvářejí pouze rámeček normativního obsahu podústavního práva, nýbrž i rámeček jeho interpretace a aplikace. Uvedené pak platí tím spíše za situace, pokud postup obecných soudů implikuje tak významný zásah do procesního postavení účastníka řízení, jehož důsledkem je nezvratné odepření meritorního přezkumu podání tohoto účastníka [viz nálezy ze dne 24. 6. 2014, sp. zn. II. ÚS 475/13, bod 13 (N 129/73 SbNU 941)]. Např. ve vztahu k posuzování dovolání Ústavní soud v nálezu ze dne

19. 11. 2015, sp. zn. I. ÚS 354/15, konstatoval, že odmítnutí dovolání pro nedostatek náležitosti znamená nezvratné odepření jeho meritorního přezkumu neboli přístupu k dovolacímu soudu, které lze z pohledu ústavně zaručených práv jednotlivců akceptovat jen v případech podání nevyvolávajících žádné pochybnosti o své nedostatečnosti z pohledu základních zákonných náležitostí dovolání.

Ústavní soud poukázal na to, že obdobná situace nastává i v případě posuzování náležité „kvalifikovanosti“ vyjádření na kvalifikovanou výzvu ve smyslu ust. § 114b odst. 1 o. s. ř. Shledání nedostatečné „kvalifikovanosti“ takového vyjádření žalovaného totiž znamená nezvratné odepření přezkumu námitek a tvrzení žalovaného, jakož i úplné odepření dalšího meritorního zkoumání sporu a vydání rozsudku pro uznání v souladu s tvrzeními a požadavky žalobce. Takovýto vůči žalovanému přísný postup lze proto podle Ústavního soudu akceptovat jen v případech vyjádření nevyvolávajících žádné pochybnosti o své nedostatečnosti, resp. o tom, že se žalovaný nehodlá řádně (tj. i bez obstrukcí) bránit nároku uplatněnému žalobou.

Ústavní soud konstatoval, že toto základní východisko k výkladu ust. § 114b o. s. ř. plyne rovněž z aktuální judikatury Ústavního soudu. Jak vyplývá z nálezu ze dne 12. 9. 2016, sp. zn. I. ÚS 3263/13, při posuzování závažnosti tohoto důvodu by měl mít soud na zřeteli skutečnost, že „nevyjádření se ve stanovené lhůtě fakticky finguje dispoziční úkon žalovaného, kterým je uznání nároku žalobce, ačkoliv ze skutečností známých soudu je zřejmé, že žalovaný není s nárokem uplatněným v žalobě srozuměn a aktivně v tomto směru v řízení vystupuje. [...] Obecná zásada *audiatur et altera pars* jako výraz kontradiktorního řízení je vnímána též jako povinnost soudu vytvořit prostor zaručující účastníku řízení možnost účinně uplatňovat námítky a argumenty, které jsou způsobilé ovlivnit rozhodování soudu a s nimiž se soud musí v rozhodnutí vypořádat. K fikci uznání je tedy nutné přistupovat jako k nástroji výjimečnému, jehož použití je ospravedlněno jen v případech skutečně nepochybných, přičemž podmínky jeho použití musí být interpretovány nikoliv extenzivně, ale restriktivně (nálezy ze dne 1. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 1024/15). Soud by proto měl při posuzování vážnosti důvodu volit výklad spíše vstřícnější ve prospěch žalovaného a dát mu prostor k uplatnění jeho námitek.“

Ve shora citovaném nálezu ze dne 14. 2. 2017, sp. zn. I. ÚS 2693/16, Ústavní soud dále uvedl, že „použití fikce uznání je významným zásahem do procesního postavení účastníka řízení, jehož důsledkem je nezvratné odepření meritorního přezkumu věci. Obecný soud je povinen citlivě zacházet s fikcí uznání nároku a „kontumačním rozsudkem pro uznání“, musí zejména pečlivě vážit, zda je přes splnění formálních procesních podmínek vydání rozsudku pro uznání namístě, a zda ostatní okolnosti nezasvědčují tomu, že se o procesní obstrukce ani celkovou pasivitu žalovaného nejedná. V případech, kdy je z chování žalovaného zřejmé, že s žalobou nesouhlasí a hodlá se jí bránit, stává se mechanická aplikace § 153a odst. 3 o. s. ř. neslučitelná se zásadami, na nichž stojí občanský soudní řád, a tím i právem na spravedlivý proces. Fikce uznání je vyhrazena pro případy lhotejné či obstrukční pasivity žalovaného, jejíž akceptace by byla z pohledu žalobce nespravedlivou, a proto může mít onen přísný důsledek v podobě předstírání, že žalovaný nárok žalobce uznal.“

Ústavní soud uvedl, že výše citovanou judikaturu lze proto zjednodušeně shrnout tak, že fikce uznání podle ust. § 114b odst. 5 o. s. ř. může nastat jen tehdy, je-li v konkrétním případě zcela zřejmé, že je žalovaný k žalobě lhostejný, případně je obstrukčně pasivní, zjevně taktizuje a jeho jednáním dochází k průtahům.

Ústavní soud konstatoval, že v nyní posuzovaném případě však žádnou z těchto variant v jednání stěžovatele nelze bez zřejmých pochybností dovodit. Z obsahu spisu vyplývá, že stěžovatelem bylo dne 17. 7. 2015 doručeno usnesení obvodního soudu obsahující kvalifikovanou výzvu ve smyslu § 114b o. s. ř. s tím, že se má k žalobě žalobce ve lhůtě 30 dnů vyjádřit. Stěžovatel se podáním datovaným dnem 14. 8. 2015 k výzvě soudu vyjádřil zejména tak, že žalovanou částku neuznává, žalobce na ni nemá právo a stěžovatel je připraven prostřednictvím zmocněného advokáta nahlédnout do spisu a své odmítavé stanovisko k žalobě následně odůvodnit. Současně soudu zaslal plnou moc udělenou advokátovi. Dne 26. 8. 2015 se pak zaměstnankyně příslušné advokátní kanceláře skutečně dostavila k nahlížení do spisu k obvodnímu soudu. Obvodní soud však na další stanovisko stěžovatele nevyčkal a rozhodl shora citovaným rozsudkem pro uznání.

Podle názoru Ústavního soudu tak obvodní soud rozhodl za situace, kdy stěžovatel svým podáním jednoznačně prokázal svůj nesouhlas s žalovaným nárokem, jakož i připravenost se aktivně účastnit projednávání předmětného sporu, a ani z dalších okolností případu nebyly dány zřejmé indicie, které by svědčily o snaze stěžovatele činit procesní obstrukce či jinak prodlužovat soudní řízení ve smyslu citované judikatury. Za této situace proto obecné soudy nemohly dospět k závěru o opodstatněnosti fikce uznání jakožto výjimečného procesního institutu.

S ohledem na výše uvedené Ústavní soud dospěl k závěru, že napadenými rozhodnutími bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny, včetně práva být slyšen dle čl. 38 odst. 2 Listiny, a proto ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí zrušil s tím, že v dalším řízení jsou obecné soudy vázány shora popsáním právním názorem k výkladu ust. § 114b odst. 5 o. s. ř.

✦ Rozhodnutí zpracovala JUDr. RENATA RÁZKOVÁ, Ph.D.,
asistentka soudce Ústavního soudu.

Nejvyšší správní soud:

Stavení běhu lhůty pro podání návrhu na zahájení řízení při podání žádosti o osvobození od soudních poplatků v řízení před správním soudem

Jestliže účastník požádá pouze o osvobození od soudních poplatků, staví se podle § 35 odst. 9 věty třetí s. ř. s. běh lhůty pro podání návrhu na zahájení řízení i v případě, že byla žádost o osvobození od soudních poplatků podána po podání návrhu na zahájení řízení.

Rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 8. 2017, sp. zn. 5 As 154/2016

K věci:

Žalobce podal u Městského soudu v Praze žalobu proti rozhodnutí ředitele žalované, Generální inspekce bezpečnostních sborů. Tímto rozhodnutím bylo zamítnuto odvolání stěžovatele a bylo potvrzeno rozhodnutí žalované ze dne 30. 12. 2015, jímž byla odmítnuta žádost žalobce o informace.

Městský soud žalobu odmítl. Mimo jiné uvedl, že žádost o osvobození od soudních poplatků se nezabýval, neboť platí, že poplatek za návrh na zahájení řízení se nevybírá, jestliže soud návrh na zahájení řízení před prvním jednáním odmítne, a pokud žalobce poplatek zaplatí, soud jej vrátí. Podle městského soudu by proto bylo nadbytečné v dané

fázi řízení posuzovat otázku splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků. Z téhož důvodu městský soud nerozhodoval ani o návrhu stěžovatele na přerušení řízení a předložení věci Ústavnímu soudu, neboť uvedený návrh souvisel právě s jeho žádostí o osvobození od soudních poplatků.

Proti usnesení městského soudu podal žalobce kasační stížnost. Namítal, že výzvě k odstranění nedostatku žaloby ve smyslu § 37 odst. 5 s. ř. s. nic nebránilo a pro takovou výzvu i pro její splnění byl stále ještě dostatečný prostor, neboť „současně se žalobou požádal o osvobození od soudních poplatků, a proto lhůta pro podání žaloby od podání této žádosti (29. 4. 2016) do právní moci rozhodnutí o ní neběžela“. Městský soud tak měl stěžovatele vyzvat k odstranění vad žaloby, přičemž stěžovatel sám mohl (i bez výzvy městského soudu) žalobu doplnit do právní moci rozhod-

nutí o žádosti o osvobození od soudních poplatků. Městský soud však o žádosti o osvobození od soudních poplatků vůbec nerozhodl.

Při předběžném posouzení věci pátý senát zjistil, že v **otázce, zda podání žádosti o osvobození od soudních poplatků podle § 35 odst. 8 věty třetí s. ř. s. staví anebo nestaví běh lhůty pro podání žaloby, není judikatura Nejvyššího správního soudu jednotná.**

Argumentaci obsaženou v kasační stížnosti stěžovatel opírá zejména o právní názor vyslovený v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2012, č. j. 1 As 93/2009-312, z něhož vyplývá, že okamžikem podání žaloby přestává běžet dvouměsíční lhůta pro podání žaloby, je-li součástí žaloby i žádost o osvobození od soudních poplatků. Stejný názor byl vysloven v rozsudku ze dne 8. 12. 2016, č. j. 9 As 241/2016-36.

Výkladem § 35 odst. 8 věty třetí s. ř. s. se Nejvyšší správní soud zabýval i v rozsudku ze dne 4. 5. 2016, č. j. 3 As 182/2015-28, v němž dospěl k opačnému názoru, tedy že ze systematického a teleologického výkladu vyplývá, že stavení lhůty pro podání žaloby se váže pouze na podání návrhu na ustanovení zástupce, nikoli však na žádost o osvobození od soudních poplatků.

Pátý senát proto věc postoupil rozšířenému senátu s poukazem na rozkol v existující judikatuře Nejvyššího správního soudu, aniž by se přiklonil k některému zaujatému názoru.

Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu usnesení Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Spornou právní otázkou, kterou má rozšířený senát vyřešit, je, zda podání pouze žádosti o osvobození od soudních poplatků má za účinek stavení běhu lhůty pro podání návrhu na zahájení řízení.

Podle § 35 odst. 9 věty třetí s. ř. s., „*požádá-li navrhovatel o osvobození od soudních poplatků nebo o ustanovení zástupce, po dobu od podání takové žádosti do právní moci rozhodnutí o ní neběží lhůta stanovená pro podání návrhu na zahájení řízení*“.

Z textu vykládaného ustanovení bezesporu vyplývá, že stejný účinek zákon spojuje (i) s podáním žádosti o osvobození od soudních poplatků a (ii) se žádostí o ustanovení zástupce. Navrhovatel může požádat o (i) nebo o (ii) alternativu anebo může požádat o obojí. Naplnění kterékoli z těchto hypotéz vede k aktivaci dispozice, tj. že od podání takové žádosti do právní moci rozhodnutí o ní neběží lhůta stanovená zákonem pro podání návrhu na zahájení řízení. Po nabytí právní moci rozhodnutí o návrhu běh lhůty pro podání návrhu na zahájení řízení pokračuje a lhůta skončí uběhnutím jejího zbytku (tj. zbývající části lhůty po odečtení části lhůty, která uplynula před podáním žádosti).

Názor vyslovený v rozsudku č. j. 3 As 182/2015-28, tedy že zmínka o žádosti o osvobození od soudních poplatků v § 35 odst. 9 větě třetí s. ř. s. dopadá pouze na případy, kdy účastník požádá o ustanovení zástupce a zároveň o osvobození od soudních poplatků, postrádá opodstatnění, neboť dotčené ustanovení by tím nezískalo jiný smysl, než pokud by v něm zmínka o návrhu na osvobození od soudních poplatků zcela chyběla, tj. dané ustanovení by znělo takto: „*Požádá-li navrhovatel o osvobození od soudních poplatků nebo o ustanovení zástupce, po dobu od podání takové žádosti do právní moci rozhodnutí o ní*

neběží lhůta stanovená pro podání návrhu na zahájení řízení.“ Rozšířený senát přitom již v minulosti odmítl možnost takového výkladu určitého ustanovení zákona, který by znamenal, že toto ustanovení nemá vůbec žádný normativní obsah (usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2016, č. j. 5 As 194/2014-36, č. 3470/2016 Sb. NSS).

Takovému výkladu ostatně brání i použitá spojka nebo, která má v přirozeném jazyce, není-li před ní čárka, zpravidla slučovací význam: „*Typickými slučovacími spojkami jsou a, i: koupím jablka a (i) hrušky, tzn. obojí. Zvolíme-li však spojku nebo, o „čisté“ slučování nejde: nekoupíme oba druhy ovoce, ale pouze jeden. Pomocí spojky nebo vyjadřujeme volbu mezi dvěma eventualitami. Podstatné je, že eventualita jsou libovolně zaměnitelné a je lhostejné, která z nich bude platit, které dáme přednost (v konečném důsledku mohou nastat i obě). V takovýchto případech se čárka před nebo neklade*“ (srov. M. Pravdová, I. Svobodová: Akademická příručka českého jazyka. Academia, Praha 2014, str. 121).

V tomto smyslu je znění vykládaného ustanovení zákona jasné a nepřipouští jinou možnost výkladu.

Rozšířený senát si je vědom, že podle často citovaného nálezu Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97, č. 30/1998 Sb., „*naprosto neudržitelným momentem používání práva je jeho aplikace vycházející pouze z jeho jazykového výkladu. Jazykový výklad představuje pouze prvotní přiblížení se k aplikované právní normě. Je pouze východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu (k čemuž slouží i řada dalších postupů jako logický a systematický výklad, výklad e ratione legis atd.). Mechanická aplikace abstrahující, resp. neuvědomující si, a to buď úmyslně, nebo v důsledku nevdělanosti, smysl a účel právní normy, činí z práva nástroj odcizení a absurdity.*“ Tato zásada však nemůže otevřít cestu interpretační libovůli, kdy by soud za právo mohl shledat cokoli, aniž by vůbec bral znění zákona v úvahu. Možnost výkladu *contra legem*, tj. v rozporu s výslovným zněním právního předpisu (aniž by takový závěr byl textem vykládaných ustanovení, byť i chápaným do jisté míry volněji, umožněn), připadá v úvahu pouze výjimečně, např. v případě nutnosti zaplnění mezery v právu nebo naopak teleologické redukce (k možnosti takového výjimečného postupu srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 10. 5. 2016, č. j. 8 As 79/2014-108, č. 3428/2016 Sb. NSS), a to výlučně v případech, kdy si takový aplikační postup vyžaduje důležitý důvod vyplývající z ústavního pořádku.

Je tomu tak proto, že soudce je při rozhodování vázán zákonem (čl. 95 odst. 1 Ústavy). Tato zásada je odrazem dělby moci, která představuje jednu z neodstranitelných podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy). Vázanost soudce zákonem je rovněž důležitým prvkem zaručujícím předvídatelnost rozhodování soudů a právní jistotu vůbec, a je tak nezbytnou podmínkou legitimacy soudů jakožto orgánů státu.

Rozšířený senát dospěl k závěru, že výklad § 35 odst. 9 věty třetí s. ř. s. aplikovaný v rozsudcích č. j. 3 As 182/2015-28 a č. j. 2 As 253/2016-36, který není slučitelný se zněním tohoto ustanovení, nepředstavuje některou z výše uvedených výjimečných možností naproste negace znění ustanovení právního předpisu.

Argumentace pro vyloučení stavení lhůty pro podání návrhu

hu uvedená v rozsudku č. j. 3 As 182/2015-28 nepředstavuje takový důležitý důvod vyplývající z ústavního pořádku. Je sice pravda, že systematicky je vykládané ustanovení zařazeno do § 35 s. ř. s., který je nadepsán „zastoupení“ a jeho osmý odstavec se týká převážně otázky ustanovení zástupce účastníkovi soudem. Osvobození od soudních poplatků je naopak řešeno v § 36 odst. 3 s. ř. s. Je ale třeba uvést, že se jeví logickým postup zákonodárce, který, chce-li spojit se dvěma úkony účastníka shodný účinek, uvede toto pravidlo v souvislosti s první zmínkou o takovém úkonu účastníka, tedy v souvislosti s nyní posuzovanou otázkou v § 35 odst. 9 s. ř. s.

Podobně nepřesvědčivým důvodem je i argumentace teleologická, použitá v rozsudku č. j. 3 As 182/2015-28, tedy že v případě žádosti o ustanovení zástupce účastník zpravidla není schopen sám žalobní body správně zformulovat, a proto stavení (*třetí senát nesprávně uvedl přerušeni, pozn. rozšířeného senátu*) lhůty pro podání návrhu má smysl; naproti tomu samotná žádost o osvobození od soudních poplatků s takovým handicapem účastníka nemá spojitost, účastník může návrh včetně žalobních bodů zformulovat, a lhůta pro podání návrhu tedy může běžet nezávisle na rozhodování soudu o žádosti o osvobození od soudních poplatků. Je sice pravda, že v případě žádosti o ustanovení zástupce je potřeba stavení lhůty zřejmější a naléhavější, než je tomu v případě žádosti o osvobození od soudních poplatků, avšak ani v takovém případě není stavení lhůty zcela nesmyslné.

Ačkoli soudní poplatek za návrh na zahájení řízení nedosahuje ve správním soudnictví takové výše jako v některých případech v občanském soudním řízení, přesto může představovat pro některé účastníky nezanedbatelnou zátěž a bránit jim v přístupu k soudu. Pokud účastník zvažuje, zda žalobu či jiný návrh na zahájení řízení vůbec podá vzhledem k soudnímu poplatku, který si nemůže dovolit zaplatit v plné výši, je logické, že nemůže být po něm požadováno, aby již v této fázi zpracoval perfektní návrh v plném rozsahu včetně veškeré argumentace, což začasté vyžaduje velké úsilí a také finanční náklady. Žalobce zpravidla musí při zahájení řízení vedle soudního poplatku „investovat“ i v souvislosti s právní pomocí (advokáta, daňového poradce apod.). Je totiž pouze na jeho uvážení, zda v případě nemajetnosti požádá pouze o osvobození od soudních poplatků a zároveň sám vyhledá pomoc právního profesionála, k němuž má důvěru a kterého sám zmocní pro zastupování v řízení, nebo zda žádost o osvobození od soudních poplatků spojí i se žádostí o ustanovení zástupce. Zároveň je třeba vzít v úvahu, že lhůty pro podání návrhu na zahájení řízení jsou ve správním soudnictví zpravidla poměrně krátké a vyčkávaní na rozhodnutí o návrhu na osvobození od soudních poplatků by mohlo vést k marnému uplynutí těchto lhůt. Důležité rovněž je, že podle pravidel stanovených pro jednotlivé typy řízení před správními soudy je třeba zpravidla již ve lhůtě pro podání návrhu formulovat veškeré skutkové a právní důvody, pro které se účastník domáhá soudní ochrany proti správním orgánům (srov. § 71 odst. 2 nebo § 101b odst. 2 s. ř. s.). Za těchto okolností se jeví stavení lhůty pro podání návrhu na zahájení řízení v případě žádosti o osvobození od soudních poplatků jako rozumné.

Pokud se rozsudek č. j. 3 As 182/2015-28 dovolával teleologického výkladu, je třeba uvést, že účelem procesního prá-

va je poskytnutí rámce pro reálnou možnost uplatnění hmotných subjektivních práv u soudu. Zakotvení procesních lhůt pak má tento rámec ukotvit i časově a zároveň možnost uplatnění práv rozumně časově omezit tak, aby byla přiměřeně chráněna i právní jistota a legitimní očekávání třetích osob. Výklad souladný se zněním § 35 odst. 9 věty třetí s. ř. s., tedy že stavení lhůty pro podání návrhu je spojeno i se samotnou žádostí o osvobození od soudních poplatků, je s tímto účelem v souladu. Jednak účastníkovi, který požádá o osvobození od soudních poplatků, zachovává přístup k soudu tím, že ještě po rozhodnutí soudu o jeho žádosti má časový prostor pro zvážení, zda návrh za těchto okolností podá či nikoli, jednak toto právo na přístup k soudu nepřiměřeně neextenduje, neboť i v tomto případě je uplatnění návrhu spojeno s pevnou lhůtou, která se pouze po dobu rozhodování soudu o žádosti o osvobození od soudních poplatků staví.

Navíc dle § 4 odst. 1 písm. a) zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, vzniká žalobci povinnost uhradit soudní poplatek již podáním žaloby. I z tohoto důvodu by od navrhovatele nemělo být vyžadováno, aby návrh na zahájení řízení v rozporu s citovaným ustanovením podal bez splnění poplatkové povinnosti, přestože procesní následek v podobě zastavení řízení může nastat až po (negativním) rozhodnutí soudu o žádosti o osvobození od soudních poplatků a po výzvě k jeho úhradě.

Rozšířený senát nesdílí ani názor uvedený v rozsudku č. j. 2 As 253/2016-36, že v případě aplikace § 35 odst. 9 věty třetí s. ř. s. v souladu s jeho zněním, tj. i na případy, kdy účastník požádá pouze o osvobození od soudních poplatků, by vedla ke zneužívání tohoto práva ze strany účastníků řízení.

Rozšířený senát ostatně již ve svém usnesení ze dne 15. 3. 2016, č. j. 8 As 78/2015-22, č. 3411/2016 Sb. NSS, bodu 22 uvedl: „*Tak tomu však nebude za situace, kdy žádost o osvobození od soudních poplatků bude podána ještě před podáním návrhu ve věci samé. Takový postup soudní řád správní v § 35 odst. 8 in fine implicitně umožňuje (požádá-li navrhovatel o osvobození od soudních poplatků nebo o ustanovení zástupce, po dobu od podání takové žádosti do právní moci rozhodnutí o ní neběží lhůta stanovená pro podání návrhu na zahájení řízení). V tomto případě totiž dosud není dána kvalifikovaná povědomost o identifikaci osoby ani souvislost její žádosti s řízením, neboť návrh dosud nebyl podán. Z pohledu smyslu § 37 s. ř. s. je proto třeba v takovém případě trvat na nutnosti žádost o osvobození od soudních poplatků potvrdit písemným podáním shodného obsahu nebo předložením originálu.*“ Tím rozšířený senát ve svém důsledku vyslovil závěr, že § 35 odst. 8 (nyní § 35 odst. 9) větu třetí s. ř. s. je třeba aplikovat i v případě podání samostatné žádosti o osvobození od soudních poplatků.

Stejný názor zastávají i dostupné komentáře k soudnímu řádu správnímu (srov. např. L. Potěšil a kol.: Soudní řád správní, Komentář, Leges, Praha 2014, str. 264; T. Blažek, J. Jirásek, P. Molek, P. Pospíšil, V. Sochorová, P. Šebek: Soudní řád správní – online komentář, 3. aktualizace, C. H. Beck, Praha 2016, komentář k § 36 odst. 3).

Lze tedy uzavřít, že **podle § 35 odst. 9 věty třetí s. ř. s. se stává běh lhůty pro podání návrhu i v případě, že účastník požádá pouze o osvobození od soudních poplatků, a to i po podání návrhu na zahájení řízení.**

Komentář:

Rozhodnutí rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu se týká sjednocení názoru na výklad § 35 odst. 9 věty třetí soudního řádu správního, který byl v rozhodovací praxi Nejvyššího správního soudu posuzován rozdílně. Základní otázkou zde je, zda se postup předvídaný v tomto ustanovení (tj. stavení běhu lhůty pro podání žaloby) uplatní jen pro žádost navrhovatele o ustanovení zástupce, nebo i pro žádost navrhovatele o osvobození od soudních poplatků, a případně, zda se uplatní jen pro případy, kdy je žádost podána před podáním žaloby, nebo i po podání žaloby. Rozšířený senát se přiklonil k názoru, že **lhůta pro podání žaloby neběží také v případě podání žádosti o osvobození od soudních poplatků do právní moci rozhodnutí o tomto návrhu, a to ať už je tato žádost podána před podáním žaloby, nebo po podání žaloby.**

Rozhodnutí však nebylo přijato jednotně; odlišná stanoviska uplatnily soudkyně JUDr. Lenka Matyášová, Ph.D., a Mgr. Jana Brothánková. Vyjádřily názor, že § 35 odst. 9 věta třetí s. ř. s. dopadá pouze na případy, kdy žádost o osvobození od soudních poplatků, případně o ustanovení zástupce pro řízení, jsou uplatněny předtím, než je podán samotný návrh na zahájení řízení. Rovněž mají za to, že jestliže žalobce žádá pouze o osvobození od soudních poplatků, rozhoduje soud o žádosti o osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s. Ust. § 35 odst. 9 větu třetí s. ř. s. zde nelze aplikovat.

Soudkyně Lenka Matyášová navíc kromě jiného uvedla, že je třeba rozlišovat mezi institutem soudem ustanoveného zástupce, který je projevem práva na právní pomoc, a osvobozením od soudních poplatků, které slouží k tomu, aby nebyl odepřen přístup soudu nemajetným. Samotná žádost o osvobození od soudních poplatků podle jejího názoru nemá s realizací práva na právní pomoc v řízení před soudem dle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (pomoc při formulaci žaloby a kvalifikovaná obrana) žádnou spojitost. Žalobce může návrh včetně žalobních bodů zformulovat, a lhůta pro podání návrhu tedy může běžet nezávisle na rozhodování soudu o žádosti o osvobození od soudních poplatků. Povinnost zaplatit soudní poplatek rovněž nemá žádnou souvislost s otázkou projednatelnosti žaloby a s případným odstraňováním jejích nedostatků, a to v reakci na závěr rozšířeného senátu, který stavení běhu lhůty pro podání žaloby skrze žádost o osvobození od soudních poplatků odůvodňuje rozumností řešení za situace, kdy ve lhůtě pro podání návrhu teprve musí účastník formulovat veškeré skutkové a právní důvody, pro které se domáhá soudní ochrany proti správním orgánům (srov. § 71 odst. 2 nebo § 101b odst. 2 s. ř. s.).

✦ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., asistentka soudce Nejvyššího soudu, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

Soudní dvůr EU:

K otázkám souvisejícím se změnou pohlaví

Generální advokát Michal Bobek považuje za protiprávní požadavek vnitrostátního práva, podle něhož osoba, která podstoupila změnu pohlaví, nesmí být v manželském svazku, aby jí vznikl nárok na státní starobní důchod. Tento požadavek je neslučitelný s unijní směrnicí o rovném zacházení pro muže a ženy.

Stanovisko generálního advokáta ze dne 5. 12. 2017 ve věci C-451/16, M. B. proti Secretary of State for Work and Pensions

Z odůvodnění:

M. B. se narodila v roce 1948 jako muž a od roku 1974 žila v manželství se ženou. V roce 1991 začala žít jako žena a v roce 1995 podstoupila chirurgickou změnu pohlaví. M. B. však ne požádala o osvědčení o uznání pohlaví podle vnitrostátního práva, protože společně se svou manželkou nechtěly, aby bylo jejich manželství zrušeno, a navíc by nebyla schopna takové osvědčení obdržet, neboť v době, kdy byl tento případ předložen, neumožňovalo právo Spojeného království sňatky osob stejného pohlaví.

V roce 2008 M. B. dovršila 60 let, tj. důchodový věk pro ženy narozené přede dnem 6. 4. 1950. Požádala tedy o státní starobní důchod. Její žádost byla zamítnuta z důvodu, že neměla

úplné osvědčení o uznání pohlaví, a proto nemohla být považována za ženu pro účely stanovení důchodového věku. M. B. napadla rozhodnutí u vnitrostátního soudu. Podle jejího názoru představuje podmínka neexistence manželství diskriminaci v rozporu s unijním právem.

Unijní směrnice zakazuje diskriminaci na základě pohlaví s ohledem na dávky sociálního zabezpečení včetně starobních důchodů. Jako výjimku z tohoto zákazu směrnice uvádí, že členské státy mohou vyloučit z působnosti směrnice stanovení důchodového věku pro účely poskytování starobních důchodů. Spojené království této možnosti využilo a stanovilo 60 let jako důchodový věk pro ženy narozené přede dnem 6. 4. 1950 a 65 let pro muže narozené přede dnem 6. 12. 1953.

Avšak v době, kdy M. B. předložila svůj případ vnitrostátním soudům, nebylo nově získané pohlaví transgenderové osoby uznáváno pro účely určení věku, od kterého vzniká nárok na státní starobní důchod, pokud tato osoba byla a zůstala v manžel-

ském svazku. Nejvyšší soud Spojeného království se proto obrátil na Soudní dvůr s otázkou, zda je tento stav slučitelný se směrnicí.

Ve svém stanovisku má generální advokát Michal Bobek za to, že **požadavek vztahující se výlučně na transgenderové osoby, podle něhož nesmí být tyto osoby v manželském svazku, aby jim vznikl nárok na státní starobní důchod**, je v rozporu se směrnicí. Podle jeho názoru tento požadavek **představuje přímou diskriminaci na základě pohlaví, kterou nelze objektivně odůvodnit**.

K tomuto závěru generální advokát dospěl na základě posouzení, zda okolnosti daného případu zakládají přímou diskriminaci na základě pohlaví. Přímou diskriminaci představuje odlišné zacházení se srovnatelnou skupinou osob v neprospěch jiné skupiny vzhledem k jejich „důvodu ochrany“ (kterým je v tomto případě pohlaví).

Generální advokát odkazuje na předchozí judikaturu Soudního dvora, který potvrdil, že **zákaz diskriminace na základě pohlaví se vztahuje rovněž na diskriminaci plynoucí ze změny pohlaví**.

Dále generální advokát uvádí, že volba srovnatelné skupiny pro určení diskriminace na základě pohlaví v kontextu změny pohlaví bude záviset na okolnostech případu. V projednávaném případě generální advokát považuje za vhodnou srovnatelnou skupinu cisgenderové ženy, protože jádrem problému je přístup k dávkám starobního důchodu pro transgenderové osoby, které podstoupily změnu pohlaví z mužského na ženské, ve srovnání s cisgenderovými ženami.

Nakonec generální advokát shledává v dané věci nerovné zacházení, protože u cisgenderových osob nehraje manželský stav žádnou roli, pokud jde o přístup ke státnímu starobnímu důchodu, kdežto transgenderové osoby, které uzavřely manželství, jsou nuceny takové manželství zrušit.

Podle názoru generálního advokáta nelze takový rozdíl v zacházení na základě pohlaví odůvodnit. Přímá diskriminace na základě pohlaví je přípustná pouze v konkrétních případech uvedených ve směrnici. Členské státy sice mohou stanovit, že pro muže a ženy platí rozdílný důchodový věk, jehož dosažením vzniká nárok na starobní důchod, nicméně tato výjimka neumožňuje rozdílné zacházení mezi transgenderovými osobami a osobami, jejichž pohlaví nebylo změněno.

Následně se generální advokát zabývá širším dopadem projednávaného případu.

Poznamenává, že lze argumentovat tím, že skutečným problémem v této věci jsou spíše podmínky uznání změny pohlaví než podmínky přístupu k dávkám sociálního zabezpečení.

Generální advokát uznává, že členským státům přísluší stanovit podmínky, za kterých je změna pohlaví právně uznána. Odmítá však argument, že by tato skutečnost bránila závěru o protiprávním zacházení z toho důvodu, že podmínka neexistence manželství není přímým požadavkem pro přístup ke státnímu starobnímu důchodu, ale požadavkem pro uznání změny pohlaví, jehož podmínky spadají do pravomoci členských států.

Vysvětluje, že podle jeho názoru by takový přístup vedl k tomu, že by oblast působnosti unijního práva týkajícího se zákazu diskriminace na základě pohlaví zcela závisela na různých podmínkách stanovených vnitrostátním právem, které by nakonec mohly vést k vrácení diskriminace „zadními vratky“. Generální advokát připomíná, že členské státy musí při uplatňování svých pravomocí dodržovat unijní právo, zejména ustanovení týkající se zásady zákazu diskriminace.

Generální advokát zdůrazňuje, že jeho závěry nicméně neznamenají, že členské státy musí uznávat sňatky osob stejného pohlaví. Od členských států se vlastně vyžaduje pouze to, aby nevázaly přístup k dotčené dávce sociálního zabezpečení na předmětnou podmínku neexistence manželství. Členské státy mají možnost volby, zda budou uznávat manželství osob stejného pohlaví či nikoli.

Generální advokát uzavírá, že se projednávaný případ netýká manželství osob stejného pohlaví, ale spíše spojení několika podmínek, které vedou k docela zvláštní situaci. Tato situace vzniká částečně na základě odchylky od jedné ze základních zásad unijního práva, která umožňuje přímou diskriminaci na základě pohlaví ve vztahu k přístupu ke starobnímu důchodu, což je nejen zcela výjimečné, ale navíc se očekává postupné vymizení této odchylky v důsledku konvergence důchodového věku pro muže a ženy ve Spojeném království. Tudíž i kořen problému řešeného v projednávané věci brzy vymizí. Soudní dvůr nerozhoduje ve sporu před vnitrostátním soudem. Vnitrostátní soud musí věc rozhodnout v souladu s rozhodnutím Soudního dvora. Toto rozhodnutí je stejně tak závazné pro ostatní vnitrostátní soudy, které případně budou projednávat podobný problém.

❖ Rozhodnutí zpracovala JUDr. HANA RÝDLOVÁ.

Evropský soud pro lidská práva:

Ke smluvnímu vzdání se práva

Smluvní vzdání se práva na odvolání k obecnému soudu do rozhodčího nálezu, které je učiněno svobodně a výslovně, není porušením práva na přístup k soudu garantovaného čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Rozhodnutí ESLP ze dne 1. 3. 2016, stížnost č. 41069/12, ve věci *Tabbane proti Švýcarsku*

Shrnutí:

Případ se týkal práva na přístup k obecnému soudu ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy – práva na odvolání do roz-

hodčího nálezu arbitrážního soudu, kterého se strany sporu ve smlouvě výslovně a svobodně vzdaly.

Stěžovatel, tuniský obchodník s domicilem v Tunisku, uzavřel obchodní smlouvu s francouzskou společností Colgate-Palmolive se sídlem ve Francii. Smlouva obsahovala arbitrážní doložku. Podpisem smlouvy se stěžovatel, v případě vzniku sporu, svobodně a výslovně vzdal práva na odvolání do rozhodnutí arbitrážního soudu k obecnému soudu. Rozhodčí nález je podle uzavřené smlouvy konečný a závazný pro smluvní strany.

Po uplynutí několika let společnost Colgate-Palmolive podala proti stěžovateli arbitrážní žalobu k Mezinárodnímu arbitrážnímu soudu při Mezinárodní obchodní komoře (ICC) v Paříži. V souladu s Pravidly arbitrážního řízení Mezinárodní obchodní komory stěžovatel a francouzská společnost zvolili každý jednoho rozhodce, přičemž třetí rozhodce byl zvolen Mezinárodní obchodní komorou. Podle rozhodčí doložky ve smlouvě uzavřené mezi stěžovatelem a francouzskou společností rozhodci měli určit soudiště, místo konání arbitrážního řízení. Rozhodci se usnesli, že arbitrážní řízení se uskuteční v Ženevě. Procesním právem rozhodným pro arbitrážní řízení tak bylo právo švýcarské.

Během řízení stěžovatel požádal arbitrážní soud, aby nominoval experta, který by provedl finanční audit společnosti, které stěžovatel vlastnil, nebo aby umožnil jeho finančnímu auditorovi takový audit provést. Arbitrážní soud žádost zamítl s tím, že společnost Colgate-Palmolive již předložila důkazy zpracované auditorem a že postačovalo, aby expert navržený stěžovatelem měl přístup ke stejným účetním dokumentům, které měl k dispozici auditor protistrany. Arbitrážní soud poté vydal nález, ve kterém nařídil stěžovateli, aby převedl veškeré své akcie na společnost Colgate-Palmolive a zaplatil náklady řízení. Stěžovatel podal odvolání ke švýcarskému Federálnímu soudu.

Federální soud shledal odvolání nepřijatelným a odmítl rozhodčí nález přezkoumat s odůvodněním, že strany sporu se platně vzdaly práva na odvolání do jakéhokoliv rozhodnutí arbitrážního soudu ve smyslu čl. 192 federálního zákona o mezinárodním právu soukromém.

ESLP shledal, že s ohledem ke sledovanému legitimnímu cíli a stěžovatelově smluvní svobodě **dobrovolně vzdání se práva na odvolání do rozhodčího nálezu nepředstavuje zásah do samotné podstaty práva stěžovatele na přístup k soudu.**

Předmět stížnosti před ESLP:

Stěžovatel s odkazem na čl. 6 odst. 1 (právo na spravedlivý proces) a čl. 13 (právo na účinný právní prostředek nápravy) Úmluvy namítal, že mu ve Švýcarsku nebyl umožněn přístup k soudu, který by přezkoumal arbitrážní řízení. Tvrdil, že čl. 192 federálního zákona o mezinárodním právu soukromém není v souladu s čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Rovněž namítal, že zamítnutí jeho návrhu na vypracování znaleckého posudku arbitrážním soudem bylo porušením jeho práva na spravedlivý proces.

Rozhodnutí ESLP:

ESLP poznamenal, že stěžovatel uzavřel smlouvu obsahující rozhodčí doložku se společností Colgate-Palmolive v rámci výkonu jeho smluvní svobody a že podpisem smlouvy se výslovně a svobodně vzdal možnosti předložit případný spor obecnému soudu. Z ničeho nevyplývalo, že by stěžovatel jednal v tísní.

ESLP dále uvedl, že Federální soud, interpretující přání stran, dospěl k závěru, že strany sporu vyloučily možnost odvolání do nálezu arbitrážního soudu. Vzdání se možnosti odvolání bylo spojeno s minimálními zárukami. Stěžovatel směl zvolit rozhodce, který, v souladu s ostatními dvěma rozhodci, vybral Ženevu jako soudiště s tím, že se arbitrážní řízení bude řídit švýcarským právem. ESLP konstatoval, že Federální soud stěžovatele vyslyšel a že pro vyřešení sporu vzal v úvahu veškeré objektivně relevantní faktické a právní otázky. ESLP shledal rozsudek Federálního soudu za dostatečně odůvodněný, a tudíž bez žádných známek arbitrarности.

K otázce, zda možnost vzdání se odvolání do rozhodčího nálezu zakládá porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy, ESLP zdůraznil, že Úmluva nepřipouští *actio popularis* ani neumožňuje jednotlivcům stěžovat si na ustanovení vnitrostátního práva, aniž by jim byli přímo dotčeni, pouze z toho důvodu, že se domnívají, že by mohlo být v rozporu s Úmluvou. K čl. 192 federálního zákona o mezinárodním právu soukromém, podle kterého smluvní strany mohou výslovně učiněnou deklarací vyloučit odvolání do rozhodčího nálezu, ESLP poznamenal, že odráží volbu švýcarského zákonodárce, jehož přáním je zvýšit atraktivitu a efektivnost mezinárodní arbitráže ve Švýcarsku.

ESLP uzavřel, že omezení práva na přístup k soudu sledovalo legitimní cíl, a to posílení postavení Švýcarska jako místa pro konání arbitrážních řízení, a zároveň respektovalo stěžovatelovu smluvní svobodu, a tudíž jej nelze považovat za nepřiměřené. Samotná podstata stěžovatelova práva na přístup k soudu tak nebyla narušena. Námitku stěžovatele, že mu ve Švýcarsku byl odňat přístup k soudu, a neměl tudíž možnost napadnout rozhodčí nález, proto ESLP shledal jako neopodstatněnou. Co se týče stížnosti na odmítnutí arbitrážního soudu nominovat experta pro vypracování finančního auditu nebo nechat jej vypracovat auditorem určeným stěžovatelem a na odmítnutí Federálního soudu zohlednit některé stěžovatelovy argumenty, ESLP zdůraznil, že arbitrážní soud rozhodl, že společnost Colgate-Palmolive předložila důkazy vypracované finančním auditorem a že postačovalo, aby auditor najatý stěžovatelem měl přístup ke stejným účetním podkladům, které použil expert společnosti Colgate-Palmolive. Vzhledem k tomu, že stěžovatel měl přístup k takovým dokumentům, ESLP dovedl, že stěžovatel nebyl podstatně znevýhodněn oproti společnosti Colgate-Palmolive. Stížnost ohledně toho, že arbitrážní soud odmítl vyhovět stěžovatelově žádosti o nařízení vypracování znaleckého posudku, tudíž shledal zjevně neopodstatněnou. **ESLP prohlásil stížnost jako celek jednomyslně za nepřijatelnou.**

✦ Rozhodnutí zpracovala Mgr. VLADIMÍRA PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Ph.D., LL.M.

Vladislav Hřebíček:

Prohlídky u advokátů (§ 85b trestního řádu)

Leges, Praha 2017, 160 stran,
320 Kč.

Jedním z témat, které dlouhodobě sleduji jako člen představenstva České advokátní komory, jsou prohlídky advokátů. Jsem přesvědčen o tom, že policejní orgány mají pátrat po důkazech spíše jinde než v oblasti důvěrného vztahu advokáta a jeho klienta. Týká se to prohlídek i odposlechů. Obhájce by neměl policii splývat s osobou obviněného. Přál bych si, aby činné orgány i advokáti navzájem více respektovali své role v právním systému. Zatím tomu tak není. Ani já jsem nepřekročil svůj stín. Když mne požádali o recenzi publikace o prohlídkách advokátů, kterou sepsal vysoký policejní důstojník, vnímal jsem to jako příležitost ke studiu protivníka.

Soupeř může být hloupý a zaslepený nebo inteligentní a vnímavý. Vlastně nevím, co je lepší. Autor dokazuje, že patří do druhé skupiny. Vyhýbá se extrémním názorům, přistupuje k problému korektně a musím uznat, že se mu daří přehledně shrnout „současný stav poznání“. Zajímavý je nejen popis viditelné části ledovce, ale i toho, co je skryto pod hladinou. Tím myslím to, že se autor věnuje nejen průběhu vlastní prohlídky, ale i povolovacímu režimu a všemu tomu, co prohlídce předchází.

Hlavní předností publikace je rozsáhlý poznámkový aparát a bohaté odkazy na judikaturu a literaturu. U judikatury převažují citace zásadních rozhodnutí nejvyšších soudních instancí. Odkazy na literaturu zahrnují i stanoviska České advokátní komory a názory autorů, kteří působí jako advokáti. Těm, kdo potřebují rychlou informaci nebo řeší problém jednorázově, usnadní publikace orientaci v problému. Napomáhají tomu i odkazy na relevantní ustanovení zákona a normy nižší právní síly.

Dílo Vladislava Hřebíčka považuji za užitečnou praktickou příručku pro všechny ty, kdo řeší problém prohlídek advokátů v praxi. Věřím, že ji využijí také advokáti a zástupci České advokátní komory, kteří se prohlídek účastní. Těm dává příručka možnost nahlédnout do způsobu uvažování druhé strany.

✦ JUDr. MICHAL ŽILAVSKÝ,
advokát v Praze a insolvenční správce
se zvláštním povolením

Jitka Jelínková, Miloš Tuháček:

Zákon o svobodném přístupu k informacím. Praktický komentář

Wolters Kluwer ČR, Praha 2017,
284 stran, 455 Kč.

Nakladatelství Wolters Kluwer vydalo začátkem listopadu roku 2017 v rámci ediční řady „Praktické komentáře“ první vydání vlastního *komentáře k zákonu o svobodném přístupu k informacím* z pera (v komentované oblasti zkušných) JUDr. RNDr. Jitky Jelínkové, PhD., a JUDr. Miloše Tuháčka. Jako spoluautor „konkurenčního“ díla – komentáře k témuž zákonu, vydaného v roce 2016 nakladatelstvím C. H. Beck – a jako osoba, kterou informační zákon profesně provází již téměř patnáct let, jsem se velmi rád ujal posouzení této nové publikace.

Zaměření ediční řady „Praktické komentáře“ je dle mého názoru velmi zdařilým pojetím toho, co by bylo možné označit jako *praktické právo*. Tím rozu-

mím texty o *právu v praxi a pro praxi*, založené na *kvalitním odborném vhledu* do příslušné právní oblasti. Praktické komentáře jsou totiž určeny nikoli akademikům, kteří mohou hodiny analyzovat každé slovo či interpunkci v příslušném zákonném ustanovení či judikátu, ale běžným právníkům a osobám bez právníckého vzdělání, pro které se řízením osudu stalo právo jejich denním chlebem a kteří proto potřebují rychlou, srozumitelnou a jednoduchou orientaci v zákonném textu, oprostěnou od manýrismu v právní argumentaci. Od praktického komentáře tedy čtenář nemůže očekávat vyčerpávající teoretické argumentarium doplněné gejírem citací judikatury od Evropského soudu pro lidská práva až po poslední okresní soud. Praktický komentář – má-li být opravdu praktický (a tím pádem i kvalitní) – musí podávat srozumitelný a jednoduchý rozbor příslušného ustanovení, institutu či problému s jasně formulovanými závěry (a praktickými návody), provázenými jejich stručným odůvodněním a odkazy na nejdůležitější soudní rozhodnutí tam, kde existují. Na druhou stranu však praktický komentář nemá být (ani nesmí být!) pouhým převyprávěním příslušného zákonného ustanovení, které je autorem „osvěženo“ (aby se neřeklo) o dvě až tři lakonická konstatování toho, co by z daného ustanovení uměl dovést snad i onen velký mluvčí pes z jednoho oblíbeného večerníčku (což se bohužel někdy stává i u komentářů z pera renomovaných autorů, vydávaných pod honosnými označeními jako „velké“, „akademické“ apod.). Je zřejmé, že vyvážit požadavek na odbornost na jedné straně a požadavek na srozumitelnost a jednoduchost není opravdu nic jednoduchého.

Složitost takového úkolu je přitom ve vztahu k informačnímu zákonu obrazně řečeno umocněna na druhou. Hlavní problém při psaní jakéhokoli textu týkajícího se zákona o svobodném přístupu k informacím totiž spočívá v tom, že o skutečném *informačním právu*, tedy o tom, jaké jsou *skutečné* podmínky pro získání informace či pro její neposkytnutí, se toho ze samotného zákonného textu (již dnes) mnoho nedozvíte. Právo na informace je totiž – snad doslova učebnicovým – příkladem *judikaturního práva*, tedy právní oblasti,

PRAKTICKÝ KOMENTÁŘ

Zákon o svobodném přístupu k informacím

Jitka Jelínková
Miloš Tuháček

Wolters Kluwer

u níž bez podrobné znalosti judikatury nelze zákon prakticky vůbec (natož správně) aplikovat (ostatně jen webová stránka Nejvyššího správního soudu „hlásí“ k 10. 12. 2017 celkem 1 851 dostupných rozhodnutí, která se vztahují k „právu na informace“). Na mnoho praktických otázek totiž zákon nedává odpověď buď vůbec žádnou, nebo ji jen naznačuje a čtenáři přemýšlejí, jak to vlastně má být. Ostatně to, že psaní o právu na informace je úkolem nelehkým, nepochybně potvrdí každý, kdo někdy musel vyřizovat jen trochu složitější informační žádost a kdo se nechtěl spokojit jen s lákavým (a jednoduchým) odrazením žadatelů různými obstrukčními postupy (ty se přitom v praxi vyskytují v mnoha více či méně sofistikovaných variacích a obvykle bývají správními soudy po zásluze „oceněny“).

S ohledem na výše uvedené mám za to, že kvalita jakéhokoli textu, který se vztahuje k informačnímu zákonu, musí být poměřována třemi hledisky. Na prvním místě je nutné hodnotit samotné rozpoznání výkladových či v případě posuzovaného komentáře zejména praktických aplikačních problémů. Na druhém místě je třeba zkoumat jejich podaná řešení, zda mají oporu v zákonném textu a zda autoři při jejich hledání vycházeli z dostupné judikatury. V případě komentářů je přitom shrnutí existující soudní judikatury navýsost důležité, neboť má-li být *praktický* komentář opravdu *praktický*, musí svým čtenářům dávat přehled názorů (zde především správních) sou-

dů. Je jisté na čtenáři, zda se s judikатурním řešením ztotožní či zda je odmítne, podstatné však je, že se s existující judikaturou čtenář může seznámit (byť je na druhou stranu poněkud pošeltilá představa některých pracovníků některých povinných subjektů o tom, jak snadno přesvědčí správní soudy, že se mýlí). Posledním hlediskem pak je *uživatelská srozumitelnost* textu.

Recenzovaný komentář všem těmto kritériím dle mého soudu dostal se ctí. Autoři z existujících aplikačních problémů rozumně vybrali ty nejdůležitější, před čtenáři nic zásadního nezatajují ani neutíkají před složitějšími otázkami. Z textu je patrná i velmi dobrá orientace v aktuální judikatuře soudů, včetně citlivé práce s ní. Ke cti autorů pak slouží to, že soudní rozhodnutí nepřijímají nekriticky a na některých místech (např. ve vztahu k § 2 odst. 3, upravujícímu výluky z aplikace zákona) s nimi i vhodně polemizují. Každé komentované ustanovení je samozřejmě doplněno o odkazy na spisové značky relevantních soudních rozhodnutí, včetně jejich stručné charakteristiky. Text je oproštěn od právně složitých argumentačních pojednání, je psán srozumitelně, ale zároveň kvalifikovaně. Vyzdvihnout je třeba i kvalitně zpracovaný rejstřík. Po přečtení recenzovaného díla tedy mohu bez jakéhokoli přehánění konstatovat, že autorům se podařilo popsání obsahového naplnění „praktického komentáře“ úspěšně docílit. Komentář tak poskytuje ucelený přehled *informačního práva* a využijí jej (nejen) všichni ti, kdo potřebují rychle získat dobrou základní orientaci v dané oblasti.

Mohu-li přece jen učinit drobnou, doslova mikroskopickou výtku: domnívám se, že praktickému komentáři by slušely v příloze též vzory základních úkonů povinných subjektů podle informačního zákona. Jak totiž kdysi lakonicky konstatoval na jednom ze seminářů právě k informačnímu zákonu jeden letitý zkušený úředník (typický praktik, tedy vlastně hlavní adresát tohoto komentáře) – *mám-li vzor, jsem klidný*.

Všem čtenářům přeji v souvislosti s recenzovaným *praktickým* komentářem co nejméně *praktických* problémů s informačním zákonem a autorům, aby se brzy dostalo na druhé vydání, které by mohlo reagovat na poslední vývoj informač-

ního práva – na nález Ústavního soudu k poskytování informací o platech a odměnách, jehož vyhlášení se (bohužel) téměř na den sešlo s vydáním komentáře...

✦ JUDr. ADAM FUREK, zástupce ředitele odboru veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra

Zbyněk Pražák, Josef Fiala, Jiří Handlar a kol.:

Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku. Komentář

Leges, Praha 2017, 1 696 stran, 2 990 Kč.

Publikace *Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku* z nakladatelství Leges je rozsáhlým komentářem, který na více než 1 600 stranách obsahuje výklad ust. § 1721-2893 o. z., tedy – s výjimkou závazků z deliktů a z jiných právních důvodů (hlava III a IV o. z.) – se plně věnuje části čtvrté o. z. (relativní majetková práva).

Publikace obsahuje text zákona podle jednotlivých ustanovení a k tomu se vztahující vlastní výklad, včetně bližšího rozboru příslušného ustanovení, což je těžištěm celého díla; jednotlivá ustanovení jsou samostatně – někdy ví-

ce, někdy méně podrobně – komentována, v mnoha případech je uveden odkaz na relevantní literaturu a judikaturu, byť občas odkaz uvádí pouze označení příslušného rozhodnutí bez citace právní věty. Systematické a přehledné uspořádání tohoto díla umožňuje spolehlivou orientaci v problematice závazkových právních vztahů podle nové právní úpravy. U některých ustanovení jak v obecné, tak i ve zvláštní části je třeba ocenit odkaz na související předpisy či ustanovení a též poznámku, zda se lze či nelze od konkrétního ustanovení odchýlit.

Publikace je zpracována k právnímu stavu k 1. 4. 2017, obsahuje tedy i novelu č. 460/2016 Sb., účinnou od 28. 2. 2017.

Autoři reagují na změny, které v obligačním právu přinesl nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb. I když řadu základních institutů závazkového práva znal i předchozí občanský zákoník (č. 40/1964 Sb.) a ostatně i dřívější zákoníky (obecný zákoník občanský z r. 1811, občanský zákoník č. 141/1950 Sb.), v současné společnosti tržního hospodářství v souvislosti s rekodifikací soukromého práva doznala právní úprava závazkového práva řadu změn. Tato problematika nabývá v dnešní době stále většího významu, a to jak s ohledem na obecný dosah právní úpravy závazkového práva do života každého z nás, tak i z důvodu, že nyní dopadá i na vztahy obchodněprávní, takže právní úprava se plně uplatní i ve vztahu mezi podnikateli. V některých směrech nová úprava znamená přehodnocení dosavadních závěrů právní teorie a praxe a též nutnost vypořádat se s použitelností dosavadní judikatury.

Komentář je dílem rozsáhlého autorského kolektivu právníků různých profesí; zkušených advokátů, soudců a jejich asistentů, právníků vyučujících na právnických fakultách i pracovníků v legislativě, kteří při zpracování problematiky jednotlivých ustanovení vycházeli z literatury a judikatury dosud publikované a ze svých praktických zkušeností s nynější i s předchozí právní úpravou.

První část komentáře se týká obecných ustanovení o závazcích (hlava I o. z.) a je velmi zevrubně zpracována; podává též výklad teoretického základu některých pojmů, jako je např. závazkový právní poměr, jeho obsah, vznik, změna a zánik. Z právních důvodů vzniku závazků

se výklad věnuje především základnímu institutu, jakým je smlouva, dále jejímu obsahu, formě, různým způsobům jejího uzavření a jejím účinkům.

Druhá část je věnována závazkům z právních jednání (hlava II o. z.), jak ostatně vystihuje název publikace. Obsahuje výklad jednotlivých občansko-právních smluv – od darování a koupě až po veřejný příslib a slib odškodnění, včetně obsahu jednotlivých smluvních typů a případně i náležitostí právních jednání. S ohledem na rekodifikaci soukromého práva tak výklad nově vystihuje tradiční základní instituty a zároveň vysvětluje instituty zcela nově do občanského zákoníku zařazené, jako je např. pacht, výprosa, licence, výměnek atd.

Komentář se tak snaží podat komplexní výklad umožňující základní orientaci v široké oblasti závazkových právních poměrů, které představují významnou a podstatnou agendu našeho soukromého práva. Výklad některých ustanovení, zejména v obecné části, zmiňuje též určitá teoretická východiska a vymezuje zásadní principy ovládající soukromé právo. Nejedná se však o vědecké ani vyčerpávacím způsobem zpracované dílo, nýbrž o odbornou publikaci, jež poskytuje základní informaci o významu jednotlivých ustanovení zákona, vysvětluje jejich smysl a způsobem, jež vystihuje jejich podstatu, popisuje jednotlivé instituty závazkového práva. Vzhledem k rozsahu díla nelze ani očekávat úvahy zabíhající do podrobností či řešení složitých právních otázek. Jak je ostatně v úvodu publikace výslovně uvedeno, cílem autorů nebylo teoretizovat, ale jednotlivá ustanovení, týkající se úpravy závazků, vyložit z hlediska jejich praktického dopadu do občansko-právních vztahů.

Jsem přesvědčena, že čtenáři se dočká praktická příručka, která bude zdrojem informací nejen pro profesionály v jejich každodenní právní praxi, ale i pro studenty a pro laickou veřejnost, neboť srozumitelně podává vysvětlení jednotlivých institutů obligačního práva, a je tak vhodnou pomůckou pro každého, kdo se blíže zajímá o tuto problematiku.

✿ JUDr. MARTA ŠKÁROVÁ,
soudkyně Nejvyššího soudu

Dana Ondřejová:

Průvodce uzavíráním smluv

Wolters Kluwer ČR, Praha 2017,
2. vydání, 480 stran, 520 Kč.

Prosadit se na trhu odborné literatury je stále obtížnějším úkolem. Jelikož je právní řád více a více komplikovaný a nepřehledný a orientace v něm je pro laickou i odbornou veřejnost obtížná, bylo by možné očekávat spíše opačnou tendenci, tedy růst potřeby existence kvalitních odborných textů objasňujících jednotlivé oblasti právní úpravy. Podstata uvedeného rozporu může spočívat v otázce, jak má být odborná publikace zaměřena.

Složitost právního systému totiž vede k dichotomii v potřebě tvorby ryze vědeckých a úzce specializovaných teoretických pojednání na dílčí témata na straně jedné a komplexně pojatých pojednání širokého tematického celku s obecnými výklady základních institutů bez hlubší teoretické reflexe na straně druhé.

Skloubit obě protichůdné tendence do jediné publikace, která by nadto byla zaměřena jak na profesionální právníky, tak i na čtenáře z řad neprofesionálů, je velmi obtížné a podaří se to jen u hrstky odborných publikací. Lze s potěšením konstatovat, že *Průvodce uzavíráním smluv* autorky Dany Ondřejové takovou publikací je.

Kniha zaujme již způsobem svého zpracování, který je přehledný, srozumitelný, přívětivý a snadno čtivý, a to mimo jiné i z důvodů formálního a grafického oddělení teoretičtější pojatých výkladů od výkladů zaměřených ryze prakticky. Za významnější aspekt ovlivňující úspěch publikace ovšem považují její odborné zaměření a metodiku, s jakou autorka přistoupila ke zpracování velmi širokého a komplexního tématu uzavírání smluv. Publikace přehledným a citlivým způsobem propojuje obecné výklady zkoumané problematiky přinášející všechny základní a podstatné informace nutné k zorientování se ve zkoumaném tématu s podrobnějšími a hlubšími pojednáními o dílčích institutech procesu uzavírání smluv. Vše je současně výkladově propojeno jak v rovině teoretické (reflektující právní úpravu primárně obsaženou v občanském zákoníku), tak i, jak to ostatně odpovídá zaměření ediční řady „Právo prakticky“, v rovině praktických aplikací a souvisejících závěrů případové praxe i judikatury.

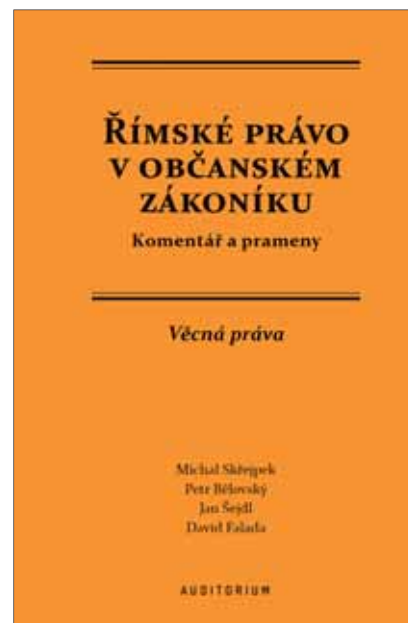
Výrazným přínosem posuzované knihy je také její komplexnost. Téma uzavírání smluv je samo o sobě značně široké. Autorka se ovšem neomezila pouze na problematiku procesu uzavírání smlouvy dle občanského zákoníku, ale pojala zaměření publikace komplexněji, když se orientuje na všechny otázky, s jejichž řešením při tvorbě textace smluvních ujednání může být uživatel publikace (právník i neprávník) konfrontován. Doc. Ondřejová neomezuje svoji pozornost pouze na klasické instituty procesu uzavírání smluv (nabídka, akceptace, obchodní podmínky, doložky ve smlouvách), ale snaží se čtenáře upozornit i na související otázky spojené především s obsahem smlouvy samotné. Výklad je proto orientován i na problematiku univerzálních náležitostí smluv (označení a identifikace smluvních stran, definice pojmů ve smlouvě, specifikace předmětu smlouvy apod.), ale též na problematiku obvyklých smluvních ujednání se zřetelem na klady a zápory jejich možných koncepcí a smluvních úprav (cenová ujednání, úprava doby, času a místa plnění apod.). V knize neabsentují ani podrobné výklady o způsobech zajištění a utvrzení dluhů a úpravy úroků z prodlení. Je tedy zřejmé, že cíl autorky, tedy pojednat zkoumané široce pojaté téma v ma-

ximální možné míře komplexnosti, byl zcela naplněn, neboť čtenář a uživatel publikace může po jejím prostudování získat skutečně ucelený přehled o všech otázkách spojených s problematikou uzavírání smluv, a to včetně upozornění na možná úskalí doplněná i o doporučení způsobu jejich řešení.

Publikace „Průvodce uzavíráním smluv“ je vydávána ve 2., doplněném a rozšířeném vydání. Již vydání první se stalo velmi úspěšnou publikací. Domnívám se, že nejinak tomu bude i v případě vydání druhého, které je doplněno o podrobnější výklady zejména u problematiky zastoupení podnikatele při právním jednání (statutárním orgánem, prokuristou, zástupcem na základě plné moci), dále splatnosti ceny ve vztazích mezi podnikateli, zadržovacího práva, uznání dluhu a smluvní pokuty. Současně autorka, s ohledem na delší časový odstup od nabytí účinnosti rekodifikačních předpisů, zapracovala do knihy další poznámkový aparát odkazující na stále se rozšiřující odbornou literaturu, ale zejména i na aktuální judikaturu, která má již vazbu na novou právní úpravu a je vodítkem pro její interpretaci a aplikaci. Kniha proto obsahuje řadu nových úvah a doplnění.

Domnívám se, že kniha *Průvodce uzavíráním smluv* si také ve svém druhém vydání najde široký okruh čtenářů a uživatelů, kteří se díky ní lépe zorientují v nelehkém předivu složitých a někdy obtížně na sebe navazujících právních předpisů a jejich dílčích ustanovení. Kniha může být bezesporu nápomocna všem při vyjasnění možných pochybností o vhodném postupu v procesu uzavírání smlouvy, ale i při potřebě určení optimální textace smluvního ujednání. A pokud by čtenář i přesto nenašel v knize odpověď na svoji specifickou otázku, bude mu publikace podkladem pro nezbytný komplexní pohled na řešený problém, ale také inspirací pro nalezení vhodné metodologie při interpretaci a následné aplikaci zákonného textu.

✿ JUDr. TOMÁŠ HORÁČEK, Ph.D.,
vedoucí Mezioborového centra rozvoje
právních dovedností a odborný asistent
na katedře obchodního práva PF UK v Praze

Michal Skřejpek, Petr Bělovský, Jan Sejdl, David Falada:

Římské právo v občanském zákoníku. Komentář a prameny. Věcná práva

Auditorium, Praha 2017,
304 stran, 460 Kč.

Vydání občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. vedlo k následnému vydání hned několika řad komentářů. Komentář předložený kolektivem romanistů z Právnické fakulty Univerzity Karlovy se však od ostatních poněkud odlišuje. Není zaměřen jen a pouze na praktický výklad zákona. Hlavní cíl autorů je definován v samotném úvodu – poukázat na římskoprávní tradici a vlivy římského práva v platném občanském zákoníku.

Autoři jsou si přitom vědomi, že stavba a systematika římského práva je poněkud odlišná od té naší. V úvodní části proto čtenáři přinášejí stručný základní přehled vývoje práva římského a jeho charakteristiku. Pro zvidavého čtenáře je velmi cennou kapitolka *Klíč*, kde jsou představeny v této chvíli nejaktuálnější publikované překlady justiniánské kodifikace. To proto, že jen nejvýznamnější citované fragmenty jsou v komentáři obsaženy plným textem. Další jsou pak zmíněny jen čísly a ty je pak možné dohledat právě v těchto citovaných zdrojích.

Samotný komentář, jak bylo naznačeno, není svým obsahem zcela totožný s ostatními „klasickými“ komentáři k zákonu. Tato okolnost je dána především skutečností, že autoři se zaměřují čistě na vlivy římskoprávní. Je z tohoto pohledu jasné, že zde budou absentovat vlivy jiné. Vynechány tak jsou zejména odkazy na ostatní kontinentální zákoníky (BGB, ABGB atp.) či na zákony předcházející. V návaznosti na to logicky není součástí předloženého komentáře ani judikatura a literatura, jež k těmto zákoníkům byla vytvořena. Jistou nevýhodou může být i absence literatury římskoprávní, nicméně zde jde o krok poměrně logický. Ve stávající české romanistické literatuře by se asi jen stěžily daly dohledat speciální články ke všem institutům práva věcného, neboť zatímco některým institutům je věnována pozornost značná, jinde je o nich psáno jen velmi málo, či dokonce vůbec. Takovýto výčet literatury by pak u jednotlivých ustanovení působil značně nevyváženě. Proto autoři dali přednost výhradně porovnání s prameny, a i zde přítom volili jen prameny některé. Stranou byly ponechány méně známé a svým způsobem okrajové prameny (např. *Fragmenta Vaticana*, *leges regiae*) a pozornost se soustředila zcela logicky na justiniánskou kodifikaci, jež ostatně byla svým způsobem vyvrcholením římského práva a právě ona se stala základem středověké recepce. Vedle toho je použita ještě Gaiova učebnice, jako svým způsobem nejobsáhlejší čistě klasické právní dílo.

Zaměření komentáře je pak limitující ještě z jednoho ohledu. I přes značný vliv práva římského na kontinentální systém je jasné, že zdaleka ne všechna ustanovení současného zákoníku z práva římského pocházejí. To je důvodem, proč nejsou v tomto komentáři obsažena zcela všechna ustanovení občanského zákoníku, chybí tak např. § 502-504 (podnik, pobočka, obchodní tajemství). Na druhou stranu tam, kde sice římské právo daný institut neznalo, nicméně byla dohledatelná jistá souvislost, je i tento paragraf uveden (např. § 497 – ovladatelné přírodní síly). Na jiných místech pak došlo k tomu, že některé z paragrafů byly spojeny do jedné skupiny a byl k nim vytvořen komentář společný (např. § 1274-1277), s čímž se ovšem můžeme setkat i u ostatních komentářů.

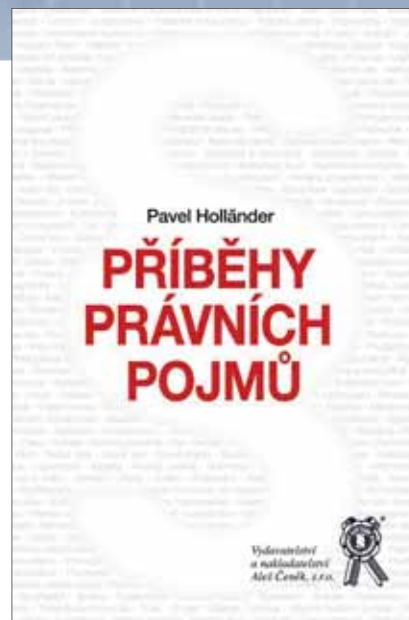
Samotný komentář jednotlivých ustanovení je možné rozdělit do dvou částí. Po každém ustanovení následuje komentář k danému paragrafu z pohledu práva římského. Ve druhé části jsou pak uvedeny prameny. Oddíl věnovaný pramenům se rovněž skládá ze dvou částí. V první z nich je uveden výčet souvisejících ustanovení. Pro snazší orientaci je u jednotlivých ustanovení uvedena problematika, již se daný fragment týká, např. Dig. 43, 19, 3, 2 (držba nabytá tajně, násilím nebo výprosou), Dig. 6, 1, 17, 1 (náhrada plodů a užitků). Pak následuje výběr několika nejdůležitějších fragmentů, které jsou uvedeny plným textem, a to nejprve v českém překladu a následně, pro přesnost, i v latinském originále.

Římské právo je nesporně základem kontinentální právní kultury, a tedy i našeho práva. Výčet všech institutů vykazujících vlivy římského práva by byl velmi dlouhý. Z hlediska našeho občanského zákoníku je tato inspirace právem římským zajímavá zejména u těch institutů, jež v našem právu dlouhou dobu nebyly. Namátkou je možné zmínit ochranu domnělého vlastnického práva (§ 1043), neboť tato žaloba je přímo inspirována *actio Publiciana*. Tyto historické kořeny si uvědomují jak autoři současného občanského zákoníku, tak na ně nalezneme odkazy např. i v komentáři k OZO od Roučka a Sedláčka. Podobně přínosná je rovněž oblast věcných práv k věci cizí, zejména služebností, ale i jiné.

Vedle velmi časté inspirace římským právem je neméně zajímavé i srovnání, kde současný občanský zákoník a římské právo volí odlišný postup, jako je to třeba v případě § 1016 o. z. ohledně plodů spadlých na sousední pozemek.

Je zcela jasné, že tento komentář nebude prioritní pracovní pomůckou advokátů, nicméně římskoprávní pohled, který čtenáři poskytuje, umožní uvědomit si historický rozměr jednotlivých institutů, a může tak přinést hlubší zamyšlení nad otázkami teoretickými. Stejně tak však mohou být citované prameny inspirativní i pro současný výklad, neboť římské právníci byli vynikající kazuisté s velmi vytříbeným smyslem pro detail.

✿ JUDr. PAVEL SALÁK jr., PhD.,
odborný asistent na katedře dějin státu a práva
PF MU v Brně

Pavel Holländer:

Příběhy právních pojmů

Vydavatelství a nakladatelství
Aleš Čeněk, Plzeň 2017,
288 stran, 350 Kč.

Kol'kokrát sme to počuli a čítali: „*Habent sua fata libelli.*“ Knihy majú svoje osudy. To je len časť výroku neskororomantického filológa (gramatika) Terentiana Maura z jeho knižky *De litteris* (O písmenách), *De syllabis* (O slabikách), *De metris* (O metre) z jej vydania z roku 1497 (z časti *De syllabis*, verš 1286).

Aj pojmy majú svoje príbehy, svoje osudy. „*I pojmy sa rodia s rozsudkom smrti. Je však fascinujúce pokúsiť sa sledovať ich zrod a vývoj, priblížiť sa k intenciám ich formovania a ich premien, k ich zmyslom a významom v premenách času.*“ Príbeh sa vlastne stáva príbehom, až keď má vynikajúceho rozprávača, a Pavel Holländer ním nesporné je. Má štýl, šarm, esprit, invenciu, nadhľad, metaforu, čaruje s jazykom. A má schopnosť aktualizovať príbeh, dať mu pointu. Šesť častí jeho knihy *Příběhy právních pojmů* so šiestimi názvami jednotlivých kapitol (a hlavne ich obsah) sú toho najlepším dôkazom:

I. Sean Connery, nominalistická revolúcia a koncept modernej demokracie, II. Súmrak moderného štátu, III. Variácie na tému suverenity, IV. Privilégium nemo tenetur se ipsum prodere, V. Putovanie po chodníčkoch princípu proporcionality: intencia, obsah, dôsledky, VI. Rozum a Dobro: večná korekcia

pozitívneho práva alebo nepotrebný, či nebezpečný historický anachronizmus.

Prvé tri časti sa týkajú aktuálnych štátovedných problémov. Na pozadí pojmu demokracia a jeho vývoja (a vývoja praxe) sa vynárajú otázky typu: Čo so súčasťou demokraciou? Čo má spoločné s antickou demokraciou? Čo má spoločné sama so sebou? Je to divácka demokracia (*Zuschauerdemokratie*)? – Alespoň se všichni ptají, komu to hrají?/Komu zvoní hrana? Holländerove úvahy o koncepte modernej demokracie napovedajú veľmi veľa. Pozoruhodná je kritická analýza problému erózie moderného štátu, ako aj nasledujúcich sedem variácií na tému suverenity, počnúc Bodinovou *majestas - summa potestas (puissance souverain)* a končiac „opatrným rozhladnutím sa po transcendentii“.

Brilantné prerazprávanie príbehu *nemo tenetur* začína anglickou kapitolkou a kanonickým právom. Moja drobná poznámka na margo týchto kapitoliek: možno by

sa v uvedenom kontexte dal spomenúť aj Thomas More a jeho prípad z roku 1535 pred *Kráľovskou komisiou (King's Commission)*, keď sa počas vypočúvania bránil poukazom na zásadu *nemo tenetur*.

Princíp proporcionality patrí do inštrumentária súdov, mal by byť súčasťou „výbavičky“ sudcovského rozhodovania. Preto má jeho príbeh, jeho história i súčasnosť veľký význam: v tejto línii sa nesie tiež diskusia s Robertom Alexym, napr. o rébuse príkazu na optimalizáciu.

Šiesta časť predstavuje návrat k téme, ktorá má korene v Holländerovej *Filozofii práva* (resp. už aj v jeho skoršej filozofii práva – *I. Pozitivismus versus jusnaturalismus: nekončiaci príbeh*), tentoraz v pokračovaní venovanom nepozitivismu.

Zoznam použitej literatúry je vskutku imponantný a zahŕňa okolo 400 kľúčových titulov. Rozsiahly poznámkový aparát si takisto vyžaduje osobitnú zmienku, pretože v tom najlepšom slova zmysle predstavuje ďalšiu kapitolu diela. Mám

na mysli popri početnosti (650) určite i funkčnosť odkazov vo vzťahu k objasňovaniu a dotváraniu textu.

Terentianus Maurus (2.–3. storočie) rozvíja svoju úvahu o kvalitách (nielen tej svojej, ale v zásade každej) knižky rôznymi smermi. Výsledok hodnotenia je podľa neho vecou posudzovacích schopností čitateľa: „*Pro captu lectoris...*“ je prvá časť jeho okridlenej vety pokračujúcej „*habent sua...*“, ktorá sa však nikdy necituje v takejto ucelenej podobe. Trochu si teraz dovolím historický text chlapíka z Mauretánie (preto Maurus) prispôbiť a vzťahnúť ho na recenzovanú publikáciu:

„*Forsitan hunc aliquis splendidum et didacticum dicere librum non dubitet*“ („Možno by niekto neváhal označiť túto knihu za skvelú a poučnú“).

A myslím, že niekto taký tu už je:

✦ prof. JUDr. ALEXANDER BRÖSTL, CSc.,
Univerzita P. J. Šafárika, Košice

Komentář k zákonu o advokacii pokřtěn na půdě ČAK

Na půdě České advokátní komory v Kaňkově paláci v Praze se 19. prosince 2017 sešli zástupci sedmičlenného autorského kolektivu Komentáře zákona o advokacii a stavovských předpisů, a hlavně vážení kmoří této odborné publikace – předseda ČAK JUDr. Vladimír Jirousek a jeden z nestorů české advokacie JUDr. Gerhardt Bubník, LL.M. Důvodem tohoto společného předvánočního setkání byl oficiální křest knihy, kterou vydalo nakladatelství Wolters Kluwer a připravilo ji na předvánoční trh.

Komentář reaguje na novelu provedenou zákonem č. 258/2017 Sb. Je si ce určen primárně advokátům a advokátním koncipientům, ale své uživatele si určitě najde i mezi ostatními právními odborníky.

Autorský tým vedla JUDr. Daniela Kovářová, jeho členy byli JUDr. Karel Havlíček z nakladatelství Havlíček Brain Team, místopředsedové ČAK Mgr. Robert Němec, LL.M., a JUDr. Tomáš Sokol, vedoucí oddělení pro věci kárné ČAK JUDr. Jan Syka, ústavní soudce a bývalý dlouholetý místopředseda Komory JUDr. David Uhlíř a člen představenstva ČAK a insolvenční správce se zvláštním povolením JUDr. Michal Žižlavský. Publikace je výsledkem desítek let zkušeností převážně praktikujících advokátů, kteří ji obohatili o odkazy na související právní předpisy, ale i plné texty stavovských předpisů vydaných Českou advokátní komorou. Nechybí ani zařazení judikatury obecných soudů a čtenáři současně naleznou také komentované citace rozhodnutí kárných senátů kárné komise ČAK. Pro lepší orientaci v advokátních předpisech přináší autoři chronologický přehled stavovských i právních předpisů a doplňují komentář třemi desítkami tabulek, které přehledně srovnávají popisovanou materii, a jednapadesáti vzorovými dokumenty. „*Chtěla bych autorům poděkovat za to, že dodržovali termíny a dokázali bleskově reagovat i na aktuální změny, které přinesla podzimní novela zákona o advokacii,*“ uvedla na adresu svých kolegů vedoucí týmu Daniela Kovářová. Protože autoři mají za sebou mnohaletou praxi, nedílnou součástí publikace jsou vzory, příklady, rady, doporučení, formuláře a individuální právní akty, s nimiž se advokát a advokátní koncipient může v praxi nejčastěji setkat. Právě v tom je komentář unikátní – stává se jakousi příručkou, jak má advokát v jednotlivých případech nejlépe postupovat.

Na snímku zprava Gerhardt Bubník, Vladimír Jirousek, Daniela Kovářová, Robert Němec a Michal Žižlavský.

Bulletin slovenskej advokácie prináša...

č. 11/2017

JUDr. Rastislav Funta, Ph.D., LL.M.:

Postoj Všeobecného súdu EÚ v prípade Intel: možnosť pre Súdny dvor EÚ vyvážiť posudzovanie zliav?

I když se v běžném životě často nerozlišuje mezi pojmy sleva a rabat, hlavní rozdíl je v tom, že jejich získání je podmíněno dosažením určitého objemu nákupů v rámci určitého období. Zatímco sleva je chápána jako strategie za účelem zvýšení objemu prodeje, rabat představuje speciální druh slevy pro ty zákazníky, jejichž objem nákupu dosáhne určité stanovené úrovně (práh nebo prahová hodnota). Obsah příspěvku tvoří vysvětlení, proč Tribunál v případě *Intel* nesprávně odmítl relevantnost přístupu založeného na účincích (tzv. *Effect-base approach*), a stejně tak zpochybnil „test stejně efektivního konkurenta“ při posuzování výhradních slev a podmíněných slev.

prof. JUDr. Ján Mazák, Ph.D.:

Obnova konania pred Ústavným súdom SR: Prvé skúsenosti, pochybnosti a jeden námät

Autor se věnuje oprávnění navrhnout přezkoumání pravomocného rozhodnutí Ústavního soudu Slovenské republiky, které se nazvalo obnovou řízení. Vychází z dosavadní rozhodovací praxe senátů Ústavního soudu, kterou podrobuje kritice především pro rozšiřující výklad předpokladů na uplatnění obnovy řízení, jež jsou stanoveny přímo Ústavou Slovenské republiky. Z tohoto důvodu je v závěru článku uveden námět na změnu ústavní úpravy, který by mohl vyřešit výkladové a aplikační problémy.

**JUDr. Ondrej Laciak, Ph.D.,
JUDr. Marek Mezei, Ph.D.:**

Právo na obhajobu právnickej osoby

Autoři předkládané studie se zaměřili na právo na obhajobu právnické osoby v trestním řízení vedeném proti ní. Příjetím zákona o trestní odpovědnosti právnických osob se vynořují otázky, které souvisejí s aplikací některých ustanovení tohoto zákona. Právo na obhajobu jako jedno ze základních práv garantovaných Ústavou SR a dalšími závaznými dokumenty bezpochyby přísluší i právnické osobě. Autoři studie se pokoušejí nabídnout odpověď na některé praktické aspekty výkonu práva na obhajobu právnické osoby, jako např. povinná obhajoba, faktická realizace práva na obhajobu apod.

č. 12/2017

JUDr. Juraj Gyárfáš, LL.M.:

Čo robiť, keď konkurent dostane štátnu pomoc – Súkromnoprávne vymáhanie štátnej pomoci na Slovensku

Autor analyzuje možnosti tzv. soukromoprávního vymáhání práva státních

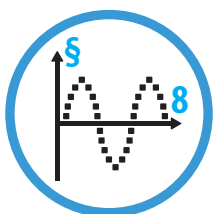

podpor na Slovensku. Jde o nástroje, které mají k dispozici soukromé osoby negativně dotčené státní podporou (zejména konkurenti příjemce), aby zabránily vyplacení podpory, dosáhly jejího vrácení nebo uplatnily nárok na náhradu škody. Přestože Soudní dvůr EU i Evropská komise tuto možnost konzistentně podporují, v slovenských podmínkách téměř neexistuje. Autor na základě analýzy příbuzných právních řádů naznačuje, jak by uvedené nároky mohly být uplatněny v slovenských podmínkách.

JUDr. Marek Maslák, Ph.D.:

Formulácia petitu žaloby v konaniach o určenie, že vec patrí do dedičstva

Autor se v předloženém článku věnuje správnosti různých žalobních návrhů používaných v řízeních o určení, že věc patří do dědictví. Odmítá přílišný formalismus soudů a sofistikované odůvodnění nespravedlnosti, protože ve smyslu zásady *iura novit curia* se soudy nemohou vyhýbat zpřesnění petitu v případech, kdy neexistuje jednotná rozhodovací praxe soudů ve vztahu ke správnému znění výroku v řízeních o určení, že věc patří do dědictví. Autor také nesouhlasí s rozhodnutím Nejvyššího soudu SR (R 32/2011) a vyjadřuje přesvědčení, že soudy mají v těchto řízeních přihlížet i ke skutečnostem, které nastaly po dni smrti zůstavitele.

ADVOKACIE NA SINUSOIDĚ OSMIČKOVÝCH LET

Rok 2018 je rokem výročním. Sté výročí vzniku samostatného československého státu je přitom nepochybně hlavní vzpomínkovou událostí, na niž bude zaměřena nejen česká celonárodní pozornost, zdaleka však nikoliv letošním jubileem jediným.

raduje se totiž, že roky zakončené osmičkou byly v naší historii osudové. Osudové v dobrém, ale i špatném slova smyslu. Důkazem budiž následujících deset, v chronologickém sledu řazených dat a událostí:

- ▶ **1278** (26. srpna) – český král Přemysl Otakar II. padl v bitvě na Moravském poli,
- ▶ **1348** (7. dubna) – založení Univerzity Karlovy,
- ▶ **1618** (23. května) – druhá pražská defenestrace, v témže roce začala třicetiletá válka,
- ▶ **1648** (24. října) – Vestfálský mír uzavřel třicetiletou válku,
- ▶ **1848** (11. března) – shromáždění ve Svatováclavských lázních schválilo petici císaři požadující významné reformy monarchie,
- ▶ **1868** (16. května) – položení základního kamene ke stavbě Národního divadla,
- ▶ **1918** (28. října) – vznik samostatného československého státu,
- ▶ **1938** (29. září) – uzavřena Mnichovská dohoda,
- ▶ **1948** (25. února) – komunistický puč,
- ▶ **1968** (21. srpna) – okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy.

Traduje se rovněž, že advokáti jsou nezřídka výrazně vtaženi do dějinné vřavy, jednou proto, že jako osoby právnický vzdělané pomáhají budovat nový právní řád, podruhé proto, že jsou nově nastolenému režimu pro své demokratické smýšlení a svobodomyšlnost elementem nepřátelským.

Advokáti však nejenže se aktivně účastní dějin národních, ale mají též své vlastní, nutno podtrhnout rovněž „osmičkové“, advokátní dějiny. Zde lze připomenout zejména tato data:

- ▶ **1868** (6. července) – přijetí advokátského řádu č. 96/1868 ř. z.,
- ▶ **1888** (28. prosince) – založení Právnické jednoty moravské, na jejíž činnosti se advokáti od počátku výrazně podíleli,
- ▶ **1898** (9. května) – založení Spolku českých advokátů v království Českém,
- ▶ **1948** (22. prosince) – přijetí prvního poúnorového zákona o advokacii č. 322/1948 Sb.,
- ▶ **1998** (16. února) – přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/5/ES.

V rámci úvah o scénáři seriálu, který se letos bude v Bulletinu advokacie věnovat advokátům a advokacii ve vybraných historických meznících, stojí autor před otázkou, zda zvolit

chronologii podle ročníků, či zda připomínat slavná a neslavná výročí podle dnem a měsícem určených dat, v nichž se připomínané události odehrály.

Druhá varianta ukazuje, že **advokacie se v osmičkových letech ocitla na sinusoidě**. V rámci této varianty tak bude v březnovém čísle vzpomenuo likvidace soukromé advokacie po únoru 1948, v květnovém Bulletinu advokacie se budu věnovat z pohledu dobových advokátů období od částečné mobilizace vyhlášené dne 20. května 1938 do abdikace prezidenta Edvarda Beneše 5. října 1938, v srpnovém čísle advokacii v období Pražského jara, za okupace dne 21. srpna 1968 a v počátcích normalizace, říjnové číslo se zaměří na 28. říjen 1918 a podíl advokátů při budování první Československé republiky, prosincový Bulletin advokacie se ohledne za osudy advokacie a advokátů v období legisvakance advokátského řádu č. 96/1868 ř. z.

Jaké poselství hodlá připravovaný seriál sledovat?

Dovolu si je vyjádřit slovy tehdejšího starosty Právnické jednoty v Praze Václava Joachima (1876-1945), publikovanými v časopise Právník u příležitosti 75. výročí Jednoty v roce 1940:

„Zůstává společnou základní pravdou, že stát a právo nejsou účelem samy sobě, že pojmově vyšším cílem je národ jako soubor jednotlivců společného původu, společného vědomí národního, zejména pak společného jazyka – a jako v mnohém jiném, i tu má pravdu starý Plato, podle kterého stát je povolán sloužit občanům (svým poddaným) tím, že jim poroučí ... Tedy nikoliv poroučení, ale služba, ne poměr mocenský, ale mravní je pravým základem státu – a se strany občanů vzato: nikoli otročká poroba, ale oddanost a důvěra jejich je nejpevnější oporou státu a práva... Stát a právo mají ideální poslání: vésti výše nad zmatky a spory denního života, vyrovnávat jeho tvrdosti a nedostatky s hlediska vyšší sociální, hospodářské a kulturní spravedlnosti, zejména krotit zpupné a podpírat slabé.

V tomto ideálním pojetí práva, spojeném s hlubokou, vroucí láskou k národu a zvláště k jeho jazyku, zůstáváme my, čeští právníci, i v budoucnosti, vždy, ať se děje cokoli, věrnými následovníky zakladatelů Jednoty z r. 1864. V tomto odhodlání můžeme zajisté plným právem ... spatřovati bezpečnou záruku, že se národu našemu zdaří šťastně překonat dnešní světovou krizi, že z ní vyjde posílen, očištěn a zocelen, a že za 25 let dalších budeme moci my, resp. naši nástupci, vzpomínati za slunné pohody celého národa stého výročí založení naší Jednoty. Státy vznikají a rostou, ale upadají a zanikají, vládcové přicházejí a odcházejí, ale národy trvají...“

Totéž platí i pro advokacii...

✿ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK

ZÁKONODÁRCE SE NESMÍ CHOVAT JAKO DŘEVORUBEC ANEB NÁLEZ ÚSTAVNÍHO SOUDU ZRUŠUJÍCÍ NĚKTERÁ USTANOVENÍ ZÁKONA O EVIDENCI TRŽEB

V adventním čase, kdy se pozornost široké veřejnosti pozvolna upínala ke kádím s vánočními kapry (jejichž prodej výjimečně neměl podléhat evidenci tržeb), přispěl k předvánoční náladě Ústavní soud svým nálezem Pl. ÚS 26/16.

Tímto vcelku netrpělivě očekávaným rozhodnutím sňal Ústavní soud, byť patrně jen dočasně, břemeno evidence tržeb z příslušníků svobodných povolání a některých živnostníků, na které měla tato povinnost dopadnout od 1. března, resp.

od 1. června 2018. Soud totiž příslušná ustanovení zrušil.

Kromě toho je s účinností od 1. března 2018 zrušena povinnost uvádět na účtence vydávané při zaevidování tržby daňové identifikační číslo poplatníka (fyzické i právnické osoby) evidujícího tržbu a poplatníka, který evidenci tržeb pověřil jiného, pakliže je zde uváděno jen z důvodů daných zákonem o evidenci tržeb. V datech zasilaných elektronicky finanční správě však tento údaj bude stále obsažen.

K témuž datu dochází rovněž ke zrušení povinné evidence bezhotovostních plateb provedených jinak než převodem z účtu plátce na účet příjemce tržby (tzn. zejména prostřednictvím platební karty nebo obdobným způsobem). Ministerstvo financí však již informovalo, že ten, kdo chce tyto tržby nadále evidovat dobrovolně, tak může bez obav činit. Nakonec pak Ústavní soud s účinností ke konci tohoto roku zakázal, aby výjimky z povinné evidence tržeb vymezovalo pouhé nařízení vlády, aniž by přitom byly alespoň základní parametry vytyčeny zákonem.

Advokáti a jiní příslušníci tzv. svobodných povolání, jakož i další vybraní podnikatelé, kteří se chystali zahájit od 1. března 2018 evidenci tržeb, mohou tedy nyní své úsilí věnovat jiné užitečné činnosti, byť dobrovolné zapojení do evidence je stále teoreticky možné. Při důkladnějším prozkoumání odůvodnění nálezu je však zřejmé, že úleva bude jen dočasná. Ústavní soud totiž svým rozhodnutím nestiskl onen imaginární „jaderný knoflík“, který ve svém disentaním stanovisku zmínilo hned pět ústavních soudců. Naopak normu jako celek i její smysl a účel označil Ústavní soud za ústavně konformní, a sešlápl proto jen pomyslný „brzdový pedál“. Důvodem pro zrušení nálehu tzv. třetí a čtvrté fáze evidence tržeb byla v očích ústavních soudců nedostatečná míra právní jistoty, kterou zvolené legislativní řešení evidence tržeb povinným osobám skýtalo, nikoliv jeho rozpor s ústavními principy.

Ústavní soud svými závěry v podstatě reflektoval stav navazující na účinnost zákona o evidenci tržeb, kdy se poměrně záhy zjistilo, že teoretické představy zákonodárce a praktické fungování některých mechanismů v tržním prostředí 21. století se zkrátka míjejí o světelné roky. Soud nepřehlédl, že obavy z takového stavu vyjádřil i sám navrhovatel v důvo-

dové zprávě k zákonu o evidenci tržeb, a přisvědčil, že tyto obavy byly nejen oprávněné, ale skutečně se také naplnily. S poukazem na následné nesystémové „hašení požárů“ (zažehnutých aplikační nestravitelností nové normy) cestou udělování výjimek nařízením vlády se Ústavní soud připojil k hlasu té části podnikatelů, která opakovaně poukazovala na propast zejíci mezi paragrafy a životní realitou.

Ústavní soud jednoznačně odmítl, aby v podobě

3. a 4. fáze evidence tržeb v podstatě probíhalo další slepé testování dopadů zákona „in vivo“. Ačkoliv zákon o evidenci tržeb čítá celkem necelých čtyřicet paragrafů, a mohl by se tak sám o sobě stát předvojem nového trendu elegantně stručné legislativy, za relativně krátkou dobu jeho existence na sebe již nabalil desítky stran metodických materiálů, které jsou průběžně aktualizovány (a náležitě bdělý poplatník by se s nimi měl průběžně seznamovat), což jistě není do budoucna žádoucí stav.

Ústavní soud, zachytiv rozvíjející se diskusi o dalších možných výjimkách z evidence tržeb, jejichž pravidla a podmínky však zákon sám nikterak nereguluje, zvedl varovný prst doprovázený důtklivým napomenutím, že zákonodárce se nesmí chovat jako dřevorubec a nedostatečnou technickou a analytickou přípravu nové normy nelze v právním státě obhajovat rčením o třískách, které létají při kácení lesa. Jinými slovy, Ústavní soud nepřímou uložil zákonodárci a zpracovatelům návrhu zákona, aby se propříště chovali jako řádní hospodáři, kteří umí les nejen kácet, ale také zasadit a pečovat o něj. V tomto duchu jim pak poskytl prostor a rámec, aby do konce letošního roku zjednali nápravu, tedy připravili a přijali příslušný novelizační zákon, kterým nahradí zrušené normy. To v podstatě znamená, že nástup dalších fází evidence tržeb byl pouze odložen s tím, že musí být lépe a pečlivěji promyšlen a připraven, přičemž bude radno vzít si poučení i z obtíží spojených s náběhem předchozích fází evidence tržeb.

Stejně tak musí být napříště do zákona vtěleny i základní parametry pro udělování výjimek z povinné evidence tržeb, jelikož stávající vágní vymezení ponechává *de facto* na libovůli vlády, kdy, koho a v jakém rozsahu svým nařízením liberuje, přičemž chybí základní zákonné mechanismy zajišťující alespoň minimální míru předvídatelnosti a rovný přístup k povinným osobám.

Naopak povinnost uvádět na účtence daňové identifikační číslo poplatníka zanikne od 1. března 2018 pro fyzické osoby pravděpodobně definitivně a bez náhrady, a to i v kontextu evropské legislativy o ochraně osobních údajů (GDPR), jejíž účinnost se kvapem blíží. Ústavní soud dal totiž vcelku jednoznačně na srozuměnou, že neshledává legitimní důvod k tomu, aby vedle několikanásobné identifikace evidované tržby (bezpečnostní kód poplatníka, fiskální identifikační kód nebo podpisový kód) musel být ještě na každé účtence uváděn identifikátor, který u fyzické osoby zpravidla obsahuje její rod-

né číslo. Jelikož povinnost uvádění daňového identifikačního čísla nebyla zákonem stanovena odděleně pro fyzické osoby a pro právnické osoby, dopadá zrušení této povinnosti prozatím i na osoby právnické.

Ohledně zrušení povinné evidence bezhotovostních plateb Ústavní soud obecně nevyloučil, že v budoucnu si stále sofistikovanější metody daňových úniků vynutí zavedení dílčí evidence i u některých plateb tohoto typu. Za stávajícího stavu, kdy jsou tyto platby relativně dobře dohledatelné (alespoň pro účely oficiálně deklarované zákonodárcem v souvislosti s evidencí tržeb), však negativní dopady této povinnosti na adresáty právní normy nejsou přiměřené jejím celkovým přínosům, a není tedy naplněn test proporcionality.

✿ Mgr. HANA ERBSOVÁ, advokátka, Ambruz & Dark Deloitte Legal, s. r. o., advokátní kancelář

Jmenování advokáta hmotněprávním opatrovníkem v civilním řízení soudním

VÁŽENÉ KOLEGYNĚ A KOLEGOVÉ ADVOKÁTI, PO PUBLIKACI NÍŽE UVEDENÉ PROBLEMATIKY V BULLETINU-ADVOKACIE.CZ V RUBRICE Z ČESKÉ ADVOKACIE S DATEM 13. 12. 2017 SI VÁS DOVOLUJI OSLOVIT I V NAŠEM TIŠTĚNÉM STAVOVSKÉM ČASOPISU.

Těm z vás, kdo pravidelně sledují zápisy ze schůzí představenstva, jistě neunikl bod 10i) v části *Různé* z jednání ze dne 20. a 21. listopadu 2017 týkající se problematiky ustanovování hmotněprávních opatrovníků soudy pro civilní řízení. Časově se setkala žádost soudkyně z pražského soudního kraje s rozhodnutím v konkrétní věci soudem ze středočeského soudního kraje.

Zmíněná soudkyně z obvodu Městského soudu v Praze se dotazovala, zda Komora může doporučit advokáty (nebo přímo sestavit jejich seznam), kteří by přijímali ustanovení za hmotněprávní opatrovníky v civilním řízení soudním.

V téže době odvolací senát Krajského soudu v Praze dne 31. 8. 2017 svým usnesením č. j. 24 Co 317/2017-126 zrušil usnesení Okresního soudu v Příbrami ze dne 11. 7. 2017, č. j. 13 P 40/2011-115, a věc mu vrátil k dalšímu řízení. O co se jednalo?

Soud prvního stupně jmenoval účastníci řízení (opatrovance jako osobě, která je omezena ve svéprávnosti, a to i v majetkové sféře, a v oblasti nakládání s finančními prostředky a správou svého jmění, včetně uzavírání smluv) jako opatrovníka advokáta, a to k uzavření smlouvy o manželském majetkovém režimu a smlouvy o zřeknutí se dědického práva, neboť mezi stávajícím opatrovníkem a opatrovankou je dána kolize zájmů.

Odvolací soud (k odvolání advokáta, který se jmenováním nesouhlasil z řady důvodů) dospěl k závěru, že řízení před soudem prvního stupně je postiženo vadou řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci – soud totiž

ve věci nečinil žádná šetření, neprováděl dokazování a nepátral po vhodné osobě (hmotněprávního) opatrovníka. Odvolací soud zdůraznil, že **rozhodování o jmenování opatrovníka je rozhodováním ve věci samé, zjištění potřebných skutečností je třeba činit prostřednictvím dokazování, k němuž je třeba nařídit jednání a předvolat účastníky řízení.** Již z tohoto pohledu je rozhodnutí odvolacího soudu instruktážní.

Odvolací soud ovšem v odůvodnění svého usnesení vyjádřil i další závěr, který se dotýká advokátního stavu, když uzavřel, že **jde-li o hmotněprávní opatrovníka, nelze aplikovat ust. § 29 odst. 4 o. s. ř.** (na základě kterého by bylo možné jmenovat opatrovníkem advokáta i bez jeho souhlasu), neboť **je-li pro hmotněprávní jednání jmenován opatrovník z řad advokátů, pak má postavení jako fyzická osoba, nejde o poskytování právní služby a jmenování opatrovníkem je vázáno na jeho souhlas.**

Představenstvo ČAK se vyjádřilo k uvedenému judikátu tak, že s ním „lze nesouhlasit“, ale z opatrnosti se rozhodlo advokátní stav o něm informovat, neboť jiný (tedy odlišný) není aktuálně k dispozici. Přitom **důsledky uvedeného soudního řízení se týkají tak zásadních otázek, jako jsou nepojištění takové činnosti advokáta, nepodřízení kárné odpovědnosti, neúplatnost takové činnosti advokáta atp.**

Uvítám, vážené kolegyně a kolegové, vaše zkušenosti s popsanou problematikou ve stejném, ale zejména dalších soudních krajích.

✿ JUDr. MILAN HOKE, vedoucí odboru sekretariátu a právního ČAK

POSTUP PŘI ŘEŠENÍ ŠKODNÍCH UDÁLOSTÍ ADVOKÁTŮ

Při odborné právní pomoci s řešením škodních událostí z profesní odpovědnosti advokátů jsme pojištěnými klienty pravidelně dotazováni na postupy při jejich hlášení, šetření a ukončení.

Co se týká způsobů hlášení škodních událostí u hromadného pojištění advokátů, které u pojišťovny Generali zprostředkovala naše makléřská společnost WI-ASS ČR, s. r. o., **jedinou správnou formou hlášení škodní události je její oznámení naším prostřednictvím.**

Pro to, **abychom událost mohli pojistiteli řádně nahlásit, je potřeba zároveň vyplnit a doručit nám kromě všech dokumentů, které náleží k věci, ve které pojištěný případně pochybil a může mít povinnost k náhradě újmy, i předepsané formuláře,** jež najdete i na webových stránkách www.wiass.cz v sekci hlášení škodních událostí/dokumenty pro hlášení škodních událostí.

Škodní události z profesní odpovědnosti lze typově rozdělit na tzv. nežalobní a žalobní.

V případě **nežalobní škodní události** je proti pojištěnému advokátovi vznesen ze strany poškozeného nárok na náhradu újmy bez toho, aby byla proti pojištěnému podána ze strany poškozeného žaloba. Povinností pojištěného je potom to, aby bez zbytečného odkladu událost nahlásil našim prostřednictvím.

Je pak již na pojistiteli, aby v rámci šetření škodní události vyhodnotil, zda došlo k pochybení pojištěného, zda a kdy došlo k případnému vzniku újmy na straně poškozeného, a zejména, zda lze hovořit o příčinné souvislosti mezi pochybením a vznikem újmy, tedy o povinnosti k náhradě újmy a případném vzniku pojistné události a následně výplatě pojistného plnění, maximálně dle prokázané výše újmy do výše limitu pojistného plnění po odečtení spoluúčasti.

Není tedy pravda, jak se mnozí domnívají, že by se pojistitel nemohl po provedeném šetření škodní události pokusit rozhodnout o případné povinnosti k náhradě újmy pojištěného a s tím související výplatě pojistného plnění bez toho, aby bylo nutné pojištěného poškozeným žalovat.

V případě **žalobní škodní události** je proti pojištěnému nárok vznesen žalobou s tím, že mohou v zásadě nastat **tři situace**. V první z nich **je událost hlášena pojištěným přímo jako žalobní**, tedy pojištěný by měl pro řádné nahlášení události zaslat i požadované formuláře.

Při druhé situaci **oznamuje pojištěný podání žaloby proti své osobě u události, která již byla pojistitelem šetřena** a u které pojistitel neshledal povinnost pojištěného k náhradě újmy či odkázal pro právní komplikovanost případu na případné nové soudní řízení a jeho závěry (tedy nechť poškozený zažaluje pojištěného a soud ať rozhodne).

Ve třetí situaci **je žaloba podána poškozeným proti pojištěnému ještě v průběhu šetření hlášené nežalobní škodní události pojistitelem.**

U všech tří situací platí, že je potřeba podání žaloby proti pojištěnému nahlásit včas (a doložit vedle textu žaloby i případné vyjádření pojištěného k žalobě) a bez zbytečného odkladu s tím, že pozdní nahlášení ve stadiu např. pravomocného

rozhodnutí soudu (či rozhodnutí soudu 1. stupně), případné uznání nároku pojištěným ve formě vydání rozsudku pro uznání či uzavření soudního smíru bez vědomí pojistitele může být příčinou odmítnutí pojistného plnění ze strany pojistitele.

Po oznámení o tom, že se jedná o žalobní škodní událost, převezme na straně pojistitele řešení události jeho právní oddělení, které rovněž rozhodne o tom, zda pojistitel vstoupí případně do sporu jako vedlejší účastník na straně pojištěného. V případě řádného a včasného oznámení žalobní škodní události a za předpokladu, že se na ni nevztahuje žádná z případných výluk uvedených v rámcové smlouvě pro hromadné pojištění advokátů či příslušných pojistných podmínkách, či nebyly pojistné podmínky jinak pojištěným porušeny, by měl pojistitel respektovat v případě prokázané povinnosti k náhradě újmy pojištěného plnit k rukám poškozeného na základě pravomocného soudního rozhodnutí.

U žalobních i nežalobních škodních událostí je potřeba rovněž zdůraznit, že samotné pochybení pojištěného advokáta neznámá automaticky úhradu pojistného plnění ze strany pojistitele poškozenému. Vždy je potřeba rovněž pojistitelem, popřípadě soudem jako otázku předběžnou zkoumat, co by se stalo, kdyby advokát nepochybil, tedy např. jak by byl býval dopadl soudní spor, nebýt zmeškání lhůty pro podání odvolání atd. Pokud by spor dopadl stejně, nejedná se o povinnost k náhradě újmy, nýbrž o očekávatelný výsledek a pojistitel z pojištění profesní odpovědnosti pojistné plnění hradit nebude.

Je tedy velmi důležité, aby pojištěný při nahlášení škodní události doložil všechny důkazy a tvrzení, jež měly být či byly použity při vedení sporu, tak aby pojistitel dokázal událost co nejlépe při jejím šetření posoudit.

Společnost WI-ASS ČR, s. r. o., bude i nadále poskytovat svým klientům úplnou součinnost, pomoc a zázemí při hlášení a řešení škodních událostí. Jsme připraveni s pojistitelem jednat ve věci zjištění stavu šetření škodní události, případně s ním diskutovat o obsahu právního stanoviska při jejím ukončení.

Rád bych podotkl, abyste škodní události hlásili (či nás kontaktovali) včas, tedy nejlépe ihned, jakmile se dozvíte, že byl či brzy bude proti vám nárok ze strany poškozeného vznesen. Jen tak se můžete vyhnout případným komplikacím a nepříjemnostem s tím spojených.

Budete-li potřebovat další informace, obraťte se na:

WI-ASS ČR s. r. o.
Oddělení pojištění profesní odpovědnosti
Pobočka Praha
Na Florenci 15
110 00 Praha 1
e-mail: likvidace@wiass.cz
tel.: +420 221 421 773
mobil: +420 734 283 692

turek@wiass.cz,
kancelář: WI-ASS ČR, s. r. o.,
Na Florenci 15, Praha 1

✿ Mgr. ZDENĚK TUREK,
jednatel WI-ASS ČR

Z kárné praxe

Je kárným proviněním, jestliže advokát vystaví stvrzenku o přijetí zálohy, kterou však nepřijal.

Kárné rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 17. 2. 2017, sp. zn. K 100/2016

Kárně obviněný JUDr. J. K., advokát, se **dopustil kárného proviněním**

tím, že

poté, co dne 18. 8. 2015 převzal na plnou moc obhajobu J. L. v jeho trestní věci stíhaného pro trestný čin dle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku a v souvislosti s tím informoval J. L. o předpokládané výši odměny za poskytnuté právní služby cca 50 000 Kč a téhož dne od J. L. přijal proti písemnému potvrzení zálohu ve výši 20 000 Kč, dne 18. 8. 2015 vystavil J. L. stvrzenku na zbývající částku 30 000 Kč jako přijatou platbu na úhradu zálohy na odměnu za poskytnuté právní služby, aniž by mu však J. L. tuto částku složil, a to v úmyslu, aby J. L. na základě tohoto falešného dokladu získal peníze na úhradu jeho odměny za poskytnuté právní služby od třetí osoby a následně mu je předal,

tedy

- při výkonu advokacie nejednal čestně a svědomitě,
- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržel pravidla profesionální etiky ukládající mu
 - povinnost poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu,
 - povinnost v souvislosti s výkonem advokacie činit projev věcné, střizlivé, a nikoliv vědomě nepravdivé,

čímž porušil

- ust. § 16 odst. 2 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, a
- ust. § 17 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve spojení s čl. 4 odst. 1, 3 usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. října 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex).

Za to se mu podle § 32 odst. 3 písm. c) zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, v platném znění, ukládá kárné opatření, a to:

pokuta ve výši 20 000 Kč.

Kárně obviněný je povinen zaplatit České advokátní komoře částku 8 000 Kč jako náhradu nákladů kárného řízení.

Pokuta a náhrada nákladů kárného řízení jsou splatné ve lhůtě 15 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí na účet České advokátní komory.

Z odůvodnění:

Při jednání kárného senátu dne 17. 2. 2017 se kárně obviněný k obsahu kárné žaloby vyjádřil v souladu s písemnými po-

dáními založenými v kárném spise, a to v písemném podání ze dne 12. 4. 2016 a v písemném podání ze dne 5. 10. 2016.

Kárně obviněný nad rámec těchto podání dále uvedl, že celé věci lituje, zejména toho, že nechápe, jak se po tolika letech praxe nechal přesvědčit k vystavení potvrzení o převzetí peněžních prostředků, aniž by je ve skutečnosti převzal. Kárně obviněný taktéž vyjádřil upřímnou lítost, že poškodil jak advokacii, tak i sám sebe. Kárně obviněný na svou obranu taktéž uvedl, že se věc pokusil se stěžovatelem J. L. vyřešit, byl za ním i ve vazbě, kdy stěžovatel uvedl, že peněžní prostředky dle potvrzení vystaveného kárně obviněným sice použil pro vlastní účely, ale není to schopen nikterak řešit. Stěžovatel kárně obviněnému taktéž sdělil, že peníze ve vazbě nemá, tudíž mu je dát nemůže, a nemůže mu vrátit ani potvrzení, protože je nemá.

V ostatních věcech kárně obviněný odkázal na svá písemná vyjádření ke stížnosti a ke kárné žalobě ze dne 12. 4. 2016 a 5. 10. 2016 doručena České advokátní komoře a neměl další návrhy na doplnění dokazování.

Kárný senát při zjišťování skutkového stavu věci vycházel z listinných důkazů, které byly v řízení provedeny, tj. z níže uvedených důkazů:

- stížnost J. L. ze dne 4. 4. 2016 (č. 1. 3-4),
- stvrzenky (potvrzení o převzetí peněžních prostředků) ze dne 18. 8. 2015 (č. 1. 5/A),
- faktura č. 32/2015-2571 ze dne 16. 11. 2015 (č. 1. 5/B),
- dopis stěžovatele ze dne 1. 2. 2016 (č. 1. 5/C),
- vyjádření kárně obviněného ke stížnosti ze dne 12. 4. 2016 (č. 1. 8-9),
- vyjádření kárně obviněného ke kárné žalobě ze dne 5. 10. 2016,
- výpis z matriky ohledně kárně obviněného ze dne 16. 2. 2017.

Kárný senát při zjišťování skutkového stavu věci vycházel ze shora uvedených důkazů, z ústních vyjádření kárného žalobce a kárně obviněného a rovněž z písemných vyjádření kárně obviněného. Skutková povaha věci byla dostatečně objasněna jak vyjádřením samotného kárně obviněného, tak i listinami ve spise založenými, myšleno v tom smyslu, že byly objasněny všechny podstatné okolnosti vztahující se k předmětu kárné žaloby.

Kárný žalobce po provedeném dokazování přednesl závěrečný návrh s tím, že po provedeném dokazování má za to, že byl prokázán následující skutkový stav, a to jak z vyjádření samotného kárně obviněného, tak zejména z provedených listinných důkazů.

Kárně obviněný na závěr sdělil, že zcela odkazuje na svá tvrzení uváděná jak ve svých vyjádřeních, tak při jednání a na listinné důkazy, a dále uvedl, že je mu celé věci líto, je si vědom, že poškodil pověst sebe i advokacie, neumí si vysvětlit, co se to událo, že napsal kvitanci, mrzí ho to, ale nemá smysl vymýšlet si důvody proč a jak, je si vědom provinění a trest ponechal na uvážení České advokátní komory.

Kárný senát s odkazem na důkazy provedené v řízení a vyjádření samotného kárně obviněného učinil následující skutková zjištění a právní posouzení věci:

Kárně obviněný je advokátem zapsaným v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou dne 1. 7. 1990 (viz výpisy z matriky ke dni 16. 2. 2017).

Dne 18. 8. 2015 kárně obviněný převzal obhajobu stěžovatele J. L. v jeho trestní věci. V této souvislosti stěžovatel J. L. složil kárně obviněnému zálohu na odměnu za poskytnuté právní služby ze strany kárně obviněného ve výši 20 000 Kč proti stvrzence (bez uvedení čísla dokladu) vystavené kárně obviněným dne 18. 8. 2015 (viz č. l. 5/A).

Kárně obviněný stěžovatele informoval o tom, že náklady obhajoby odhaduje na částku ve výši 50 000 Kč, takže bude požadovat ještě doplacení částky 30 000 Kč. Na toto sdělení reagoval stěžovatel tak, že další peníze si zajistí, avšak za tím účelem potřebuje, aby mu kárně obviněný vystavil další potvrzení (kvitanci) na tuto částku, kterou si na základě vystaveného potvrzení (kvitance) ze strany kárně obviněného půjčí. Kárně obviněný stěžovateli uvěřil a stvrzenku mu (bez uvedení čísla dokladu) na částku 30 000 Kč skutečně dne 18. 8. 2015 vystavil (č. l. 5/A), ačkoliv stěžovatel mu tuto částku ve skutečnosti vůbec nesložil, a to ani zčásti.

V průběhu řízení kárně obviněný stěžovatele opakovaně a bezvýsledně žádal o složení zálohy nebo o vrácení předem vystavené stvrzenky na částku 30 000 Kč, a to při několika jednáních se stěžovatelem ve své advokátní kanceláři, v telefonických rozhovorech s ním a posléze i při vazebním zasedání, kdy byl stěžovatel vzat do vazby.

Dne 13. 11. 2015 kárně obviněný stěžovatele navštívil ve vazbě ve věznici a informoval ho o tom, že dosavadní složená záloha je vyčerpaná, a pokud stěžovatel nesloží slíbenou zálohu, nebude ho nadále obhajovat. Vzhledem k tomu, že stěžovatel kárně obviněnému zálohu ve výši 30 000 Kč nesložil,

kárně obviněný mu dne 16. 11. 2015 vypověděl plnou moc.

Dne 16. 11. 2015 pak kárně obviněný vystavil stěžovateli fakturu (na č. l. 5/B) s uvedením provedených úkonů právní služby a cestovních výloh a započtením složené zálohy ve výši 20 000 Kč s tím, že k úhradě již nezbývá nic.

Takto popsaný skutkový stav byl zjištěn z výše uvedených důkazů a jejich hodnocení.

Kárný senát pečlivě posoudil jednotlivé důkazy ve věci, konkrétní okolnosti případu a vzal v potaz i dosavadní způsob výkonu advokacie kárně obviněným a dále vzal na vědomí osobní a majetkové poměry kárně obviněného. Kárný senát se ztotožnil s názorem kárného žalobce a rozhodl, že kárně obviněný výše popsaným jednáním porušil povinnosti advokáta stanovené mu v § 16 odst. 2 a v § 17 zák. o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1, 3 etického kodexu, a to závažně ve smyslu § 32 odst. 2 zák. o advokacii.

Při úvaze o uložení kárného opatření kárný senát především vyloučil možnost upuštění od uložení kárného opatření po projednání věci a po zvážení návrhu kárného žalobce na potrestání formou napomenutí toto vyloučil taktéž, jelikož v tomto případě nejde o méně závažné porušení povinností. Po zralé úvaze kárný senát uložil shora uvedené kárné opatření, a to s přihlédnutím ke všem výše uvedeným skutečnostem.

Kárný senát dospěl k závěru, že v daném případě nebylo možné dospět k jinému rozhodnutí, než jaké bylo učiněno.

✿ Připravil JUDr. JAN SYKA,

vedoucí oddělení pro věci kárné ČAK.

KŠD LEGAL advokátní kancelář s.r.o. hledá do svého týmu právníky

Požadovaný profil:

- vynikající úroveň znalostí českého práva
- výborná znalost anglického jazyka (znalost dalšího jazyka výhodou)
- praxe v advokacii podmínkou
- flexibilita
- schopnost týmové práce, samostatnost, bystrost
- profesionální vystupování, dobré komunikační schopnosti, loajalita
- znalost práce na PC

Nabízíme:

- zajímavou práci v příjemném mladém kolektivu v přední české advokátní kanceláři
- moderní pracovní prostředí na Pankráci v budově CITY TOWER v 19. patře
- motivující finanční ohodnocení včetně možnosti bonusů
- odborná školení a interní jazykové kurzy
- další zajímavé benefity

V případě Vašeho zájmu zašlete, prosím, svou nabídku s životopisem v českém a anglickém jazyce na e-mailovou adresu: lucie.cyprova@ksd.cz

ADVOKÁTY A ADVOKÁTNÍ KONCIPIENTY

se specializací:

**TRESTNÍ PRÁVO,
INSOLVENČNÍ PRÁVO,
KORPORÁTNÍ PRÁVO
a PRÁVO NEMOVITOSTÍ**

UNIE OBHÁJCŮ SE PŘEDSTAVUJE

Vážené advokátky, vážení advokáti,

Bulletin advokacie věnoval, počínaje rokem 2018, Unii obhájců tento prostor, čehož si upřímně vážíme, neboť advokacie tímto symbolickým krokem završila proces „přijetí“ Unie obhájců za svou. Na tomto místě tak budeme advokátní stav seznamovat s aktuálním děním, s tím, co Unie obhájců právě dělá, či co připravuje. V tomto prvním čísle si však dovoluji krátkou rekapitulaci pro ty kolegyně a kolegy, jimž činnost Unie obhájců prozatím není známa.

Unie vznikla v květnu 2014 jako zapsaný spolek, jehož cílem je, zjednodušeně řešeno, chránit základní práva a svobody v kontextu trestní obhajoby. Na tomto místě je možné vyvrátit obecně tradovaný omyl, že vznik Unie obhájců byl reakcí na postup orgánů činných v trestním řízení (dále „OČTŘ“) v rámci kauzy zásahu na Úřadu vlády v roce 2013. Uvedená kauza byla pouze poslední kapkou, kterou přetekl pohár trpělivosti zakládajících členů Unie obhájců. Kyvadlo chápání spravedlivého procesu bylo společenskou atmosférou vychýleno jednoznačně ve prospěch OČTŘ. Teze, že „veřejný zájem na odhalení a potrestání pachatelů trestných činů musí mít přednost před ochranou základních lidských práv a svobod“ začala nabývat na síle.

V této atmosféře sedm zakládajících advokátů dospělo k závěru, že nelze nečinně přihlížet plíživému zkracování práv obhajoby a je třeba začít na porušování principů a zásad spravedlivého procesu poukazovat.

Těžiště činnosti Unie spočívá ve vydávání stanovisek, která jsou jako formát analýzy vybraného tématu veřejně publikována na webových stránkách a v médiích a zaslána relevantním institucím. Za dobu téměř čtyřleté existence vydala Unie obhájců 26 stanovisek. Příkladem lze uvést stanovisko k otázce trestního stíhání zastupitelů obcí a krajů, které významně rezonovalo jak v odborných kruzích, tak u laické veřejnosti.

Další činností Unie je **snaha otevírat odbornou diskusi napříč právními profesemi.** Unie obhájců proto např. uspořádala v roce 2015 ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Karlovy konferenci „Právo na obhajobu – Teorie a praxe 21. století“ a s Právnickou fakultou Masarykovy univerzity v Brně v roce 2017 pak konferenci „Limity zákonnosti opatřování důkazů“. Obě odborné konference byly poctěny účastí přednášejících, kteří představují skutečnou elitu oboru, ať již se jednalo o akademiky, soudce vrcholných soudů, Evropského soudu pro lidská práva, tak i špičkové představitele státního zastupitelství a advokacie. Účelem konání takových akcí je

vzájemné poznávání a vyjasňování názorů na odborná témata.

Unie byla a je činná i v **oblasti legislativní**, snaží se aktivně působit při tvorbě nových právních předpisů v oblasti trestního práva, je přijímána jako respektovaný partner při diskusích o zákonech v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Určitý deficit však stále znamená ze strany stávajícího vedení Ministerstva spravedlnosti, které prozatím zcela nepřijalo Unii obhájců jako partnera v rámci legislativních aktivit. Věříme, že se v roce 2018 tento přístup podaří překonat a Unie bude přizvána již k samému počátku tvorby trestněprávní legislativy.

Mezi aktivitami Unie obhájců nelze nezmínit kauzu, která byla z hlediska výkonu advokacie mimořádně významná. Unie vystupuje maximálně věcně a obecně, ale učinila za dobu své existence prozatím jedinou výjimku, a tou bylo podání trestního oznámení ve věci ponechání přepisů odposlechů mezi obhájci a obviněným v trestním spise. Považujeme zachování důvěrné komunikace mezi obhájcem a obviněným za elementární právo, vycházející z ústavního práva na spravedlivý proces. Závěr uvedené kauzy je neuspokojivý. Chybující policisté byli kázeňsky potrestáni. Obdobně bylo shledáno pochybení na straně dozorcujícího státního zástupce, avšak bez jakéhokoli následku. Unie obhájců se s uvedeným závěrem nehodlá spokojit a vedle pokračování projednání předmětné věci na půdě Parlamentu České republiky se spolu s Českou advokátní komorou pokusí prosadit novou legislativu, která by uvedeným „excesům“ ze strany OČTŘ zabránila.

Unie obhájců vstupuje do roku 2018 se snahou věci dále aktivně posouvat ve prospěch práva a spravedlnosti. V první řadě se hodlá aktivně zapojit do legislativního procesu v souvislosti s připravovanou rekodifikací trestního řádu. Návrhy, které jsou doposud publikovány, nemůže obhajoba v žádném případě bez dalšího akceptovat a můžeme slíbit, že Unie učiní maximum pro to, aby práva obhajoby, obviněných a poškozených byla řádně procesně chráněna. Pro členy je opět naplánováno několik odborných seminářů, nejbližší v dubnu na téma znalci, písmoznalectví a technická expertiza písemností, a v září pak již třetí odborná konference.

Doufáme, že se nám kromě uvedených akcí bude i nadále dařit rozšiřovat bohatou členskou základnu.

Věřím, že se nám za čtyři roky podařilo z Unie vybudovat respektovaný odborný spolek, který je hlasem bránícím právo a spravedlnost, hlasem advokátů, kteří je chrání.

✿ Mgr. LUKÁŠ TROJAN,

viceprezident Unie obhájců České republiky

PRŮBĚH A VÝSLEDKY ADVOKÁTNÍCH ZKOUŠEK, UZNÁVACÍCH ZKOUŠEK A ZKOUŠEK ZPŮSOBILOSTI V ROCE 2017

ADVOKÁTNÍ ZKOUŠKY SE V I. POLOLETÍ 2017 KONALY VE TŘECH ZKUŠEBNÍCH TERMÍNECH, A TO V MĚSÍCÍCH LEDEN-ÚNOR, BŘEZEN-DUBEN A KVĚTEN-ČERVEN.

V těchto zkušebních termínech se písemné části advokátních zkoušek podrobilo **412 uchazečů** o vykonání advokátní zkoušky, ústní části advokátních zkoušek 435. Rozdílný počet uchazečů u písemné a ústní části zkoušky vyplývá z toho, že 23 uchazečů skládalo opravnou zkoušku ze zkušebních oborů, u nichž není stanovena písemná část zkoušky.

U advokátních zkoušek ve zkušebním termínu leden-únor 2017 uspělo z celkového počtu 130 uchazečů 96 uchazečů, z toho 12 uchazečů s prospěchem výtečným. Úspěšnost zkoušek činila 74 %. Neuspělo 34 uchazečů, což činí 26 %.

U advokátních zkoušek ve zkušebním termínu březen-duben 2017 uspělo z celkového počtu 139 uchazečů 101 uchazečů, z toho 27 uchazečů s prospěchem výtečným. Úspěšnost zkoušek činila 73 %. Neúspěšnost se rovná 27 %, neuspělo 38 uchazečů.

Ve zkušebním termínu advokátních zkoušek květen-červen 2017 uspělo z celkového počtu 166 uchazečů 132 uchazečů, z toho 22 s prospěchem výtečným. Úspěšnost zkoušek činila 80 %. Neuspělo 34 uchazečů, což činí 20 %.

Podle zkušebních oborů bylo ve všech konaných zkušebních termínech 38 uchazečů neúspěšných z oboru předpisy upravující poskytování právních služeb, 46 uchazečů z oboru ústavní a správní právo, 45 uchazečů z oboru trestní právo, 46 uchazečů z oboru občanské, rodinné a pracovní právo a 47 uchazečů z oboru obchodní právo.

Při advokátních zkouškách ve zkušebním termínu leden-únor 2017 prospěli výtečně:

Mgr. Matouš BLAŽEK
Mgr. Aneta DLABOLOVÁ
Mgr. Zuzana FIALOVÁ
Mgr. Barbora FUČÍKOVÁ
Mgr. Jitka JUGOVÁ
Mgr. Ing. Dita KOMÁRKOVÁ
JUDr. Ing. Michal KUNA
Mgr. Tereza MATERNOVÁ
Mgr. Mária PRIBILOVÁ
Mgr. Jan ŠRAJ
Mgr. Denisa ŠRAJOVÁ
JUDr. Lucia TIMKOVÁ

Při advokátních zkouškách ve zkušebním termínu březen-duben 2017 prospěli výtečně:

Mgr. et Mgr. Michal BOUŠKA
Mgr. Lubomír BREČKA
Mgr. Ondřej CIBÁK
Mgr. Lucia ČECHOVÁ

Mgr. Zuzana DIVIŠOVÁ
JUDr. Bc. Martin FEJFÁREK
Mgr. Jana FIALKOVÁ
JUDr. Filip GANTNER
Mgr. Pavla JEŽÁKOVÁ
Mgr. Bc. Petra KUBINSKÁ
Mgr. Michaela KUDLEJOVÁ
Mgr. Lenka KYJEVSKÁ
Mgr. Jiří MAČÁT
Mgr. Alexandra MÁRA PAUROVÁ
Mgr. Matej MIHÁLIK
Mgr. Hana NEHYBOVÁ
Mgr. Petr NOVÁK
Mgr. Jakub PÁRTL
Mgr. Lucie PAVLICOVÁ
Mgr. Petr PRUNNER
Mgr. Ladislav ŘEHÁK
Mgr. Vít SVEJKOVSKÝ
doc. JUDr. Martin ŠTEFKO, Ph.D.
Mgr. Monika VNEKOVÁ
Mgr. Soňa VOJÁČKOVÁ
Mgr. Marta ZÁBLOCKÁ
Mgr. Marie ZÁMEČNÍKOVÁ

Při advokátních zkouškách ve zkušebním termínu květen-červen 2017 prospěli výtečně:

Mgr. Adéla BAĐUROVÁ
Mgr. Martin BARÁNEK
Mgr. Zuzana BREČKOVÁ LOVIŠKOVÁ
Mgr. Adam BUCHTA
Mgr. Lumír CALETKA
Mgr. Ing. Monika ČECHOVÁ
Mgr. Květa GLASEROVÁ
Mgr. Bc. Václav KUČERA
Mgr. Vojtěch MAKOVEC
JUDr. Michal MALATÍN
Mgr. Helena MOROZOVÁ
Mgr. Tomáš MORYSEK
Mgr. Zdena PINKAVOVÁ
Mgr. Jiří SAMEK
Mgr. Kateřina SOUKUPOVÁ
Mgr. et. Mgr. Petr ŠMERKL
Mgr. Kateřina ŠTĚPÁNKOVÁ
Mgr. Martina ŠUMAVSKÁ
Mgr. Alice ULRICHOVÁ
Mgr. Lenka VALEŠOVÁ
Mgr. David VAVŘÍNKA
JUDr. Lenka VLKOVÁ

Zkoušky způsobilosti se v I. pololetí 2017 konaly v jednom zkušebním termínu, a to v termínu květen/červen. Přihlásili se dva uchazeči, z toho jeden na opravnou zkoušku z jednoho oboru práva. Oba uchazeči zkoušku úspěšně složili.

ADVOKÁTNÍ ZKOUŠKY SE VE II. POLOLETÍ 2017 KONALY VE TŘECH ZKUŠEBNÍCH TERMÍNECH, A TO V MĚSÍCÍCH SRPEN-ZÁŘÍ, ZÁŘÍ-ŘÍJEN A LISTOPAD-PROSINEC.

V těchto zkušebních termínech se písemné části advokátních zkoušek podrobilo **426 uchazečů** o vykonání advokátní zkoušky, ústní části advokátních zkoušek 440. Rozdílný počet uchazečů u písemné a ústní části zkoušky vyplývá z toho, že 14 uchazečů skládalo opravnou zkoušku ze zkušebních oborů, u nichž není stanovena písemná část zkoušky.

U advokátních zkoušek ve zkušebním termínu srpen-září 2017 uspělo z celkového počtu 147 uchazečů 113 uchazečů, z toho 22 uchazečů s prospěchem výtečným. Úspěšnost zkoušek činila 77 %. Neuspělo 34 uchazečů, což činí 23 %.

U advokátních zkoušek ve zkušebním termínu září-říjen 2017 uspělo z celkového počtu 102 uchazečů 71 uchazečů, z toho 11 uchazečů s prospěchem výtečným. Úspěšnost zkoušek činila 70 %. Neúspěšnost se rovná 30 %, neuspělo 31 uchazečů.

Ve zkušebním termínu advokátních zkoušek listopad-prosinec 2017 uspělo z celkového počtu 191 uchazečů 14 uchazečů, z toho 29 s prospěchem výtečným. Úspěšnost zkoušek činila 75 %. Neuspělo 48 uchazečů, což činí 25 %.

Podle zkušebních oborů bylo ve všech konaných zkušebních termínech 30 uchazečů neúspěšných z oboru předpisy upravující poskytování právních služeb, 47 uchazečů z oboru ústavní a správní právo, 47 uchazečů z oboru trestní právo, 45 uchazečů z oboru občanské, rodinné a pracovní právo a 48 uchazečů z oboru obchodní právo.

Při advokátních zkouškách ve zkušebním termínu srpen-září 2017 prospěli výtečně:

Mgr. Jiří ANDRÝSEK
Mgr. Iveta CIMBURKOVÁ
Mgr. Ivana FOŘTEROVÁ
JUDr. Zuzana HANUŠOVÁ
Mgr. Barbora HLAVATÁ
Mgr. Lucie HLAVOVÁ, LL.M.
JUDr. Hana KARCHŇÁKOVÁ
Mgr. et Mgr. Lucie KLEMENTOVÁ
Mgr. Bc. Martina LUKSCHOVÁ
Mgr. Roman MACHÁČEK
Mgr. Lucie MOHYLOVÁ
Mgr. Jiří NEČAS
Mgr. Jakub NEDOMA
Mgr. Oldřich NEJDL
Mgr. Jakub POROD
Mgr. Tereza PUZYREVSKÁ
Mgr. Veronika SEDLÁČKOVÁ
JUDr. Ing. Michael ŠEFČÍK
Mgr. Jana VOLFOVÁ
Mgr. Martin WINTER
Mgr. Petr ZÁBRANSKÝ
Mgr. Nela ZELENKOVÁ

Při advokátních zkouškách ve zkušebním termínu září-říjen 2017 prospěli výtečně:

Mgr. Petr BOČEK
Mgr. Martina EHRENBARGEROVÁ
Mgr. Nikol HÁNEČKOVÁ
Mgr. Denisa HAVLÍKOVÁ
Mgr. Martina HŘEBENOVÁ
Mgr. Vladimír JANOŠEK
Mgr. et Mgr. Petr JEBAS
Mgr. Adam LESÁK
Mgr. Vojtěch NOVÁK
Mgr. Marek POLÁK
Mgr. Martina SEDLAŘOVÁ

Při advokátních zkouškách ve zkušebním termínu listopad-prosinec 2017 prospěli výtečně:

JUDr. Lucie BAŤHOVÁ
JUDr. Tereza BOUŠKOVÁ
Mgr. Martin ČAJKA
Mgr. Robert GEMMEL
Mgr. Šárka GONDEKOVÁ
JUDr. Kryštof HORN
Mgr. Bc. Radim HOŘENÍN
JUDr. Aleš HRADIL
Mgr. Tereza JANEČKOVÁ
Mgr. Ondřej JAŠEK
Mgr. Pavla KAUFMANNOVÁ
Mgr. Katarína KLEKNER
Mgr. Martina KOLOUCHOVÁ
Mgr. Patrik KOŽELUHA
Mgr. Vendula KRUMLOVÁ
Mgr. Aneta LINHARTOVÁ
Mgr. Barbora MORAVCOVÁ
Mgr. Lenka MORÁVKOVÁ
Mgr. Bc. Stanislava ORIEŠKOVÁ
Mgr. Igor PIEŠ
Mgr. Markéta PROKOPOVÁ
Mgr. Stanislav SMRČKA
Mgr. Bc. Petra STOLARZOVÁ
Mgr. Jakub ŠEVČÍK
Mgr. Lukáš ŠIMEČEK
Mgr. David ŠUPEJ
Mgr. Hana ŠVECOVÁ
Mgr. Markéta TESÁRKOVÁ
Mgr. Zuzana VALENTOVÁ

Zkoušky způsobilosti se ve II. pololetí 2017 konaly v jednom zkušebním termínu, a to v termínu listopad/prosinec. Přihlásil se jeden uchazeč na celou opravnou zkoušku, neprospěl.

Uznávací zkoušky se v roce 2017 konaly pouze v jednom zkušebním termínu, a to v červnu. Přihlášeno bylo 10 uchazečů. Ke zkoušce se dostavilo 8 uchazečů pocházejících z USA/New Yorku, Nového Jižního Walesu, Mexika, Ruské federace - Adyghejské republiky, dva z Turecka a dva z Izraele. Zkoušku skládali v anglickém jazyce. Prospělo sedm uchazečů.

✿ odbor výchovy a vzdělávání ČAK

Z jednání představenstva ČAK

PŘEDSTAVENSTVO ČAK SE VE DNECH 18. A 19. PROSINCE 2018 SEŠLO NA SVÉ 4. SCHŮZI V TOMTO VOLEBNÍM OBDOBÍ V SÍDLE ČAK, V KAŇKOVĚ PALÁCI V PRAZE. JAKO VŽDY PROJEDNALI ČLENOVÉ PŘEDSTAVENSTVA ČAK NEJPRVE POZASTAVENÍ VÝKONU ADVOKACIE NĚKTERÝM KOLEGŮM-ADVOKÁTŮM ČI VYŠKRTNUTÍ ZE SEZNAMU ADVOKÁTŮ.

Členové představenstva ČAK přijali usnesení, kterým novelizovali usnesení představenstva ČAK z 10. 1. 2006 o poradních orgánech ČAK v tom smyslu, že zasedání poradních orgánů se vždy zúčastní zástupce nebo zástupci aparátu ČAK pro příslušnou problematiku, že sekce budou mít zpravidla 20 členů a výbory většinou šest. Ruší se studijní a legislativní kolegium sekce pro advokátní tarif, sekce pro legislativní činnost na úseku advokacie a výbor pro srovnávací přezkum právního vzdělání získaného v zahraničí, zřizuje se naopak sekce pro advokátní právo, sekce pro rodinné právo, sekce pro IT a GDPR a sekce pro rozhodčí řízení. Bylo rovněž **odsouhlaseno nové obsazení výborů a sekcí**, přičemž kompletní jmenný seznam je k dispozici na webu ČAK v zápisu z jednání představenstva ČAK. Předsedovi ČAK bylo uloženo poděkovat dosavadním členům poradních orgánů za jejich činnost.

Představenstvo ČAK schválilo i obsazení poradního orgánu pro posuzování zápisu absolventů zahraničních VŠ.

Představenstvo ČAK přijalo návrh usnesení o odvodu zaměstnanců do sociálního fondu ČAK. Toto usnesení nabylo účinnosti 1. 1. 2018.

Mgr. Petra Vrábliková z odboru vnější a vnitřní legislativy ČAK informovala o **jednáních týkajících se věcného záměru koncepce úpravy hromadných žalob** - v zásadních otázkách financování byly prosazeny názory zástupců ČAK.

Představenstvo ČAK dále vzalo na vědomí informace o povinných členských příspěvcích advokátů v EU a informaci prezidenta CCBE JUDr. Antonína Mokrého o právních úpravách povinného celoživotního vzdělávání advokátů ve vybraných zemích EU, zejména pak o flexibilním systému v Nizozemsku, který by jako vzor pro možné úvahy o systému vzdělávání v rámci ČAK mohl dobře posloužit.

Představenstvo ČAK schválilo **návrh rozpočtu pro rok 2018 a návrh rozpočtu sociálního fondu pro rok 2018**. Při závěrečném vyúčtování oprav budov ČAK byla připomenuta ještě nutnost vyřešit protipožární ochranu fasády Kaňkova paláce jiným způsobem než prostřednictvím sádkartonových desek v období oslav 17. listopadu a instalaci na nosič vlajky EU.

Členové představenstva ČAK rozhodli, že **od 1. 1. 2018 bude veškerá spisová agenda stížnostních spisů, kárných spisů, odvolacích kárných spisů a podkladů ke kontrolám distribuována členům příslušných orgánů výlučně elektronicky prostřednictvím datových schránek**.

Dále představenstvo ČAK vzalo na vědomí **detailní rozbor problematiky vstupu advokátů do soudních budov** zpracovaný vedoucím odboru sekretariátu a právního ČAK JUDr. Milanem Hokem na základě analýzy JUDr. Michala Žižlavského. V této agendě bude postupováno tak, že nově jmenovaní regionální představitelé a jejich zástupci budou požádáni o úplné zjištění stavu charakteru vstupů do soudních budov v daném regionu, posléze na základě výše uvedeného monitoringu se předseda ČAK obrátí na funkcionáře těch soudů, které vstup advokátů do budov neomezuje, aby nám sdělili své zkušenosti, a v návaznosti na tyto zprávy bude vedení ČAK jednat s ministrem spravedlnosti. Nebude-li dosaženo požadovaného výsledku, tzn. rovnoprávného vstupu advokátů a státních zástupců, nezbude než danou agendu řešit prostřednictvím soudního sporu.

Podrobný zápis ze 4. schůze představenstva ČAK (stejně jako všechny ostatní) jsou všem advokátům a advokátním konci-pientům k dispozici na [www.cak.cz/rubrika Orgány Komory/Představenstvo/Zápis z jednání](http://www.cak.cz/rubrika%20Org%C3%A1ny%20Komory/P%C3%A9dstavenstvo/Z%C3%A1pis%20z%20jedn%C3%A1n%C3%AD).

✿ icha

Stanovisko CCBE k povinnosti mlčenlivosti advokáta

RADA EVROPSKÝCH ADVOKÁTNÍCH KOMOR (CCBE) V ZÁŘÍ 2017 SCHVÁLILA A NÁSLEDNĚ PUBLIKOVALA STANOVISKO, VZEŠLÉ Z ČETNÝCH UPOZORNĚNÍ JAK ZE STRANY ČLENŮ CCBE, TAK I Z NEČLENSKÝCH STÁTŮ, NA SNAHU O LEGISLATIVNÍ PRŮLOMY ČI PŘÍMÉ ZÁSAHY A PORUŠOVÁNÍ POVINNOSTI MLČENLIVOSTI A ADVOKÁTNÍHO TAJEMSTVÍ ZE STRANY VEŘEJNÝCH ORGÁNŮ, Tedy těch základních principů, jež jsou základem spolupráce a důvěry mezi advokátem a klientem. NEZKRÁCENÉ ZNĚNÍ TOHOTO STANOVISKA UVÁDÍME NIŽE. DOSTUPNÉ JE TĚŽ V ANGLICKÉ A FRANCOUZSKÉ VERZI NA WEBOVÝCH STRÁNKÁCH CCBE WWW.CCBE.EU.

Rada evropských advokátních komor (CCBE) zastupuje advokátní komory ze 45 zemí a skrze ně také zastupuje více než jeden milion jejich členů – evropských advokátů. CCBE je označována jako „hlas“ advokátní profese v Evropě, jelikož reprezentuje národní advokátní komory v prosazování jejich společného zájmu před evropskými a mezinárodními institucemi. Regulace profese, obrana principu právního státu, lidských práv a demokratických hodnot patří mezi nejdůležitější poslání CCBE. Dále CCBE vyčleňuje oblasti, kterým je věnována zvláštní pozornost, jako např. právo na přístup ke spravedlnosti, digitalizace soudních procesů, rozvoj právního státu a ochrana klienta, která je zajištěna zejména zdůrazňováním a ochranou klíčových hodnot advokátní profese.

Členové v poslední době upozorňují CCBE na zásahy ze strany veřejných orgánů, probíhající v některých členských státech, které ohrožují mlčenlivost, tedy nezbytnou součást vztahu mezi advokátem a klientem. **Ochrana důvěrnosti komunikace mezi klienty a jejich advokáty vyplývá jak ze samotného principu ochrany důvěrnosti komunikace klienta, tak i z povinnosti mlčenlivosti, která je uložena advokátovi a vytváří vztah profesní důvěry.**

Aniž bychom zabíhali do podrobností o těchto zásazích, máme za to, že mají tři hlavní příčiny:

- advokát je přímo spojován se svým klientem, jehož činnost a aktivity musí být za každou cenu odhaleny. V některých zemích jsou advokáti považováni za komplice svých klientů;

- v dobách boje proti organizovanému zločinu a terorismu je vítána jakákoliv příležitost k nalezení „viníka“, i za cenu

porušování vztahu profesní důvěry mezi advokáty a klienty;

- v zásadě závažným novým trendem je situace, kdy advokáti, kteří poskytují právní poradenství a zpracovávají právní dokumenty, jsou vyzýváni k nahlašování chování určitých klientů nebo obsahu služeb, které tito klienti požadují, konkrétním správním a daňovým orgánům, na základě podezření o původu zdrojů či „agresivního“ daňového plánování.

Proto chce Rada evropských advokátních komor připomenout a zdůraznit následující základní principy:

Kromě jiných etických hodnot, jako je nezávislost nebo vyloučení střetu zájmů, **je vztah profesní důvěry základním principem, bez něhož odpovídající ochrana klienta nemůže existovat, a advokáti tedy nejsou schopni svou profesi řádně vykonávat.**

Vztah profesní důvěry zahrnuje vše, co klient svému advokátovi svěří, ať jde o sdělení jakéhokoliv charakteru, a to za účelem získání co nejkvalitnější rady a obhajoby.

Na rozdíl od obecně mylné představy není smyslem vztahu profesní důvěry ochrana advokáta, nýbrž pouze a jenom ochrana klienta.

Za samozřejmé se považuje, že v okamžiku, kdy klient vstoupí do advokátní kanceláře, musí si být jist tím, že může svému právnímu zástupci sdělit cokoli, což je podmínkou k tomu, aby právní zástupce mohl klientovi poskytnout nejlepší možnou radu, případně zastoupení. Advokáti by nemohli poskytnout takovouto pomoc či zastupovat klienta před soudem v případě, že by klient ve strachu z vyřazení a porušení základního předpokladu mlčenlivosti zatajoval před svým advokátem podstatné informace.

Žádná erudovaná rada nebo solidní obhajoba nemůže být poskytnuta na základě útržkovitých, a tedy nedostatečných informací.

Bez vztahu vzájemné důvěry, který je naprosto klíčový pro právní stát, nemůže existovat spravedlivý proces.

Tato absolutní záruka důvěry vytváří z mlčenlivosti, která je přirozenou součástí vztahu mezi advokátem a klientem, jednu ze základních svobod jednotlivce v demokratické společnosti. Zároveň také přispívá k řádnému výkonu spravedlnosti, kde na jedné straně stojí veřejný zájem společnosti a na straně druhé pak ochrana individuálních práv, včetně práva na obhajobu.

Povinnost uchovávat v tajnosti informace klienta platí i pro advokáty, kteří musí jednat v souladu s profesními předpisy a přísným etickým kodexem, dle něhož advokát, který poskytne svému klientovi radu v rozporu s právem, a tedy proti společnosti, neporušuje pouze svou profesní povinnost, ale rovněž riskuje, že mu bude uloženo kárné opatření, z nichž nejprísrnější je vyškrcnutí ze seznamu advokátů. Navíc v některých jurisdikcích mohou být advokáti pro porušení povinnosti mlčenlivosti trestně stíháni, přičemž jako přitěžující okolnost svědčí fakt, že jsou sami vykonavateli právní profese.

Podstatou výkonu profese advokáta je být příjemcem tajemství a utajovaných komunikací svých klientů. Bez záruky udržení těchto informací v tajnosti nemůže žádná důvěra existovat. Zachování těchto tajemství je tedy považováno za základní a hlavní povinnost advokátů.

„Advokátní povinnost mlčenlivosti slouží zájmu na řádném výkonu spravedlnosti stejně jako slouží zájmu samotného klienta. Proto si zaslouží zvláštní ochranu ze strany státu“ (čl. 2.3.1. Etického kodexu advokátů v Evropské unii).

Tato definice již nemůže být přesnější, nicméně v dnešní době je potřeba ji více a lépe chránit.

✦ Mgr. ALŽBĚTA RECOVÁ,
odbor mezinárodních vztahů ČAK

Stálé zastoupení ČAK v Bruselu informuje

★ Z legislativy Evropské unie

Revize nařízení o spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele

Dne 14. listopadu 2017 schválil Evropský parlament revizi nařízení o spolupráci mezi zeměmi EU při ochraně spotřebitele. Národní orgány budou mj. moci ukládat nepoctivým prodejcům pokuty a požadovat od obchodníka závazek, že poškozeným spotřebitelům poskytnou odpovídající nápravu.

Opatření Komise k ochraně know-how

Dne 29. listopadu 2017 předložila Komise balíček opatření, která mají zajistit lepší ochranu práv duševního vlastnictví a podporu investic evropských společností. Přijátá opatření zahrnují posílení boje proti padělaní a pirátství a snížení objemu padělaného zboží na trhu EU či zajištění stejné úrovně právní ochrany a předvídatelnost soudního rámce v celé EU.

Interinstitucionální rejstřík aktů v přenesené pravomoci

EU spustila dne 12. prosince 2017 nový interinstitucionální rejstřík aktů v přenesené pravomoci. Ten umožňuje uživatelům přístup k údajům o vývoji schvalování aktů v přenesené pravomoci a také odběr upozornění u specifických aktů. Cílem rejstříku je zvýšit transparentnost rozhodovacího procesu v rámci EU. Akty v přenesené pravomoci jsou druhem sekundární legislativy, které se používají pro úpravu technických specifikací evropské legislativy. Rejstřík je dostupný i v českém jazyce.

★ Z činnosti Rady evropských advokátních komor (CCBE)

Antonín Mokrý se ujal funkce prezidenta CCBE

JUDr. Antonín Mokrý, člen představenstva ČAK, se 1. ledna 2018 ujal funkce

prezidenta CCBE. V nejvýznamnější evropské advokátní organizaci, která zastupuje více než milion evropských advokátů ve 45 evropských zemích, zastával už od 90. let řadu významných funkcí a naposledy působil ve funkci 1. viceprezidenta.

Cena CCBE za lidská práva 2017

CCBE udělila na svém plenárním zasedání dne 24. listopadu 2017 Cenu za lidská práva pro rok 2017 gruzínskému advokátovi a předsedovi Gruzínské advokátní komory Zazovi Khatiashvilimu. Khatiashvili se po mnoho let věnuje boji proti perzekuci advokátů a za jeho úsilí o svobodu a nezávislost advokátní profese, rozvoj demokracie a obranu lidských práv mu byla v roce 2015 prezidentem Gruzie udělena Medaile za odvahu.

★ Různé

Pavel Telička nově zodpovědný za lidská práva

Dne 13. prosince 2017 během zasedání předsednictva Evropského parlamentu došlo ke změně kompetencí jeho místopředsedy Pavla Teličky. Do jeho portfolia, které zahrnuje např. informatiku a telekomunikace, nově přibyla také lidská práva.

Pracovní program Komise 2018

Evropská komise předložila svůj pracovní program na rok 2018. Komise bude pokračovat v plnění akčního plánu EU pro oběhové hospodářství a dotvoření jednotného digitálního trhu, energetické unie, unie kapitálových trhů, hospodářské a měnové unie a bankovní unie, zaměří se též na zdanění v digitální ekonomice a balíček opatření v oblasti sociální spravedlnosti.

Bulharsko od ledna přebírá předsednictví v Radě EU

Bulharsko se po Estonsku od 1. ledna 2018 ujímá předsednictví v Radě EU.

Během půlročního mandátu se chce zaměřit na zachování a upevnění jednoty Evropské unie a vzájemné solidarity členských zemí. Následující předsednickou zemí bude od července 2018 Rakousko.

★ Z judikatury evropských soudů

SDEU: Porušení hospodářské soutěže při sjednávání minimální odměny advokáta

SDEU rozhodl ve sporech mezi *CHEZ Elektro Bulgaria AD* a *Jordanem Kocevem* (C-427/16) a mezi *FrontEx International EAD* a *Emilem Janakievem* (C-428/16) dne 23. listopadu 2017 ohledně žádosti o vydání platebního rozkazu k úhradě náhrady odměn advokáta a právního poradce a otázkami s nimi spojenými. SDEU mj. rozhodl, že vnitrostátní právní úprava, která opravňuje Nejvyšší advokátní radu v Bulharsku skrze její diskreční pravomoc stanovit minimální sazby za služby advokátů a neumožňuje sjednat advokátovi a jeho klientovi odměnu nižší, aniž by se advokát nevystavil kárnému řízení, je způsobilá narušit hospodářskou soutěž na vnitřním trhu a národní soud musí ověřit, zda taková právní úprava odpovídá legitimním cílům a jejich dosažení.

✿ Odbor mezinárodních vztahů ČAK

★ **Detailní informace jsou k dispozici v rubrice „Aktuality z Evropské unie“, kterou pravidelně zpracovává odbor mezinárodních vztahů ČAK a která je k dispozici na stránkách www.cak.cz/Mezinarodni_vztahy/Zastoupeni_CAK_v_Bruselu_a_EU a v Bulletinu advokacie online www.bulletin-advokacie.cz.**

informace a zajímavosti

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v paláci Dunaj

ve čtvrtek 22. února 2018

Nájem bytů a dalších prostor v novém občanském zákoníku

Lektorka: JUDr. Pavla Schödelbauerová, vedoucí právního oddělení v odboru politiky bydlení Ministerstva pro místní rozvoj ČR, spoluautorka zákonů v oblasti bydlení

ve čtvrtek 1. března 2018

Katastr nemovitostí – průvodce vkládavým řízením a zápisem poznámkou

Lektorka: JUDr. Daniela Šustrová, ředitelka kanceláře ředitele Katastrálního úřadu hl. m. Prahy

ve čtvrtek 8. března 2018

Vznik a skončení pracovního poměru, aktuální otázky, judikatura

Lektor: JUDr. Ladislav Jouza, advokát, rozhodce pracovních sporů, spoluautor zákoníku práce a zákona o zaměstnanosti, Právník roku 2016 v oblasti pracovního práva

ve čtvrtek 15. března 2018

Zjišťování čistého příjmu, propojenost informací, exekuce a trestní odpovědnost v ekonomickém kontextu

Lektorka: Ing. Veronika Mindlová, daňový poradce se zaměřením na finanční a daňové poradenství a se specializací na rodinné právo

ve čtvrtek 22. března 2018

Smluvní právo pohledem judikatury

Lektorka: doc. JUDr. Dana Ondřejová, Ph.D., advokátka, docentka na katedře obchodního práva PF Masarykovy univerzity

v úterý 27. března 2018

GDPR – Obecné nařízení o ochraně osobních údajů a předpisy související

Lektor: JUDr. Jiří Navrátil, advokát, člen rozkladové komise předsedy Úřadu pro ochranu osobních údajů

v úterý 27. března 2018

ASPI – práce s judikaturou

Wolters Kluwer, a. s., U Nákladového nádraží 10, Praha 3
Lektor: Ing. Jiří Effler, Wolters Kluwer, a. s.

ve čtvrtek 5. dubna 2018

Nemajetková újma dle NOZ

Lektor: doc. JUDr. Petr Vojtek, předseda senátu Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 12. dubna 2018

Rodinný advokát

Lektorka: JUDr. Daniela Kovářová, advokátka, prezidentka Unie rodinných advokátů, předsedkyně redakční rady Rodinných listů

ve středu 18. dubna 2018

Dědické právo v novém občanském zákoníku

Lektor: JUDr. Václav Bednář, Ph.D., akademický pracovník na Univerzitě Palackého v Olomouci, člen rekodifikační a výkladové komise k NOZ

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK**. Telefonické informace na tel. č. 273 193 251 – pí Marie Knižová.

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK Brno v sále Veřejného ochránce práv

ve čtvrtek 22. února 2018

Trestní právo v rozhodovací praxi Ústavního soudu

Lektor: prof. JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D., DrSc.,
Univ. Priv. Prof., místopředseda Ústavního soudu

ve čtvrtek 8. března 2018

Existence, platnost, účinnost, výklad a obsah smluv (aneb nač si dát pozor, aby smlouva platila a zavazovala)

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent
na katedře obchodního práva PF UK

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK**. Telefonické informace: 513 030 112 – Karolína Župková.

Vznikla Unie rodinných advokátů

Dne 8. ledna 2018 byla do veřejného rejstříku zapsána Unie rodinných advokátů. Založilo ji v prosinci 2017 sedm advokátek a advokátů – Marie Cilínková, Daniela Kovářová, Kryštof Janek, Anna Márová, Jiří Nykodým, Julie Šindelářová a Eva Vaňková – jako profesní spolek, jehož cílem je ochrana tradičního pojetí rodiny a výchova obecné i advokátní veřejnosti k mimosoudnímu řešení rodinných sporů.

Unie bude úzce spolupracovat s Českou advokátní komorou a s její nově ustavenou sekci pro rodinné právo. Úlohu advokáta v rodinných a opatrovnických sporech považuje za nezastupitelnou, proto se chce zapojit i do debaty o nově se rodícím civilním soudním řádu. Za nezbytnou pak považuje specializaci advokátů, kteří se právem rodiny zabývají, a to nejen v odvětví rodinného práva, ale i v mediaci a v psychologii dětí i dospělých. Pro své členy bude pořádat workshopy, školení, diskusní setkání a pro veřejnost bude komentovat aktuální otázky a soudní judikaturu.

Unie si za svou první prezidentku zvolila známou pražskou advokátku, oceněnou titulem Právník roku 2016 za rodinné právo, Danělu Kovářovou. Viceprezidenty spolku se stali emeritní ústavní soudce Jiří Nykodým a mediátorka Anna Márová.

Stanovy, členské přihlášky i kontakty najdou zájemci na webu Unie www.uracr.cz.

✿ Red.

Česká advokátní komora
zve na

XIII. právnícký ples v Ostravě,

který se koná dne **3. 3. 2018** v hotelu Imperial Ostrava od 19 hodin.

Moderuje a vystoupí Tomáš Savka, hraje Proxima Orchestra.

Cena vstupenek: 413 Kč

V ceně vstupenky je vedle programu i welcome drink a servírovaná večeře.

Objednávky vstupenek: tel.: 736 750 169

e-mail: j.motloch@cpihotels.com

V případě zájmu o ubytování v Imperial Hotelu Ostrava kontaktujte přímo hotel na telefonních číslech 599 099 779 nebo 599 099 717, nebo e-mailem na reservation.iho@cpihotels.com.

Pozvání na semináře a přednášky Jednoty českých právníků v I. pololetí 2018

Výbor Pražského sdružení JČP ve spolupráci s Justiční akademií připravil v souladu se svým posláním a stanovami v prvním pololetí 2018 pro své členy a širší právnickou veřejnost tyto odborné semináře s aktuální právní problematikou, na které vás srdečně zve:

23. února 2018

Újma na zdraví a její odškodnění, praktické poznatky z aplikace nového občanského zákoníku
Přednášející: JUDr. Petr Vojtek, předseda senátu Nejvyššího soudu

27. února 2018

Náhrada škody v obchodních vztazích
Přednášející: doc. JUDr. Ivana Štenglová, poradkyně místopředsedy Nejvyššího soudu

8. března 2018

Sousedská práva a další otázky ochrany vlastnického práva v judikatuře NS
Přednášející: Mgr. Michal Králík, Ph.D., předseda senátu Nejvyššího soudu specializovaného na oblast věcných práv

29. března 2018

Elektronické dokumenty, elektronické podpisy, elektronické doručování, elektronické právní jednání v soukromé a veřejné sféře (nařízení eIDAS) – praktické důsledky pro právní praxi
Přednášející: Mgr. František Korbek, Ph.D., advokát, partner AK Havel & Partners, odborný asistent PF UK v Praze

16. dubna 2018

Novinky v insolvenčním právu se zaměřením na změny v insolvenčním řízení po posledních novelách insolvenčního zákona
Přednášející: Mgr. Hynek Zoubek, místopředseda Městského soudu v Praze, aktuálně působící na Nejvyšším soudu

15. června 2018

Aktuální otázky z nové právní úpravy a judikatury ke společnostem s ručením omezeným
Přednášející: JUDr. Petr Čech, odborný asistent PF UK v Praze

Všechny uvedené semináře se konají od 9 do 14 hodin v přednáškovém sále Justiční akademie, Hybernská 18, Praha 1.

Účastnický poplatek činí za každý seminář 1 500 Kč, pro členy JČP, advokátní a notářské koncipienty 900 Kč.

Účast na seminářích je uznávána jako součást přípravy advokátních koncipientů k advokátním zkouškám.

Výbor Pražského sdružení JČP připravil v souladu se svým posláním a stanovami ve spolupráci s Justiční akademií v prvním pololetí 2018 pro své členy a širší právnickou veřejnost tyto odpolední přednášky, na které vás srdečně zve:

5. března 2018

Práce z domova, výhody a nevýhody
Přednášející: JUDr. Ladislav Jouza, advokát, rozhodce, lektor Ústavu práva a právní vědy, o. p. s.

9. dubna 2018

Opatrovnické soudnictví inspirované cochemskou praxí
Přednášející: Mgr. Vladimír Polák, místopředseda Okresního soudu v Novém Jičíně

23. dubna 2018

Praktické otázky aplikace nové právní úpravy pozůstalostního řízení
Přednášející: JUDr. Ladislav Muzikář, předseda senátu Městského soudu v Praze

14. května 2018

Licenční smlouva podle úpravy v občanském zákoníku a praktické otázky po novele autorského zákona
Přednášející: JUDr. Helena Chaloupková, advokátka

Všechny uvedené přednášky se konají od 16 do 18 hodin v prostorách Justiční akademie, Hybernská 18, Praha 1.

Účastnický poplatek činí za každou přednášku 400 Kč.

Členové PS JČP, kteří mají zaplacený členský příspěvek, advokátní a notářští koncipienti platí 200 Kč.

Přihlášky a další informace o těchto seminářích a přednáškách lze získat na internetových stránkách

www.jednotaceskychpravniku.cz nebo u koordinátorů:

JUDr. PhDr. Alena Novotná, Ph.D., tel. 737 244 043

JUDr. Božena Burdychová, tel. 604 245 079

Hana Kafková, tel. 720 406 536

Za JUDr. Milanem Skalníkem

(* 24. února 1930 + 4. února 2018)

Milý Milane,

není to tak dávno, kdy jsme se loučili s Tvým přítelem Karlem Čermákem. Rozhodl ses jít za ním. Oba jste pro advokacii udělali strašně moc, oba jste část svého profesního života strávili v čele advokátního stavu, oba jste byli právníky *par excellence*. Měl jsem to štěstí být nejen Tvým tovaryšem, ale zároveň kolegou po dobu dlouhých 44 let. A vzpomínám jak na odborné konzultace, ať už ty „kancelářské“, nebo vedené při sklence Tvého oblíbeného vína, tak např. i na společné lyžování – ve Francii, Itálii, Švýcarsku. Budu-li mít to štěstí, třeba se jednou na bílých nebeských pláních potkáme. Ne, nespěchám, ale pokud se tak stane, přál bych si stát se opět Tvým koncipientem, abych se tam vyznal ...

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'V. Jirousek'.

Vladimír Jirousek

(jistě spolu s řadou advokátů, kteří Tě znali a které jsi zkoušel, zejména spolu s kolegy a zaměstnanci advokátní kanceláře Jirousek, Skalník, Bernatík & partneři)

Připomeňte si s námi osobnost JUDr. Milana Skalníka v jednom z posledních rozhovorů, který s ním pro knihu *Nestoři české advokacie* vedl JUDr. Petr Toman, LL.M. Rozhovor naleznete na <http://www.bulletin-advokacie.cz/>.

Nešťastná 13? Kdepak, pro Právníka roku tahle pověra neplatí!

právníkroku 2017

Chcete vidět, jak to vypadalo na 13. ročníku celojustiční soutěže Právník roku? Pojd'te se s námi do brněnského Bobycentra podívat. Laser Show Hall 26. ledna 2018 v 19 hodin potemněla a na pódiu se objevila již známá moderátorská dvojice. Aleš Háma a Jakub Wehrenberg stejně jako loni s grácií a milým humorem provedli publikum programem tak, že ač trval dvě hodiny, zdálo se, že utekl jako voda...

Cesta 13. ročníku Právníka roku do Brna začala v květnu 2017, kdy byla zahájena nominace kandidátů v sedmi odborných a třech speciálních kategoriích. Začala i tím, že jí poskytl záštitu aktuální ministr spravedlnosti. V sále však ministra spravedlnosti Roberta Pelikána, který se omluvil, neboť byl služebně v zahraničí, zastoupil jeho nový náměstek Jeroným Tejc (na snímku vlevo v rozhovoru s předsedou ČAK JUDr. Vladimírem Jírouskem a jeho manželkou).

Pro toho, kdo by nevěděl, oč se na Právníkovi roku vlastně soutěží, připomeneme, že nejde o Oscary, i když pro své držitele mají minimálně stejnou hodnotu, ale o skleněné plastiky sv. Yva, patrona všech právníků. Ty pocházejí z dílny akademické malířky JUDr. Květy Slavíkové a uměleckého skláře Aleše Ložinského.

V odborných kategoriích si pro ni přišla šťastná „sedmička“ nových Právníků roku, s nimiž se můžete nyní krátce seznámit...

V kategorii OBČANSKÉ PRÁVO si ocenění odnesl JUDr. Zdeněk Novotný, emeritní soudce Nejvyššího soudu.

Doktor Zdeněk Novotný byl do konce loňského roku předsedou senátu Nejvyššího soudu ČR. Už několik desetiletí je mimořádně respektovaným odborníkem na pracovní právo a civilní proces a v této oblasti spoluvytvářel konzistentní a všeobecně uznávanou judikaturu. Mezi soudci a ostatními právníckými profesemi je znám svou přednáškovou činností na všech právníckých fakultách a v Justiční akademii, je autorem a spoluautorem řady komentářů, učebnic a příruček. „Ocenění Právník roku jsem samozřejmě neočekával, a nebudu originální, řeknu-li, že mě to velmi překvapilo. Vzhledem k tomu, že jsem své působení soudce před nedávnem skončil, představuje tento titul - řečeno s Cimrmanem - „takovou pěknou tečku za celým mým případem“.

A protože doktor Novotný je vášnivým cyklistou a také rád cestuje, a to i hodně daleko, bude mít konečně víc času třeba na další přejezdy na kole po vinných stezkách nebo zájezdy na druhý konec světa.

Pro Titul Právník roku 2017 v kategorii TRESTNÍ PRÁVO si na pódium přišla Mgr. Bc. Iva Jónová, samostatná advokátka z Ústí nad Labem.

Magistra Iva Jónová se celý život jako samostatná advokátka v Ústí nad Labem a v Litoměřicích věnuje tomu, čemu se říká generální praxe. Do povědomí široké veřejnosti a médií se dostala nedávnou široce medializovanou kauzou klientky, v níž ji zastupovala jako obhájkyň *ex officio* a kdy klientce hrozil mnohaletý trest odnětí svobody či doživotí pro podezření z několikanásobné vraždy. Po její obhajobě však byla klientka pravomocně zproštěna obvinění. Nejenže naprosto profesionálně odvedla pod mediálním tlakem práci obhájkyň, ale navíc své klientce a její dceři pomáhala zcela mimořádným způsobem nad rámec povinností obhájce. Svým přístupem k výkonu obhajoby *ex officio* a svým profesionálním i lidským chováním se rozhodně zasloužila o dobré jméno advokacie. Práce je pro ni největším koníčkem, a jak sama přiznává,

neumí moc odpočívat. A když už si na odpočinek najde čas, ráda pozoruje hvězdy, hlavně ty padající. „Jsem moc ráda, že jsem se dostala do společnosti Právníků roku. Ocenění je pro mě potvrzením mého životního i pracovního motta, že slovo ‚nejde‘ – neexistuje.“

Vítězkou kategorie **FINANČNÍ PRÁVO** je **JUDr. Barbara Pořízková**, soudkyně Nejvyššího správního soudu.

Doktorka Barbara Pořízková je soudkyní Nejvyššího správního soudu a uznávanou odborníci na problematiku nepřímých daní v ČR. Má za sebou zcela unikátní praxi – pracovala jak pro státní správu na Finančním ředitelství v Brně, tak i pro její klienty – v PricewaterhouseCoopers, a nyní rozhoduje spory mezi nimi a podobnými institucemi. Spojuje v sobě výjimečným způsobem profesionální a přitom i velmi lidský přístup k právu, ale především k účastníkům řízení. Zcela neformálně tak propojuje oblast daňové správy, byznysu a soudnictví. Stejně neformálně ani na pódiu neodmítla žádost Aleše Hámy o společnou fotografii se „soudkyní Barbarou“. „Pokud jde o výběr právníkové profese, tak jsem příkladem toho, že jsem si opravdu vybírala a vystřídala jich několik. Pracovala jsem pro stát, pro soukromou sféru a nyní dvanáctým rokem v justici jako soudkyně. Za svůj největší úspěch proto považuji, že jsem nakonec dokázala zúročit všechny dosavadní zkušenosti a že jsem, zdá se, obstála se ctí,“ uvedla JUDr. Pořízková, která ve volném čase pracuje na zahradě, ráda čte a je věrnou divačkou brněnských divadel a kin.

V kategorii **PRÁVO IT** nenašel přemožitele a Právníkem roku 2017 se stal **JUDr. Zdeněk Kučera, Ph.D.**, pražský advokát z AK Kinstellar, s. r. o.

Doktor Zdeněk Kučera je absolventem pražské právníkové fakulty, už při studiu se zaměřil na právo IT a v této specializaci se dále vzdělával i v zahraničí na univerzitě v Curychu. Jako advokát poskytuje specializované poradenství v oblasti informačních a komunikačních technologií pro státní instituce i soukromé subjekty. V roce 2011 prosadil na Fakultě informačních technologií ČVUT v Praze vznik předmětů Právo a informatika, Právo a podnikání a na pražské právníkové fakultě založil a dosud vyučuje předmět Právo informačních a komunikačních technologií. Od roku 2017 obdobně přednáší i na PF v Brně a výčet jeho aktivit zahrnuje i autorství mnoha odborných publikací.

„Oceněním jsem byl velmi překvapen. Říkal jsem si, že už asi všichni právníci, jejichž specializací je právo IT, museli dojít. Ale vážně, Právník roku pro mě znamená uznání za všechny roky, které se této problematice věnuji, a potvrzení, že volný čas věnovaný výuce a studentům měl smysl. Takže děkuji za spolupráci kolegům na obou fakultách, partnerce, že mě podporuje, a také klientům, kteří přicházejí s drony, roboty, umělou inteligencí a dalšími novinkami, protože bez nich by advokacie byla obrovská

nuda,“ doplnil doktor Kučera, kterého kromě přednášení studentům baví také cestování, nejlépe do netradičních destinací. Mezi jeho cestovatelské sny patří potápění na Galapágách, projet Pamírskou dálnicí nebo procestovat iránský Kurdistan.

Vítězem kategorie **SPRÁVNÍ PRÁVO** je **JUDr. PhDr. Karel Šimka, Ph.D., LL.M.**, soudce Nejvyššího správního soudu.

Doktoru Šimkovi se dostalo neobvyklé profesní příležitosti – v jedenácti letech začal působit na Nejvyšším správním soudu – instituci, která krátce předtím sama vznikla a teprve si tvořila základní filozofii rozhodování. Šanci, kterou dostal, využil měrou vrchovatou. Již od počátku se profiloval v daňovém právu, kde je jeho judikатурní stopa asi nejsilnější. Důsledně prosazoval zásady spravedlivého daňového procesu a ochranu vlastnického práva daňových poplatníků. Již jedenáctým rokem působí v rozšířeném senátu, v němž se prezentoval řadou důkladně vyargumentovaných rozhodnutí významných pro praxi. Jeho názory jsou dlouhodobě konzistentní.

Podle vlastních slov vyjma titulu Právníka roku prý žádného významného úspěchu nedosáhl, takže se za tuto cenu sluší poděkovat. „Je ale velmi těžké vybrat komu. Já jsem si vybral tři osoby, z toho jednu právníkou. Je to město Brno, které mi už 14 let poskytuje azyl, tady pracuju a žiju. Dále je to JUDr. Josef Baxa, který měl odvalu vzít si mě na NSS a zkusit to se mnou, a v neposlední řadě Václav Havel, který mě v roce 2001 jako prezident jmenoval soudcem,“ uvedl doktor Šimka, který sám sebe označuje za „prostého dělníka práva“.

Právníka roku 2017 v kategorii **INSOLVENČNÍ PRÁVO** získal advokát a zvláště ní insolvenční správce **JUDr. Michal Žižlavský** z AK Žižlavský v Praze.

Doktor Žižlavský je advokátem od roku 1991. Působí již po několik volebních období v představenstvu ČAK a je členem Legislativní rady vlády. Pracuje na nejvýznamnějších případech v zemi. Zastává názor, že pro fungování ekonomiky jsou čím dál tím více důležitější sanační způsoby řešení dluhů. Ocenění získal za uplatňování moderních přístupů k řešení insolvence v praxi a za jejich prosazování v legislativě.

JUDr. Žižlavský je prvním advokátem, který toto ocenění za insolvenční právo dostal, proto Právníka roku nevnímá jen jako osobní titul, ale právě jako ocenění role advokátů v insolvenčním právu. „*Insolvenční proces je v principu šachová hra. Je to nástroj, který pracuje s dělbou rolí. Aby reálně fungoval, vyžaduje znalosti, zkušenosti a erudici. Šachy nemůžete hrát, když nevíte, jak táhne ta která figura. My sice nejsme ti hlavní hráči, ale jsme administrátoři insolvenčních procesů.*“ Na slavnostním Galavečeru se ale jako hráč ukázal. Jedním z jeho koníčků je totiž, kromě čtení detektivek a adrenalinových sportů, které většinou končí na chirurgii, méně nebezpečná hra na klavír. A protože v sále jeden nástroj zbytečně dlouho odpočíval, vzniklo alespoň pro tento večer duo Žižlavský – Háma, které publiku společně naservírovalo nesmrtelné Beatles a jejich Yesterday.

V kategorii **OBCĀNSKÁ a LIDSKÁ PRÁVA, PRÁVO ÚSTAVNÍ** si pro cenu sv. Yva přišel bývalý ústavní soudce **JUDr. Vojen Güttler**.

Doktor Vojen Güttler má za sebou úctyhodnou právnickou dráhu. V mládí musel ze soudnictví poměrně záhy odejít po své krátké emigraci v roce 1968, a i proto, že byl činným funkcionářem Klubu angažovaných nestraníků. Po roce 1989 KAN obnovoval a byl jeho místopředsedou. V roce 1990 vedl jako ředitel rehabilitační odbor Ministerstva spravedlnosti. Krátce byl soudcem Ústavního soudu ČSFR, pak působil dvacet let na Ústavním soudu ČR. Jako soudce-zpravodaj řešil např., zda Lisabonská smlouva není v rozporu s naším ústavním pořádkem, či podpořil zveřejňování členství soudců v KSČ.

JUDr. Güttler přijal zprávu o svém ocenění s potěšením jako poctu nejen za rok 2017, ale za svoji celoživotní činnost v oblasti ochrany základních lidských práv a svobod. „*Je to pro mě důkaz, že jsem mezi řadou právníků zabývajících se ochranou lidských práv zaujal dobrou a důstojnou pozici. A pro moji další práci to značí, že náš obor, tedy lidská práva, není jen outsiderem a že tomu bude stejně i do budoucna.*“ JUDr. Güttler stále pracuje, od roku 2013 působí v Ústavu státu a práva AV ČR.

První ze speciálních kategorií, **PRO BONO**, je kategorií z těch nejobdivuhodnějších. Jsou v ní oceňováni ti, kteří jednájí ve prospěch potřebných, zdarma poskytují právní radu. Právem si zaslouží respekt kolegů a uznání široké veřejnosti. S tímto tvrzením i s organizátory, kteří právě takové lidi každoročně hledají, aby je ocenili, by snad souhlasil i sv. Yvo...

Letošní vítězkou této ceny se stala pražská advokátka **Mgr. et Mgr. Alena Vlachová**, která stojí za velkým projektem Děti bez dluhů. Za pět let práce společně s kolegou Snížekem a podporou celé kanceláře se jí podařilo pomoci více než 60 dětem, které byly zbaveny dluhů za více než milion korun! Nejen moderátoři, ale všichni v sále smekli pomyslný klobouk ...

Mgr. Vlachová, která je sama maminkou devítiletého chlapce, poděkovala synovi Pepíčkovi i svému manželovi za to, že jsou trpěliví a chápou, když pracuje po večerech nebo o víkendu. „*Děkuji také všem kolegům, kteří mi pomohli, a i všem novinářům, kteří nejkřiklavější dětské příběhy zveřejnili a upozornili na ně. Mým cílem je dosáhnout stavu, kdy projekt Děti bez dluhů skončí, protože právní prostředí v České republice bude fungovat tak, že nebude z dětí dělat dlužníky. Ale vzhledem k tomu, že mi stále přibývají další dětské klienti, obávám se, že dosažení tohoto cíle ještě nějakou dobu potrvá.*“ A opravdu, stále není hotovo. Nyní se na scéně objevují dětské dluhy ze smluv s mobilními operátory nebo ze zdravotního pojištění.

Druhou specifickou kategorií je **TALENT ROKU**. Jde o kategorii pro mladé právníky jakékoliv právnické profese do 33 let věku, kteří musí pro soutěž vypracovat autentickou písemnou práci – odbornou či literární s tematikou justiční. A letos bylo skutečně z čeho vybírat, v termínu odborná porota obdržela k posouzení celkem 14 talentových prací! První tři nejvýše hodnocené práce byly finančně oceněny.

Třetí místo obsadil **JUDr. Ing. Martin Štika**, soudní exekutor z Hradce Králové, jehož práce „**Má naprosto svobodná virtuální měna bitcoin místo v právním státě?**“ se zabývá, jak už z vlastního názvu vyplývá, postavením kryptoměny bitcoin v podmínkách právního státu. Jde o téma aktuální, protože počet zájemců o tuto měnu dramaticky roste. Současně ale platí, že právní řády jen velmi zřídka virtuální aktiva regulují, což způsobuje velmi vysokou míru právní nejistoty. S ohledem na to, že o zvolené problematice doposud neexistuje ucelené právní pojednání, bylo ambicí práce představit komplexní problematiku měny bitcoin, tedy obecná, ekonomická a právní specifika, navíc doplněná o interpretaci vlastních postojů a úvah *de lege ferenda*. Práce bude uveřejněna v BA č. 5/2018.

Druhé místo obsadil **Mgr. Stanislav Mikeš**, advokát z Prahy, s prací „**Právo ve věku inteligentních strojů**“. Pojednává o umělé inteligenci, která za nás umí nakoupit, řídit auta, komponovat hudbu či psát romány. S tím, jak dosahuje stále vyššího stupně autonomie, roste i potřeba řešit s ní spojené právní otázky. Kdo právně odpovídá za jednání umělé inteligence? Měli bychom jí přiznat právní odpovědnost, a tudíž práva a povinnosti, jako mají lidé, nebo je má mít stále člověk, který ji stvořil? Toto je ústřední otázka, kolem níž autor rozvíjí další úvahy... Zájemci si je přečtou v BA č. 4/2018.

Pomyslný stupínek vítězů nejvyšší, cenu svatého Yva a finanční prémii ve výši 100 tisíc korun, získala **JUDr. Linda Kolaříková**, advokátka z Prahy s prací „**Odpovědnost (za) robota aneb právo umělé inteligence**“. Zdá se, že toto téma letos „frčí“. Její práce nastiňuje očekávaný vývoj v oblasti umělé inteligence a robotiky. Je zaměřena na právní aspekty – legislativu, kterou plánuje EU přijmout, včetně definice inteligentního robota, upozorňuje na možná rizika i etická dilemata. Popisuje některé zahraniční právní úpravy robotiky a specifika vyplývající z očekávané plně autonomní dopravy. Zajímavou kuriozitou práce jsou vtipné názvy jednotlivých kapitol odkazující na sci-fi díla jako Terminátor, Matrix, Číslo 5 žije, Knight Rider... Čtenáři se mohou těšit již v BA č. 3/2018.

Ještě malá douška k talentům – letos se podařilo vybrat trojlístek mladých nadaných lidí, kteří navíc mají srdce na správném místě. Všichni tři se totiž rozhodli věnovat část finanční výhry na charitu. Bývalý mládežnický reprezentant v hokeji Martin Štika na Konto Bariéry, vášnivý čtenář a nadšený běžec – účastník pražského maratonu – Stanislav Mikeš polovinu částky rozdělí mezi tři dobročinné projekty, které pravidelně podporuje. I budoucí dvojnásobná maminka po odečtení nákladů na očekávaného druhého potomka, jehož pohlaví je zatím pro všechny velkým tajemstvím, najde projekt, který pomůže dětem, jež takové štěstí na rodiče nemají.

Předání ocenění letos jako každý rok doplnil ještě jeden dobročinný okamžik. Stalo se hezkým zvykem všech předcházejících galavečerů Právnická firma roku, že při jejich příležitosti byly předány peníze, které poslouží charitativním účelům. Ani letos tomu nebylo jinak.

Největší česká advokátní kancelář vůbec, nositelka řady ocenění ze soutěže Právnická firma roku Advokátní kancelář Havel & Partners věnovala letos 100 000 Kč organizaci Bílý kruh bezpečí, která se intenzivně a dlouhodobě zabývá pomocí obětem trestných činů a snaží se je vrátit zpět do života. Za advokátní kancelář Havel and Partners předal sponzorský šek řídicí partner **JUDr. Jaroslav Havel** prezidentce Bílého kruhu bezpečí **Petře Vitoušové** (na snímku).

Oficiální program vyvrcholil vstupem **JUDr. Jiřího Machourka** do Právnické síně slávy (více na str. 7), který doprovázel nekonečný a zaslužený aplaus stojícího publika. Zaslouženě si oddychli také organizátoři večera, když potlesk dozněl, světla v sále se rozsvítila a moderátoři pozvali hosty na pestrý hudební program a k bohatě prostřeným stolům.

▲ Čerstvý člen Síně slávy **JUDr. Jiří Machourek** si užíval slavnostní okamžiky s rodinou, na snímku s manželkou **Evou**.

▲ Moderátoři večera **Aleš Háma** a **Jakub Wehrenberg** si pak ještě zahráli a zazpívali s kolegy ze skupiny **Hamletí - Daliborem Gondíkem** a **Hardym Marzukim**.

▲ V **Laser Show Hall** koncertovala nestárnoucí hvězda a dáma české popmusic, **MARIE ROTTROVÁ** s doprovodnou kapelou.

▲ Hala byla zaplněná tanečníky, kteří se úžasně bavili.

▲ I milovníci jídla a pití si přišli na své. Kroky pánů pak vedly často do prostor sálu **Chatteau de Paris**, kde mezi rautovým občerstvením našli speciální zákoutí s dobrotami z pravé moravské zabijačky.

▲ Díky, dopadlo to „na jedničku“!

Pověra o „třináctce“ přinášející smůlu se v případě Právníka roku naštěstí nenaplnila a všichni už mohou pomalu přemýšlet o příštím, 14. ročníku, který se uskuteční opět v Praze. *Tak zase za rok na viděnou!*

Aby se vyhlášení soutěže mohlo vůbec uskutečnit, je třeba nakonec poslat velký dík všem partnerům ČAK, kteří s přípravou Právníka roku 2017 finančně pomáhali. Jmenovitě to jsou: Pojišťovací makléř **WI-ASS**, Generali pojišťovna, pojišťovací makléř **Renomia**, oděvní firma **Blažek Praha**, **Atlas Consulting** - výrobce právního informačního systému **Codexis advokacie**, **Hodinářství Bechyně**, **UniCredit Bank**, vydavatelství **Wolters Kluwer**, **Praetor** - informační systém pro advokacii, **Produkční agentura Roy Billing**, **Reklamní a komunikační agentura Impax**, **De Longhi Praha** a **Vinné sklepy Valtice**.

✦ PhDr. **DAGMAR KOUTSKÁ**

✦ Foto: **JAKUB STADLER**, **MARTIN MEHEŠ**

Právníkovy zápisky

Když jsem psal následující řádky, blížil se konec minulého roku a byl mimo jiné čas večírků pořádaných podniky a jinými institucemi. V souboru různých poznámek jsem objevil informaci tiskové agentury Reuters, kterou bez komentáře otiskly Lidové noviny z 18. března 2006. Psalo se tam: **BERLÍN. Soud ve Frankfurtu přiznal právo na odškodné muži, který se zranil na firemním večírku. Muž nešťastně uklouzl na schodech restaurace, kde se večírek konal, a přivodil si tak poranění lebky. Žádal proto od svého zaměstnavatele odškodné, ten ho ovšem odmítal zaplatit s ohledem na to, že k úrazu hlavy došlo mimo pracovní dobu, a navíc mimo prostory podniku. Soud včera (rozuměj 17. března 2006 – poznámka P. H.) dospěl k názoru, že zaměstnanec, který se účastní oficiální firemní oslavy, je po formální stránce v práci, a to až do té doby, dokud večírek neskončí. Pokud není stanoven přesný čas ukončení večírku, má se za to, že večírek končí až odchodem zaměstnancova nadřízeného. Vzhledem k tomu, že v době nehody se mužův šéf ještě zdržoval v restauraci, musí společnost zaplatit zraněnému odškodné.**

Strohá tisková zpráva se nezmiňuje o tom, zda vůbec a do jaké míry zaměstnanec v rámci večírku požíval alkohol, zda se tato okolnost zkoumala a zda eventuálně mohla mít vliv na soudní rozhodnutí. Podle mého názoru by poškozený žalobce mohl argumentovat tím, že přiměřená konzumace alkoholu je na podnikovém večírku jevem obvyklým, který zaměstnavatel spíše zprostředkuje, než jen toleruje.

Rozhodně jde o případ, který stojí za právníckou debatu a který podnítl i některé z následujících poznámek.

Náhrada za poškození tělesné schránky se dá „bodovat“. O náhradu za poškození duše, o rozsahu nehmotné újmy se musí bojovat pomocí argumentů. Poškozený klient si někdy uvědomí, jakou že duševní bolest utrpěl, až když mu to vysvětlí jeho zkušený advokát. Ve vztahu k soudu by advokát měl obsah svých podání i směr argumentace také přizpůsobit úrovni soudcova poznání a rozsahu jeho životních zkušeností.

Advokát hodlal druhé straně sdělit: *Návrh na smírné narovnání je obsažen v příloze.* Z uvedeného podstatného jména povstala neopravená chyba v psaní – sloveso „**příleze**“. Dá se to uvést jako příklad freudovského chybného výkonu a podvědomá charakteristika jednání označovaného jako „přilézt ke křížku“.

Podobné hodnocení se nabízí ohledně „nedoklepu“ v důvodech soudního rozhodnutí, kde mělo být řečeno: *Soud z provedených důkazů vychází a uzavírá...* Ve skutečnosti tam bylo psáno, podepsáno i odesláno: *Soud z provedených důkazů vyhází...* V rozhodovací praxi a závěrečném hodnocení skutkového stavu bývají některé důkazy vyházeny či vykážány z odůvodnění.

Nezapomínejme však na přednost počítačových programů, které občas odhalí omyly v psaní a po vzoru učitelů ze základních škol na ně upozorní červenou vlnovkou. Platí to o přiklepu, který byl dán sousedstvím písmen „k“ a „l“ na klávesnici a z „dovolání“ učinil „dovolkání“. Začervenal se pak i advokát a zmínil lkavou povahu svého procesního úkonu.

Unijní i národní předpis na ochranu spotřebitelů operuje s množstvím neurčitých právních pojmů. Možná tím i podněcuje reklamy klamavě mlhavé a budoucí spory z toho vyplývající. V jedné novinové nabídce na prodej domácího mazlíčka byl předmět koupě charakterizován větou: „*Pes, který téměř neštěká.*“

Postěžoval si podnikatel: „Když budu nabízet zboží levněji než všichni konkurenti, mohu být potrestán za dumping. Pokud prodám draž než druzí, bude z toho zneužití dominantního postavení. A jestliže budu nabízet za stejnou cenu jako mnozí další, bude to šetřeno jako zakázaná kartelová dohoda. Mohu já vůbec prodávat?“

V úvahách o klamavé reklamě se mi hodí i můj stále trvající zájem o umění všeho druhu. V časopisu „Svět a divadlo“ (č. 6 z roku 2014) jsem si poznamenal text označený „*Jean-Claude Impoli: JE TO PRAVDA? JE TO LEŽ? Tak pravil Courtois (přeložil Miroslav Petříček).*“ Stálo v něm: *Umění je fikcí právě proto, že stojí zcela stranou protikladu pravda-lež. Viz třeba obraz Campbellovy polévky v plechovce od Andy Warhola. Každý, kdo se na ten obraz podívá, musí připustit, že je vskutku třeba velkého umění, aby obraz Campbellovy polévky nebyl reklamou na Campbellovu polévku. Není to nepravdivý obraz pravdy, ani pravdivý obraz nepravdy, ani jakákoli jiná kombinace těchto dvou ingrediencí – je to fikce, která odhaluje cosi z reality. Mimochodem – některá vyjádření v právních sporech se podobají uměleckému dílu a jsou svého druhu tvořivou fikcí, která se nalézá mimo rámec protikladu „pravda – lež“, i když také napovídá cosi z reality...*

O pravdě a lži uvažoval Milan Kundera v knize „Nesmrtelnost“ (Atlantis, Brno 1993). Na str. 113 tam píše: *Všimněte si prosím, že Mojžíš nezařadil mezi deset božích přikázání „Nezaleš“. To není náhoda! Protože ten, kdo říká „nelži“, musel předtím říct „Odpověz!“ a Bůh nedal nikomu právo, aby po druhém vyžadoval odpověď.*

Na nejasné hranici mezi pravdou a lží (v pásmu „mlhavých množin“) se nachází takzvaný diplomatický jazyk. I pro advokáta vyjádření ve sporu platí – do určité míry – výrok kancléře Metternicha: „*Diplomat si nemusí myslet to, co říká, ale musí myslet na to, co říká!*“

✿ prof. PETR HAJN

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- mezi girondisty z Bordeaux, kteří byli popraveni za Velké francouzské revoluce, byli i advokáti? Mezi jmeny na tamějším Památníku girondistů jsou uvedeni též Armand Gensonné (1758-1793), Marguerite-Élie Guadet (1758-1794), Jean-Antoine Lafargue de Grangeneuve (1751-1793) a Pierre-Victorin (Victurnien) Vergniaud (1753-1793). Jmenovaní advokáti v procesu s Ludvíkem XVI. s výjimkou Lafarguea de Grangeneuve, jenž hlasoval pro pouhé Ludvíkovo uvěznění do uzavření míru, hlasovali pro trest smrti, Guadet a Verniaud s variantou ke zvážení, zda je z politických důvodů třeba uspišit či pozdržet popravu, Guadet pak se i přiklonil k těm, kteří navrhovali odklad popravu. V krátké době po procesu nakonec sami skončili pod gilotinou, Vergniaudovi je pak připisován známý výrok: „Revoluce, jako bůh času Saturn, začíná požírat své děti.“

- „advokáta, jenž dopustil se ve spise u vlastní záležitosti na soud podaném ublížení na cti, nelze stíhati pro porušení povinností jemu povoláním jeho uložených“? Tak zní právní věta v rozhodnutí disciplinárního senátu c. k. nejvyššího soudu

ze dne 20. 12. 1894, č. 12066. K obdobnému závěru dospěla i disciplinární rada advokátní komory, proti němuž podalo „c. k. vrchní státní zastupitelstvo“ neúspěšné odvolání. „Je-li advokát stranou, nelze uložit jemu z té příčiny, že jest advokátem, těžších povinností aneb větší zodpovědnost, zvláště pak v těch případech, kde toho pořádek ani nevyžaduje, aby podání advokátem podepsáno bylo“, uzavřel disciplinární senát c. k. nejvyššího soudu.

- ve věku pouhých jedenatřiceti let zemřel v r. 1900 v San Remu vydavatel a autor pětidílného *Všeobecného slovníku právního* František Xaver Veselý (1869-1900). Důvodem úmrtí byla plicní choroba. „Právníctvo české želí bolestné ztráty zvláště snaživého a nadějného pracovníka,“ píše se v nekrologu v časopise *Právník*, zprávu přineslo i březnové číslo *Časopisu českých advokátů*. Nedokončena zůstala praktická příručka *Právo živnostenské*, z níž Veselý stihl vydat pouze osm sešitů. Z nekrologu se též podává, že o čtvrt roku dříve zesnula i Veselého choť.

✿ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK

Obsah ročníku 2017

název č./str. BA

Úvodník

Martin Vychopeň: Úvodník supervolební	1-2/3
Pavel Blanický/Hana Rýdlová: Šéfredaktoři čtenářům	3/3
Lenka Vidovičová: Nové výzvy a nové technologie	4/3
Robert Němec: Komora, to nejsou „oni“ nebo „vy“, Komora jsme „my“	5/3
Michal Žižlavský: Příběhy tisíce a jednoho věřitele	6/3
František Smejkal: Návratník	9/3
Vladimír Jirousek: Volby, volby, volby	10/3
Martin Maisner: Straší nás GDPR	11/3
Robert Němec: Úloha a postavení ČAK v oblasti legislativy	12/3

Aktuality

Platební neschopnost podniků Michal Žižlavský	1-2/4
Cena JUDr. Václava Mandáka za nejlepší příspěvek roku 2017 Petr Toman	1-2/4
Výzva advokátům k navrhování kandidátů do představenstva, kontrolní rady, kárné komise a odvolací kárné komise pro volby na 7. sněmu České advokátní komory v roce 2017	1-2/5
Vítězové soutěže Právník roku 2016 Red.	1-2/6
ČAK je nově na Twitteru! Barbora Petráčková	1-2/7
Pozor! Od 2. ledna 2017 má ČAK nová telefonní čísla	1-2/8
Výstava fotografa Jana Šibíka v nových prostorách ČAK Red.	1-2/10
Pozvánka na XXV. Karlovarské právní dny	1-2/12, 3/20, 4/14, 5/20
Aktuálně v právu Hana Rýdlová	1-2/14, 3/22, 4/16, 5/22, 6/16, 7-8/8, 9/14, 10/18, 11/16, 12/16
Projednávání novely zákona o advokacii ve sněmovně Robert Němec	3/4
Galavečer Právnicka roku 2016 dvojím pohledem Ivana Cihlářová	3/6
Pozvánka na kongres Právní prostor 2017	3/19
Pozvánka na Innovative Legal Services Forum 2017	3/19
Vyjádření ČAK k návrhu novely daňového řádu	4/4
Memorandum CCBE o vzájemném uznávání přeshraničního celoživotního vzdělávání advokátů	4/6
Odsouzený advokát se může vrátit do profese nejdříve za pět let Milan Hoke	4/8
Místopředseda ČAK Robert Němec jednal se zástupci profesních komor o vinklaření Hana Rýdlová	4/9
Pozvánka na odbornou konferenci Soukromé právo 2017 v Ostravě a v Brně	4/10, 5/18
Pozvánka na XII. evropský regionální kongres v Praze	4/12
Online platformy na právní služby Michal Žižlavský	5/4
Informace k 7. sněmu ČAK	5/6, 6/10
ČAK vítá výsledek šetření nezákonných odposlechů obviněného s obhájci	5/10
Novela zákona o advokacii prošla ve sněmovně do třetího čtení	5/10
Kongres Právní prostor 2017 – kaleidoskop právních novinek Dagmar Koutská	5/11
Předseda ČAK Martin Vychopeň obdržel nejvyšší slovenské advokátní vyznamenání Dagmar Koutská	5/13
Rozhovor s 1. viceprezidentem CCBE a místopředsedou ČAK JUDr. Antonínem Mokřým: „Česká advokacie patří k respektovaným členům CCBE“ Eva Indruchová	5/14
13. ročník celostátní soutěže Právník roku 2017 vyhlášen	5/19, 6/15, 7-8/10, 9/13
Společné jednání představenstev ČAK a SAK Robert Němec	6/4
Novela zákona o advokacii prošla Poslaneckou sněmovnou	6/6
Nejvyšší soud rozhodl v kauze Rath: příkazy k odposlechům byly zákonné Petr Toman	6/8
Pozvánka na seminář „Co může, co musí a co nesmí radit advokát klientovi v úpadku?“	6/14
Novela zákona o advokacii a problematika AML Robert Němec, Michal Žižlavský	7-8/4
Advokátní zkoušky a novela zákona o advokacii	7-8/6
Výsledky voleb do orgánů ČAK na 7. sněmu České advokátní komory	9/4
Novela zákona o advokacii putuje do praxe dak	9/8
Rozhovor s předkladatelem novely zákona o advokacii Mgr. Martinem Plíškem Hana Rýdlová	9/10
Křest knihy „Advokátní právo“ na domovské půdě ČAK dak	9/12
Zpráva o 7. sněmu ČAK Ivana Cihlářová	10/4
Z vystoupení prezidenta IBA Martina Šolce	10/12
Z vystoupení prezidenta CCBE Ruthvena Gemmella	10/12
Výsledky 7. sněmu České advokátní komory	10/15
Nově zvolení funkcionáři ČAK	10/16
Rekonstrukce a konsolidace poradních orgánů ČAK Robert Němec	11/4
Galavečer Právnicka roku 2017: Pověstná třináctka vyšla na Brno! icha	11/6
Sdělení ČAK o povinných platbách a pojistném	11/13, 12/13
Nový civilní řád soudní Michal Žižlavský	12/4
Nežte opravovat něco, co je v samém základu špatně. Rozhovor s Petrem Lavickým o novém civilním řádu soudním Hana Rýdlová	12/6
JUDr. Antonín Mokřý zvolen prezidentem CCBE	12/10
Galavečer Právnicka roku 2017 icha	12/11

7. sněm ČAK

Slovo ke sněmu Ladislav Krym	7-8/12
Dopravní a organizační instrukce k účasti na sněmu	7-8/13

Pořad jednání 7. sněmu ČAK	7-8/14
Informace o pravidlech a průběhu volby do volených orgánů ČAK	7-8/15
Návrh na obsazení orgánů 7. sněmu ČAK	7-8/16
Poděkování členům volených orgánů ČAK Martin Vychopeň.....	7-8/16

Zprávy o činnosti a hospodaření ČAK

Zpráva předsedy ČAK o činnosti České advokátní komory v období od 6. sněmu ČAK (2013-2017) Martin Vychopeň	7-8/18
Zpráva o hospodaření České advokátní komory v období mezi 6. a 7. sněmem ČAK Miroslava Sedláčková.....	7-8/36
Zpráva o hospodaření s fondem ČAK pro vzdělávání advokátních koncipientů v období mezi 6. a 7. sněmem ČAK Miroslava Sedláčková	7-8/37
Zpráva o hospodaření se sociálním fondem ČAK v období mezi 6. a 7. sněmem ČAK Miroslava Sedláčková	7-8/38
Zpráva předsedy kontrolní rady ČAK Jan Mikš	7-8/39
Zpráva předsedy kárné komise ČAK Petr Čáp.....	7-8/43
Zpráva předsedy odvolací kárné komise ČAK Bohuslav Sedlatý.....	7-8/45
Zpráva předsedy zkušební komise ČAK Jan Luhan.....	7-8/47
Čerpání rozpočtu ČAK za rok 2016	7-8/49
Čerpání rozpočtu sociálního fondu ČAK za rok 2016	7-8/50
Podstatné údaje o hospodaření s fondem ČAK pro vzdělávání advokátních koncipientů za rok 2016.....	7-8/50

Platné znění zákonných a stavovských předpisů týkajících se sněmu

Vybraná ustanovení zákona o advokacii ve znění účinném od 1. 9. 2017.....	7-8/51
Vybraná ustanovení organizačního řádu ČAK	7-8/52
Stálý volební řád sněmu ČAK.....	7-8/52
Jednací řád sněmu ČAK.....	7-8/55

Návrhy usnesení 7. sněmu ČAK

Návrh usnesení sněmu ČAK na změnu stálého volebního řádu ČAK	7-8/58
Úplné znění stálého volebního řádu ČAK s vyznačením navrhovaných změn	7-8/58
Návrh usnesení sněmu ČAK na změnu jednacího řádu sněmu ČAK	7-8/59
Úplné znění jednacího řádu sněmu ČAK s vyznačením navrhovaných změn	7-8/59
Návrh na změnu v usnesení o organizačním řádu ČAK	7-8/60
Úplné znění usnesení sněmu o organizačním řádu ČAK s vyznačením navrhovaných změn	7-8/60
Návrh na změnu v usnesení o sociálním fondu ČAK	7-8/61
Úplné znění usnesení sněmu o sociálním fondu ČAK s vyznačením navrhovaných změn	7-8/62
Návrh na změnu v usnesení o fondu vzdělávání advokátních koncipientů	7-8/64
Úplné znění usnesení sněmu o fondu vzdělávání advokátních koncipientů s vyznačením navrhovaných změn	7-8/64

Kandidáti na členství v orgánech ČAK

Kandidátní listina pro volbu členů a náhradníků představenstva ČAK	7-8/66
Kandidátní listina pro volbu členů kontrolní rady ČAK	7-8/66
Kandidátní listina pro volbu členů kárné komise ČAK	7-8/67
Kandidátní listina pro volbu členů odvolací kárné komise ČAK	7-8/68

Kandidáti do představenstva ČAK se představují

Programové priority advokátů společně kandidujících do představenstva ČAK – Silné osobnosti do turbulentní doby	7-8/69
Životopisy advokátů společně kandidujících do představenstva ČAK	7-8/72
JUDr. Vladimír Jirousek, lídr společné kandidátky a autor programových priorit	7-8/72
Mgr. Robert Němec, LL.M.	7-8/72
JUDr. Tomáš Sokol.....	7-8/73
JUDr. Petr Poledník.....	7-8/73
JUDr. Michal Žižlavský	7-8/74
JUDr. František Smejkal	7-8/75
JUDr. Radim Miketa	7-8/75
JUDr. Petr Toman, LL.M.	7-8/76
JUDr. Monika Novotná	7-8/77
JUDr. Daniela Kovářová	7-8/79
JUDr. Lenka Vidovičová, LL.M.	7-8/80
JUDr. Martin Maisner, Ph.D., MCI Arb	7-8/80
JUDr. Antonín Mokrý	7-8/81
JUDr. Petr Mrázek	7-8/82
JUDr. Jiří Vsetečka.....	7-8/82
Mgr. Tomáš Matějovský.....	7-8/83
Mgr. Kamil Blažek	7-8/84
Mgr. Štěpán Holub	7-8/84
Programové prohlášení a životopis samostatně kandidujícího advokáta Mgr. Daniela Miky	7-8/85

Články

Juraj Alexander: Domněnka neúpadku: lepší se platební morálka?.....	6/37
Eva Barešová: Co přinese změněná definice pozemku v katastrálním zákoně	11/25
Václav Bednář: Dědická smlouva a některé problémy při jejím uzavírání, zejména pak problematika výkladu § 1585 odst. 1 o. z.	11/17

Michal Brychta: Koncernový únos – co ještě mohou koncernoví věřitelé?	6/49
Lucie Budayová: Četnost využívání institutu spolupracujícího obviněného a návrhy k jejímu zvýšení	11/33
Daniel Burda, Libor Kincl, František Korbek, Monika Matysová: Sankční následky neuveřejnění smlouvy v registru smluv	5/32
Tomáš Buus, Jitka Šajnarová: Obvyklá pochybení znalců při vyčíslení výše škody	10/31
Jaromír Císař: „Zákonný“ insolvenční správce	6/46
Petr Coufalík: Náhrada nákladů řízení v oblasti věcných práv v aktuální judikatuře NS	10/26
Karel Černín: Účinná soudní obrana proti vzniku stavby	5/42
Jan Dědič, Jan Lasák: Opatrovník obchodní korporace jmenovaný pro případ konfliktu zájmů	10/19
Monika Fůrstová, Karín Pomaizlová: GDPR – revoluce, nebo rozvedení stávajícího?	9/15
Vladimíra Glatzová: Náhrada škody pro pozdní podání insolvenčního návrhu	6/57
Tomáš Grřvna: Právo na zachování důvěrné komunikace mezi advokátem a jeho klientem	6/61
Bohumil Havel: Úpadková situace dlužníka a standardy péče jeho orgánů	6/25
Simona Heranová: Odměna advokáta jako zmocněnce poškozeného v trestním řízení	5/36
Josef Hrstka, Jakub Kadlec: Vypořádání staveb na pozemku cizího vlastníka	1-2/32
Marie Janšová: Novela zákoníku práce 2017 – co vše se změní v personální praxi?	5/26
Jiří Jelínek: „Protiteroristická“ novela trestního zákoníku – poznámky k orientačnímu studiu	3/23
Jiří Jelínek: Ještě k rozsahu kriminalizace jednání právnických osob	4/17
Petra Juřátková: Uplatnění nákladů exekuce v insolvenčním řízení	1-2/25
Jakub Kadlec, Josef Hrstka: Vypořádání staveb na pozemku cizího vlastníka	1-2/32
Ivo Keisler, Andrej Lobotka, David Zahumenský: Náhrada nákladů řízení – odměna advokáta za uplatnění nároku na náhradu újmy u příslušného ústředního správního úřadu	4/22
Libor Kincl, František Korbek, Monika Matysová, Daniel Burda: Sankční následky neuveřejnění smlouvy v registru smluv	5/32
František Korbek, Libor Kincl, Monika Matysová, Daniel Burda: Sankční následky neuveřejnění smlouvy v registru smluv	5/32
Kristýna Kovaříková, Michal Nulíček, Jan Tomíšek, Oliver Švolík: GDPR v otázkách a odpovědích	9/33
Michal Králík: Podílové spoluvlastnictví: přechodná ustanovení a judikatura Nejvyššího soudu	4/28
Zdeněk Krčmář: Majetkové sankce vůči členům orgánů obchodní korporace v úpadku	6/20
René Kurka, Anežka Paříková: Situace subjektů finančního trhu po zániku povolení k činnosti – aktuální otázky	6/44
Jan Lasák, Jan Dědič: Opatrovník obchodní korporace jmenovaný pro případ konfliktu zájmů	10/19
Aleš Linhart: Meze předmluvní odpovědnosti podle o. z. a výkladová praxe soudů	3/29
Petr Liška: Vznik centrální evidence účtů	1-2/44
Andrej Lobotka, Ivo Keisler, David Zahumenský: Náhrada nákladů řízení – odměna advokáta za uplatnění nároku na náhradu újmy u příslušného ústředního správního úřadu	4/22
Martin Maisner: Pasivní vs. aktivní hosting: hranice režimu Safe Harbour	1-2/40
Martin Maisner: Filtrování ze strany ISP ve světle aktualit evropského práva	4/34
Karel Marek: Licenční smlouva	12/22
Jakub Matocha: Nemajetková újma způsobená průtahy ve správním řízení	11/38
Monika Matysová, Libor Kincl, František Korbek, Daniel Burda: Sankční následky neuveřejnění smlouvy v registru smluv	5/32
Filip Melzer: Škoda způsobená informací nebo radou	1-2/15
Ronald Němec: Vztah kanonického práva a práva České republiky	1-2/49
Ronald Němec: Právo dětí žalovat své rodiče	10/40
Monika Novotná: Rozhodování o neplatnosti usnesení orgánu obchodní korporace v intencích základních zásad soukromého práva	3/41
Michal Nulíček, Kristýna Kovaříková, Jan Tomíšek, Oliver Švolík: GDPR v otázkách a odpovědích	9/33
Dana Ondřejová: Srovnávací reklama v české a evropské právní úpravě a judikatuře	3/33
Anežka Paříková, René Kurka: Situace subjektů finančního trhu po zániku povolení k činnosti – aktuální otázky	6/44
Ondřej Pavelek: Náhrada nemajetkové újmy při usmrcení	12/31
Karín Pomaizlová, Monika Fůrstová: GDPR – revoluce, nebo rozvedení stávajícího?	9/15
Romana Rogalewiczová: Interdisciplinární spolupráce při řešení rodičovských konfliktů	12/35
Jaroslav Schönfeld: Ekonomický pohled na definici úpadku korporace	6/51
Adam Sigmund: Kdo, kdy a proč musí odhalit skutečného majitele korporace	6/40
Tomáš Sokol: Mezi insolvenčním a trestním řízením	6/34
Jitka Šajnarová, Tomáš Buus: Obvyklá pochybení znalců při vyčíslení výše škody	10/31
Dalibor Šelleng: K některým aspektům trestní odpovědnosti právního nástupce obchodní společnosti	12/27
Karel Šimka: Insolvence a daně	6/27
Ivana Štenglová: Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?	12/17
Petr Šuk: Ingerence soudů do vnitřních poměrů obchodních korporací	11/21
Radmila Švajglová: Vnos versus rozšíření společného jmění manželů	1-2/30
Oliver Švolík, Jan Tomíšek, Kristýna Kovaříková, Michal Nulíček: GDPR v otázkách a odpovědích	9/33
Petr Toman: Náležitosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu	5/23
Jan Tomíšek, Kristýna Kovaříková, Michal Nulíček, Oliver Švolík: GDPR v otázkách a odpovědích	9/33
Petr Veselý: Lze vyměnit insolvenčního správce? Jak a proč?	6/54
David Zahumenský, Ivo Keisler, Andrej Lobotka: Náhrada nákladů řízení – odměna advokáta za uplatnění nároku na náhradu újmy u příslušného ústředního správního úřadu	4/22
Petra Zaoralová: Použitelnost soukromých zvukových a obrazových záznamů jako důkazu v trestním řízení	11/28
Hana Zemanová Šimonová: Reforma ochrany osobních údajů v EU z pohledu pracovněprávních vztahů	9/25
Michal Žižlavský: O mechanice insolvenčních těles v roce 2017	6/17

Z judikatury

Podjatost soudce	1-2/56
K otázce vyšších nároků na obsah žaloby v případech užití kvalifikované výzvy podle § 114b o. s. ř.	1-2/62
K otázce výkladu a aplikace § 107a o. s. ř.	1-2/64
Z judikatury ESLP	1-2/66
NS určil pravidla elektronické komunikace s účastníky řízení	3/44
K principu omezené důvěry v dopravě a trestní odpovědnost řidiče za dopravní nehodu	3/45
Úkon právní služby	3/48
Kárné provinění advokáta a trestní řízení	3/51
NS: Základ pro určení výše odměny advokáta při rozhodování o náhradě nákladů řízení	4/40

ÚS: K otázce porušení zásady kontradiktornosti řízení při aplikaci § 243d písm. b) o. s. ř.	4/42
SD EU: K problematice omezení volného pohybu služeb advokátů	4/44
SD EU: K ověřování pravosti podpisů	4/45
SD EU: K vnitropodnikovým pravidlům zakazujícím nošení muslimských šátek	4/46
ESLP: Systematické prověřování korespondence vězeňkyně s advokátem	4/48
ESLP: Domovní prohlídka advokátní kanceláře	4/48
NS: Splnění podmínky schopnosti vyplacení přiměřené náhrady v řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví – § 1147 o. z.	5/48
ÚS: K otázce přípustnosti dovolání namítajícího rozpor postupu odvolacího soudu se závazným právním názorem Ústavního soudu	5/52
NSS: K porušení obecných pravidel profesionální etiky advokáta pověřením jiného advokáta vyškrtnutého ze seznamu advokátů	5/54
SD EU: K souhlasu účastníka telefonních služeb se zveřejněním svých údajů	5/56
SD EU: K odmítnutí udělení víza ke studiu v oblasti bezpečnosti informačních technologií	5/57
ESLP: K monitorování korespondence	5/58
NS: K možnosti odstranění stromů	9/39
ÚS: K nárokům advokáta v případě bezplatné obhajoby, resp. obhajoby za sníženou odměnu	9/44
NSS: Nezbytnost posouzení podmínky nutnosti komunikační potřeby v případě veřejně přístupné účelové komunikace	9/46
ESLP: Ke komunikaci mezi obhájcem a obžalovaným	9/49
NS: K zamítnutí žaloby o povolení nezbytné cesty	10/44
ÚS: K otázce formalistického přístupu obecných soudů při posuzování platnosti závazku podle určitosti projevu vůle	10/49
NSS: Správní odpovědnost věřitele za neúplné informace v reklamě na spotřebitelský úvěr nabízený na internetových stránkách provozovaných jiným subjektem	10/52
SD EU: K náhradě škody v případě zrušení nebo zpoždění letu s mezipřistáním	10/56
ESLP: K právu obchodních společností na šíření informací – masové zveřejňování osobních daňových údajů fyzických osob	10/57
NS: K trestní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy	11/43
ÚS: K otázce zveřejnění obrazového záznamu (fotografie) z kamery zachycující osobu podezřelou z krádeže	11/48
NSS: K soudní ochraně při rozhodování o žalobě žadatele o zápis do seznamu advokátních koncipientů	11/50
SD EU: K povinnosti finančních institucí poskytnout dostatečné informace k úvěru v cizí měně	11/55
ESLP: K odnětí dítěte narozeného z náhradní matky	11/56
NS: K naléhavému právnímu zájmu na určení, že věc je předmětem zaniklého a dosud nevypořádaného SJM	12/43
ÚS: K otázce stanovení odměny advokáta	12/46
NSS: K podnětu k zahájení řízení	12/48
SD EU: K právu organizace na autonomii a sebeurčení vůči právu zaměstnance či uchazeče o zaměstnání nebýt diskriminován na základě přesvědčení	12/51
ESLP: Záznamy odposlechů telefonické komunikace mezi advokátem a klientem a jejich použití v trestním řízení proti třetím osobám	12/52

Z odborné literatury

Daniela Hrabětová, Stanislav Kouba, Markéta Patzenhauer: Zákon o evidenci tržeb. Komentář (Radim Boháč)	1-2/69
Miloš Sokol, František Vorel, Martin Dobiáš, Tomáš Vojtišek: Odškodnění bolesti a trvalých následků u pracovních a nepracovních úrazů (Petr Vojtek)	1-2/69
Eva Fialová: Bezkontaktní čipy a ochrana soukromí (Tomáš Lechner)	1-2/70
Kateřina Eichlerová, Jakub Handrlíca, Martin Jasenský, Jan Kořán, Vratislav Košťál, Doubravka Plášilová, Petr Zákoucký: Energetický zákon. Komentář (Tomáš Zagar)	1-2/70
Petr Hajn: Z právníkova zápisníku aneb Já neříkám tak ani tak (Ondřej Hruza)	1-2/72
Daniela Kovářová: Smrt v justičním paláci (Ivana Cihlářová)	1-2/72
Bulletin slovenskej advokácie přináší...	1-2/73, 3/60, 5/64, 9/61, 10/62, 11/64, 12/60
Filip Melzer, Petr Tégl a kolektiv: Občanský zákoník § 655-975. Velký komentář. Svazek IV. (Michal Králík)	3/55
Radim Boháč, Hana Krasulová: Zákon o dani z hazardních her. Komentář (Michal Radvan)	3/56
Petr Smolík: Oddlužení v právním řádu ČR (Tomáš Pohl)	3/57
Jitka Wolfová, Martin Štika: Soudní exekuce (Karel Svoboda)	3/58
Jan Pichrt, Martin Šopecký, Jakub Morávek (eds.): Služební vztahy a výkon závislé práce (Ivo Keisler)	3/58
Petr Kerecman: Advokáti Davisti – Vladimír Clementis, Ján Poničan, Daniel Okáli (Stanislav Balík)	3/59
Jiří Jelínek a kolektiv: Trestní právo procesní – minulost a budoucnost (Alena Tibitzanzlová)	4/50
Jan Eliáš, Luboš Brím, Hana Adamová: Bezodůvodné obohacení (Eva Dobrovolná)	4/51
Irmich Fekete: Občiansky zákoník. Velký komentář. I. až IV. zväzok (Michal Králík)	4/52
František Ištváněk, Pavel Simon, František Korbek: Zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Komentář (Kateřina Šimáčková)	5/59
Jan Pauly: Teoretické a legislativní základy cenných papírů (Petr Liška)	5/60
Petr Průcha, Jana Gregorová a kolektiv: Stavební zákon. Praktický komentář podle stavu k 1. 1. 2017 (Filip Dienstbier)	5/61
Renata Šínová, Lenka Westphalová, Zdeňka Králíčková a kolektiv: Rodičovská zodpovědnost (Petr Sedlák)	5/62
Tomáš Buchta, Michaela Sýkorová: Najdôležitejšie rozsudky v medzinárodnom práve verejnom (Eva Šmakalová)	5/63
Tomáš Richter: Insolvenční právo (Vojtěch Příkopa)	6/60
Michal Nulíček, Josef Donát, František Nonnemann, Bohuslav Lichnovský, Jan Tomášek: GDPR. Obecné nařízení o ochraně osobních údajů. Praktický komentář (Ján Jaroš, František Korbek)	9/51
Antonín Draštíř, Jaroslav Fenyk a kolektiv: Trestní řád. Komentář (Dagmar Cisařová)	9/52
Ivo Macek, Romana Derková, Daniel Bartoň, Karel Košťál, Eva Marečková, Petr Zatloukal: Zákon o zadávání veřejných zakázek. Praktický komentář s judikaturou (Michal Petr)	9/53
Stanislav Pšenička: Zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích s komentářem a judikaturou (Pavel Mates)	9/54
Peter Behrens: Europäisches Marktöffnungs- und Wettbewerbsrecht (Luboš Tichý)	9/55
Jakub Král a kolektiv: Zákon o zdravotnických prostředcích. Komentář (Petr Šustek)	9/58
Vladimír Příkrý, Jana Čechová: Zákon o pojištnictví. Komentář (Marie Karfíková)	9/59
Ladislav Jouza: Soudníčky (Luděk Lisse)	9/60
Jaroslav Svejkovský, Alena Macková: Advokátní právo (Stanislav Balík)	10/59
Josef Kotásek: Zákon směnečný a šekový. Komentář (Ladislav Derka)	10/59
Petr Lavický: Důkazní břemeno v civilním řízení soudním (Michal Králík)	10/60
Vladimír Týč, Radim Charvát: Zeměpisná označení v mezinárodních smlouvách a v právu Evropské unie (Vladimír Pitra)	10/61
Daniela Kovářová, Karel Havlíček, Robert Němec, Tomáš Sokol, Jan Syka, David Uhlíř a Michal Žilavský: Zákon o advokacii a stavovské předpisy. Komentář (Stanislav Balík)	11/58
Lucie Josková, Lukáš Pěsna: Správa cizího majetku (David Elischer)	11/58
Pavel Molek: Základní práva. Svazek první – Důstojnost (Tomáš Herc)	11/60
Vladimír Syruček, Vencislav Sabotinov, Marie Moravcová: Vzory rozhodčího řízení – tuzemské řízení, obchodní spory (Jan Koptíva)	11/60

Jan Kolouch: CyberCrime (Olga Sovová)	11/61
Pavel Petr: Nové právo k povrchu (Anna Lebedová)	11/62
Ota Weinberger: Norma a instituce. Úvod do teorie práva (Pavel Holländer)	11/63
Marek Števček, Svetlana Ficová, Jana Baricová, Soňa Mesiarkinová, Jana Bajánková, Marek Tomašovič a kol.: Civilný sporový poriadok. Komentár (Klára Hamuláková)	12/54
Jitka Jelínková, Miloš Tuháček: Zákon o svobodném přístupu k informacím. Praktický komentář (Svatomír Mlčoch)	12/54
Pavel Petr: Vlastnictví bytů – kondominium (Pavla Sýkorová)	12/55
Jiří Duba: Předběžné opatření v právu nekalé soutěže (Andrej Lobotka)	12/55
Pavel Molek, Jitka Stráská: Přehled rozhodnutí ve správním soudnictví 2003–2013 (Jan Šmakal)	12/57
Karel Schelle, Jaromír Tauchen (eds.): Encyklopedie českých právních dějin (Vlastislav Man)	12/58

Sloupek Karla Čermáka

Všechny nás dejte zavřít čili o době předtotalitní	1-2/75
Lawyers First	3/61

Z české advokacie

Z kárné praxe Jan Syka	1-2/76, 3/62, 4/66, 5/67, 6/68, 7-8/88, 9/63, 10/70, 11/68, 12/69
Východočeské novinky při poskytování bezplatné právní pomoci Milan Jelínek	1-2/78
Průběh a výsledky advokátních zkoušek, uznávacích zkoušek a zkoušek způsobilosti konaných ve II. pololetí roku 2016	1-2/79
Řešení škodných událostí advokátů Zdeněk Turek	1-2/80
Z jednání představenstva ČAK icha	1-2/81, 3/64, 4/68, 5/68, 7-8/92, 11/69, 12/69
Tenisový turnaj „O vánoční pohár české a slovenské advokacie“ Andrea Vinkráčková	1-2/82
Odešli do nebeské síně	3/63, 6/70, 9/64, 12/66
Vademe cum advokáta aneb Průvodce některými situacemi právní praxe Marek Nespala, Vladimír Papež, Tomáš Sokol, Jiří Císař	4/55
Kdo jste znali doktora Vojtěcha Rampáška? Petr Poledník	4/67
Advokát a náhradní mateřství Daniela Kovářová	5/65
Pozvánka na Pražský advokátní den	6/66
Z praxe Výboru ČAK pro odbornou pomoc a ochranu zájmů advokátů Marek Nespala	6/67
Zvýhodněné pojištění motorových vozidel pro advokáty Zdeněk Turek	6/69
Ze společného jednání představenstev ČAK a SAK icha	6/71
Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů ve vztahu k profesnímu pojištění advokátů	9/65
Prodloužení pojistné smlouvy pro připojištění profesní odpovědnosti z výkonu advokacie pro pojistný rok 2018 Zdeněk Turek	9/66
Průvodce novelou zákona o advokacii Daniela Kovářová, Petra Vráblíková, Johan Justoš	10/63
Sdělení ČAK o povinných platbách a pojistném	10/71
Předsněmovní poděkování členům volených orgánů ČAK Red.	10/74
Elektronická evidence tržeb u advokáta, 1. část Jiřina Procházková, Jakub Hlína	11/65
Elektronická evidence tržeb u advokáta, 2. část Jiřina Procházková, Jakub Hlína	12/61
Právní pomoc, která možná není slyšet, ale vidět je určitě! Rozhovor s pražským advokátem Danem Zwiebem Dagmar Koutská	12/65

Z Evropy a ze světa

Stálé zastoupení ČAK v Bruselu informuje	1-2/83, 4/69, 6/72, 10/77, 12/74
Kongres UIA v Budapešti Martina Doležalová	1-2/85
Soudní dvůr EU upřesnil podmínky pro uchování provozních a lokalizačních údajů Jiří Novák ml.	3/66
Půlroční konference AIJA ve Veroně Denisa Molnář, Eva Ropková	3/70
Stanislav Balík předsedou Výboru PECO Alžběta Recová	4/71
Jarní konference ECBA v Praze Alžběta Recová, Eva Ropková	5/69
Plenární zasedání CCBE v Edinburghu Eva Indruchová	6/74
Doporučení CCBE ohledně klíčových opatření pro advokáty k dosažení souladu s předpisy v souvislosti s GDPR	9/69
Rozhovor s předsedou ESLP Guido Raimondim a soudcem ESLP Alešem Pejchalem Hana Rýdlová	9/72
Aktuální vývoj online platform poskytujících právní služby v USA Alžběta Recová	10/75
Umělá inteligence, technologie a inovace – motto výročního kongresu AIJA 2017 v Tokiu Eva Ropková, Eva Indruchová	11/70
Rozhovor s novým prezidentem CCBE JUDr. Antonínem Mokřým Hana Rýdlová	12/70
Akademie evropského práva (ERA) slaví 25 let existence Lenka Vidovičová	12/72

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK	1-2/87, 3/79, 4/77, 5/77, 6/75, 7-8/95, 9/77, 10/78, 11/71, 12/75
Pozvání na semináře a přednášky Jednoty českých právníků v I. pololetí 2017	1-2/89
Evropský vyhledávač advokátů nově i na webu ČAK	1-2/90
„Marketingové právo v sociálních médiích“ – zpráva z konference Karla Chlumská	1-2/90
Tištěná sbírka Nejvyššího správního soudu končí Václav Vlk, Josef Baxa	1-2/92
Tradiční seminář o americkém právu v Telči Lenka Zichová	1-2/94
Vítězná práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2016 Jan Tomišek	3/71
Pozvánka na seminář ALAI „Jednotný patentový soud“	3/78
Pozvánka na seminář „Změny v osobě věřitele a dlužníka; zajištění a utvrzení dluhu v novém občanském právu a s přihlednutím k aktuální judikatuře“	3/81
Pozvánka na konferenci Evropské trestní advokátní komory v Praze	3/81
Pozvánka na X. ročník mezinárodního šachového turnaje „ADVOKÁT CHESS OPEN BRATISLAVA 2017“	3/82
2. cena kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2016 Jan Súra	4/72
Pozvánka na dva semináře k insolvenční	4/78, 5/78
Advokátní proces – ano či ne? Daniela Kovářová	4/79

Pozvánka na Hradecké debly (dříve Kubečkův memoriál)	4/80
Pozvánka na VI. ročník turnaje „O pohár české a slovenské advokacie v tenise deblových dvojic mužů a žen“	4/81
Pozvánka na tenisovou sobotu v Kosmonosech	4/81
Pozvánka na 28. ročník tradičního běžeckého závodu „O parohy arcivévody Ferdinanda“	4/82
Pozvánka na Olomoucké právní dny 2017	4/82
3. cena kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2016 Ivana Nemčková	5/71
Nabídka na advokátní stáž v Paříži	5/78
Nabídka studijní cesty k Soudnímu dvoru EU v Lucemburku	5/79
Pozvánka na 1. ročník Legal Beach Cup	5/79
Zpráva z konference „Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob – pět let poté“ Simona Heranová	5/80
Česká republika jak středoevropský „Texas“? Eva Tůmová	5/82
Pozvánka na XII. Evropský regionální kongres	6/76
Inovative Legal Services Forum 2017 Hana Rýdlová	6/77
Jihočeská Bezplatná insolvenční poradna míří do okresů red.	6/79
Pozvánka na 20. sportovní hry české advokacie v Nymburce	6/81, 7-8/110
Pozvánka na turnaj regionálních advokátních týmů ve fotbale „Jihočeské bodlo 2017“	6/82
Pozvánka na 45. mezinárodní lyžařský kongres pro právníky	6/82, 10/80, 12/76
Pozvánka na seminář „Profesní tajemství a mlčenlivost advokáta“	7-8/97
Pozvánka na seminář „Co může, co musí a co nesmí radit advokát klientovi v úpadku?“	7-8/98
Pozvánka na seminář „Oddlužení ve světle novely insolvenčního zákona“	7-8/98
Dvě červnové konference o soukromém právu 2017 Hana Rýdlová	7-8/99
Co přinesly XXV. Karlovarské právní dny? Michal Vávra, Petr Bríza, Ondřej Trubač	7-8/103
Kronika Advokátní poradny č. 2 v Praze z let 1958-1963 Stanislav Balík	7-8/106
11. ročník golfového turnaje advokátů ADVO-CUP Kristýna Spurná, Radek Spurný	7-8/108
Pozvánka na celostátní turnaj advokacie v tenise	7-8/108
Pozvánka na 7. ročník turnaje ČAK v beach volejbalu	7-8/109
Pozvánka na 20. jubilejní ročník golfového turnaje české advokacie	7-8/109
Pozvánka na seminář „Oddlužení ve světle novely insolvenčního zákona“	9/78
Pozvánka na odbornou konferenci Soukromé právo 2017 v Praze	9/79
Pozvánka na Německo-česko-slovenské advokátní fórum v Bratislavě	9/80
Pozvánka na tradiční seminář o americkém právu v Telči	9/80
Čeští advokáti pošesté na Mistrovství Evropy v kopané Jan Najman	9/81
První ročník volejbalového turnaje Legal Beach Cup Radka Macháčková	9/82
Pozvánka na Fashion Law Conference 2017	9/82
Pozvánka na seminář o insolvenčním právu	10/79
Zapište se do nové evidence pro pomoc dlužníkům! Red.	10/80
Pozvánka na XI. ročník turnaje „O šachového krále České advokátní komory 2017“ v Brně	10/81
Pozvánka na koncert Pražské konzervatoře	10/81
Pozvánka na dva semináře o insolvenčním právu	11/73
Pražská knihovna ČAK znovu otevřena! red.	11/73
Jak se připravuje sněm... Rozhovor s vedoucí organizačního týmu 7. sněmu ČAK Ivou Chaloupkovou Hana Rýdlová	11/74
Pozvánka na XVII. reprezentační ples Městského soudu v Praze	11/76
Kapacity pracovního práva se sjely na kongres do Prahy Jakub Tomšej	11/77
Pozvánka na Krakonošův pohár 2018	11/78
Jihočeské bodlo 2017 Petr Smejkal	11/79
Tenisový turnaj advokátů 2017 Ladislav Jirásek	11/80
20. ročník golfového turnaje české advokacie Jan Myška	11/80
Pozvánka na seminář o insolvenčním právu	12/76
Konference Soukromé právo – již pošesté v Praze Hana Rýdlová	12/77
XIV. konference o dějinách advokacie Rudolf Maník	12/81

Z právnické společnosti

Za emeritním profesorem JUDr. Zdeňkem Kučerou, DrSc. Květoslav Růžička	1-2/95
Odešel významný advokát Martin Radvan František Schulmann	4/83
Vlídne ohlédnutí za JUDr. Karlem Čermákem, aneb vzpomínky z oblaků (cigaretového dýmu) red.	7-8/111
Za docentem Jiřím Herczegem Diana Kantorová	9/83
Vzpomínka na kolegu a kamaráda JUDr. Josefa Holuba – Koštu Milada Kačerová	10/82
Právnícká firma roku 2017 Hana Rýdlová	11/81
Za doktorkou Zdeňkou Ferbrovou František Schulmann	11/83

Nakonec

Právníkovy zápisky Petr Hajn	1-2/96, 3/83, 4/84, 5/84, 6/83, 7-8/120, 9/84, 10/83, 11/84, 12/83
Kresba Lubomíra Lichého	1-2/97, 3/84, 4/85, 5/85, 6/84, 7-8/121, 9/85, 10/84, 11/85, 12/84
Víte, že... Stanislav Balík	1-2/97, 3/84, 4/85, 5/85, 6/84, 7-8/121, 9/85, 10/84, 11/85, 12/84
Obsah ročníku 2016	1-2/98
Inhaltsverzeichnis	1-2/103, 3/85, 4/86, 5/86, 6/85, 7-8/122, 9/86, 10/85, 11/86, 12/85
Zusammenfassung/Summary	1-2/104, 3/86, 4/87, 5/87, 6/86, 9/87, 10/86, 11/87, 12/86
Table of Contents	1-2/105, 3/87, 4/88, 5/88, 6/88, 7-8/124, 9/88, 10/87, 11/ 88, 12/87

Leitartikel	
Vladimír Jirousek: Was steht uns bevor?	3
Aktualitäten	
Große Reform der Beratungsorgane der Tschechischen Rechtsanwaltskammer Petr Toman	4
Der Gewinner des Juristen des Jahres 2017 Dagmar Koutská	6
Der erste Gewinner des Vaclav-Mandak-Preises Hana Rýdlová	8
Aktuell im Rechtswesen Hana Rýdlová	10
Aus Rechtstheorie und Praxis	
Artikel	
Sachliches Vorhaben der Zivilprozessordnung aus der Sicht der Rechtsanwaltschaft Petr Lavický, Alena Winterová, Eva Dobrovolná, Bohumil Dvořák, Zdeněk Pulkrábek	11
Ersatz eines durch den Zufall verursachten Schadens Filip Melzer	22
Absolut vollständige Gerichtsbarkeit? Pavel Mates	31
Anordnungen zum Abhören und deren formell-materielle Beurteilung Jakub Matocha	33
Einige Betrachtungen über den Verbraucherschutz im Kontext der neuen Rechtsprechung Dana Ondřejová	36
Das Recht des Beschuldigten auf die Akteneinsicht zeitlicher und sachlicher Umfang Pavel Kandalec	39
E-Shops und Datenschutzpflicht laut GDPR Karin Pomaizlová, Monika Fürstová	45
Ersatz für den Verdienstverlust nach Beendigung der Arbeitsunfähigkeit Duplizität der Rechtsregelung im Bürgerlichen Gesetzbuch und im Arbeitsgesetzbuch Lucia Madleňáková	49
Aus der Rechtsprechung	
Oberstes Gericht: Über das Entgelt des Mitglieds des statutarischen Organs	54
Verfassungsgericht: Zur Frage der Erfüllung der Bedingungen für den Erlass des Anerkennsurteils	55
OVG: Festlegung des Fristlaufs für die Stellung des Antrags auf Eröffnung des Verfahrens bei Stellung des Antrags auf Befreiung von Gerichtsgebühren im Verfahren beim Verwaltungsgericht	58
Europäischer Gerichtshof: Fragen in Verbindung mit der Geschlechtsänderung	61
EGMR: Über den vertraglichen Rechtsverzicht	62
Aus der Fachliteratur	
Vladislav Hřebíček: Durchsuchungen bei Rechtsanwälten (§ 85b Strafprozessordnung) (Michal Žižlavský)	64
Jitka Jelinková, Miloš Tuháček: Das Gesetz über den freien Zutritt zu Informationen. Praktischer Kommentar (Adam Furek)	64
Zbyněk Pražák, Josef Fiala, Jiří Handlar und Koll.: Verbindlichkeiten aus Rechtshandlungen laut Bürgerlichem Gesetzbuch. Kommentar (Marta Škárová)	65
Dana Ondřejová: Begleiter beim Abschluss von Verträgen (Tomáš Horáček)	66
Michal Skřejpek, Petr Bělovský, Jan Šejdl, David Falada: Römisches Recht im Bürgerlichen Gesetzbuch. Kommentar und Quellen. Sachrechte (Pavel Salák jr.)	67
Pavel Holländer: Geschichten der Rechtsbegriffe (Alexander Brössl)	68
Das Bulletin der slowakischen Rechtsanwaltschaft bringt	70
Aus der Rechtsanwaltschaft	
Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft	
Die Rechtsanwaltschaft auf der Sinuslinie der „Achter-Jahre“ Stanislav Balík	71
Der Gesetzgeber darf sich nicht als Holzhacker verhalten bzw. Befund des Verfassungsgerichts, der einige Bestimmungen des Gesetzes über das Erlöse-Register aufhebt Hana Erbošová	72
Bestellung des Rechtsanwalts zum materiell-rechtlichen Pfleger im Zivilgerichtsverfahren Milan Hoke	73
Verfahren bei Lösung der Schadensereignisse der Rechtsanwälte Zdeněk Turek	74
Aus der Disziplinarpraxis Jan Syka	75
Die Union der Verteidiger stellt sich vor Lukáš Trojan	77
Verlauf und Ergebnisse der Rechtsanwalts-, Anerkennungs- und Befähigungsprüfungen im Jahr 2017	78
Aus der Verhandlung des Vorstands der Tschechischen Rechtsanwaltskammer icha	80
Aus Europa und aus der Welt	
Stellungnahme der CCBE zur Verschwiegenheitspflicht des Rechtsanwalts Alžběta Recová	81
Die Ständige Vertretung der Tschechischen Rechtsanwaltschaft in Brüssel informiert	82
Informationen und Wissenswertes	
Was Sie wissen sollten	
Vorträge und Seminare für Rechtsanwälte und Rechtsanwaltsanwärter in den Bildungs- und Schulungszentren der Tschechischen Rechtsanwaltskammer	83
Es ist die Union der Familien-Rechtsanwälte entstanden Red.	84
Einladung zum XIII. Juristenball in Ostrava	84
Einladung zu Seminaren und Vorträgen der Union der tschechischen Juristen im I. Halbjahr 2018	85
Aus der Juristengesellschaft	
Nachruf auf doktor Milan Skalník Vladimír Jirousek	86
Der Galaabend des Juristen des Jahres 2017 in Brno Dagmar Koutská	87
Zum Schluss	
Notizen eines Juristen Petr Hajn	92
Eine Zeichnung von Lubomír Lichý	93
Wissen Sie, dass... Stanislav Balík	93
Inhaltsverzeichnis des Jahrgangs 2017	94
Inhaltsverzeichnis	100
Zusammenfassung/Summary	101
Table of Contents	102

Petr Lavický, Alena Winterová, Eva Dobrovolná, Bohumil

Dvořák, Zdeněk Pulkrábek: Sachliches Vorhaben der Zivilprozessordnung aus der Sicht der Rechtsanwaltschaft

Der Artikel präsentiert ausgewählte Teile des sachlichen Vorhabens der Zivilprozessordnung, welche für die Vertretung der Partei durch den Rechtsanwalt in einem Zivilgerichtsverfahren von Bedeutung sind. Der Artikel beschäftigt sich zunächst damit, wie die Rollen im streitigen Zivilverfahren zwischen die Parteien (und deren Vertreter) richtig aufgeteilt werden sollten. Diese Frage projiziert sich in die Art der Eröffnung des Verfahrens, in die Abgrenzung dessen Gegenstands, Dispositionen des Verfahrens und dessen Gegenstands sowie in die Aktivität der Parteien und des Gerichts bei der Aufklärung des Tatbestands. Große Aufmerksamkeit wird der Anwaltspflicht und der Frage gewidmet, ob es angebracht ist, auch weiterhin die Einschränkung der gleichlaufenden Anzahl der Bevollmächtigten aufrechtzuerhalten.

Filip Melzer: Ersatz eines durch den Zufall verursachten Schadens

Die Bestimmung über die Pflicht, einen durch den Zufall verursachten Schaden zu ersetzen, hat in der Rechtsregelung vor der Wirksamkeit des neuen Bürgerlichen Gesetzbuchs gefehlt, und die Rechtspraxis musste von dem allgemeinen Prinzip *casum sentit dominus* ausgehen. Dieses hat jedoch viele Anwendungsschwierigkeiten hervorgerufen. Daher wurde die ausdrückliche Regelung dieser Rechtsfrage vorgeschlagen, die bedeutet, dass die in dem Regierungsentwurf des Bürgerlichen Gesetzbuchs aus dem Jahre 1937 formulierte Auffassung die Basis ist, denn diese Auffassung berücksichtigt klassische Konstruktionen, welche in standardmäßigen europäischen Kodexen enthalten sind. Das heißt: um die derzeitige Regelung zu verstehen, ist es mehr als geeignet, nicht nur die Fassung dieser Bestimmung im Bürgerlichen Gesetzbuch allein, sondern auch deren Genesis zu präsentieren, was Gegenstand dieses Artikels ist.

Pavel Mates: Absolut vollständige Gerichtsbarkeit?

Die Verwaltungsgerichtsbarkeit basiert prinzipiell auf dem Prinzip der vollständigen Gerichtsbarkeit, aber heutzutage wird mehr und mehr durchgesetzt, dass die Gerichte nicht die Funktionen der Verwaltungsorgane im Hinblick auf die Erfassung des Tatbestands ersetzen sollten, und dieser Zustand hat eine Dichotomie in der Rechtsprechung hervorgerufen, und zwar auch in der Rechtsprechung der einzelnen Senate des Obersten Verwaltungsgerichts. Der erweiterte Senat des Obersten Verwaltungsgerichts hat versucht, diese Dichotomie im Beschluss, AZ 10 As 24/2015-71, zu überwinden, als er die Anwendung der Neuigkeiten im Verfahren bei den Verwaltungsgerichten zuließ, was eines der weiteren Beispiele der Rechtsbildung durch die Rechtsprechung ist. Im konkreten Fall ist dies im Verfahren über eine Ordnungswidrigkeit geschehen, jedoch kann man kein Argument dafür finden, dass diese Behandlungsweise nicht ein allgemeines Prinzip wird.

Jakub Matocha: Anordnungen zum Abhören und deren formell-materielle Beurteilung

Der Autor beschäftigt sich im Artikel mit der ständig diskutierten Frage der Gesetzlichkeit der Anordnungen zum Abhören oder zu anderen Eingriffen in die Grundrechte. Im Hinblick auf die teilweise widersprüchliche Rechtsprechung in diesem Bereich hat das Oberste Gericht am 7. 6. 2017 eine wichtige Entscheidung unter dem Aktenzeichen 6 Tz 3/2017 erlassen, in der dieses Gericht für die Zukunft geklärt hat, auf welche Art und Weise die Anordnungen zum Abhören oder ähnliche Handlungen zu betrachten sind. Der Beitrag bemüht sich, die Ausgangspunkte dieser Entscheidung des Obersten Gerichts sowie deren wichtige Schlussfolgerungen zu analysieren.

Dana Ondřejová: Einige Betrachtungen über den Verbraucherschutz im Kontext der neuen Rechtsprechung

Der Beitrag stellt eine kritische Betrachtung über den Verbraucherschutz insbesondere im Kontext der neuen Rechtsprechung (aber auch der Rechtsregelung) dar. Die beurteilten Beispiele wurden durch die frühere Rechtsregelung ausdrücklich geregelt und/oder auf der Ebene der hohen Gerichte judiziert. Wie diese

Schlussfolgerungen jedoch von den niedrigeren Gerichten übernommen beziehungsweise nicht übernommen wurden, wird in diesem Artikel behandelt.

Pavel Kandaec: Das Recht des Beschuldigten auf die Akteneinsicht – zeitlicher und sachlicher Umfang

Der Beitrag behandelt die Frage, warum, wann und in welchem Umfang das Recht des Beschuldigten auf die Akteneinsicht im Strafverfahren besteht und auf welche Art und Weise der Beschuldigte dieses Recht ausüben kann. Anschließend analysiert der Artikel die Bestimmung des § 65 Abs. 2 der Strafprozessordnung, laut der es möglich ist, dem Verteidiger die Akteneinsicht aus wichtigen Gründen zu verweigern, und er präsentiert Anforderungen, die bei dieser außergewöhnlichen Vorgehensweise zu stellen sind.

Karin Pomažlová, Monika Fürstová: E-Shops und Datenschutzpflicht laut GDPR

Seit 2018 kommt es zur Vereinheitlichung des Rechts im Rahmen der Europäischen Union und es tritt die Anordnung über den Schutz personenbezogener Daten (GDPR) in Kraft. Diese Anordnung gilt für alle in der EU tätigen Firmen als Ergebnis des Kompromisses zwischen dem Datenschutzrecht und der Big-Data-Sammlung in Form von Pseudonymen, Anonymisierung, Kodierung. Die Datensammlung bedeutet auch eine riesige ökonomische Macht. Das Ziel dieses Beitrags ist es, die Frage zu beantworten, wie uns die GDPR bei dem e-Kommerz schützen wird.

Lucia Madleňáková: Ersatz für den Verdienstverlust nach Beendigung der Arbeitsunfähigkeit – Duplizität der Rechtsregelung im Bürgerlichen Gesetzbuch und im Arbeitsgesetzbuch

Der Artikel beschäftigt sich mit dem Widerspruch zwischen der Rechtsregelung der Höhe des Ersatzes für den Verdienstverlust nach Beendigung der Arbeitsunfähigkeit im Bürgerlichen Gesetzbuch und im Arbeitsgesetzbuch und mit der Möglichkeit, diesen Widerspruch zu lösen. Laut der Autorin ist nämlich die Duplizität der Rechtsregelung diskriminierend, denn sie findet hier keinen legitimen Grund zur Unterscheidung zwischen einer geschädigten Person infolge eines Arbeitsunfalls und einer geschädigten Person infolge einer anderen Situation. Die gegenständliche Thematik ist relativ aktuell, zumal sich dazu teilweise das Verfassungsgericht und auch das Oberste Gericht geäußert haben, auch wenn die Ansichten der beiden Gerichte gewissermaßen unterschiedlich sind. Die analysierte Problematik verdient eine tiefere Diskussion, dieser Artikel ist daher einer der Beiträge für diese Diskussion.

Petr Lavický, Alena Winterová, Eva Dobrovolná, Bohumil Dvořák, Zdeněk Pulkrábek: The material purpose of the Code of Civil Procedure from the perspective of the legal profession

The article presents selected parts of the material purpose of the Code of Civil Procedure that are relevant for representation of a party by a lawyer in civil court proceedings. First, the article describes how roles in civil contentious proceedings should be correctly divided between parties (and their representatives). This question is reflected in the manner of initiation of a proceeding, definition of its subject-matter, disposition of the proceeding and its subject-matter as well as the activity of the parties and the court in clarifying the facts of the case. Great attention is paid to mandatory representation by a lawyer and the question whether the limitation of the number of concurrent representatives should be maintained.

Filip Melzer: Compensation of injury caused by accident

There had not been any provisions on the obligation to compensate damage caused by accident before the effective date of the new Civil Code, and legal practice had to follow the general principle *casum sentit dominus*. However, that had led to numerous application difficulties. Therefore, explicit regulation of this legal issue was proposed, having its basis in the concept formulated in the 1937 government Civil Code bill, which respected classical constructions contained in standard European codices. To under-

stand the current regulation, it is therefore more than appropriate to present not only the actual wording of that provision in the Civil Code, but also its genesis, which is the subject of this article.

Pavel Mates: Completely complete jurisdiction?

Administrative judiciary is based on the principle of complete jurisdiction; however, it is asserted that courts should not substitute the functions of administrative authorities in the collection of facts, and this situation lead to a dichotomy in case law, specifically in the case law of different chambers of the Supreme Administrative Court. The Extended Chamber of the Supreme Administrative Court sought to overcome this dichotomy in its resolution ref. No. 10 As 24/2015-71, in which it provided a rather extensive interpretation of complete jurisdiction, admitting application of novelties before administrative courts, which is one of examples of co-creation of law through its case law. That particular case was proceedings concerned with an administrative infraction but we cannot see any arguments why this approach could not become a general principle.

Jakub Matocha: Interception orders and their formal and material assessment

In his article, the author deals with an ongoing issue of legality of interception orders and other intrusion into fundamental rights. With regard to partially inconsistent case law in this area, the Supreme Court issued an important decision, ref. No. 6 Tz 3/2017, on 7 June 2017, in which it clarified for the future how interception orders and similar acts should be approached. The article aims to explain the bases of this decision of the Supreme Court as well as its key conclusions.

Dana Ondřejová: A few thoughts about consumer protection in the context of new case law

The article is a critical reflection on consumer protection, in particular in the consumer of new case law (and legislation). The cases under consideration were expressly regulated by earlier legislation and/or adjudicated at the level of high courts. How lower courts approached adoption/non-adoption of these conclusions is the subject of this article.

Pavel Kandaec: The right of the accused to inspect the file – time and material scope

The article reflects on why, when and to what extent there is a right of the accused to inspect the file in criminal proceedings and how the accused can exercise this right. Subsequently, it analyses § 65(2) of the Code of Criminal Procedure, which stipulates that the defence may be denied inspection of the file for material reasons, and lists requirements for this exceptional procedure.

Karin Pomažlová, Monika Fürstová: E-shops and the obligation to protect personal data under the GDPR

2018 brings unification of law in the European Union, and the General Data Protection Regulation (GDPR) enters into effect. This regulation is applicable to all companies operating in the EU as a result of a compromise between the right to data protection and collection of big data in the form of pseudonyms, anonymization and encryption. Data collection also means a great economic power. The aim of this article is to answer the question how the GDPR will protect us in the area of e-commerce.

Lucia Madleňáková: Compensation for loss of earnings after the end of incapacity to work – duplication of legal regulation in the Civil Code and the Labour Code

The article deals with a discrepancy between legal regulation of the amount of compensation for loss of earnings after the end of incapacity to work in the Civil Code and the Labour Code and possibilities to address such a discrepancy. In the author's view, this duplication is discriminatory as there is no legitimate reason to distinguish between a person injured by an accident at work and a person injured in a different situation. The matter is quite topical as it has also been partially addressed by the Constitutional Court and the Supreme Court, although the Courts' views of this are rather different. This issue deserves a deeper discussion, and this article is one of the contributions to this discussion.

Leading Article	
Vladimír Jirousek: What is awaiting us, most probably inevitably	3
Current News	
A big reform of CBA's advisory bodies Petr Toman	4
Winners of the 2017 Lawyer of the Year Dagmar Koutská	6
First awardee of the Václav Mandák award Hana Rýdlová	8
Currently in law Hana Rýdlová	10
Legal Theory and Practice	
Articles	
The material purpose of the Code of Civil Procedure from the perspective of the legal profession Petr Lavický, Alena Winterová, Eva Dobrovolná, Bohumil Dvořák, Zdeněk Pulkrábek	11
Compensation of injury caused by accident Filip Melzer	22
Completely complete jurisdiction? Pavel Mates	31
Interception orders and their formal and material assessment Jakub Matocha	33
A few thoughts about consumer protection in the context of new case law Dana Ondřejová	36
The right of the accused to inspect the file—time and material scope Pavel Kandalec	39
E-shops and the obligation to protect personal data under the GDPR Karin Pomaizlová, Monika Fůrstová	45
Compensation for loss of earnings after the end of incapacity to work – duplication of legal regulation in the Civil Code and the Labour Code Lucia Madleňáková	49
Judicial Decisions	
Supreme Court: On remuneration of a member of the governing body	54
Constitutional Court: On the issue of fulfilment of conditions for the issue of a judgment of recognition	55
Supreme Administrative Court: Suspension of the time limit for the submission of a motion to initiate proceedings when applying for exemption from court fees in proceedings before an administrative court	58
CJEU: On issues related to a change in gender	61
ECTHR: On contractual waiver of rights	62
Professional Literature	
Vladislav Hřebíček: Search of lawyers' premises (§ 85b of the Code of Criminal Procedure) (Michal Žižlavský)	64
Jitka Jelínková, Miloš Tuháček: The law on free access to information. Practical commentary (Adam Furek)	64
Zbyněk Pražák, Josef Fiala, Jiří Handlar et al.: Obligations from legal acts under the Civil Code. Commentary (Marta Škárová)	65
Dana Ondřejová: A guide to contracting (Tomáš Horáček)	66
Michal Skřejpek, Petr Bělovský, Jan Šejdl, David Falada: Roman law in the Civil Code. Commentary and sources. Rights in rem (Pavel Salák jr.)	67
Pavel Holländer: Stories of legal concepts (Alexander Brösl)	68
Bulletin of the Slovak Bar Association brings...	70
Legal Profession	
Czech Legal Profession	
The legal profession on the sinusoid of years ending in 8 Stanislav Balík	71
The legislature must not behave like a lumberjack, or Finding of the Constitutional Court repealing certain provisions of the law on registration of sales Hana Erbsová	72
Appointment of a lawyer as a substantive custodian in civil court proceedings Milan Hoke	73
Procedure in the settlement of damage events of lawyers Zdeněk Turek	74
Disciplinary Practice Jan Syka	75
The Czech Union of Defence Lawyers presents itself Lukáš Trojan	77
Course and results of bar exams, bar exams for foreign-educated lawyers and aptitude tests in 2017	78
Meeting of the Czech Bar Association Board of Directors iča	80
Europe and World	
Opinion of the CCBE on the obligations of confidentiality of the lawyer Alžběta Recová	81
Permanent representation of the CBA to Brussels informs	82
Information and Points of Interest	
You Should Know	
Lectures and seminars for lawyers and legal trainees at the educational and training centres of the Czech Bar Association	83
Union of Family Lawyers has been established Eds.	84
Invitation to the 8th lawyers' ball in Ostrava	84
Invitation to seminars and lectures of the Union of Czech Lawyers in the 1st half of 2018	85
Legal Society	
In memory of Dr. Milan Skalník Vladimír Jirousek	86
Gala Evening of the 2017 Lawyer of the Year in Brno Dagmar Koutská	87
Finally	
Lawyer's Diary Petr Hajn	92
Drawing by Lubomír Lichý	93
Did you know that... Stanislav Balík	93
Contents of the 2017 volume	94
Inhaltsverzeichnis	100
Zusammenfassung/Summary	101
Table of Contents	102

ARROWS

advisory group

Bez hranic.

právo ◀ daně & účetnictví ◀ dotace ◀ pojištění ◀ akademie

DOHNAL PERTOT SLANINA
advokátní kancelář

LEGALCOM
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ LEGAL WAY TO SATISFACTION

Advokátní kanceláře **DOHNAL PERTOT SLANINA**, **LEGALCOM** a **HSL legal** se od 1.1.2018 mění na **ARROWS advokátní kancelář, s.r.o.** Ta je samostatnou částí **ARROWS advisory group** - poradenské skupiny, která pro klienty komplexně řeší právo, daně a účetnictví, dotace a prevenci rizik pod jednou střešou.

Působíme primárně v regionu střední a východní Evropy, kde operujeme prostřednictvím partnerských společností v rámci **ARROWS legal network**.

Veškeré původní kontakty zůstávají i nadále v provozu.

+420 910 058 058

office@arws.cz

ARROWS advokátní kancelář, s.r.o.

Praha, Brno, Hradec Králové, Olomouc, Karlovy Vary, Liberec,
Ústí nad Labem, Ostrava, Jihlava, Plzeň, Pardubice

www.arws.cz

„Odstartujte
svou kariéru s námi“

Váš životopis se u nás neztratí

A vy se u nás najdete

Pošlete nám svůj životopis na hr@glatzova.com

Advokátní koncipient/ka

Požadujeme

- velmi dobrou úroveň znalostí českého práva
- výbornou znalost angličtiny nebo němčiny včetně právní terminologie
- vyvinutou právní logiku, chuť a zájem pracovat
- profesionální vystupování
- zodpovědnost a smysl pro pečlivost
- pracovní nasazení, časovou flexibilitu, samostatnost
- předchozí praxe v přední české nebo mezinárodní advokátní kanceláři v oblasti obchodního práva je výhodou

Advokát/advokátka

Požadujeme

- praxe s transakcemi v oboru M&A, financí nebo nemovitostí
- výbornou znalost obchodního práva
- vyvinutou právní logiku, schopnost skloubit právo s obchodními potřebami klientů
- vysokou úroveň angličtiny nebo němčiny (samostatné psaní smluv a vyjednávání)
- ambiciózní, ale slušný přístup
- pracovní nasazení, časovou flexibilitu, samostatnost
- praxe v mezinárodní nebo přední české kanceláři výhodou

Nabízíme

- zázemí přední české kanceláře s českou i mezinárodní klientelou a řadou prestižních ocenění
- zajímavou a různorodou práci zaměřenou na kvalitu
- smysluplný styl práce, který reflektuje potřeby klienta, nikoliv zavedené vzory
- neformální atmosféru a zdravou firemní kulturu založenou na vzájemném respektu
- propracovaný systém dalšího vzdělávání pod vedením našeho konzultanta Dr. Petra Čecha
- odborný rozvoj a kariérní růst
- zajímavé finanční ohodnocení a bonusy odpovídající výkonům, firemní benefity

Weil, Gotshal & Manges s.r.o. advokátní kancelář

nabízí pracovní příležitosti pro

advokáty a advokátní koncipienty

Kandidát by měl splňovat následující požadavky:

- velmi dobrá znalost platného práva
- motivace k vysokému pracovnímu nasazení
- výborná znalost anglického jazyka
- předchozí praxe a studijní zkušenosti získané v zahraničí výhodou

Chcete-li získat praktické zkušenosti v oboru, stát se členem týmu renomované mezinárodní advokátní kanceláře a získat nadstandardní finanční ohodnocení, zašlete nám, prosím: průvodní dopis a curriculum vitae v českém a anglickém jazyce.

Písemné nabídky s uvedením své kontaktní adresy a telefonního čísla zasílejte na adresu:

WEIL, GOTSHAL & MANGES s.r.o. advokátní kancelář

k rukám Martiny Machkové a Kláry Koppové

Křižovnické nám. 193/2, 110 00 Praha 1, tel.: 221 407 300, fax: 221 407 310

e-mail: martina.machkova@weil.com, klara.koppova@weil.com

PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU 2017 PRO MEZINÁRODNÍ KANCELÁŘ

PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU 2017 v kategoriích:

- Fúze a akvizice
- Řešení sporů a arbitráže

CHAMBERS EUROPE 2017 – nejvyšší hodnocení v kategoriích:

- Competition/Antitrust
- Dispute Resolution
- Projects & Energy

Pomáhejme společně.

WEIL, GOTSHAL – nadační fond

www.weil-nadacni-fond.cz

Nakladatelství C. H. BECK
Vás zve na svoji první konferenci

ZÁVAZKOVÉ PRÁVO V PRAXI

**NA KONFERENCI VYSTOUPÍ
PŘEDNÍ ODBORNÍCI V OBLASTI
OBČANSKÉHO PRÁVA:**

JUDr. Petr Bezouška, Ph.D.
JUDr. Petr Bříza, Ph.D., LL.M.
prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš
JUDr. Ing. Pavel Horák, Ph.D.
doc. JUDr. Milan Hulmák, Ph.D.
doc. JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M.
Mgr. Mgr. Jan Petrov, Ph.D., LL.M.
JUDr. Tomáš Richter, Ph.D., LL.M.
doc. JUDr. Ing. Josef Šilhán, Ph.D.
Mgr. Michal Výtisk

**AŽ DO 28. ÚNORA 2018
SE PŘIHLAŠUJTE
ZA ZVÝHODNĚNOU CENU!**

**POSTOUPENÍ POHLEDÁVKY
PŘEDSMLUVNÍ ODPOVĚDNOST
SMLUVNÍ POKUTA
NEFORMÁLNÍ ZMĚNA PÍSEMNÉ
SMLOUVY
OBCHODNÍ PODMÍNKY**

**7. června 2018
Hotel Kings Court Prague**

www.beck-konference.cz